

လူ့အခွင့်အရေး
(အတွေးအခေါ် နှင့် အယူအဆများ)
ဖြိုးနိုင်လတ်

ပုတ်တမ်း

- ထုတ်ဝေသူ ● ဦးကျော်စွာ (၀၁၀၉၄)
(Myanmar Knowledge Society)
- ပုံနှိပ်တိုက် ● ဦးအောင်တော်ထွန်း၊ ပုံရိပ်ရှင်အောင်ဆက် (၀၀၈၃၆)
အမှတ်(၈) - အိမ်ကြီးလမ်း၊ (၉)ရပ်ကွက်၊ ရေကျော်၊
ပုဇွန်တောင်မြို့နယ်၊ ရန်ကင်း
- စာအုပ်မျှစ် ● ကိုမြင့်
- ဖျက်နာပုံအိိုင် ● အံ့ဘွယ်ခင်
- ထုတ်ဝေသည့်ခုနှစ် ● ၂၀၁၇
- တန်ဖိုး ● ၃၀၀၀ ကျပ်
- အုပ်ထု ● ၁၀၀၀

ထုတ်ဝေသည့်ကတ်တလောက်အညွှန်း (CIP)

မြို့မိုင်လတ်
 လူ့အခွင့်အရေးအတွေးအခေါ်အယူအဆများ/မြို့မိုင်လတ်
 ဦးကျော်စွာ (Myanmar Knowledge Society) ၊ ၂၀၁၇၊
 ၂၁၃ စာ၊ ၁၃ စင်တီ × ၂၁ စင်တီ။

လှူအခွင့်အရေး

(အတွေးအခေါ်နှင့်အယူအဆများ)

✍️ ပြုံးခိုင်လတ် ✍️

စီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေး.....	၃၉
လူမှုရေးနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအခွင့်အရေး.....	၄၂
နိုင်ငံသားအခွင့်အရေး.....	၄၃
သင့်အနေနဲ့ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှာ	
ဘယ်လူ့အခွင့်အရေးယူဆချက်ကို ထည့်သွင်းသင့်တယ်လို့ ထင်ပါသလဲ.....	၄၆

အခန်း(၃)

လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာ ဘယ်ကနေလာတဲ့အရာလဲ။

အစောပိုင်းကာလ လူ့အခွင့်အရေး အဆက်အစပ်များ.....	၅၀
ခရစ်ယာန်ဘာသာနှင့် လူ့အခွင့်အရေး.....	၅၃
အစ္စလာမ်ဘာသာတရားနှင့် လူ့အခွင့်အရေး.....	၅၄
ဂျူးဘာသာတရားနှင့် လူ့အခွင့်အရေး.....	၅၆
ဟိန္ဒူဘာသာတရားနှင့် လူ့အခွင့်အရေး.....	၅၇
ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် လူ့အခွင့်အရေး.....	၅၈
အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်း.....	၆၂
စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး.....	၇၀
နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေး အခွင့်အရေး.....	၇၃
ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ.....	၇၅
အမေရိကန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ.....	၇၆
ကနေဒါ အခွင့်အရေးနှင့် လွတ်လပ်မှု ပဋိညာဉ်.....	၇၇
ကမ္ဘာတစ်လွှားရှိ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ.....	၇၈
မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှာ	

လူ့အခွင့်အရေးအခြေခံအချက်တွေ ဘယ်လောက်ပါဝင်လဲ။ ၈၁

အခန်း(၄)

လူ့အခွင့်အရေးသမိုင်းကြောင်းက တာလဲ။

သမိုင်းထဲမှ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုများ..... ၈၅

နာဇီ ဂျာမနီ ၈၅

ဘော့စနီးယားစစ်ပွဲ..... ၈၆

ကမ္ဘောဒီးယားလူသတ်ကွင်း..... ၈၇

ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ..... ၈၈

အစောပိုင်းကာလ မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်မှု..... ၉၀

တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ၏ အတိတ်မှ လူ့မျိုးရေးခွဲခြားမှုများ..... ၉၁

လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုများကို ပြန်လည်ကုစားခြင်း..... ၉၅

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီး နိုင်ငံတကာခုံရုံး..... ၉၇

ဘော်လ်ကန်ဒေသစစ်ပွဲနှင့် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုခုံရုံး..... ၉၉

အာဖရိက ရာဇဝတ်မှုခုံရုံးများ..... ၉၁

သုံးသပ်ချက်..... ၁၀၁

အပိုင်း(ခ) အတွေးအခေါ်များ

အခန်း(၅)

မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုများအပေါ် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ။

မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေအပေါ် ယဉ်ကျေးမှုနဲ့
လူမှုရေးဆိုင်ရာကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခြင်းများ..... ၁၀၆

မူရင်းဌာနေလူမျိုးစု အခွင့်အရေးကို ရှာဖွေခြင်း..... ၁၀၈

UNDRIP မှာ ပါဝင်တဲ့ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုအခွင့်အရေး..... ၁၁၀

မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုများ၏ နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေး..... ၁၁၂

အမေရိကန် မူရင်းဌာနေ လူမျိုးစုများ၏ အစိုးရများ..... ၁၁၄

မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေရဲ့စီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ..... ၁၁၅

မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်အခွင့်ရေး..... ၁၁၅

ဩစတေးလျ အမျိုးသားဝမ်းနည်းခြင်းအထိမ်းအမှတ်နေ့..... ၁၁၇

ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကျော်လွှားရေးကျင့်စဉ်နှင့် ပေါ်လစီများ..... ၁၂၀

အခြားစီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ..... ၁၂၂

မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုများအတွက် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး..... ၁၂၂

မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေအတွက် လက်ရှိ ကြိုးစားအားထုတ်မှုများ..... ၁၂၅

ကနေဒါးယန်း အင်ဒီးယန်းတွေရဲ့ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှု..... ၁၂၅

အမေရိကန် အင်ဒီးယန်းလူပုဂ္ဂိုလ်များ..... ၁၂၆

သုံးသပ်ချက်..... ၁၂၈

ကျွန်တော်တို့ ပတ်ဝန်းကျင်က မူရင်းဌာနေ

လူမျိုးစုလူမျိုးတွေရဲ့ အခြေအနေက ဘာတွေဖြစ်မလဲ။.....၁၃၀

အခန်း(၆)

လူ့အခွင့်အရေးက အမျိုးသမီးတွေအပေါ်

ဘယ်လိုအကျိုးသက်ရောက်မှုရှိလဲ။

လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး..... ၁၃၆

အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု.....၁၃၈

စစ်ပွဲကြားမှ အမျိုးသမီးများ..... ၁၃၉

အမျိုးသမီးများနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အလေ့အကျင့်များ..... ၁၄၀

အမျိုးသမီးနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေး..... ၁၄၂

အမျိုးသမီးများအတွက် တရားမျှတမှု..... ၁၄၃

အမျိုးသမီး၊ ဘာသာတရားနှင့် လူ့အခွင့်အရေး..... ၁၄၇

အမျိုးသမီးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေး..... ၁၄၈

ပစ္စည်းဥစ္စာနှင့် မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်..... ၁၅၀

အမျိုးသမီးအလုပ်သမား..... ၁၅၀

အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးအတွက် လက်ရှိပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများ..... ၁၅၂

သင်တို့လူ့အဖွဲ့အစည်းမှာရော အမျိုးသမီးတွေဟာ

အမျိုးသားတွေနဲ့ တန်းတူအခွင့်အရေးရရှိပါရဲ့လား။ ၁၅၅

အခန်း(၇)

**လူနည်းစုတွေ့ခံရပေါ် လူ့အခွင့်အရေးက
တယ်လီဖုန်းသက်ရောက်မှုရှိလဲ။**

နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေး.....	၁၆၁
လူနည်းစုကို နိုင်ငံရေးအရ ဖိနှိပ်ခြင်း.....	၁၆၁
စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး	၁၆၃
ရောမဂျစ်ပစ်လူမျိုးများ.....	၁၆၅
လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး.....	၁၆၇
အိန္ဒိယ ဇာတ်စနစ်.....	၁၆၈
တီဘက်လူမျိုးများ၏ အနှိမ်ခံစားမှု.....	၁၇၀
လူနည်းစုအခွင့်အရေးအပေါ်ဆောင်ရွက်ချက်များ.....	၁၇၄
မြန်မာနိုင်ငံမှ လူနည်းစုအခွင့်အရေးအခြေအနေ.....	၁၇၇

အပိုင်း(၈)

ခေတ်ပြိုင်လူ့အခွင့်အရေးပြဿနာများ

အခန်း(၈)

**ယနေ့လူသားတွေ ရင်ဆိုင်နေရတဲ့
လူ့အခွင့်အရေးပြဿနာက တာတွေဖြစ်မလဲ။**

ခေတ်ပြိုင်လူ့အခွင့် အခွင့်အရေးပြဿနာများ.....	၁၈၁
ခေတ်သစ်ကျွန်စနစ်.....	၁၈၂

လူမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး.....	၁၈၃
ခေတ်ပြိုင် လူ့အခွင့်အရေးပြဿနာများ.....	၁၈၄
ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမှုနှင့် ဆင်းရဲမွဲတေမှု.....	၁၈၄
စစ်ပွဲနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများ.....	၁၈၆
၂၁ ရာစုအတွင်းဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေတဲ့ မျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှု.....	၁၈၇
အခြားလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု ပုံစံများ.....	၁၈၉
နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုများ.....	၁၉၀
ခေတ်ပြိုင်လူ့အခွင့်အရေး ပြဿနာရပ်များကို ဖြေရှင်းရန်ကြိုးပမ်းမှုများ.....	၁၉၁
စစ်ရာဇဝတ်မှု ကျူးလွန်သူများကို တရားခွင်သို့တင်ပို့ခြင်း.....	၁၉၅
ယနေ့ခေတ် သင့်လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ရင်ဆိုင်နေရတဲ့	
အဆိုးဝါးဆုံးသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုက ဘာဖြစ်မလဲ။.....	၁၉၇

အခန်း(၉)

စာနာဂုဏ်မှာ လူ့အခွင့်အရေးဟာ တယ်ကဏ္ဍက

ပါဝင်ပတ်သက်မှာလဲ။

စောင့်ကြိုနေသော အတားအဆီးများ.....	၂၀၂
နိုင်ငံသားများ၏ အခန်းကဏ္ဍ.....	၂၀၆
ကလေးအခွင့်အရေးကို ဘယ်လိုကာကွယ်မလဲ။.....	၂၀၈

● မင်းသက်ရဲ၏ ဒုက္ခတရား ●

လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာ သမိုင်းကာလအားဖြင့် ကြည့်မယ်ဆိုရင် တော့ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီးမှာ ထွက်ပေါ်လာတယ်လို့ဆိုရမယ်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာ စာတမ်းနဲ့ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးအယူအဆတွေ အများစုဟာ အဲဒီကာလလောက်ကတည်းက နိုင်ငံအတော်များများရင်းနှီးခဲ့ကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းက တော့ ၁၉၈၈ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းမှသာလျှင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာကို ပိုပြီးသိမြင်လာခဲ့တယ်။ လွတ်လပ်ပြီး ခေတ်ကာလအတွင်းမှာ ကွန်မြူနစ်ဆန့်ကျင်ရေး ဒီမိုကရေစီကိုသာလျှင် မြန်မာလူထုဟာ နားရည်ဝခဲ့ကြပြီးလူ့အခွင့်အရေးဆိုတာကို ကောင်းကောင်းမသိမြင်ခဲ့ကြဘူး။ စနစ်တကျ သိမြင်ခွင့်မရခဲ့ဘူး။

ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတွေမှာ လူ့အခွင့်အရေးအယူအဆတွေကို ပညာရေးအင်စတီကျူးရှင်းထဲ သွတ်သွင်းပြီး လူသားရဲ့ နှလုံးသားထဲ စိမ့်ဝင်ပျံ့နှံ့အောင် လုပ်နေချိန် မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းမှာတော့ မဆလခေတ် (နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးအတွေးအခေါ်မှန်သမျှကို) တံခါးပိတ်ပူဝါဒနဲ့ မျက်စိနှစ်လုံးထိုးဖောက်ခံခဲ့ကြရတယ်။ အုပ်ချုပ်သူလူတန်းစားဟာ သူတို့ အုပ်ချုပ်ပုံနည်းလမ်းနဲ့အတူတူဖြစ်တဲ့ ယဉ်ကျေးမှုပုံစံတစ်ရပ်ကို အမြဲလိုအပ်ခဲ့တယ်။ လွတ်လပ်မှုမှန်သမျှကိုထိန်းချုပ်၊ ချိုးဖောက်တဲ့အာဏာရှင်တွေဟာ မလွတ်လပ်တဲ့တွေးခေါ်မှုနဲ့ နေထိုင်ပုံတွေကို ထုတ်လုပ်တယ်။ နှစ်ပေါင်းများစွာ

အာဏာရှင်လက်အောက်မှာ နေထိုင်ခဲ့ရတဲ့ ပြည်သူလူထုရဲ့ တရားကိုယ်
အတွင်းမှာ အာဏာရှင်ဆန်တဲ့ အလေ့အကျင့်တွေ၊ လွတ်လပ်မှုနဲ့ ပြောင်းလဲမှု
အဖျက်သဘောဆောင်တဲ့ ဘက်ကနေ အတွက်အဆများတဲ့ ဘဝနေထိုင်ပုံ
တွေနဲ့ ယဉ်ပါးခဲ့ရတယ်။ ဒီတော့ လူသားဆန်မှုအပေါ်ကို အခြေပြုတဲ့ လူ့
အခွင့်အရေးဆိုတာကို ကောင်းမြတ်မှု၊ ဘဝရှင်သန်ပုံမှာ သက်တောင့်သက်
သာနဲ့ လွတ်လပ်စွာရှင်သန်လိုမှုတွေကို လိုလားတဲ့ ဘယ်သူမဆို နားလည်
လက်ခံပေးကြတဲ့ အချိန်မှာ မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းမှာတော့ လူ့အခွင့်
အရေးဆန့်ကျင်သံတွေထွက်ပေါ်လာခဲ့တယ်။ တကယ်တော့ လူ့အခွင့်အရေး
ဆန့်ကျင်သံတွေဟာ တစ်ကိုယ်ကောင်းဆန်ပြီး ကိုယ်ကျိုးကြည့်တဲ့ စစ်အာဏာ
ရှင်တွေကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အကျိုးဆက်တွေပဲ။

လူ့အခွင့်အရေးကို ဆန့်ကျင်သူဆိုတာ လူသားအရေးကို ဆန့်
ကျင်သူပဲ။ လူသားလောက ကောင်းမြတ်မှုကို လိုလားတဲ့ ဘယ်သူမဆို လူ
သားအရေးဆိုတာကို ဆန့်ကျင်မှာမဟုတ်ဘူး။ လူ့အခွင့်အရေးဆန့်ကျင်သံ
တွေဟာ လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာ လူသားတွေရဲ့ အရေးဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ အင်
မတန်ရိုးရှင်းတဲ့ အချက်ကလေးကိုတောင် မမြင်နိုင်လောက်အောင် ကြောင်း
ကျိုးဆင်ခြင်မှုကင်းမဲ့နေတာကို တွေ့ရမယ်။ စာရေးဆရာ ဖြိုးခိုင်လတ်ရဲ့
ဒီစာအုပ်ဟာ လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာ လူသားအရေးဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ အခြေခံ
အကျဆုံးအချက်ကို ရှင်းပြထားတာကို တွေ့ရမယ်။ သာမန်အားဖြင့်ကြည့်
မယ်ဆိုရင်တော့ ဒီစာအုပ်ဟာ လူ့အခွင့်အရေးအကြောင်းကို ရှင်းလင်းပြ
ထားတဲ့ စာအုပ်လို့ ထင်နိုင်တယ်။ ဒါပေမဲ့ စာရေးသူ ဖြိုးခိုင်လတ်ဟာ သူ
ရဲ့ ဒုတိယမြောက် စာအုပ်တစ်အုပ်ဖြစ်တဲ့ လစ်ဘရယ်ဝါဒသဘောတရားရဲ့
အခြေခံအနှစ်သာရကို ဒီစာအုပ်အထိ ဆုပ်ကိုင်လာတာကို တွေ့ရမယ်။ ဒီ
စာအုပ်တစ်အုပ်လုံးရဲ့ အခြေခံအုတ်မြစ်အဖြစ် စာရေးသူဟာ လူ့အခွင့်
အရေးဆိုတာ လူသားတွေရဲ့ အရေး၊ လူသားဘဝကောင်းမွန်စွာရှင်သန်ဖို့၊

လွတ်လပ်စွာနေထိုင်နိုင်ဖို့အရေးဟာ လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာတွေကို အခြေခံ
အုတ်မြစ်အဖြစ်ထည့်ဝင်တယ်။ လူ့အခွင့်အရေးဆိုတဲ့ ဒီတရားကတော့
လူသားဘဝကောင်းမွန်စွာ နေထိုင်ဖို့ရာ ဘာကြောင့်ရှိသင့်တယ်၊ လူ့အခွင့်
အရေးဆိုတဲ့ ဒီတရားမရှိရင်တော့ဖြင့် ကမ္ဘာလောကကြီးဟာ ဘယ်လောက်
အထိ ဆင်ခြင်တုံတရားကင်းမဲ့စွာ တစ်ဦးကိုတစ်ဦးသတ်ဖြတ်၊ နှိပ်စက်ခဲ့ကြ
သလဲဆိုတာကို ထုတ်ဖော်ထားတယ်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဒါဟာ လူသား
ဘဝရဲ့ ကောင်းမွန်စွာရှင်သန်နေထိုင်မှုအတွက် လစ်ဘရယ်ဝါဒစာအုပ်
အလွန်မှာ နောက်ထပ်အုတ်မြစ်တစ်ခုကို ထပ်ချလိုက်တာပဲလို့ ဆိုရမယ်။

မင်းဆက်(၂၀၀၇၊ဖတ်၊ ၂၀၁၇)

အသုံး (၁)

လူ့အခွင့်အရေး ဘာကြောင့်လို့အပ်တာလဲ။

ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ လူ့အခွင့်အရေးကို စတင်လေ့လာရာမှာ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်တဲ့ ရိုးရှင်းတဲ့ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တစ်ခုနဲ့ စတင်လေ့လာကြရအောင်။ ဒါကတော့ “လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာ လူသားတစ်ယောက်အနေနဲ့ လူသားဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရရှိပိုင်ဆိုင်ထားတဲ့ လွတ်လပ်မှုနဲ့ အခွင့်အရေးပဲ ဖြစ်တယ်” ဆိုတဲ့ဖွင့်ဆိုချက်ပဲ။ လူ့အခွင့်အရေးဟာ သင်ကိုယ်တိုင်၊ သင့်မိသားစု၊ သင့်မိတ်ဆွေသူငယ်ချင်းတွေနဲ့ သင်နဲ့နီးဝေးမဟူ ကမ္ဘာပေါ်မှာရှိတဲ့ လူသားတိုင်းအပေါ် နေ့စဉ်နဲ့အမျှ အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိတဲ့၊ အကျိုးသက်ရောက်မှုပေးတဲ့အရာပဲ။ လူ့အခွင့်အရေးဆိုတဲ့ စကားလုံးဟာ ကမ္ဘာပေါ်မှာရှိတဲ့ လူသားတိုင်းကို အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိတယ်လို့ ဆိုတာကြောင့် ဒီစာအုပ်ထဲမှာ လူ့အခွင့်အရေးအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို ရိုးရှင်းစွာ၊ အားလုံးအတွက် ကိုယ်စားပြုစွာနဲ့ ရှုထောင့်ပေါင်းစုံကနေ ရှင်းလင်းဖွင့်ဆိုတင်ပြထားပါတယ်။

ဒါ့ပြင် စာဖတ်သူအနေနဲ့ မိမိပတ်ဝန်းကျင်က လူ့အခွင့်အရေးရှုထောင့်တွေကို တွေးတောသိရှိနိုင်အောင် မေးခွန်းတွေလည်း ထည့်သွင်းဖော်ပြပေးထားတယ်။

လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ကမ္ဘာပေါ်မှာရှိတဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်း အားလုံးရဲ့ ကျင့်သုံးပုံတွေကိုပြန်ကြည့်ရင် အလွန်အလွန်ဆိုးဆိုးရွားရွား ပုံရိပ်တွေအဖြစ် တွေ့ရှိရမှာဖြစ်တယ်။ သန်း ၁၅၀ ဆိုတဲ့ ပမာဏပြစကားလုံး ကို စာဖတ်သူအနေနဲ့ မှတ်သားထားဖို့ လိုအပ်မယ်။ ဒီအခန်းအဆုံးမှာ ဖော်ပြထားတဲ့ အဆိုပါကိန်းဂဏန်းရဲ့ အဓိပ္ပာယ်ဟာ ဘယ်အကြောင်းအရာ ကို ကိုယ်စားပြုတယ်ဆိုတာ သင်သိမြင်ပြီးတဲ့အချိန်မှာ သင့်အနေနဲ့ အံ့ဩ စိတ်ပျက်မှုတွေကို ခံစားရစေမှာပါ။

လူသားတို့၏ အမှားများ

လူသားတွေနဲ့ တည်ဆောက်ထားတဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းအားလုံး အတွက် လူ့အခွင့်အရေးဟာ မရှိမဖြစ်လိုအပ်တဲ့ အရေးပါတဲ့အရာတစ်ခုပဲ။ ဘာကြောင့်လဲဆိုရင် လူ့သမိုင်းတစ်လျှောက်ကို ပြန်ကြည့်ရင် လူသားတွေ ရဲ့ အမှားတွေဟာ လူ့အဖွဲ့အစည်းနဲ့အခြားလူသားတွေအပေါ်ခေတ်အဆက် ဆက်ကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခဲ့ကြတာကြောင့်ဖြစ်တယ်။ အဆိုပါ လူသားတွေရဲ့ အမှားတွေဟာ များပြားလွန်းပြီး အစဉ်အမြဲဝမ်းနည်းဖွယ်ရာအဖြစ်ဆိုးတွေကို လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် ဖန်တီးပေးအပ်ခဲ့ကြတယ်။ လူသားတွေရဲ့ အမှား တွေထဲမှာ ကလေးငယ်တွေကို အတင်းအဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေခြင်း ကိစ္စ တွေ၊ ကျွန်ပြုခြင်းနဲ့ တန်းတူညီမျှမှုမရှိတဲ့ လုပ်အားခတွေ၊ တရားမျှတမှုမရှိ တဲ့ လုပ်ငန်းခွင်ဝင်ရောက် လုပ်ကိုင်ခွင့်တွေ၊ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာဖိနှိပ်မှု၊ ခွဲခြား ဆက်ဆံခြင်း၊ နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းခြင်းနဲ့ ရက်စက်စွာသတ်ဖြတ်ခံရခြင်းတို့ လည်းပါဝင်တယ်။

သမိုင်းမှာ ပြဆိုခဲ့တဲ့ ဖြစ်ရပ်တွေကိုပြန်လည် သုံးသပ်ရင် လူ သားတွေရဲ့အမှားတွေဟာ သက်ဦးဆံပိုင်ဘုရင်စနစ်၊ အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်

ရေးတွေမှာ ဖြစ်ပေါ်နိုင်သလို ဒီမိုကရေစီနည်းကျရွေးချယ်ထားတဲ့ ခေါင်းဆောင်လက်ထက်မှာတောင် ပေါ်ပေါက်ဖြစ်ပွားခဲ့တယ်ဆိုတာ အထင်းသားတွေ့ရတယ်။ အဒေါ့ဖ်ဟစ်တလာ၊ ဂျိုးဇက်စတာလင်၊ အိုစမာဘင်လာ ဒင်စတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေဟာ လူသားသမိုင်းကို ရုပ်ဆိုးအကျဉ်းတန်လှတဲ့ စာမျက်နှာတွေနဲ့ ရေးသားခဲ့ကြသူတွေပဲဖြစ်တယ်။

သူတို့ရေးသားခဲ့ကြတဲ့ ကမ္ဘာ့သမိုင်းစာမျက်နှာတွေဟာ လူသားတွေအပေါ် ကြောက်ရွံ့အကျဉ်းတန်စေတဲ့ မှားယွင်းမှုတွေနဲ့ပြည့်နေတာကို တွေ့မြင်နိုင်တယ်။ ဒါဆိုသမိုင်းမှာတွေ့ရတဲ့ လူသားအမှားတွေဟာ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်တွေသာ ပါဝင်ပတ်သက်ခဲ့တာလားလို့ မေးခွန်းထုတ်ရမလိုဖြစ်နေတယ်။ လူ့သမိုင်းရဲ့ အတွေ့အကြုံတွေကို ပြန်ကြည့်ရင် ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်တွေဟာလည်း လူသားတွေအပေါ် မှားယွင်းစွာပြုမူခဲ့ရင်း ရုပ်ဆိုးအကျဉ်းတန်လှတဲ့ သမိုင်းစာမျက်နှာတွေကို ရေးသားခဲ့တာကို တွေ့ရပြန်တယ်။ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ ဒေသခံမူရင်းဌာနေတိုင်းရင်းသားတွေအပေါ် သာသနာပြုရေးအကြောင်းပြချက်နဲ့ ခွဲခြားဆက်ဆံနှိပ်စက်ခြင်းလုပ်ရပ်တွေကို ကျူးလွန်ခဲ့ကြတယ်။ ကျွန်တော်တို့ လူသားတွေဖြစ်သန်းကျော်လွှားခဲ့တဲ့ သမိုင်းစာမျက်နှာတိုင်းကို ပြန်လှန်ကြည့်မယ်ဆိုရင် လူသားတွေရဲ့ အမှားတွေကို နေရာတိုင်းမှာ တွေ့မြင်ခဲ့ရမှာဖြစ်တယ်။

ဒါ့ပြင် လူသားအမှားတွေဟာ ဝေးကွာတဲ့အတိတ်ဆီက အမှတ်ရစရာ အဖြစ်တွေအဖြစ် သီးသန့်တည်ရှိနေတဲ့အရာတွေတော့မဟုတ်ဘူး။ လူသားတွေကျူးလွန်ခဲ့ကြတဲ့ အမှားတွေဟာ ယနေ့ထက်တိုင်အောင် ကမ္ဘာ့နေရာတစ်နေရာမှာ ပုံစံတစ်ခုအဖြစ်နဲ့တော့ ဆက်လက်တည်ရှိနေဆဲဆိုတာကို တွေ့နိုင်တယ်။ ယုံကြည်ချက်ကြောင့် ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခံထားရတဲ့ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားတွေဟာ စာဖတ်သူဒီစာအုပ်ကို ဖတ်နေချိန်မှာပဲ ကမ္ဘာ့အခြားနေရာတစ်နေရာမှာ အပြစ်ပေးထောင်ချခြင်းကို ခံနေရတယ်။ မြောက်မြားစွာ

■ ဖြိုးခိုင်လတ်.....

သော အမျိုးသမီးတွေဟာ ဘာသာတရားနဲ့ အခြားယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ယုံကြည်ချက်တွေကြောင့် အပြစ်ပေးခြင်းနဲ့ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို ခံနေရတယ်။ သတင်းသမားတွေဟာ မှန်ကန်တဲ့သတင်းအချက်အလက်တွေကို ရေးသားဖို့ ကန့်သတ်ခံနေရသလို သတင်းအမှန်ရေးသားဖော်ပြမှုကြောင့် ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခံရတဲ့အပြင် အသက်အန္တရာယ်ကိုပါ ခြိမ်းခြောက်ခံနေရတယ်။

မြောက်မြားစွာသော ဒေသရင်းမူရင်းဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးတွေဟာ ဘာသာတရားနဲ့ အခြားအကြောင်းပြချက်တွေကြောင့် သူတို့နယ်မြေတွေ၊ လယ်ယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်တွေဆုံးရှုံးနေသလို သူတို့ရဲ့ယဉ်ကျေးမှုလေ့ထုံးတမ်းတွေဟာလည်း ဖိအားပေးဝါးမြို့ခြင်းကို ခံနေရတယ်။ တချို့အတွက်တော့ လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်ပျောက်ဆုံးနေသလို အခြားသောလူများစွာအနေနဲ့လည်း သူတို့ရဲ့ဆန္ဒမပါဘဲ အတင်းအဓမ္မပြောင်းရွှေ့နေရာချထားခြင်းခံနေရတယ်။ ဆန့်ကျင်ဘက်နိုင်ငံ ရေးပါတီဝင်တွေနဲ့ အတိုက်အခံ နိုင်ငံရေးသမားတွေဟာ အကြောင်းပြချက်မရှိဘဲ၊ တရားရုံးတင်စစ်ဆေးခြင်းမရှိဘဲ ထောင်သွင်းအကျဉ်း ချခံနေရတယ်။ ဒါ့ပြင် ယနေ့ကမ္ဘာမှာ လူဦးရေ သန်း ၈၀၀ ဟာ ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမှုဘေးနဲ့ ရင်ဆိုင်နေရတယ်။ လူသားတွေရဲ့ မှားယွင်းတဲ့အပြုအမူတွေဟာ ယနေ့ကမ္ဘာသစ် (ဝါ) ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းခေတ်သစ်အထိ နေရာအနှံ့မှာ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဖြစ်ပွားနေဆဲပါ။ အံ့ဩစရာတစ်ခုက အဆိုပါဖြစ်ရပ်တွေဟာ ဖွံ့ဖြိုးဆဲတတိယကမ္ဘာနိုင်ငံတွေသာမက ကမ္ဘာ့ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံတွေဖြစ်ကြတဲ့ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ကနေဒါ၊ ဩစတေးလျ၊ နယူးဇီလန်နဲ့ အနောက်ဥရောပနိုင်ငံတွေမှာပါ ယနေ့တိုင်တွေ့ရှိနေရဆဲဆိုတဲ့အချက်ပဲဖြစ်ပါတယ်။

လူမျိုးရေးရှင်းလင်းသန့်စင်ခြင်း (၁)

လူ့လောကရဲ့အမှောင်

လူမျိုးရေးရှင်းလင်းသန့်စင်ခြင်း (Ethnic cleansing) ဆိုတဲ့စကား လုံးဟာ စကားလုံးအနေနဲ့ပြောရင် သန့်ရှင်းကောင်းမွန်ပြီး သေသပ်တဲ့စကား လုံးလို့ ပြောလို့ရပါတယ်။ ဝမ်းနည်းစရာကောင်းတာက အဆိုပါစကားလုံးရဲ့ အဓိပ္ပါယ်ဟာ ကြောက်စရာကောင်းလောက်အောင် ကွဲပြားခြားနားလှတာကို တွေ့ရတယ်။ ဒီအသုံးအနှုန်းကို ပထမဆုံးသုံးစွဲခဲ့တာကတော့ ၁၉၉၀ နှစ် တွေအတွင်း ယူဂိုစလားဗီးယားနိုင်ငံမှာ ဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ ကြမ်းကြုတ်ရက်စက် မှုတွေအပေါ်မှာ ဖော်ပြခဲ့တာပါ။

ဆာ့ဘ်လူမျိုး၊ ခရိုအက်လူမျိုးနဲ့ ဘော့စနစ်လူမျိုးတွေရဲ့ ပြည် တွင်းစစ်ပွဲအတွင်း ကြောက်မက်ဖွယ် ယုတ်မာရက်စက်မှုတွေကို ပုံဖော်ခဲ့ တဲ့နေရာမှာ သုံးစွဲခဲ့ကြခြင်းဖြစ်တယ်။ ယူဂိုစလားဗီးယားနိုင်ငံက ဂျာနယ် လစ်တွေက အဆိုပါစကားလုံးကို စစ်ပွဲရဲ့အစပိုင်းမှာ စတင်သုံးစွဲခဲ့ကြပြီး နောက်ပိုင်းမှာ နိုင်ငံတကာ မီဒီယာတွေအတွင်းမှာ ဒီစကားလုံးကို လျှင် မြန်စွာပဲ ယူငင်သုံးစွဲခဲ့ကြတယ်။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂကတော့ အဆိုပါ လူမျိုး ရေးရှင်းလင်းသန့်စင်ခြင်း ဆိုတဲ့စကားလုံးကို မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်မှုအဖြစ် အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုတယ်။ ယူဂိုစလားဗီးယားစစ်ပွဲအတွင်း လူမျိုးရေးမတူတဲ့ လူ အုပ်စုတွေကို သတ်မှတ်ထားတဲ့နယ်မြေအတွင်းကနေ အင်အားသုံးမောင်း ထုတ်ခဲ့ကြတဲ့အပြင် နောက်ပိုင်းမှာ ရေချိန်မြင့်တက်ခဲ့ကာ အစုလိုက် အပြုံ လိုက်သတ်ဖြတ်မှုဆီ ဦးတည်သွားခဲ့တယ်။

လူမျိုးရေးရှင်းလင်းသန့်စင်ခြင်းမှာ စိတ်ပျက်ကြောက်ရွံ့ဖွယ် အလေ့ အကျင့်တွေ အများအပြားပါဝင်တာကို တွေ့ရတယ်။ တရားဝင်မှုမရှိတဲ့ စနစ် တကျ ရွှေ့ပြောင်းနေရာချထားမှုတွေ၊ လူမျိုးခြားတွေကို လူသားတန်ဖိုးအဖြစ် သတ်မှတ်မှုမရှိခြင်းတွေပါဝင်တယ်။ လူမျိုးရေးရှင်းလင်းသန့်စင်ခြင်းမှာ အဓိက

ထားတဲ့ရည်ရွယ်ချက်ကတော့ မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်ခြင်းပဲ။ သတ်မှတ်ထားတဲ့ ဝေဒနာအတွင်းမှာ လူမျိုးခြားတွေမရှိအောင် ပုံစံမျိုးစုံနဲ့ မောင်းထုတ်ခြင်း၊ နှိပ်စက်ခြင်း၊ ယာယီစခန်းအတွင်း စုစည်းနေထိုင်စေခြင်း၊ အမျိုးသမီးများကို အမွေပြုကျင့်ခြင်း၊ အခြားလူမျိုးရေးဆိုင်ရာ မတရားမှုပြုခြင်းများနဲ့ သတ်မှတ်လူမျိုးမဟုတ်တဲ့ လူမျိုးခြားတွေကို လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းနဲ့ သူတို့ကိုယ်ပိုင်အိမ်တွေကနေ မောင်းထုတ်ခြင်းတို့ပါဝင်သလို နောက်ပိုင်းမှာ အစုလိုက်အပြုံလိုက် မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်ခြင်းထိ ရေချိန်မြင့်တက်ခဲ့တယ်။ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းကတော့ လူမျိုးသန့်စင်ရှင်းလင်းခြင်းကို လူသားမျိုးနွယ်ကို မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်တဲ့ ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ထားတယ်။

လူမျိုးရေးရှင်းလင်းသန့်စင်ခြင်းဟာ နောက်ပိုင်းမှာ ကမ္ဘာ့နေရာအတော်များများမှာ ဖြစ်ပွားခဲ့တာကြောင့် ကြိမ်ဖန်များစွာ သုံးစွဲခဲ့ရတဲ့ စကားလုံးဖြစ်ပြီး အီရတ်၊ ကွန်ဂို၊ ဂျော်ဂျီရာနဲ့ ဆူဒန်တို့မှာ အဓိကဖြစ်ပွားခဲ့တာကို တွေ့ရတယ်။ အကယ်၍များ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းမှာသာ အဆိုပါစကားလုံးကို သုံးစွဲခဲ့မယ်ဆိုရင် အဒေါ့ဖ်ဟစ်တလာရဲ့ ဟော်လိုကော့စ်လှုပ်ရှားမှုကိုလည်း လူမျိုးရေးရှင်းလင်းသန့်စင်ခြင်းအဖြစ်သုံးစွဲနိုင်မှာဖြစ်တယ်။ လူမျိုးရေးသန့်စင်ရှင်းလင်းခြင်းကို လူသားမျိုးနွယ်ကို မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်သော ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းက သတ်မှတ်ပြီး ကျူးလွန်သူတွေကို စစ်ရာဇဝတ်သားတွေအဖြစ် တရားစွဲဆိုအပြစ်ပေးကြတယ်။

အားလုံးအတွက် လူ့အခွင့်အရေး

လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်ရင် ပထမဆုံးနဲ့ အရိုးရှင်းဆုံးမေးခွန်းကတော့ လူ့အခွင့်အရေးကို ဘယ်သူတွေ ခံစားထိုက်သလဲဆိုတာပဲ။ ဒီမေးခွန်းအတွက် အဖြေကတော့ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ချုပ်ရဲ့ ပြဋ္ဌာန်းချက်နဲ့ ကမ္ဘာမှာရှိတဲ့ နိုင်ငံအားလုံးနီးပါးရဲ့ အခြေခံဥပဒေတွေမှာ လူ့အခွင့်အရေးအတွက် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့ အချက်တွေကို ပြန်ကြည့်ရမှာပဲဖြစ်တယ်။

အားလုံးမှာ တူညီတဲ့အဖြေတစ်ခုကတော့ လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာ လူသားတိုင်း လူသားဖြစ်မှုတစ်ခုတည်းကြောင့် ခံစားရရှိထိုက်တဲ့အရာဆိုတာပဲ။

အကယ်၍ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအနေနဲ့တစ်စုံတစ်ယောက်ရဲ့ အခွင့်အရေးကို အာမခံချက်ပေးနိုင်ခြင်းမရှိဘူးဆိုရင် အဆိုပါလူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း လူတိုင်းအနေနဲ့ လူ့အခွင့်အရေးကို ရရှိခံစားခြင်းရှိမနေဘူးလို့ မှတ်ယူနိုင်တယ်။ ဥပမာအနေနဲ့ပြောရရင် နိုင်ငံ့ခေါင်းဆောင်တစ်ဦး (ဝါ)အစိုးရတစ်ရပ်အနေနဲ့ ဥပဒေရဲ့ အထက်ကိုရောက်နေပြီဆိုရင် အဆိုပါလူ့အဖွဲ့အစည်းမှာ ရှိတဲ့ နိုင်ငံသားတွေအနေနဲ့ ဥပဒေအရအကာအကွယ်ပေးခံရခြင်းမရှိနေတာကို အထင်းသားတွေ့မြင်နိုင်တယ်။ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုဆိုတာ နိုင်ငံတစ်ခု (ဝါ) လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ဘယ်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်မှ ဥပဒေရဲ့အထက်မှာ ရှိမနေတဲ့အကြောင်းပဲ။ သမ္မတနဲ့ နိုင်ငံ့ခေါင်းဆောင်တွေကလို့ လူတိုင်းဟာ ဥပဒေရဲ့ ပြဋ္ဌာန်းချက်တွေကို အားလုံးအတူအကွလေးစားလိုက်နာရမှာပဲဖြစ်ပါတယ်။ ဒီပုံစံတရားဥပဒေစိုးမိုးမှုကို အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ကနေဒါ၊ ဩစတေးလျနဲ့ အခြားဒီမိုကရေစီစနစ်ကျင့်သုံးတဲ့နိုင်ငံတွေမှာ တွေ့ရှိနိုင်တယ်။

တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုရဲ့ ဆန့်ကျင်ဘက်အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်မှုဆိုတာ ကတော့ နိုင်ငံရေးပါတီတွေ ဒါမှမဟုတ် နိုင်ငံကိုအုပ်ချုပ်သူခေါင်းဆောင်တွေဟာ တိုင်းပြည်အတွင်း ပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့ ဥပဒေတွေကို လေးစားလိုက်နာခြင်းမရှိဘဲ ဥပဒေရဲ့အထက်မှာ နေရာယူထားတာကို ပြောတာဖြစ်တယ်။ အလွယ်ပြောရမယ်ဆိုရင်တော့ ဒီနိုင်ငံတွေမှာ လူအချို့ဟာ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် ပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့ဥပဒေတွေကို လေးစားလိုက်နာစရာမလိုဘဲဥပဒေရဲ့ဘောင်ကို ကျော်လွန်ဆုံးဖြတ် လုပ်ကိုင်နိုင်စွမ်းရှိနေတာပဲ ဖြစ်တယ်။ အဆိုပါလုပ်ကိုင်နိုင်ခွင့် ထူးခြားအခွင့်အရေးဟာ လူများစုအတွက် တရားမျှတမှုမရှိခြင်းပဲဖြစ်ပြီး ထိုလူ့အဖွဲ့အစည်းတွေမှာ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေကို အများဆုံးအဖြစ် တွေ့မြင်နိုင်တယ်။ ယခင်က စစ်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်အောက်

■ ဖြိုးခိုင်လတ်.....

မှာ နေထိုင်ခဲ့ရတဲ့ မြန်မာနိုင်ငံ၊ ယနေ့မြောက်ကိုရီးယားနဲ့ အရှေ့အလယ်ပိုင်း နဲ့ အာဖရိကနိုင်ငံအချို့မှာ အဆိုပါအဖြစ်များကို တွေ့ရှိနိုင်ပြီး လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေကို နေ့စဉ်နဲ့အမျှ နေရာအနှံ့တွေ့မြင်ခဲ့ရပြီ။ တွေ့မြင်နေရဆဲဖြစ်တယ်။ အာဏာရှင်စနစ်ဟာ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက်၊ အုပ်ချုပ်ခံနိုင်ငံသားတွေနဲ့ နိုင်ငံတကာအတွက်တော့ တရားမျှတမှုမရှိတဲ့ အချက်အလက်တွေအဖြစ် ဥပမာပြနိုင်ကြောင်း တွေ့ရှိရတယ်။

မျှတမှု (Fairness) နဲ့ တရားမျှတမှု (Justice)ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပါယ်တွေက ညွှန်ပြနေတာကတော့ လူသားအားလုံးဟာ တန်းတူညီမျှစွာမွေးဖွားလာကြတယ်ဆိုတာပဲ။ ဒါကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာကို ယုတ္တိကျကျစဉ်းစားရင် လူသားအားလုံးခံစားရရှိနိုင်တဲ့ အခွင့်အရေး၊ လူသားဖြစ်ခြင်းကြောင့် မွေးရာပါရရှိခံစားနိုင်တဲ့ သဘာဝအခွင့်အရေးပဲ။ လူ့အခွင့်အရေးဟာ လူမျိုး၊ အသားအရောင်၊ လူမှုလိင်၊ ဘာသာ အယူဝါဒ၊ ကျားမဖြစ်တည်မှု၊ ဘာသာတရား၊ စီးပွားရေးအခြေအနေ၊ ဒါမှမဟုတ် အခြားအနေအရပ်အရပ် ကွာခြားမှုအပေါ်မှာ ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းမရှိဘူး။ ထပ်ပြီးပြောရရင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာ လူသားအဖြစ်မွေးဖွားလာခြင်းကြောင့် လူသားတိုင်းတန်းတူညီမျှရရှိခံစားနိုင်တဲ့ မွေးရာပါသဘာဝအခွင့်အရေးပဲ။ လူသားတိုင်းဟာ တိကျသေချာတဲ့ အဆိုပါအခွင့်အရေးကို နိုင်ငံတော်နဲ့ နိုင်ငံတကာပြဋ္ဌာန်းချက်တွေအရ ပိုင်ဆိုင်ခံစားခွင့် အခွင့်အရေးအပြည့်အဝရှိတယ်။ ကလေးတွေနဲ့ လူငယ်လူရွယ်တွေဟာလည်း အသက်အရွယ်အလိုက် အခွင့်အရေးအာမခံချက်တွေကို ရရှိခံစားနိုင်တယ်။ လူတိုင်းမှာလူသားဖြစ်တည်မှုကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးကိုခံစားခွင့်ရှိတယ်။ သို့သော်လည်း ကျွန်တော်တို့လူသားအားလုံးရဲ့အခွင့်အရေးတွေဟာ အကာအကွယ်ပေးထားခြင်းခံကြရရဲ့လား။ ဒီမေးခွန်းကိုကျွန်တော်တို့အားလုံးအခိုင်အမာလေ့လာဆန်းစစ်ဖို့လိုအပ်ပါတယ်။

ဒီစာအုပ်မှာ ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ အောက်ပါလူ့အခွင့်အရေးနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ အခြေခံမေးခွန်းတွေကို နားလည်လာအောင် လေ့လာဆန်းစစ်

ကြည့်မှာပဲဖြစ်တယ်။ ဒီစာအုပ်မှာ -

- လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာ ဘာလဲ။
- လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာ ဘယ်ကနေလာတဲ့အရာလဲ။
- လူ့အခွင့်အရေးသမိုင်းကြောင်းက ဘာလဲ။
- လူ့အခွင့်အရေးက မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေအပေါ် ဘယ်လိုသက်ရောက်မှုရှိလဲ။
- လူ့အခွင့်အရေးက အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဘယ်လိုအကျိုးသက်ရောက်မှုရှိလဲ။
- လူနည်းစုတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး လူ့အခွင့်အရေးက ဘယ်လိုအကျိုးသက်ရောက်မှုရှိလဲ။
- ယနေ့လူသားတွေ ရင်ဆိုင်နေရတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးပြဿနာက ဘာတွေဖြစ်မလဲ။
- အနာဂတ်မှာ လူ့အခွင့်အရေးဟာ ဘယ်ကဏ္ဍက ပါဝင်ပတ်သက်မှာလဲ အစရှိတဲ့ မေးခွန်းတွေကို အခန်းအလိုက် ရှင်းလင်းတင်ပြမှာဖြစ်သလို ကျွန်တော်တို့ပတ်ဝန်းကျင်က လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေကိုလည်း အခန်းအလိုက် ရှာဖွေကြည့်ကြမှာပဲဖြစ်ပါတယ်။

လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်တဲ့ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ လေ့လာမှုတွေဟာ ဘယ်တော့မှ ဆွဲဆောင်မှုတော့ရှိမှာမဟုတ်ဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုရင် ကျွန်တော်တို့ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း၊ ယဉ်ကျေးမှုနယ်ပယ်အတွင်းမှာ လူသားတွေရဲ့ မှားယွင်းတဲ့အယူအဆတွေဟာ ခိုင်မာစွာအမြစ်တွယ်နေရာယူထားနှင့်တာကြောင့်ပဲဖြစ်တယ်။ သို့သော်လည်း ယနေ့ကမ္ဘာနိုင်ငံတွေနဲ့ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတွေကြားမှာ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီး ပိုမိုပြောဆိုဆွေးနွေးမှုတွေ၊ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်တဲ့ ကြိုးစားအားထုတ်မှုတွေကို တွေ့မြင်နေရပြီပဲဖြစ်တယ်။ မြန်မာနိုင်ငံမှာဆိုရင်လည်း စစ်အစိုးရအဆက်ဆက် လူ့အခွင့်အရေးကိုလျစ်လျူရှုထားရာကနေ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ ဒီမို

ကရေစီဖြစ်မှုကို ပုံဖော်လိုတဲ့အစိုးရတစ်ရပ်ပေါ်ထွက်လာတာကြောင့် ယခင်က ထက်လူ့အခွင့်အရေးဟာ နေ့စဉ်လူနေမှုဘဝထဲကို ဝင်ရောက်ခဲ့ပြီး ဖြစ်တာကို အထင်အရှားတွေ့မြင်နိုင်တယ်။ ယခုစာအုပ်ရဲ့ ကြိုးစားအားထုတ်မှုကတော့ ယနေ့မြန်မာ့လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းမှာ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီး ဘယ်လိုကြိုးစားအားထုတ်သင့်တယ်၊ ကျွန်တော်တို့အားလုံးဟာ လူ့အခွင့်အရေးကို ဘာကြောင့်၊ ဘယ်လိုကာကွယ်တောင်းဆိုသင့်တယ်ဆိုတာ သိရှိအောင်ရေးသားခြင်းဖြစ်ပါတယ်။

ဒီစာအုပ်မှာ ရေးသားထားတဲ့အခန်းတွေဟာ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီး နေရာတစ်နေရာတည်း၊ အချိန်တစ်ခုတည်းက အကြောင်းအရာတွေကို ရေးသားထားခြင်းမဟုတ်ဘဲ၊ နေရာစုံနဲ့ခေတ်အလိုက်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့တဲ့ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေတွေနဲ့ စံနှုန်းတွေကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာသုံးသပ်နိုင်အောင်ရေးသားထားခြင်းဖြစ်တယ်။ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ အရေးပါတဲ့ အကြောင်းအရာနဲ့ အတွေးအခေါ်တွေကို ဆက်စပ်တွေးခေါ်နိုင်အောင် ပေါင်းစပ်ဖော်ပြထားတာလည်းဖြစ်တယ်။

ဒီအခန်းရဲ့အစမှာ မှတ်သားထားခိုင်းတဲ့ သန်း ၁၅၀ ဆိုတဲ့ ပမာဏပြ စကားလုံးကို သင်မှတ်မိမယ်ထင်ပါတယ်။ အဆိုပါ သန်း ၁၅၀ ဆိုတာ ၂၀ ရာစုအတွင်း မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်မှုတွေကြောင့် သေဆုံးခဲ့ရတဲ့ လူဦးရေပမာဏကို ရည်ညွှန်းခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ ၂၀ ရာစုအတွင်းမှာ ဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်မှုတွေအတွင်းမှာ လူဦးရေသန်းပေါင်း ၁၅၀ ခန့်ဟာ သတ်ဖြတ်ခြင်းခံခဲ့ရတယ်။ ရာစုနှစ်တစ်ခုအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံလူဦးရေစုစုပေါင်းရဲ့ သုံးဆခန့်ဟာ နိုင်လိုမင်း ထက်ပြုသူအာဏာရှင်တွေရဲ့ သတ်ဖြတ်မှုကြောင့် ကမ္ဘာကြီးအတွင်း အပြစ်မဲ့စွာသေဆုံးခဲ့ရတယ်။ ဒီရာဇဝတ်မှုဟာ လူ့အခွင့်အရေးရဲ့ အခြေခံအကျဆုံးဖြစ်တဲ့ **အသက်ရှင်သန်ခွင့် အခွင့်အရေး**ကို ပြောင်ပြောင်တင်းတင်း ကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခဲ့ခြင်းကြောင့်ပဲဖြစ်တယ်။

ဆက်စပ်ပေးခွန်းများ

ဘာကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးက အရေးကြီးတာလဲ။

လူ့အခွင့်အရေးအကြောင်းအရာတွေဟာ ကမ္ဘာတစ်လွှား ယနေ့ခေတ်သစ်လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေမှာ ပိုပြီးအာရုံစိုက် အပြောများလာတာတွေ့ရတယ်။ စာဖတ်သူအနေနဲ့ လူ့အခွင့်အရေးအကြောင်းအရာတွေကို ဘယ်လိုနားလည်ထားသလဲဆိုတာကို စာရွက်အလွတ်ထဲမှာ အောက်ပါမေးခွန်းများကို အရင်ဆုံးဖြေကြည့်ထားဖို့ လိုအပ်ပါမယ်။

၁။ လူသားအားလုံးအတွက် ရရှိခံစားသင့်တဲ့ လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာ ဘယ်လိုအခွင့်အရေးနဲ့ လွတ်လပ်မှုလို့ သင်ထင်ပါသလဲ။

၂။ သင်အနေနဲ့ လူ့အခွင့်အရေးပြဿနာလို့ထင်တဲ့ ဒေသတွင်း၊ နိုင်ငံတွင်းနဲ့ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာအဖြစ်အပျက်နဲ့ အကြောင်းအရာစာရင်းကို ရေးသားပါ။

၃။ လူ့အခွင့်အရေးဟာ အရေးကြီးတဲ့အကြောင်းအရာလို့ သင်ထင်ပါသလား။ သင့်အတွက်၊ သင့်မိသားစုအတွက်နဲ့ သင့်သူငယ်ချင်းတွေအတွက် လူ့အခွင့်အရေးဟာ အရေးကြီးပါသလား။ ဘာကြောင့်လဲ။

အပေါ်ကမေးခွန်းတွေအတွက် သင်ရဲ့အဖြေကို စာရွက်နဲ့ဖြေပြီး ယခုစာအုပ်ကြားတွင် ညှပ်ထားပါ။ စာအုပ်ကို အဆုံးထိဖတ်ပြီးရင် သင်ဖြေထားတဲ့အဖြေ ဘယ်လောက်ပြောင်းလဲသွားလဲဆိုတာကို တွေ့မြင်နိုင်ပါလိမ့်မယ်။

အား (၂)

လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာ ဘာလဲ။

လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာ လူသားအဖြစ်တည်ရှိနေမှုအပေါ်မှာ အခြေခံတယ်။ လူသားအဖြစ်မွေးဖွားလာခြင်းကြောင့် ငြင်းဆန်ခွင့်မရှိတဲ့ လူသားတိုင်းတန်းတူညီမျှရရှိခံစားနိုင်တဲ့ သဘာဝအခွင့်အရေးပဲ။ လူသားတွေအနေနဲ့ လူသားဖြစ်မှုအပေါ်အခြေခံတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးအတွေးခေါ်တွေ ရှာဖွေဖော်ထုတ်နိုင်မှုကို လူသားသမိုင်းရဲ့ ရာစုနှစ်ပေါင်းများစွာအတွင်းက အရေးပါတဲ့ စူးစမ်းဖော်ထုတ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ကြတယ်။ ကျွန်တော်တို့အားလုံး သိပြီးဖြစ်တဲ့အတိုင်း လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာကိုလူသားအားလုံးရဲ့ အခွင့်အရေးနဲ့ လွတ်လပ်မှုအဖြစ် အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ကြတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုရင် လူသားအားလုံးဟာ ဆိုခဲ့ပြီးသလို လူသားဖြစ်မှုကြောင့် ရရှိပိုင်ဆိုင်ထားတဲ့အခွင့်အရေးဖြစ်လို့ပဲ။ ဒါပေမဲ့လည်း အဲ့ဒီအခွင့်အရေးတွေက ဘာတွေဖြစ်မလဲနဲ့ ဘယ်လိုလွတ်လပ်မှုတွေကို ခံစားရမှာလဲဆိုတဲ့ မေးခွန်းတွေ ထွက်ပေါ်လာတယ်။ ဒါတွေကတော့ လွတ်လပ်မှုနဲ့ အခွင့်အရေးဆိုတာ ကွဲပြားခြားနား

ချက်ရှိသလား။ လွတ်လပ်မှုနဲ့ အခွင့်အရေးဆိုတာ ကွဲပြားတဲ့အမျိုးအစား တွေရှိလားဆိုတဲ့ မေးခွန်းမျိုးတွေပဲ။ သေချာတာတစ်ခုကတော့ လူ့အခွင့် အရေးနဲ့ လွတ်လပ်မှုမှာမြောက်မြားစွာသော ထပ်နေတဲ့ ဝိသေသလက္ခဏာ ရပ်တွေရှိနေခြင်းပဲ။ ဒီအခန်းမှာတော့ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်တဲ့ ကွဲပြား ခြားနားတဲ့ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တွေနဲ့ ကွဲပြားခြားနားတဲ့ကဏ္ဍတွေကို ရှာ ဖွေကြည့်မှာပဲဖြစ်တယ်။

သဘာဝ အခွင့်အရေး

ဒဿနပညာရှင်တွေအနေနဲ့ လူသားရဲ့ မွေးရာပါသဘာဝအခွင့် အရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီး ငြင်းခုံဆွေးနွေးခဲ့တာ လွန်ခဲ့တဲ့နှစ်ပေါင်း ၂၀၀၀ ကျော် ရှေးဂရိခေတ်ကာလထဲကဖြစ်တယ်။ သူတို့ယုံကြည်ခဲ့ကြတာက လူ့အခွင့်အရေး ဆိုတာ လူသားအဖြစ်မွေးဖွားလာခြင်းကြောင့် သဘာဝတရား၊ ဒါမှမဟုတ် ဘုရားသခင်က လက်ဆောင်ပေးအပ်ထားတဲ့ အခွင့်အရေးဆိုတာပဲ။ သူတို့ ဆက်ပြီး ယုံကြည်ဖွင့်ဆိုခဲ့ကြတာက အဆိုပါ လူသားဖြစ်ခြင်းကြောင့် လက် ဆောင်ပေးအပ်ခံထားရတဲ့အခွင့်အရေးကို ဘယ်သူကမှ ယူဆောင်သိမ်းပိုက် ခွင့်မရှိဘူးဆိုတာပဲ။

ဗြိတိသျှဒဿနဗေဒပညာရှင် ထောမတ်စ်ဟော့ဘ် (၁၅၈၈-၁၆၃၉) က ၁၆၅၁ ခုနှစ်မှာ Leviathan ဆိုတဲ့စာအုပ်ကို ရေးသားခဲ့တယ်။ ဒီစာ အုပ်ထဲမှာ ဟော့ဘ်က အစိုးရမရှိတဲ့လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ကို တွေးပြ တယ်။ သူက အကယ်၍များ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုမှာ အစိုးရတစ်ရပ် (ဝါ) အုပ်ချုပ်သူဆိုတာ မရှိဘူးဆိုရင် လူသားတွေအနေနဲ့ သူတို့လုပ်ချင်တာကို စိတ်ရှိတိုင်းလုပ်နေကြလိမ့်မယ်လို့ တွေးပြခဲ့တယ်။ သူယုံကြည်တာက ဒီ အခြေအနေမှာဆိုရင် ကမ္ဘာလောကကြီးဟာ မိစ္ဆာတွေနဲ့ ပြည့်နှက်နေမှာဖြစ် သလို စစ်ပွဲတွေနဲ့ ပဋိပက္ခတွေလည်း နေရာအနှံ့ပေါ်ပေါက်နေမှာ ဖြစ်တယ် ဆိုတာပဲ။ ဘာကြောင့်လဲဆိုရင် လူတိုင်းဟာ သူတို့လိုချင်တဲ့အရာမှန်သမျှကို

ဆန္ဒရှိတဲ့အတိုင်း ယူဆောင်နေကြမှာဖြစ်လို့ပဲလို့ ဟော့ဘိက တွေးပြခဲ့တယ်။ ဒါကြောင့် သူ့ရဲ့ယူဆချက်က ဒီကမ္ဘာလောကကြီးမှာ ပဋိပက္ခတွေကို အာဏာနဲ့ထိန်းချုပ်ဖို့အတွက် အစိုးရတစ်ရပ်တော့ လိုအပ်တယ်လို့ ဆိုတယ်။ သူ့ဆက်ပြီးတွေးပြခဲ့တာက အအုပ်ချုပ်ခံလူသားတွေအတွက် တရားဝင် အခွင့်အရေးဆိုတာ အစိုးရကနေ နိုင်ငံသားတွေလုံခြုံရေးအတွက် တာဝန်ယူလိုက်တာနဲ့ အလိုလိုပြဋ္ဌာန်းပြီးသားဖြစ်လိမ့်မယ်ဆိုတာပဲ။ အမေရိကန်သမ္မတဟောင်း ကျိမ်းစ်မက်ဒီဆင်က ဟော့ဘိရဲ့ဒဿနကို ယူပြီး ပြောဆိုခဲ့တာကတော့ “အကယ်၍ လူသားတွေဟာ နတ်တွေဖြစ်နေကြမယ်ဆိုရင် အစိုးရဆိုတာလိုအပ်မှာ မဟုတ်ဘူး” ဆိုတာပဲ။

ဟော့ဘိရဲ့ အတွေးအခေါ်နဲ့ ယှဉ်ကြည့်ရင် ကွဲပြားခြားနားစွာပဲ အင်္ဂလိပ်ဒဿနပညာရှင် ဂျွန်လော့ခ်က ၁၇ ရာစုအတွင်းမှာ သဘာဝအခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီး ထောက်ခံတွေးပြခဲ့တာကို တွေ့ရတယ်။ လော့ခ်က လူသားဟာ အစိုးရတွေ၊ နိုင်ငံရေးတွေမတိုင်ခင် သဘာဝတရားအရ မွေးဖွားလာတယ်ဖြစ်တယ်လို့ ဆိုတယ်။ လူသားတွေဟာ လွတ်လပ်စွာ၊ တန်းတူညီမျှစွာ၊ ပျော်ရွှင်စွာ၊ ဆင်ခြင်တုံတရားရှိစွာ၊ သဘောထားကြီးစွာနဲ့ မွေးဖွားလာကြတာဖြစ်တယ်။ ဒီအခြေအနေမှာ လော့ခ်ယုံကြည်တာက လူသားအားလုံးဟာ အသက်ရှင်သန်ခွင့်၊ လွတ်လပ်ခွင့်နဲ့ ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို လူသားအဖြစ်မွေးဖွားခြင်းကြောင့် ခံစားထိုက်တယ်ဆိုတာပဲ။ အဆိုပါအခွင့်အရေးတွေဟာ မွေးရာပါသဘာဝအခွင့်အရေးပဲဖြစ်ပြီး လူသားဆီကနေ ယူဆောင်သွားခွင့်၊ လူသားက မည်သူ့ကိုမှ ပေးအပ်ခွင့်ရှိတဲ့အရာမဟုတ်ဘူး။

လော့ခ်ရဲ့ ဒဿနမှာ အဓိကကျတဲ့အကြောင်းကတော့ အစိုးရရဲ့ အခန်းကဏ္ဍပဲ။ သူက အစိုးရဆိုတာ လူသားတွေရဲ့ အခွင့်အရေးကို ခံစားနိုင်အောင် လူမှုပဋိညာဉ်အရ အကာအကွယ်ပေးရမယ့် အဖွဲ့အစည်းသာလျှင် ဖြစ်တယ်လို့ အခိုင်အမာဆိုတယ်။ လူမှုပဋိညာဉ်ဆိုတာ အစိုးရ (ဝါ) အုပ်ချုပ်သူနဲ့ အအုပ်ချုပ်ခံပြည်သူကြားချုပ်ဆိုထားတဲ့ကတိကဝတ်ပဲ။ အဆိုပါ

ကတိကဝတ်ဆိုတာ အစိုးရရော၊ ပြည်သူမှာပါ အကန့်အသတ်ရှိတဲ့အခွင့်အရေးအကြောင်းအရာကို ကတိပေးချုပ်ဆိုထားတာပဲ။ လော့ခ်ယုံကြည်တာက အစိုးရအနေနဲ့ ပြည်သူတွေရဲ့ အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ပေးဖို့ ပျက်ကွက်တယ်ဆိုရင် ပြည်သူတွေအနေနဲ့ အစိုးရကို တော်လှန်ဖြုတ်ချပိုင်ခွင့်၊ အစိုးရသစ်ပြောင်းလဲခွင့်ရှိတယ်ဆိုတာပဲ။ ဒီအချက်ဟာ အမေရိကန်လွတ်လပ်ရေး ကြေညာစာတမ်းမှာ တွေ့ရတဲ့ အဓိကအတွေးအခေါ်ပဲဖြစ်တယ်။ အမေရိကန်လွတ်လပ်ရေးကြေညာစာတမ်းမှာ ရေးသားထည့်သွင်းခဲ့တဲ့ လော့ခ်ရဲ့အတွေးအခေါ်ဟာ ရှေးခေတ်ဂရိတွေရဲ့ အတွေးအခေါ်ကနေ ဆင်းသက်လာခဲ့တာပဲဖြစ်တယ်။ အဆိုပါဂန္ထဝင်အတွေးအခေါ်ဟာ ယနေ့ ၂၁ ရာစု ဂလိုဘယ်ခေတ်အတွက် အဓိကအရေးပါတဲ့ ဒဿနတစ်ရပ်အဖြစ် ရပ်တည်နေဆဲဖြစ်တာကို တွေ့နိုင်တယ်။

နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေး

လူမှုပညာညီဆိုတာ နိုင်ငံကိုအုပ်ချုပ်တဲ့အစိုးရနဲ့ နိုင်ငံသားတွေကြားချုပ်ဆိုထားတဲ့ လူမှုရေးဆိုင်ရာ ကတိကဝတ်ပဲ။ အဆိုပါ ကတိကဝတ်ဟာ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုအတွက် အစိုးရနဲ့ နိုင်ငံသားတွေကြား အကျိုးတူ ပူးပေါင်းချုပ်ဆိုထားတဲ့ စာချုပ်လို့ မှတ်ယူနိုင်တယ်။ ဆိုလိုတာက အစိုးရတစ်ရပ်ဟာ နိုင်ငံသားတွေရဲ့ လွတ်လပ်မှုကို ခံစားနိုင်စေဖို့အတွက် ကာကွယ်မှုကို ပြုလုပ်ပေးရမှာဖြစ်ပြီး နိုင်ငံသားတွေအနေနဲ့ သူတို့ရဲ့အခွင့်အရေးတွေကို လွတ်လပ်ပြည့်ဝစွာ ခံစားနိုင်စေဖို့အတွက် အချို့လွတ်လပ်မှုတွေကို အစိုးရရဲ့အထိန်းအချုပ်ခံပြီး လိုက်နာကျင့်သုံးဖို့ ကတိပေးထားတာပဲ။

နိုင်ငံသားတွေရဲ့အခွင့်အရေးမှာ လွတ်လပ်စွာဆန္ဒဖော်ထုတ်ခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာပြောဆိုခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာစုရုံးခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာသင်းပင်းဖွဲ့စည်းခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ယုံကြည်ခွင့်၊

အသက်ရှင်သန်ခွင့်နှင့် လွတ်လပ်မှုကို ခံစားပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးတွေပဲဖြစ်တယ်။ ဒါ့ပြင်နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ကာကွယ်ပေးမှုအဖြစ် နိုင်ငံသားတွေကို အေးချမ်းလုံခြုံမှုရှိအောင်ကာကွယ်ပေးခြင်း။ အကြောင်းပြချက်မရှိဘဲ ရှာဖွေခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်၊ ဥပဒေမဲ့ ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခြင်း၊ ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ သတ်ဖြတ်ခြင်းနှင့် ပုံမှန်မဟုတ်တဲ့ အပြစ်ပေးမှုကိုပြုခြင်း။ တရားမျှတမှုမရှိတဲ့ တရားစီရင်ရေးမဖြစ်အောင် ကာကွယ်ပေးရမယ့်အပြင် လူသားတိုင်း တရားဥပဒေရှေ့မှောက်မှာ တန်းတူညီမျှစွာခံစားနိုင်ရေးကို အာမခံချက်ရရှိရေးပဲဖြစ်တယ်။ ဒါ့ပြင် လူမှုပဋိညာဉ်ကို ချိုးဖောက်တဲ့ (ဝါ) ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေတွေကို ချိုးဖောက်တဲ့သူတွေအတွက်လည်း အစိုးရအနေနဲ့ အကာအကွယ်ပေးမှု အာမခံချက်တွေကို နိုင်ငံသားတွေအတွက် ထားရှိထားတာကိုတွေ့နိုင်တယ်။ ဒါတွေကတော့ နိုင်ငံသားတွေအနေနဲ့ တရားရုံးမှာ အမှုရင်ဆိုင်နေစဉ်အတွင်း အပြစ်မရှိသူအဖြစ် သတ်မှတ်ခွင့်နှင့် တရားရုံးကို ခုခံချေပခွင့်၊ တရားရုံးတော်ရဲ့ မေးခွန်းတွေကို ဖြေဆိုရန်ငြင်းဆိုခွင့်အပြင် တရားရုံးက အပြစ်ရှိကြောင်း စီရင်ချက်ချမှတ်မှသာ တရားခံအဖြစ် သတ်မှတ်ရန်စတဲ့အချက်တွေလည်း ပါဝင်တယ်။ အထက်ပါအချက်တွေအားလုံးကို နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးအဖြစ်သတ်မှတ်ပြီး အစိုးရအနေနဲ့ မိမိနိုင်ငံသားတွေကို ခံစားနိုင်အောင် ကာကွယ်မှုပေးအပ်ရမယ်လို့ဆိုတယ်။ အထက်ပါအချက်တွေရဲ့ အဓိပ္ပာယ်တစ်ခုချင်းစီကို ဆက်လက်လေ့လာကြပါမယ်။

လွတ်လပ်စွာ ဖော်ထုတ်ခွင့်

လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်ခွင့်ဆိုတာကို တစ်ခါတစ်ရံမှာ လွတ်လပ်စွာပြောဆိုခွင့်ဆိုပြီး ဖော်ပြကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်ခွင့်ဆိုတာဟာ လွတ်လပ်စွာယုံကြည်ကိုးကွယ်ခွင့်လို အခြားအဓိပ္ပာယ်တွေ အများအပြားပါဝင်တာကိုလည်း တွေ့နိုင်တယ်။ အခြားဥပမာအနေနဲ့ပြောရရင် ပန်းချီဆရာတစ်ယောက်အနေနဲ့ ပန်းချီရေးဆွဲရာမှာ သူ့ဆန္ဒရှိတဲ့အတိုင်း

■ ဖြိုးခိုင်လတ်

ရေးဆွဲပိုင်ခွင့်နှင့် ကဗျာဆရာတစ်ဦးအနေနှင့် ကဗျာရေးသားစပ်ဆိုရာမှာ သူ ယုံကြည်ဆန္ဒရှိရာကို ရေးစပ်ခွင့်ရှိခြင်းပဲဖြစ်တယ်။ ဂီတပညာရှင်ဟာ သူ ဆန္ဒနှင့်ခံစားမှုအတိုင်း ဖော်ထုတ်ခွင့်ရှိသလို နိုင်ငံရေးမှာလည်း မိမိယုံကြည် ရာကို ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်ခွင့်၊ ဆန္ဒဖော်ထုတ်ခွင့်ကို နိုင်ငံသားတိုင်းရရှိခံစား နိုင်တယ်။ ဒါဟာ လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်ခွင့်ပဲ။ သတင်းစာအယ်ဒီတာနဲ့ နိုင်ငံရေးကာတွန်းဆရာတွေဟာ သူတို့ယုံကြည်ရာကို သတင်းစာမှာ ရေး သားဖော်ပြခွင့်၊ ရေးဆွဲခွင့်ရှိသလို ဝက်ဘ်ဘလော့ဂ်တွေအနေနဲ့ မိမိတို့ ဆန္ဒရှိတဲ့အတိုင်း ဖော်ပြရေးသားချင်တာကို ဘလော့ဂ်မှာရေးသားခွင့်ရှိ ခြင်းဖြစ်တယ်။ သတင်းရင်းမြစ်ဟာ အမှန်တရားဟုတ်ချင်မှ ဟုတ်မှာဖြစ် သော်လည်း လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်ခွင့်ဟာ နိုင်ငံသားတွေရဲ့ဆန္ဒကို လွတ် လပ်စွာရေးသားဖော်ထုတ်ခွင့်ပေးထားတာဖြစ်တယ်။

အထက်မှာဆိုခဲ့သလို နိုင်ငံသားတွေအနေနဲ့ မိမိဆန္ဒရှိတဲ့အတိုင်း လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်ခွင့်ရှိသော်လည်း အချို့ကိစ္စရပ်တွေကိုတော့ အသရေ ဖျက်မှု၊ ဂုဏ်သိက္ခာညှိုးနွမ်းစေမှုအဖြစ် ကန့်သတ်ထားတာတွေ နိုင်တယ်။ အထူးသဖြင့် သတင်းအချက်အလက်အချို့ရှိသော်လည်း စွပ်စွဲသူရဲ့ဂုဏ် သိက္ခာကို ထိခိုက်ပျက်စီးစေရင် ပြုလုပ်ခွင့်မရှိဘူး။ ဒါ့ပြင်အချို့ကန့်သတ်မှု တွေအဖြစ် သတင်းအချက်အလက် (ဝါ) ဓာတ်ပုံဟာ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် သင့်လျော်မှုမရှိလို့ ယူဆနိုင်ရင် ဖော်ပြခွင့်မရှိဘူးလို့ ကန့်သတ်ချက်တွေ ထားရှိတယ်။

လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်ခွင့်မှာ လွတ်လပ်စွာစုရုံးခွင့်နဲ့ ဆန္ဒဖော် ထုတ်ခွင့်လို အလားတူအခွင့်အရေးတွေလည်း ပါဝင်နေတယ်။ ဒါ့ကြောင့် မိမိနဲ့ယုံကြည်ချက်တူသူတွေစုပေါင်းပြီး ဆန့်ကျင်ဆန္ဒပြခြင်း၊ သပိတ်မှောက် ခြင်းနဲ့ အခြားပြည်သူ့နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုတွေပြုလုပ်ခွင့်ရှိတယ်။ ဒီ အချက်မှာလည်း ကန့်သတ်ချက်တွေရှိနေတာကို တွေ့မြင်နိုင်တယ်။ လွတ် လပ်စွာဆန္ဒဖော်ထုတ်မှုနဲ့ ပြည်သူ့နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုတွေဟာ ပြည်သူလူထု

လုံခြုံရေးကို ထိခိုက်နိုင်ခြင်း။ ဒါမှမဟုတ် အများပြည်သူလူထုရဲ့ အကျိုးစီးပွားကို ထိခိုက်နိုင်ပါက ပြုလုပ်ခွင့်မရှိဘူး။

ဂွန်လော့ခ်၏ လူ့အခွင့်အရေး အယူအဆ

ဗြိတိန်ဒဿနပညာရှင် ဂွန်လော့ခ်ကို ၁၆၃၂ မှာ အင်္ဂလန်မှာဖွားပွားခဲ့တယ်။ သူ့မိခင်အက်ဂျန်ကင်းနိက သားရေနယ်သမားတစ်ဦးရဲ့သမီးဖြစ်ပြီး လော့ခ်ကလေးဘဝမှာ ကွယ်လွန်ခဲ့တယ်။ သူ့ဖခင် နာမည်တူဂွန်လော့ခ်ဟာ ကျေးလက်ဒေသ ရှေ့နေတစ်ဦးဖြစ်တယ်။ လော့ခ်ဟာ ငယ်စဉ်က တည်းက ဉာဏ်ကောင်းပြီး ပညာရေးမှာ ထူးချွန်ခဲ့တယ်။ နောက်ပိုင်းမှာ အောက်စ်ဖို့ဒ်တက္ကသိုလ်မှာ ပညာဆက်လက်သင်ယူခဲ့ပြီး ဘွဲ့ရရှိကာ ဆေးပညာသုတေသနရာထူးကို ရရှိခဲ့တယ်။ လော့ခ်ဟာ အောက်စ်ဖို့ဒ်တက္ကသိုလ်မှာ သူလေ့လာဆည်းပူးခဲ့တဲ့ ဒဿနပညာရပ်ကို အားရကျေနပ်ခြင်းမရှိဘဲ ကိုယ်ပိုင်အတွေးအခေါ်ဒဿနကို ရှာဖွေရင်းဒဿနဗေဒဆိုင်ရာ စာအုပ်တွေရေးသားပြုစုခဲ့တယ်။ ၁၅၆၀ မှာ သူ့ရဲ့နာမည်ကျော်ကြားတဲ့ Two Treatises of Government ကိုရေးသားထုတ်ဝေတယ်။ ဒီစာအုပ်ထဲမှာ လော့ခ်က နိုင်ငံတော်ရဲ့ သဘောသဘာဝနဲ့ သဘာဝအခွင့်အရေးအကြောင်းကို စတင်တွေးပြတယ်။

သို့သော်ငြားလည်း သူ့ရဲ့ Two Treatises ဟာ အများပြည်သူကြားမှာ ချက်ချင်းအောင်မြင်မှုမရရှိခဲ့ဘူး။ နောက်ပိုင်းရောက်မှ လော့ခ်ရဲ့ နိုင်ငံရေးဒဿနဟာ ယနေ့ခေတ်ရဲ့နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်တွေထဲထိ အရေးပါလွှမ်းမိုးခဲ့တာ တွေ့ရတယ်။ သူ့ရဲ့သဘာဝအခွင့်အရေးအတွေးအခေါ်ကို နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်အတွင်းမှာ ပြီးပြည့်စုံတဲ့ လက်ဆောင်အဖြစ်သတ်မှတ်ကြတယ်။ သူ့ရဲ့အတွေးအခေါ်မှာ ယနေ့လစ်ဘရယ်ဒီမိုကရေစီရဲ့ အခြေခံသဘောတရားတွေဖြစ်တဲ့ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ အကန့်အသတ်ရှိသောအစိုးရနဲ့ လူမှုပဋိညာဉ်တို့ ပါဝင်တယ်။ လော့ခ်ရဲ့ဒဿနအတွေးအခေါ်ဟာ နိုင်ငံ

ရေးဆိုင်ရာစာချုပ်စာတမ်းတွေမှာ လွှမ်းမိုးမှုအရှိဆုံးဒဿနဖြစ်တယ်။ အမေရိကန်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ အမေရိကန်လွတ်လပ်ရေးကြေညာစာတမ်း၊ ကနေဒါဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံအက်ဥပဒေ (၁၈၇၆)၊ ဩစတြေးလျဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၁၉၀၁)၊ ပိုလန်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းနဲ့ အခြားမြောက်မြားစွာသော နိုင်ငံရေးစာချုပ်စာတမ်းတွေမှာ လော့ခ်ရဲ့သဘာဝအခွင့်အရေးအတွေးအခေါ်ကို ထည့်သွင်းခဲ့တာတွေ့ရတယ်။

အပေါင်းအသင်းမိတ်ဆွေတွေနဲ့ ဧည့်သည်တွေဟာ သူ့ဘဝရဲ့ နောက်ဆုံးအချိန်တွေမှာ လော့ခ်ထံကို အဖွဲ့လိုက်မြောက်မြားစွာ သွားရောက်လည်ပတ်ရင်း ဒဿနတွေကို ဆွေးနွေးခဲ့ကြတယ်။ သူဟာနှစ်ပေါင်းများစွာ နေမကောင်းတဲ့ ဒဏ်ကိုခံစားခဲ့ရပေမယ့် မသေဆုံးမီ နောက်ဆုံးလအထိ စာရေးသားမှုပျက်ကွက်ခဲ့ခြင်းမရှိဘူး။ ၁၉၀၄ အသက် ၂၂ နှစ် အရွယ်မှာ အင်္ဂလန်နိုင်ငံ အရှေ့တောင်ပိုင်းအက်ဆက်စ်မှာ လော့ခ်ကွယ်လွန်ခဲ့တယ်။ သူသေဆုံးခဲ့ပေမယ့် သူ့ရဲ့အတွေးအခေါ်နဲ့ နိုင်ငံရေးဒဿနတွေဟာ ယနေ့လိုဘယ်လိုက်ဖေးရှင်း ၂၁ ရာစုခေတ်အထိအရေးပါတဲ့ အယူအဆတွေအဖြစ် တောက်ပနေဆဲဖြစ်တယ်။

တရားမျှတမှု

နိုင်ငံသားတွေအနေနဲ့ ပြစ်မှုတစ်ခုကြောင့် တရားရုံးမှာ တရားရင်ဆိုင်ရတဲ့အခါ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးအရဥပဒေနဲ့ အကာအကွယ်ရရှိ ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိတယ်။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ချုပ်ရဲ့ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်က “လူသားတိုင်းဟာ တရားဥပဒေအရအပြစ်ရှိကြောင်း သက်သေပြဆုံးဖြတ်နိုင်တဲ့အချိန်မှသာ တရားခံအဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်ပြီး အဆိုပါသက်သေပြမှုမတိုင်ခင် တရားရင်ဆိုင်နေစဉ်ကာလအတွင်းမှာ အပြစ်မဲ့သူတစ်ဦးအဖြစ် သတ်မှတ်ရမယ်” လို့ ဆိုတယ်။ တရားမျှတမှုဆိုတာ အရေးပါတဲ့

လူ့အခွင့်အရေးအဆက်အစပ်တစ်ခုဖြစ်ပြီး ပုံစံသုံးမျိုးနဲ့ခွဲခြားနိုင်တယ်။ ပုံစံတစ်မျိုးစီဟာ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးအတွက် မရှိမဖြစ်အရေးပါတဲ့ အရာတွေပဲဖြစ်တယ်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ကယ်လီဖိုးနီးယားပြည်နယ်မှာရှိတဲ့ နိုင်ငံသားပညာရေးစင်တာရဲ့ ဖွင့်ဆိုချက်အရ နိုင်ငံသားတွေအတွက် တရားမျှတမှုဆိုင်ရာဓရိယာ သုံးနေရာရှိတယ်လို့ဆိုတယ်။ အဲ့ဒါတွေကတော့ ဖြန့်ဝေခြင်းဆိုင်ရာ တရားမျှတမှု (distributive justice)၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာတရားမျှတမှု (procedural justice) နဲ့ ပြုပြင်တည့်မတ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာတရားမျှတမှု (corrective justice) တို့ပဲဖြစ်ကြတယ်။ အဆိုပါတရားမျှတမှုသုံးချက်စလုံးဟာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း (UDHR) မှာပါဝင်တဲ့ နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးကာကွယ်ရေးအချက်တွေပဲ။ ဥပမာအားဖြင့် UDHR ရဲ့ အပိုဒ် ၉ မှာဖော်ပြပါရှိတဲ့ “မည်သူမှ ဥပဒေအရ မဟုတ်သော ဖမ်းဆီးခြင်းကိုဖြစ်စေ ချုပ်နှောင်ခြင်းကိုဖြစ်စေမခံစေရ” ဆိုတဲ့အချက်ပဲ။ ဒီဆိုလိုချက်အရ နိုင်ငံသားတစ်ဦးကို ပြစ်မှုကျူးလွန်တာကြောင့် ဖမ်းချုပ်ရာမှာ ဥပဒေကြောင်းအရတရားမျှတမှုရှိစွာ ဖမ်းဆီးထိန်းချုပ်ရမှာဖြစ်တယ်။ ဒါဟာပြဋ္ဌာန်းဥပဒေအောက်က လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအတိုင်းဖမ်းချုပ်ခွင့်ကြောင့် ထိန်းသိမ်းခြင်းသာဖြစ်ပြီး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုပဲဖြစ်တယ်။

UDHR ရဲ့ အပိုဒ် ၇ မှာဆိုရင် ဖြန့်ဝေခြင်းဆိုင်ရာတရားမျှတမှုနဲ့ပတ်သက်တဲ့အကြောင်းကို တွေ့မြင်ရမှာဖြစ်တယ်။ ကြေညာစာတမ်းရဲ့ အပိုဒ် ၇ မှာ “လူအားလုံးတို့သည် ဥပဒေအရာ၌ တူညီကြသည့်အပြင်၊ ဥပဒေ၏အကာအကွယ်ကို ခြားနားခြင်းမခံရစေဘဲ တူညီစွာခံစားပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ဤကြေညာစာတမ်းပါ သဘောတရားများကို ဖိဆန်၍ ခွဲခြားခြင်းမှလည်းကောင်း၊ ထိုသို့ခွဲခြားခြင်းကို လှုံ့ဆော်ခြင်းမှလည်းကောင်း၊ ကင်းလွတ်စေရန် အကာအကွယ်ကို တူညီစွာခံစားပိုင်ခွင့်ရှိသည်” လို့ ဖော်ပြထား

တယ်။ ဒီအချက်ရဲ့ဆိုလိုရင်းက တရားမျှတမှုဆိုတာ မျှတမှုကို လူသားအား လုံးခံစားနိုင်အောင် ဖြန့်ဝေခြင်းပဲဖြစ်တယ်လို့ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်တယ်။ အဆိုပါ UDHR အပိုဒ် ၇ ဟာ ဖြန့်ဝေခြင်းဆိုင်ရာတရားမျှတမှုကို ရှင်းလင်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ပေးနိုင်တဲ့အချက်ပဲဖြစ်တယ်။ ပြုပြင်တည့်မတ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုကတော့ မျှတတဲ့အပြစ်ပေးမှုဆိုင်ရာ ပုံစံကို ဆိုလိုရင်းဖြစ်တယ်။ ဒီအချက်ကို UDHR ရဲ့ အပိုဒ် ၅ မှာ ရှင်းလင်းစွာပြဆိုထားတာက “မည် သူ့ကိုမျှ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း သို့တည်းမဟုတ် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်စွာ၊ လူမဆန်စွာ ဂုဏ်ငယ်စေသော ဆက်ဆံမှုမပြုရ၊ သို့တည်းမဟုတ် အပြစ် ဒဏ်ပေးခြင်းမပြုရ” ဆိုတဲ့အချက် ထည့်သွင်းပြီး ကာကွယ်ပေးထားတာကို တွေ့နိုင်တယ်။

အခြားနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး

နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးအရ နိုင်ငံရေးမှာ တက်ကြွလှုပ် ရှားလိုတဲ့ နိုင်ငံသားတွေကို ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်နဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း နိုင်ငံရေးကို တရားမျှတစွာပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် အစိုးကပေး အပ်ထားတဲ့ အခွင့်အရေးဆိုလိုခြင်းဖြစ်တယ်။ သို့သော်ငြားလည်း အဆိုပါ နိုင်ငံရေးမှာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ဟာ မတူညီတဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေ မှာ ပြောက်ပြားစွာသော ကွဲပြားခြားနားချက်တွေနဲ့ ကန့်သတ်ထားတာကို တော့ တွေ့ရတယ်။ အထူးသဖြင့် အဆိုပါကန့်သတ်ချက်တွေကို ဒီမိုကရက် တစ်မဟုတ်တဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းနဲ့ နိုင်ငံတွေမှာ အများဆုံးတွေမြင်နိုင်သလို အချို့ဒီမိုကရက်တစ်လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေမှာလည်း UDHR ရဲ့ စံတွေနှုန်း တွေ ပြည့်မီအောင်လိုက်လျောပါဝင်ခွင့်ပြုထားခြင်းမရှိတာကို တွေ့မြင်နိုင် တယ်။ ဥပမာအားဖြင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုလို ဒီမိုကရေစီပြည့်ဝတဲ့ နိုင်ငံဟာ နိုင်ငံတွင်းနဲ့နိုင်ငံတကာမှာ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဝေဖန်ပြစ်တင်ခြင်းကို ခံခဲ့ရတာကို တွေ့နိုင်တယ်။ ဝေဖန်ခံခဲ့

ရတဲ့အကြောင်းကတော့ အိရတ်နိုင်ငံ အဘူဂါဘီအကျဉ်းထောင်နဲ့ ကျူးဘား နိုင်ငံမှာရှိတဲ့ အမေရိကန်ထိန်းချုပ်ထားတဲ့ ဌာတာနာဘိုပင်လယ်အော်က အကျဉ်းထောင်တွေမှာ အကျဉ်းသားတွေအပေါ် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု တွေကြောင့်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အဆိုပါ အကျဉ်းသားတွေအပေါ် ဖြစ်နိုင်ငံခြေ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းက အာရုံစိုက် ဖိအားပေးခဲ့ကြတာကြောင့် အမေရိကန်နိုင်ငံရဲ့ လူ့အခွင့်အရေးပုံရိပ်ကို ထိ နိုက်စေခဲ့တယ်။ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးဟာ ဒီမိုကရက်တစ်အစိုးရ တွေအတွက် အလွန်အရေးကြီးတဲ့အခန်းကဏ္ဍကနေပါဝင်တယ်။ ဘာကြောင့် လဲဆိုရင် ဒီမိုကရက်တစ်နိုင်ငံတော်တွေမှာ အစိုးရဆိုတာ ပြည်သူတွေက ရွေးချယ်တင်မြှောက်ထားတာဖြစ်ပြီး ပြည်သူ့ရဲ့လွှမ်းမိုးအုပ်ချုပ်မှုလို့ နား လည်ထားတဲ့အတွက်ပဲ။ အကယ်၍ ဒီမိုကရက်တစ်နိုင်ငံတစ်ခုမှာ အတိုက် အခံနိုင်ငံရေးသမားတွေပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ဒါမှမဟုတ် အစိုးရကိုယ်တိုင်က လူ့အခွင့် အရေးတွေချိုးဖောက်နေတယ်ဆိုရင် အဆိုပါလူ့အဖွဲ့အစည်းကို ကျွမ်းဒီမို ကရက်တစ်နိုင်ငံလို့ ကင်ပွန်းတပ်နိုင်မှာဖြစ်တယ်။

စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး

စီးပွားရေးဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးဟာ လူသားတွေအနေနဲ့ သူတို့ ရဲ့ စီးပွားရေးဆိုင်ရာအခြေအနေတွေကို စီမံခန့်ခွဲရာဖွဲ့လုပ်ကိုင်နိုင်ဖို့အတွက် ကာကွယ်ပေးထားတဲ့ အခွင့်အရေးပဲဖြစ်တယ်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့် အရေးကြေညာစာတမ်းရဲ့ အပိုဒ် ၂၅ မှာ စီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးကို အခုလိုထည့်သွင်း ပြဋ္ဌာန်းကာကွယ်ပေးထားတာကို တွေ့နိုင်တယ်။

“(၁) လူတိုင်းတွင် မိမိနှင့်တကွ မိမိ၏မိသားစုကျမ်းမာ ရေးနှင့်တကွ ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ အေးချမ်းစွာနေထိုင်နိုင်ရေးအတွက် အစာအာဟာရ၊ အဝတ်အထည်၊ နေအိမ်၊ ဆေးဝါး၊ အကူအညီနှင့် လိုအပ်သည့်လူမှုအထောက်အပံ့များပါဝင်သော သင့်တော်လျောက်

ပတ်သည် လူမှုအဆင့်အတန်းကို ရယူခံစားခွင့်ရှိသည်။ ထို့ပြင် အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်သောအခါ၌သော်လည်းကောင်း၊ ကိုယ်အင်္ဂါမသန် စွမ်းသောအခါ၌ လည်းကောင်း၊ မုဆိုးမဖြစ်သောအခါ၌ လည်းကောင်း၊ အသက်အရွယ်အိုမင်းသောအခါ၌သော်လည်းကောင်း၊ မိမိကိုယ်တိုင်က မတတ်နိုင်သော အကြောင်းကြောင့် ဝမ်းစာမရှာ မီးနိုင်သော နည်းလမ်းမရှိသောအခါ၌သော်လည်းကောင်း နေထိုင် စားသောက်ရေးအတွက် လုံခြုံစိတ်ချရမှုအခွင့်အရေးရှိသည်။

(၂) သားသည်မိခင်များနှင့် ကလေးများသည် အထူး စောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် အကူအညီပေးခြင်းကို ရခွင့်ရှိသည်။ ဥပဒေ အရလက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အခြားနည်းလမ်းဖြင့်ဖြစ် စေ မွေးဖွားသောကလေးအားလုံးသည် တူညီသော လူမှုကာ ကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးကို ရယူခံစားကြရမည်”

အဆိုပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်ရဲ့ အဓိပ္ပါယ်က လူသားအားလုံးအနေနဲ့ စီးပွားရေးနဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ကာကွယ်မှုတွေကို ရရှိခံစားခွင့်ရှိတယ်ဆိုတာပဲဖြစ် တယ်။ လူသားတွေအနေနဲ့ အလုပ်လုပ်ကိုင်ဖို့နဲ့ စီးပွားရေးဆိုင်ရာတာဝန်ယူမှု ရှိဖို့တော့ လိုအပ်ပြီး အခြေခံလူမှုနေထိုင်ရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီးအစိုးရက ဖြည့် ဆည်းပေးအပ်ဖို့၊ ဖန်တီးပေးအပ်ဖို့ တာဝန်ရှိတယ်လို့ ဖော်ပြထားတာဖြစ် တယ်။ ဒါဟာစီးပွားရေးဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးပဲဖြစ်တယ်။ ဒီပြဋ္ဌာန်းချက် မှာ ထပ်မံဖော်ပြထားတာကတော့ လူသားတွေအနေနဲ့ အသက်အရွယ်အို မင်းမစွမ်းဖြစ်ချိန်နဲ့ ကျမ်းမာရေးမကောင်းတဲ့အချိန်မှာ လိုအပ်ချက်တွေကို ဖြည့်ဆည်းပေးဖို့ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုဆိုင်ရာအခွင့်အရေးကိုနိုင်ငံတော် က ပေးအပ်ရမယ်လို့ ဆိုထားတယ်။

အခြားစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးကို UDHR မှာ ကာကွယ် ထားတဲ့အချက်တွေကတော့ မိမိလုပ်ကိုင်ရာ လုပ်ငန်းခွင်ကို လွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ်၊ လုပ်ကိုင်နိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးနဲ့ လုပ်ငန်းခွင်ဝင်ရောက်နိုင်ခွင့်ပဲဖြစ်

အဖွဲ့အစည်းအနေနဲ့ ခံစားရနိုင်ခြေရှိနေကြောင်း လေ့လာမှုရလဒ်တွေအရ သိရှိရတယ်။ အဆိုပါအကျိုးဆက်တွေကြောင့် နေ့စဉ်လူနေမှုဘဝတွေမှာ တစ်သီးပုဂ္ဂလလူသားတွေအဖို့ နေ့စဉ်လိုအပ်တဲ့ အစာရေစာရှားပါးမှု၊ နေ အိမ်နဲ့ အဝတ်အထည်လိုအပ်မှုတွေကို အမြဲလိုအပ်လာပါလိမ့်မယ်။

လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး

လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးက လူသားတွေနဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့ လွတ်လပ်မှုကို ကာကွယ်ပေးထားတာ တွေ့ရတယ်။ အဆိုပါအခွင့်အရေးတွေမှာ ပညာရေးနဲ့ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ရပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးတွေပါဝင်တယ်။ ဥပမာအားဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်းမှာ လူသားတိုင်းလွတ်လပ်စွာ ပညာသင်ကြားခွင့် အခွင့်အရေးကို အစိုးရတွေက ပေးအပ်ရမယ်လို့ ပါဝင်တယ်။ အနည်းဆုံးအနေနဲ့ မူလတန်းပညာရေးကို အစိုးရတွေက နိုင်ငံသားအားလုံးကို အခမဲ့ပညာသင်ကြားပေးရမယ်လို့ ဆိုတယ်။ ဒါပေမယ့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတော်များများမှာ အဆိုပါ အခွင့်အရေးကို လူသားအားလုံးကိုပေးအပ်ဖို့အတွက် ပညာရေးဆိုင်ရာအခြေခံအဆောက်အအုံတွေ အလုံအလောက်မရှိနိုင်တာတွေ့ရတယ်။ ဒါ့ပြင် UDHR မှာ အဆင့်မြင့်ပညာသင်ကြားရေး၊ ဥပမာ တက္ကသိုလ်၊ ကောလိပ်နဲ့ နည်းပညာကျောင်းတွေကို အရည်အချင်းပြည့်မီတဲ့ မည်သူ့ကိုမဆိုခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိဘဲ တက်ရောက်သင်ကြားခွင့်ပေးရမယ်လို့ ဆိုထားတယ်။

UDHR မှာ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာဘဝတွေအတွက် ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်အခွင့်အရေးကို လူတိုင်းအတွက် အကာအကွယ်ပေးထားတယ်။ ဆိုလိုတာက လူတိုင်းဟာ သူတို့ရဲ့ကိုယ်ပိုင်ယဉ်ကျေးမှုကို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခွင့် အခွင့်အရေးရှိသလို အခြားသူများရဲ့ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာလုပ်ငန်းတွေမှာလည်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိခြင်းပဲ။ ဝေမျှခံစားခြင်း

အခွင့်အရေးအရ လူသားတိုင်းဟာ သိပ္ပံနည်းပညာဆိုင်ရာတိုးတက်မှုတွေကို ဝေမျှခံစားခွင့်ရှိတယ်။ ဒီအခွင့်အရေးရဲ့ ဆိုလိုရင်းကတော့ လူ့အဖွဲ့အစည်းတိုင်းမှာ မိဘိုင်းဖုန်းနှင့် အင်တာနက်ကဲ့သို့သော နည်းပညာများကို သုံးစွဲခံစားခွင့်ရှိတယ်။ ဆင်းရဲပြီး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုမရှိတဲ့တိုင်းပြည်တွေမှာ တယ်လီဖုန်းလိုင်းစနစ်တည်ဆောက်ဖို့အတွက် အားထုတ်နိုင်ခြင်းမရှိပေမယ့် ဆဲလ်ဖုန်းတွေ၊ မိဘိုင်းဖုန်းတွေ ပေါ်လာတဲ့အခါမှာ အဆိုပါနည်းပညာကို ကျော်လွှားအသုံးပြုခွင့်ရခြင်းဖြင့် ဆင်းရဲသူတွေအနေနဲ့ စီးပွားရေးလုပ်ကိုင်ရာမှာ ပိုမိုလွယ်ကူလျှင်မြန်လာတာကို တွေ့ရတယ်။

မြောက်မြားစွာသော စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနဲ့ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးတွေကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းမှာ ဖော်ပြခဲ့သလို နောက်ပိုင်းမှာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ပဋိညာဉ်စာချုပ် (ICESCR) အဖြစ် ပေါ်ထွက်လာခဲ့တာတွေ့ရတယ်။ အဆိုပါပဋိညာဉ်စာချုပ်ကို ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ချုပ်ကနေ ၁၉၆၆ မှာ တင်သွင်းခဲ့ပြီး ၁၉၇၆ မှာ အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းနိုင်ခဲ့တယ်။ နိုင်ငံပေါင်း ၁၆၀ နီးပါးက ဒီပဋိညာဉ်စာချုပ်ကို လိုက်နာအကောင်အထည်ဖော်ဖို့ လက်မှတ်ရေးထိုးသဘောတူညီခဲ့ကြတယ်။ ကနေဒါ၊ မက္ကဆီကိုနဲ့ကျူးဘားတို့လိုနိုင်ငံတွေက ဒီစာချုပ်ကို လိုက်နာဖို့လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြသော်လည်း အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုကတော့ သဘောမတူခဲ့ဘူး။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုက သဘောမတူရတဲ့အကြောင်းအရင်းကို နောက်ပိုင်း အခန်း ၄ မှာ အကျယ်ရှင်းလင်းရေးသားမှာဖြစ်ပါတယ်။

နိုင်ငံသားအခွင့်အရေး

လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်ရင် အသုံးများတဲ့နောက်ထပ်စကားလုံးကတော့ နိုင်ငံသားအခွင့်အရေး (civil rights) ဝဲ။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှာ နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်တဲ့ လှုပ်ရှားမှုဟာ သမိုင်းဆိုင်ရာနဲ့

■ ဖြူးခိုင်လတ်.....

လူမှုရေးဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှုအဖြစ် အမြောက်အမြားတွေ့မြင်နိုင် တယ်။ ဒီအဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝတဲ့ နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးဟာ လူ့အဖွဲ့အစည်း အတွင်း နိုင်ငံရေး၊ လူမျိုးရေးနဲ့ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှု တွေကိုလည်း ဖြစ်ပေါ်စေတယ်။ နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးကို အများအားဖြင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအခြေအနေတွေမှာ အခြေခံလေ့ရှိပြီး နိုင်ငံသားတွေအား လုံးကို တန်းတူညီမျှအခွင့်အရေး ရရှိခံစားနိုင်ရေးအတွက် တောင်းဆိုချက် တွေကနေ ဆင်းသက်လာတာဖြစ်တယ်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်း ပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ချက် ၁၃ နဲ့ ၁၄ မှာ နိုင်ငံသားတွေရဲ့ လွတ်လပ်မှု၊ နိုင်ငံသားတွေရဲ့အခြေခံအခွင့်အရေးကို ကတိကဝတ်ပေးမှု၊ ခွဲခြားဆက်ဆံ ခံရခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်နဲ့ ဥပဒေအောက်မှာ နိုင်ငံသားတိုင်း တန်းတူညီမျှ အကာအကွယ်ရရှိစေဖို့အတွက် အာမခံချက်ပေးထားတာကို တွေ့ရတယ်။ အမေရိကန်နိုင်ငံရဲ့ နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးဆိုတဲ့ စကားရပ်ဟာ တစ်ခါ တစ်ရံမှာ လူနည်းစုလူမျိုးများအခွင့်အရေးနဲ့ ပတ်သက်ပြီးသုံးစွဲတာကိုလည်း တွေ့ရတယ်။ ယနေ့ခေတ်များမှာတော့ အဆိုပါစကားရပ်ကို လူနည်းစုလူ မျိုးများအခွင့်အရေးသာမက လူမှုလိင်နဲ့ လိင်တူချစ်ကြိုက်သူတွေရဲ့ အခွင့် အရေးအတွက်ပါ သုံးစွဲတာကို တွေ့မြင်နိုင်တယ်။

လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာ ပုံစံမျိုးစုံနဲ့ ဖြစ်တည်နေတာဖြစ်ပြီး လူသား တွေရဲ့လွတ်လပ်ခွင့်ကို ကာကွယ်ပေးထားတဲ့ အရေးပါတဲ့ အကြောင်းအရာ ပဲ။ ဒီအခန်းမှာ ဆွေးနွေးတင်ပြထားတဲ့ အကြောင်းအရာတွေဟာ လူ့အခွင့် အရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီး ယေဘုယျချွန်သုံးသပ်တင်ပြထားရုံပဲဖြစ်တယ်။ တကယ် တမ်းမှာ လူ့အခွင့်အရေးဟာ အဆိုပါအချက်တွေထက် အများကြီးကျယ်ပြန့် တာကို တွေ့မြင်နိုင်တယ်။ အထက်မှာ ဖော်ပြထားတဲ့ ခေါင်းစဉ်ခွဲတွေဟာ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်တဲ့အခြေခံသဘောတရားမျှသာဖြစ်ပြီး အကြောင်း အရာတစ်ခု၊ ဒါမှမဟုတ် မြောက်မြားစွာသောအကြောင်းအရာတွေလည်း ရှိနေနိုင်ပါသေးတယ်။ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီး အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရေး

သားကြရာမှာပုံစံအမျိုးမျိုး၊ အယူအဆအမျိုးမျိုးနဲ့ အနက်ဖွင့်ကြသော်လည်း လူ့အခွင့်အရေးရဲ့ အဓိကအခြေခံဟာ လူသားဖြစ်တည်မှုမှာ အခြေတည် တယ်ဆိုတာပဲ။ အဆိုပါလူသားဖြစ်တည်မှုမှာ အခြေခံတဲ့လူ့အခွင့်အရေးဟာ လူသားသမိုင်းမှာ အရေးပါအောင်မြင်ဆုံးသော အယူအဆသဘောတရား အဖြစ်ရပ်တည်နေတာကိုတွေ့ရတယ်။

ဆက်စပ်ပေးခွန်းများ

သင့်အနေနဲ့ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေမှာ ဘယ်လူ့အခွင့်အရေးယူဆချက်ကို ထည့်သွင်းသင့်တယ်လို့ ထင်ပါသလဲ။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းမှာ ဖော်ပြထားတဲ့ မြောက်မြားစွာသောလူ့အခွင့်အရေး အကြောင်းအရာအချက်အလက်တွေဟာ နိုင်ငံတကာလူမှုအဖွဲ့အစည်းတွေအတွက် အရေးပါတယ်လို့ ယုံကြည်ကြတယ်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းကို နောက်အခန်းမှာ အပြည့်အစုံဖော်ပြပေးထားတယ်။ သင့်အနေနဲ့ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှာ ဘယ်အချက်ကို မပါမဖြစ်ထည့်သွင်းသင့်တယ်လို့ထင်ပါသလဲ။ မြန်မာနိုင်ငံမှာရှိတဲ့ တိုင်းသူပြည်သားအားလုံးအတွက် ဒီအခန်းမှာဖော်ပြထားတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးအချက်တွေနဲ့ နောက်အခန်းမှာ ဖော်ပြထားတဲ့ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းထဲက အပိုဒ်တွေထဲက ဘယ်အချက်တွေဟာ နိုင်ငံသားတိုင်းအတွက် လိုအပ်မယ်၊ သင့်တော်မယ်လို့သင်ထင်ပါသလဲ။

သင့်အနေနဲ့ အဆိုပါအချက်များကို ပထမဦးစွာချရေးထားပါ။ ပြီးနောက် ၂၀၀၈ မြန်မာနိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေစာအုပ်ထဲမှာ သင်ရေးသားထားတဲ့အချက်တွေပါမပါဆန်းစစ်ပါ။ ဘယ်အချက်ဟာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲမှာ ပါဝင်ပြီး ဘယ်အချက်ဟာ မပါဝင်သလဲ။ မပါဝင်တဲ့အကြောင်းက ဘာကြောင့်လဲဆိုပြီး မေးခွန်းထုတ်ပါ။ မြန်မာနိုင်ငံဟာ ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို အသွင်ကူးပြောင်းနေတဲ့တိုင်းပြည်တစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ သင့်အနေနဲ့ ဒီမိုကရက်

တစ် နိုင်ငံသားတစ်ဦးအဖြစ် သင်ယုံကြည်တဲ့ လူ့အခွင့်အရေးအကြောင်း အရာတွေကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲမှာ ထည့်သွင်းရေးဆွဲဖို့အတွက် တောင်းဆိုပိုင်ခွင့်ရှိပါတယ်။ သင့်ရဲ့ယုံကြည်ချက်ကို ဥပဒေပြုရေးလွှတ်တော်နဲ့ အစိုးရကို တောင်းဆိုမေးခွန်းထုတ်ပိုင်ခွင့်ရှိပါတယ်။ ဥပမာပြုရမယ်ဆိုရင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအပါအဝင် ကမ္ဘာ့ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတွေမှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲမှာ မပါဝင်တဲ့ လူ့အခွင့်အရေးတွေနဲ့ အခြားအခွင့်အရေးတွေကို နိုင်ငံသားတွေက ခေတ်အဆက်ဆက်မှာတောင်းဆိုခဲ့တာကြောင့် အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ချက်တွေရေးဆွဲပြီး နိုင်ငံသားတွေလိုအပ်တဲ့ အခွင့်အရေးတွေကို ကာကွယ်ပေးအပ်ခဲ့တာ တွေ့မြင်နိုင်တယ်။ အချို့နိုင်ငံတွေမှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲ ထည့်သွင်းလို့မရတဲ့ တောင်းဆိုချက်အခွင့်အရေးတွေကို ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရတွေက သီးခြားအမိန့်ဒီကရီတွေထုတ်ပြန်ပြီး ကာကွယ်ပေးအပ်ခဲ့ကြတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံမှာ ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းဖို့ လိုအပ်နေတယ်လို့ သင့်အနေနဲ့ထင်တဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံလိုအပ်ချက်ကို သင်ကစတင်ပြီး မေးခွန်းထုတ်ပြောင်းလဲနိုင်ပါတယ်။ ဒါဟာ သင်ချစ်မြတ်နိုးတဲ့ ဒီမိုကရေစီရဲ့အနှစ်သာရပါပဲ။

အား (၃)

လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာ ဘယ်ကနေလာတဲ့အရာလဲ။

ယနေ့ခေတ်မှာတော့ လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာကို စာရွက်ပေါ်မှာ ပြဋ္ဌာန်းဖော်ပြထားတဲ့ အကြောင်းအရာတွေအဖြစ်တွေ့နိုင်တယ်။ လူသားတွေရဲ့ အတွေးအခေါ်အယူအဆတွေဟာ ဝေဖန်ဆန်းစစ်မှုတွေနဲ့အတူ လူ့အဖွဲ့အစည်းဝင်တွေရဲ့ စိတ်ကူးတွေထဲကို လွှမ်းမိုးထားနိုင်မှာဖြစ်ပေမယ့် စက္ကူပေါ်ကအကြောင်းအရာတွေကတော့ လွယ်လင့်တကူချေဖျက်ဖို့နဲ့ မသိကျိုးကျွံဖြုတ်အတွက် လွယ်ကူလွန်းနေနိုင်ပါတယ်။

လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီး ဘယ်နေရာမှာ အဓိကရေးသားပေါ်ပြကြသလဲ။ သေချာတာက နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ရေးသားချက်တွေမှာ လူ့အခွင့်အရေးကို အများအားဖြင့်တွေ့နိုင်တယ်ဆိုတာပဲ။ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာပြဋ္ဌာန်းချက်တွေကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း၊ အခြားကုလသမဂ္ဂကြေညာစာတမ်းတွေ၊ ဘာသာတရားအမျိုးမျိုးရဲ့ သင်

ကြားညွှန်းဆိုမှုတွေမှာ တွေ့နိုင်တယ်။ ဒါ့ပြင် လူ့အခွင့်အရေးဖော်ပြချက်တွေ ဟာ နိုင်ငံတွင်း၊ ဒေသတွင်းကနေ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအထိ ကျယ်ပြန့်သလို အမျိုးသားနိုင်ငံတွေနဲ့ နိုင်ငံတကာကွန်စတီကျူးရှင်းတွေအပြင် အာဏာပိုင် အဖွဲ့အစည်းတွေရဲ့ ဥပဒေတွေ၊ ပြဌာန်းစည်းမျဉ်းတွေနဲ့ အမိန့်တွေမှာလည်း တွေ့နိုင်တယ်။

အရှေ့တောင်အာရှ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်တဲ့ အာဆီယံအဖွဲ့ အစည်း (ASEAN)၊ မြောက်အတ္တလန္တိတ်စာချုပ်အဖွဲ့ (NATO)၊ ဥရောပ သမဂ္ဂ (EU) အစရှိတဲ့ အဖွဲ့အစည်းတွေရဲ့ ထုတ်ပြန်ကြေညာချက်တွေမှာ လူ့အခွင့်အရေးအကြောင်းအရာတွေကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားတာတွေ့ရ တယ်။ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံးနီးပါးဒေသအတော်များများမှာ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ ပတ်သက်တဲ့အကြောင်းအရာတွေကို အခိုင်အမာထည့်သွင်းဖော်ပြထားတာ တွေ့ရတယ်။ ဒီအခန်းမှာတော့ လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာနဲ့ပတ်သက်ပြီး ကွဲပြား ခြားနားတဲ့ ရင်းမြစ်ဘယ်လောက်ရှိသလဲဆိုတာနဲ့ ခံယူပုံခြင်းကွဲပြားတဲ့ လူ့ အခွင့်အရေးအယူအဆတွေကို လေ့လာဆန်းစစ်ကြည့်မှာပဲဖြစ်တယ်။

အတောပိုင်းကာလ လူ့အခွင့်အရေး အဆက်အစပ်များ

ကမ္ဘာပေါ်မှာ လူ့ဆိုတာစတင်ရှိခဲ့တဲ့ အချိန်ကတည်းက လူသား တစ်ဦးအနေနဲ့အခြားလူသားတစ်ဦးအပေါ် ကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုတွေကိုကာ ကွယ်ဖို့အတွက်လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း သတ်မှတ်ထားတဲ့ အကြမ်းဖက်မှု တွေကို တားမြစ်ထားတဲ့ ဥပဒေတွေရှိခဲ့တယ်လို့ ယုံကြည်ကြတယ်။ လူသား တစ်ဦးရဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းဝင်အခြားသူတွေအပေါ် ကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုတွေ ကို ကာကွယ်ပေးတဲ့ အဆိုပါသတ်မှတ်ဥပဒေတွေဟာ တဖြည်းဖြည်းနဲ့ တိုး ခဲ့ရင်။ ဒါမှမဟုတ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာရင်းနဲ့ မြင့်မားတဲ့အဆင့်တစ်ခုအရောက် မှာ လူ့အခွင့်အရေးဆိုပြီး ပေါ်ပေါက်လာတယ်လို့ အချို့လူ့အခွင့်အရေး

ပညာရှင်တွေက ဖွင့်ဆိုကြတယ်။ လူသားတွေအနေနဲ့ သမိုင်းအဖြစ်မှတ်တမ်းတင်ထားနိုင်ခြင်းမရှိတဲ့ ဂူတွင်းနေလူသားတွေဆိုမှာလည်း လူ့အဖွဲ့အစည်းဝင်အချင်းချင်းအပေါ်ကာကွယ်ပေးအပ်တဲ့ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်တွေ ရှိကောင်းရှိနေနိုင်မှာဖြစ်တယ်။

လူတစ်ယောက်အနေနဲ့ အခြားသူတစ်ဦးအပေါ် အန္တရာယ်ပေးရင်၊ ဒါမှမဟုတ် ထိခိုက်နစ်နာအောင်ပြုလုပ်ရင် အဆိုပါတစ်သီးပုဂ္ဂလူသားအတွက် အခြားအဖွဲ့ဝင်တွေက ပိုမိုကြီးမားတဲ့ ထိခိုက်နစ်နာမှု အန္တရာယ်ကို ပေးကြလိမ့်မယ်ဆိုတာ နားလည်ထားပြီးဖြစ်တယ်။ ရိုးရိုးရှင်းရှင်းဥပမာပေးရရင် “တကယ်လို့ ခင်ဗျားကျွန်ုပ်ကို ရိုက်ရင်တော့ ကျွန်ုပ်ကလည်း ပြန်ရိုက်မှာပဲ” ဆိုတဲ့ အတွေးအခေါ်ပုံစံပဲဖြစ်တယ်။ ဒါဟာ ဟန်မူရာဘီရဲ့ ကိုဥပဒေတစ်ခုဖြစ်တဲ့ “မျက်လုံးတစ်လုံးဆုံးလျှင် မျက်လုံးတစ်လုံးခြင်း၊ လက်တစ်ဘက်ဆုံးလျှင် လက်တစ်ဘက်ခြင်း အစားထိုးအလျော်ပေးရမယ်” ဆိုတဲ့ အယူအဆပုံစံမျိုးပဲ။ ဒါကို ခရစ်ယာန်သမ္မာကျမ်းစာရဲ့ Golden Rule မှာလည်း “do unto others as they would do unto you” ဆိုပြီး ရေးသားထားတာကို တွေ့နိုင်တယ်။

ခရစ်ယာန်သမ္မာကျမ်းစာမှာ ဖော်ပြထားတဲ့ သဘောတရားလိုပဲ ကမ္ဘာမှာရှိတဲ့ အခြားဘာသာတရားတွေနဲ့ ဒဿနတွေမှာလည်း အဲ့ဒီအယူအဆမျိုး ပေါင်းစပ်ပါဝင်နေတာကို တွေ့နိုင်တယ်။ ဒီအယူအဆဖြစ်တဲ့ သင့်အနေနဲ့ အခြားသူတွေကို တစ်စုံတစ်ခုပြုလုပ်လို့ရှိရင် အခြားသူတစ်ဦးဦးရဲ့ တုံ့ပြန်မှုကို သင့်အနေနဲ့ ပြန်လည်ရရှိလိမ့်မယ်ဆိုတဲ့ အတွေးအခေါ်ကို အခြားဘာသာတွေဖြစ်တဲ့ အစ္စလာမ်ဘာသာ၊ ဟိန္ဒူဘာသာတရားတွေမှာလည်း တွေ့နိုင်တယ်။ ဒါ့ပြင်မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ လူများစုကိုးကွယ်ရာဘာသာဖြစ်တဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာမှာဆိုရင်လည်း အထက်ပါအတွေးအခေါ်ဖြစ်တဲ့ “သင်ပြုသည့်ကံသင့်ထံပြန်၊ ပဲ့တင်သံမလွဲတစ်ထပ်တည်း” ဆိုတဲ့ အကြောင်းအရာမျိုးတွေမှာ တွေ့မြင်နိုင်ပါတယ်။

အသွားရှိရင် အပြန်ရှိတယ်ဆိုတဲ့ ရိုးရှင်းလှတဲ့ ဒီအယူအဆဟာ ကမ္ဘာမှာရှိတဲ့ ဘာသာတရားအားလုံးနီးပါးမှာ တွေ့မြင်နိုင်တဲ့အဆက်အစပ် သဘောတရားတစ်ခုပဲ။ ဒါပေမဲ့လည်း မြောက်မြားစွာသော ဘာသာတရား တွေမှာ အခြားတူညီတဲ့အချက်တစ်ခုလည်းရှိနေတာကို တွေ့ရတယ်။ ဒါက တော့ သစ္စာတရားနဲ့ တန်ဖိုးစံတွေအပေါ် ယုံကြည်ချက်နဲ့ဘာသာတရား တူတဲ့သူတွေအပေါ်သာအထက်ပါအချက်တွေနဲ့အကာအကွယ်ပေးထားတာ တွေ့မြင်နိုင်တယ်။ ဥပမာပြောရရင် ရှေးခေတ်က ခရစ်ယာန်ဘုရားကျောင်း တွေအနေနဲ့ တစ်သီးပုဂ္ဂလလူသားတွေအပေါ်အကာအကွယ်ပေးရာမှာ ဘုရား ကျောင်းတွေက ပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့ သစ္စာတရားနဲ့ ယုံကြည်ချက်အပေါ် ကိုး ကွယ်ဆည်းကပ်သူများအတွက်သာ အကာအကွယ်ပေးထားတာတွေ့နိုင် တယ်။ ဆိုလိုတာက ခရစ်ယာန်ဘာသာချင်းတူရင်တောင် ဂိုဏ်းဂဏကွဲပြား ရင် တစ်သီးပုဂ္ဂလလူသားကို ကာကွယ်မှုပေးတာမတွေ့ရဘူး။

သစ္စာတရားတူညီသူတွေအပေါ်သာ အကန့်အသတ်နဲ့ အကာ အကွယ်ပေးထားတာ တွေ့ရှိရတယ်။ အဲ့ဒီအဆက်အစပ်က နောက်ပိုင်းမှာ ဘာသာမတူသူတွေအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံဖို့အတွက် အကြောင်းအချက်တွေ အဖြစ် ပေါ်ထွက်လာခြင်းပဲ။ ဒါ့ကြောင့်လည်း ခရုဆိတ်စစ်ပွဲလို ဘာသာ တူသူတွေကို အကြောင်းပြုတဲ့စစ်ပွဲတွေ ထွက်ပေါ်လာခဲ့ခြင်းပဲ။ ဘာသာ တရား၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ လူ့အဖွဲ့အစည်း၊ ဆင်းရဲချမ်းသာနဲ့ အခြားအဆက်အစပ် ကွဲပြားမှုတွေပေါ်မှာ မူတည်ပြီး ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတွေကို လူ့သမိုင်းတစ် လျှောက် နေရာအနှံ့မှာတွေ့မြင်ခဲ့ရတယ်။ ယနေ့ထိတိုင်အောင်လည်း ကျွန်တော် တို့ပတ်ဝန်းကျင်မှာ အဲ့ဒီအဆက်အစပ်နဲ့အကြောင်းပြုပြီး လူသားအချင်းချင်း ကြား ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတွေကို မြင်တွေ့နေရဆဲပဲ။

လူမှုလိင်ကွဲပြားခြားနားမှုအပေါ်ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းတွေ၊ လူမျိုးရေး ကွဲပြားခြားနားမှုကြောင့် မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်မှုတွေနဲ့ ယနေ့ခေတ်မှာဆိုရင် ဘာသာရေးအကြောင်းပြအကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်

မူတွေနဲ့အတူ ယှဉ်တွဲပေါ်ပေါက်လာတာ တွေ့ရတယ်။ ဘယ်ဘာသာတရားမှာမှ လူသားတွေကြားက ကွဲပြားခြားနားမှုတွေအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံဖို့နဲ့ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်ဖို့ သွန်သင်ဆုံးမထားတာမရှိဘူး။ ဒါပေမဲ့လည်း အစွန်းရောက်တဲ့ ဘာသာရေးနောက်လိုက်တွေကတော့ ဘာသာရေးယုံကြည်ချက်တွေကိုအကြောင်းပြုပြီး လူသားအချင်းချင်းကြား သတ်ဖြတ်မှုတွေနဲ့ ဖိနှိပ်စက်ရက်မှုတွေကို ကျူးလွန်ချိုးဖောက်နေတာ ရာစုနှစ်တွေနဲ့ချီပြီး ကြာမြင့်ခဲ့ပြီဖြစ်တယ်။

ခရစ်ယာန်ဘာသာနှင့် လူ့အခွင့်အရေး

ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်တွေအတွက် သမ္မာကျမ်းစာဟာ အဓိကကျတဲ့ စာအုပ်တစ်အုပ်ပဲ။ ခရစ်ယာန်အများစုယုံကြည်ကြတာက လူ့အခွင့်အရေးဟာ အရေးပါတဲ့အကြောင်းဖြစ်တယ်ဆိုတာပဲ။ ဘာကြောင့်လဲဆိုရင် ဘုရားသခင်က လူသားတိုင်းကို ချစ်ခင်မြတ်နိုးတာကြောင့်ဖြစ်တယ်။ လူ့အခွင့်အရေးဆိုတဲ့ စကားလုံးနဲ့ပတ်သက်ရင်တော့ ခရစ်ယာန်သမ္မာကျမ်းစာမှာ တိုက်ရိုက်ရေးသားဖော်ပြထားတာ မတွေ့နိုင်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ ကျမ်းစာထဲက မြောက်မြားစွာသော ပြဋ္ဌာန်းချက်တွေမှာ ညွှန်ပြထားတာကတော့ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာအယူအဆသဘောတရားတွေကို လိုက်နာကျင့်ကြံဖို့နဲ့ ထောက်ပံ့ပေးအပ်ဖို့အကြောင်းတရားတွေပဲ။ အစောပိုင်းမှာပြဆိုခဲ့တဲ့ Golden Rule အယူအဆသဘောတရားတွေလို လူသားအချင်းချင်းစောင့်ရှောက်ဖို့နဲ့ ကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုတွေကို ဝိုင်းဝန်းကာကွယ်ပေးအပ်ဖို့ ပြဋ္ဌာန်းချက်တွေပါဝင်တယ်။

ကက်သလစ်ဘာသာတရားကဲ့သို့သော အချို့အယူဝါဒ သဘောတရားတွေမှာဆိုရင် ယနေ့ခေတ်လူ့အခွင့်အရေးပြဋ္ဌာန်းချက်တွေမှာ ဖော်ပြထားတဲ့အကြောင်းတွေကို ဘုရားကျောင်းတွေရဲ့ အတွေးအခေါ်အတွင်းဖွင့်ဆိုပြဋ္ဌာန်းထားတာ တွေ့ရတယ်။ အခြားမြောက်မြားစွာသော ခရစ်ယာန်

ဘာသာရေးဂိုဏ်းကွဲတွေမှာလည်း လူ့အခွင့်အရေးအယူအဆတွေကို ရှာဖွေတွေ့နိုင်တယ်။ ဥပမာ မက်သဒစ်ဘုရားကျောင်းနှင့်လူ့အဖွဲ့အစည်းအထွေထွေဘုတ်အဖွဲ့ရဲ့ ပြဋ္ဌာန်းချက်တစ်ခုမှာဆိုရင် “လူသားတွေရဲ့ ဂုဏ်သိက္ခာဆိုတာ လူ့အခွင့်အရေးတွေအားလုံးပေါင်းစပ်ထားတဲ့ အကြောင်းတရားပဲ”လို့ ဖော်ပြထားတာတွေ့ရတယ်။ ဒီပြဋ္ဌာန်းချက်မှာ ဆက်လက်ဖော်ပြထားတာက “တစ်သီးပုဂ္ဂလလူသားဖြစ်ဖြစ်၊ လူ့အုပ်စုပဲဖြစ်ဖြစ် လူ့အခွင့်အရေးကို ချိုးဖောက်ခြင်း၊ ငြင်းဆိုခြင်းဟာ လူသားရဲ့ဂုဏ်သိက္ခာကို ဆန့်ကျင်ရာရောက်ပြီး လူသားကိုဖန်ဆင်းထားတဲ့ ဘုရားသခင်ကို ဖော်ကားမှုဖြစ်တယ်”လို့ ရေးသားထားတယ်။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာဘုရားကျောင်းကောင်စီကဆိုရင် ခရစ်ယာန်တွေအနေနဲ့ လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာကို လေ့လာသင်ယူရမှာဖြစ်ပြီး လူ့အခွင့်အရေးနဲ့အပေါ် ကာကွယ်မှုတွေပြုလုပ်ရမှာဖြစ်တယ်လို့ ဆိုတယ်။ ဒါကြောင့် ခရစ်ယာန်ဘာသာတရားဟာ လူ့အခွင့်အရေးရဲ့ မြစ်ဖျားခံမှုလို့ဆိုနိုင်သလို ခရစ်ယာန်သမ္မာကျမ်းစာဟာ လူ့အခွင့်အရေးရဲ့ အုတ်မြစ်အဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်တယ်။

အစ္စလာမ်ဘာသာတရားနှင့် လူ့အခွင့်အရေး

အစ္စလာမ်ဘာသာတရားရဲ့ အဓိကအသက်သာ ကိုရ်ကျမ်းပဲ။ မွတ်စလင်ဘာသာဝင်တွေယုံကြည်တာက ကိုရ်ကျမ်းဟာ အလာဟ်ရှင်မြတ်က တမန်တော်မိုဟာမက်ကနေတစ်ဆင့် အစ္စလာမ်တွေလိုက်နာဖို့ သွန်သင်ခဲ့တဲ့ တရားတော်တွေဆိုတာပဲ။ ကိုရ်ကျမ်းမှာလည်း လူ့အခွင့်အရေးသဘောတရားတွေဖြစ်တဲ့ အသက်ရှင်သန်ခွင့်၊ တရားမျှတမှု၊ လွတ်လပ်ခွင့်၊ အလုပ်လုပ်ကိုင်ခွင့်၊ အစာအဟာရ ပြည့်ဝစွာစားသောက်ခွင့်၊ ပြင်ပအနှောက်အယှက်မှ အေးငြိမ်းခွင့်အပြင် အခြားအခွင့်အရေးတွေ အမြောက်အမြားကိုလည်းတွေ့နိုင်တယ်။ ဒါ့ပြင် ကိုရ်ကျမ်းထဲမှာ ယနေ့ခေတ်မွတ်စလင်တိုင်းပြည်အချို့မှာ ပြဋ္ဌာန်းထားသလို အမျိုးသမီးတွေကို အသိအမှတ်

မပြုဘဲ ပြစ်ပယ်ထားတာတွေမပါဝင်ဘူး။ ကိုရမ်ကျမ်းအရဆိုရင် အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့လည်း အထွေထွေလွတ်လပ်မှုကိုခံစားနိုင်တဲ့အပြင် အမျိုးသမီးတွေဟာ သမိုင်းတစ်လျှောက်မှာ အားနည်းချို့တဲ့သူတွေဖြစ်ခဲ့တဲ့အတွက် ကြောင့် အထူးဂရုစိုက်စောင့်ရှောက်ခြင်းကို ရရှိခံစားသင့်တယ်လို့ဆိုတယ်။

ခရစ်ယာန်ဘာသာမှာလိုပဲ၊ အစ္စလာမ်လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတော်များများမှာလည်း အစ္စလာမ်ဘာသာတရားတော်ရဲ့ ယုံကြည်ချက် အခြေခံတွေကို မျက်ကွယ်ပြုပြီး နိုင်ငံရေးအရသော်လည်းကောင်း၊ လူမှုရေးအရသော်လည်းကောင်း လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း အမျိုးသားကြီးစိုးရေးဝါဒကို ပုံဖော်ကာ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးတွေကို ပုံစံမျိုးစုံနဲ့ ချိုးဖောက်ခဲ့တာတွေ့ရတယ်။ ဒါ့ပြင် အချို့ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်တွေဟာ လူထုကြိုက်စကားလုံးတွေကို ဘာသာရေးခုတ်လှုပ်အသုံးချပြီး လူထုထောက်ခံမှုရအောင် ပြုလုပ်ခဲ့တာလည်းတွေ့ရတယ်။ ဥပမာ-အီရန်နိုင်ငံရေးနဲ့ဘာသာရေးခေါင်းဆောင် အယာတိုလာ ခိုမေနီဆိုရင် သူ့ရဲ့ကြေညာချက်မှာ “သူတို့ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုနေကြတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာ ဘာမှအရေးမကြီးဘူး။ ဒါပေမဲ့ အကျင့်ပျက်ချစားမှု အစိုးရကြီးစိုးနေတဲ့ ဂျူးလူမျိုးတွေအားလုံးကို သုတ်သင်ရှင်းလင်းဖျက်ဆီးရေးသာ စစ်မှန်တဲ့ ဘာသာရေးဖြစ်တယ်” လို့ ထည့်သွင်းပြောကြားပြီး အာရပ်လူမျိုးတွေနဲ့ အီရန်နိုင်ငံသားတွေရဲ့ ထောက်ခံမှုပိုမိုရရှိအောင် ပြုလုပ်ခဲ့တာတွေ့ရတယ်။ သူ့အမြင်အရပြောရရင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာ ဂျူးလူမျိုးတွေ ပူးပေါင်းကြံစည်တင်သွင်းလာတဲ့ အကြောင်းအရာသာ ဖြစ်တယ်ဆိုတာပဲ။ အစွန်းရောက်အစ္စလာမ်ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်တွေဟာလည်း မကြာခဏကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂရဲ့ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာချက်တွေကို အနောက်ကမ္ဘာတိုင်းပြည်တွေရဲ့ ဝါဒဖြန့်လက်နက်အဖြစ် စွပ်စွဲပြောဆိုမှုတွေကို ပြုလုပ်ကြတယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း တကယ့်စစ်မှန်တဲ့ အစ္စလာမ်ဘာသာရေးကိုပြန်ကြည့်ရင် ခရစ်ယာန်ဘာသာက သမ္မာကျမ်းစာလိုပဲ ကိုရမ်ကျမ်းမှာလည်း လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားလိုက်နာတဲ့

လူ့အခွင့်အရေးကို တန်ဖိုးထားတဲ့အကြောင်းအချက်တွေ အများအပြားပါရှိ တာကို တွေ့နိုင်တယ်။

ဂျူးဘာသာတရားနှင့် လူ့အခွင့်အရေး

လူ့အခွင့်အရေးရဲ့ အခြေခံအချက်အလက်တွေကို ဟီဘရူးသမ္မာ ကျမ်းစာထဲက ပညတ်တော်ဆယ်ပါးမှာ တွေ့နိုင်တယ်။ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဥပမာပြရမယ်ဆိုရင် ပညတ်တော်ဆယ်ပါးထဲမှာ သူတစ်ပါးအသက်ကို မသတ် ရဆိုတဲ့အချက်ပဲ။ ဒီပညတ်ချက်ဟာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်း အပိုဒ် ၃ မှာဖော်ပြထားတဲ့ “လူတိုင်း၌ အသက်ရှင်ရန် လွတ်လပ်ခွင့်နဲ့ လုံခြုံစိတ်ချခွင့်ရှိသည်” ဆိုတဲ့ အသက်ရှင်သန်ခွင့်အရေးပဲ။ ဒါ့ပြင် ဂျူးတွေအနေနဲ့ သိပ်မကြာသေးခင်အချိန်မှာပဲ လူ့အခွင့်အရေးဟာ ဂျူးဘာသာရဲ့ယဉ်ကျေးမှုနဲ့သစ္စာတရားဖြစ်တယ်လို့တရားဝင်ကြေညာချက် ထုတ်ပြန်ခဲ့တယ်။ ဆိုလိုတဲ့အဓိပ္ပာယ်ကတော့ ဂျူးဘာသာရေးယုံကြည်ချက် အရ လူသားဆိုတာကို ဘုရားသခင်က ဖန်ဆင်းခဲ့တာဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာပေါ်မှာ ရှိတဲ့ လူသားတွေအားလုံးဟာ မိသားစုတစ်ခုကနေ ဆင်းသက်ပေါက်ဖွားလာ တာဖြစ်တယ်။ ဒါ့ကြောင့် လူသားတိုင်းဟာ မိသားစုဝင်တွေအတူတူဖြစ်တာ ကြောင့် တန်းတူအခွင့်အရေးရရှိရမှာဖြစ်တယ်။ လူသားတစ်ဦးရရှိခံစားနိုင် တဲ့ အခွင့်အရေး (ဝါ) လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာ လူသားအားလုံးရရှိခံစားပိုင် ခွင့်ရှိတဲ့ အခွင့်အရေးဖြစ်တယ်။ လူသားတစ်ဦးရဲ့အခွင့်အရေးကို အခြားလူ သားတစ်ဦးက ဘယ်အကြောင်းနဲ့မှ တားဆီးပိတ်ပင်ထားခွင့်မရှိဘူး။ အား လုံးဟာ မိသားစုဝင်တွေအတူတူဖြစ်တာကြောင့်လို့ ဆိုတယ်။

ဂျူးလူမျိုးတွေရဲ့ သမိုင်းတစ်လျှောက်မှာ ဂျူးဘာသာကို ကိုးကွယ် ယုံကြည်ဆည်းကပ်ကြသူတွေဟာ ဘာသာရေးကြောင့် အစုလိုက်အပြုံလိုက် အသတ်ခံခဲ့ရသလို အခြားနှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းမှုတွေကိုလည်း အမြဲတမ်းနီးပါး ခံစားခဲ့ရတာဖြစ်တယ်။ ၂၀ ရာစုအတွင်း ဥရောပမှာ နာဇီတွေက ဂျူးလူမျိုး

■ ဖြိုးခိုင်လတ်.....

နေတုန်းရှိသေးတာကိုတွေ့ရတယ်။ ဒါပေမဲ့ အိန္ဒိယသမိုင်းမှာ မဟာတ္တမနန္ဒီ လို ပုဂ္ဂိုလ်တွေဟာ လူ့အခွင့်အရေးအယူအဆတွေအပြင် လူသားအချင်းချင်း ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ပြောင်းလဲမှုတွေပြုလုပ်ဖို့ တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့တယ်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်မှာ အိန္ဒိယနိုင်ငံအနေနဲ့ ဗြိတိသျှကိုလိုနီလက်အောက်က လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်မှာ အဆိုပါဇာတ်ခွဲခြားမှုစနစ်ဟာ ဥပဒေအရ တရားမဝင်ကြောင်း ကြေညာခဲ့တယ်။ အိန္ဒိယအစိုးရအဆက်ဆက်ကလည်း အိန္ဒိယလူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ဇာတ်နိမ့်ဇာတ်မြင့်ခွဲခြားမှုတွေ လျော့ကျပြီး လူတန်းစားခွဲခြားမှုတွေပပျောက်စေဖို့ ပညာပေးရေးလုပ်ငန်းတွေနဲ့ အခြားပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းတွေကို ဦးဆောင်ပြုလုပ်ခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း ယနေ့အချိန်ထိတော့ အိန္ဒိယလူ့အဖွဲ့အစည်းမှာ ဇာတ်ခွဲခြားမှုတွေနဲ့ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ခွဲခြားနှိမ်ချဆက်ဆံမှုတွေဟာ ဆက်လက်တည်မြဲနေသေးတာကို တွေ့ရတယ်။

ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် လူ့အခွင့်အရေး

ကမ္ဘာပေါ်မှာ ဘယ်ဘာသာတရားနဲ့ ဘယ်ဂန္ထဝင်ဒဿနမှာမှ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီး တိတိကျကျဖော်ညွှန်းဟောပြောခဲ့တာမရှိဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုရင် လူ့အခွင့်အရေး (Human Rights) ဆိုတဲ့ စကားလုံးနဲ့ အခွင့်အရေး (Rights) ဆိုတဲ့အယူအဆမပေါ်ပေါက်ခင် နှစ်ပေါင်းများစွာကတည်းက ကမ္ဘာ့ဘာသာတရားတွေဟာ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြီးတာကြောင့်ပဲ။ ဒါပေမဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာမှာ လူသားအားလုံးဟာ အတူတူပဲ၊ တန်းတူညီမျှဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့အယူအဆရှိတယ်။ ဒီအယူအဆဟာ လူ့အခွင့်အရေးရဲ့ အခြေခံယူဆချက်အဖြစ်ရှိနေတာကို တွေ့ရတယ်။ ဒါ့ပြင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တိုင်းလိုက်နာစောင့်စည်းအပ်တဲ့ ၅ ပါးသီလဟာလည်း လူ့အခွင့်အရေးအယူအဆတွေရဲ့ အသက်အဖြစ် ပါဝင်နေတာတွေ့ရပြန်တယ်။ သူတစ်ပါးအသက်ကို မသတ်ခြင်း၊ သူများအိမ်ယာကို မပြစ်မှားခြင်း၊ လိမ်လည်ပြောဆိုမှုမပြုလုပ်ခြင်း။

သူများပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးယူမှုမပြုခြင်း အစရှိတဲ့အချက်တွေဟာ လူသားတွေအားလုံးရရှိခံစားထိုက်တဲ့ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးအတွေးအခေါ်ပဲ။

ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေး နီဗယ်လ်ဆုရှင် တလိုင်းလားမား ၁၄ ဘုန်းတော်ကြီးက လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီးအခုလို ပြောကြားခဲ့တယ်။ “လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီး လူသားအချင်းချင်းကြားလေးစားမြတ်နိုးလိုက်နာနေမှသာ ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုတာ ရရှိနိုင်မှာပါ။ နိုင်ငံတွေနဲ့ တစ်သီးပုဂ္ဂလူသားတွေ လွတ်လပ်မှုရမှသာ ငြိမ်းချမ်းရေးနဲ့ လူ့အခွင့်အရေးဟာ ဖွံ့ဖြိုးစည်ပင်မှာဖြစ်တယ်” လို့ ပြောကြားခဲ့ပါတယ်။ ဆက်လက်ပြီး သူက

“လူသားအားလုံး၊ ဘယ်လိုသမိုင်းကြောင်းနောက်ခံပဲရှိနေပါစေ၊ ဘယ်လိုယဉ်ကျေးမှုနောက်ခံပဲရှိနေပါစေ၊ နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းခံရရင်၊ ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခံရရင်၊ ခြိမ်းခြောက်ပြောဆိုမှုခံရရင် နာကျင်မှုကို ခံစားရမှာပဲ။ ဒါဟာ ဆင်းရဲချမ်းသာ၊ လူမျိုးနဲ့ အခြားကွဲပြားမှုအားလုံးရှိတဲ့ လူသားတွေအကုန်လုံးအတွက်အတူတူပဲ။ ဒါကြောင့် ကျွန်တော်တို့အားလုံးအနေနဲ့ လူ့အခွင့်အရေးကို ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာအရွေ့အဖြစ်အားလုံးပိုင်းဝန်းကြီးပမ်းကြရမှာပါ။ ကျွန်တော်တို့အားလုံးဟာ လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားလိုက်နာဖို့နဲ့ လူသားအားလုံးရရှိခံစားစေဖို့ လိုက်နာကျင့်သုံးစေဖို့အတွက် တိုက်တွန်းရမှာပါ။ လူသားအားလုံးဟာ လွတ်လပ်မှု၊ တန်းတူညီမျှမှု၊ လူ့ဂုဏ်သိက္ခာနဲ့ တူညီမျှတတဲ့ အခွင့်အရေးတွေကို ခံစားနိုင်ရမှာဖြစ်ပါတယ်” လို့ ဟောကြားခဲ့တယ်။

ဘာသာတရား၊ ဒဿနနဲ့ လူ့အခွင့်အရေးအယူအဆတွေမှာ အသွားရှိရင်အပြန်ရှိတယ်ဆိုတဲ့အသွားအပြန်သဘောတရားအယူအဆဟာ ကမ္ဘာပေါ်မှာရှိတဲ့ ဘာသာတရားတွေနဲ့ အတွေးအခေါ်အတော်များများမှာ တွေ့မြင်ရတဲ့ အဓိကအယူအဆပဲဖြစ်တယ်။ အစောပိုင်းကာလ ဥပမာ၊ ခရစ်ယာန်၊ အစ္စလာမ်၊ ဟိန္ဒူ၊ ဂျူးနဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာတွေရဲ့ သစ္စာတရားယုံကြည်

မူတွေမှာ အသွားအပြန်အယူအဆကို အခြေခံအတွေးအခေါ်အဖြစ် တွေ့နိုင်တယ်။ ရှေးကျပြီး လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ကောင်းမွန်စွာကျင့်သုံးလည်ပတ်ပြီးဖြစ်တဲ့ ဘာသာတရားတွေနဲ့ ဂန္ထဝင်ဒဿနအတွေးအခေါ်တွေဟာ ခိုင်မာတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးအယူအဆနဲ့ အတွေးအခေါ်တွေဖြစ်တည်လာဖို့ အတွက် အဓိကအထောက်အပံ့တွေဖြစ်ခဲ့တယ်။

ပြီးခဲ့တဲ့ ဆယ်စုနှစ်တွေမှာကျင်းပခဲ့ဖြစ်ခဲ့ကြတဲ့ ကမ္ဘာ့ဘာသာပေါင်းစုံညီလာခံတွေမှာဆိုရင် လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီး လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေအတွင်း ကာကွယ်မြှင့်တင်မှုတွေပြုလုပ်ကြဖို့အတွက် ပူးပေါင်းဆော်ကြံခဲ့ကြရတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုရင် လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေအတွင်း လွှမ်းမိုးကြီးစိုးတဲ့လူများစုကိုးကွယ်ရာဘာသာတရားကို အကြောင်းပြုပြီး အခြားဘာသာတရားကွဲပြားတဲ့ လူနည်းစုတွေကို ဖိနှိပ်ညှဉ်းပမ်းခဲ့ကြတာကြောင့်ပဲ။ ဆိုရရင် ခရစ်ယာန်လွှမ်းမိုးကြီးစိုးတဲ့ တိုင်းပြည်တွေမှာဆိုရင် အခြားဘာသာခြားတွေအနေနဲ့ ဘာသာရေးအခြေခံ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုတွေရှိသလို အစ္စလာမ်၊ ဂျူးဘာသာ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာနဲ့ အခြားဒေသတွင်း အင်အားကြီးမားတဲ့ဘာသာဝင်တွေအနေနဲ့ အခြားဘာသာဝင်လူနည်းစုတွေကို ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပြုလုပ်တာ၊ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်း၊ အိမ်ယာပိုင်ဆိုင်မှုနဲ့ အခြားလူမှုရေးနဲ့ စီးပွားရေးကဏ္ဍတွေမှာ နှိမ်ချဆက်ဆံခြင်းပြုလုပ်ကြတာတွေကို ကမ္ဘာတစ်လွှားတွေ့ရတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံနဲ့ တရုတ်နိုင်ငံမှာဆိုရင် ဗုဒ္ဓဘာသာအခြေပြုခွဲခြားဆက်ဆံမှုတွေပြုလုပ်ခဲ့သလို ခရစ်ယာန်ဘာသာတရားကိုအခြေခံပြီး မြောက်အိုင်ယာလန်၊ အိန္ဒိယနဲ့အခြားအနောက်ဥရောပနိုင်ငံတွေမှာ တန်းတူညီမျှမှုဟာ လျစ်လျူရှုခြင်းခံခဲ့ရတယ်။ အစ္စလာမ်ကြီးစိုးတဲ့ အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသမှာ အခြားဘာသာဝင်တွေ သတ်ဖြတ်နှိပ်စက်ခံခဲ့ရသလို၊ အမေရိကန်နိုင်ငံမှာတော့ အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်တွေဟာ လူ့အများရဲ့ မယုံကြည်မှုနဲ့ မုန်းတီးမှုကို ခံစားခဲ့ရတယ်။ ဂျူးလူမျိုးတွေဟာ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း နာဇီဂျာမနီတွေရဲ့ မျိုးဖြုတ်သတ်

ဖြတ်ခြင်းကိုခံခဲ့ရတယ်။ ဘာသာတရားကို အခြေခံပြီးခဲ့ခြားဆက်ဆံမှုတွေ သမိုင်းအဆက်ဆက်မှာ ဆက်တိုက်ဆိုသလို ဖြစ်ပွားခဲ့တာကြောင့် ယနေ့ ခေတ်မှာတော့ ဘာသာပေါင်းစုံက ခေါင်းဆောင်တွေ စုစည်းပြီး လူ့အဖွဲ့အစည်း အတွင်း လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားလိုက်နာဖို့နဲ့ ပြန်ပွားထွန်းကားဖို့အတွက် ပူးပေါင်းတိုက်တွန်းဆောင်ရွက်ကြခြင်းပဲဖြစ်တယ်။ လူ့အခွင့်အရေးဟာ လူ့ အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ဘယ်လောက်အရေးတကြီးလိုအပ်တယ်၊ ပူးပေါင်း ဆောက်ရွက်ဖို့လိုအပ်တယ်ဆိုတာကို ခရစ်ယာန်ဘုန်းကြီး မာတင်နီမိုလာရဲ့ စကားနဲ့ လေ့လာကြည့်ရအောင်။

“ဂျာမနီမှာ ကွန်မြူနစ်ဝါဒကို နှိပ်ကွပ်တော့ ကျွန်တော် အနေနဲ့ နှုတ်ဆိတ်နေခဲ့တယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုရင် ကျွန်တော်က ကွန်မြူနစ်ဝါဒီ မဟုတ်လို့။”

“နောက်တော့ သူတို့ ဂျူးတွေကို နှိပ်စက်သတ်ဖြတ်ကြ တယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ကျွန်တော်နှုတ်ဆိတ်နေတုန်းပဲ။ ဘာ ကြောင့်ဆိုရင် ကျွန်တော်က ဂျူးမှမဟုတ်တာ။”

“ပြီးတော့ သူတို့ သမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်တွေကို ဖမ်းဆီးကြပြန် ရော။ ကျွန်တော်နှုတ်ဆိတ်နေခဲ့သေးတယ်။ ကျွန်တော်က သမဂ္ဂ အဖွဲ့ဝင်မှမဟုတ်တာ။”

“နောက်ပိုင်းမှာ သူတို့ ကက်သလစ်တွေကို ဖိနှိပ်ခဲ့ကြ ပြန်တယ်။ ကျွန်တော်နှုတ်ဆိတ်နေဆဲပဲ။ ကိုယ်က ကက်သလစ်မှ မဟုတ်တာ။” “နောက်တော့ သူတို့ကျွန်တော်ကို ဖမ်းဆီးကြ ရော။ ဒီအချိန်ရောက်တော့ ကျွန်တော်အတွက် ကာကွယ်ပြောဆို ပေးမဲ့သူ ဘယ်သူမှရှိ မနေကြတော့ဘူး။”

ဆိုလိုတာက ကျွန်တော်တို့အားလုံးဟာ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ပတ် သက်ရင် လူသားမျိုးနွယ်အားလုံးအတွက်ကို ကာကွယ်ပြောဆိုမှုတွေ ပြုလုပ် ရမှာပါ။ ဒါဟာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်ကာကွယ်ခြင်းပဲ။ ဒါကြောင့် ယနေ့ခေတ်

မှာ ဘာသာပေါင်းစုံ ပေါင်းစည်းပြီး လူ့အခွင့်အရေးအတွက် တူညီမျှတစွာ တိုက်ပွဲဝင်တောင်းဆိုနေကြခြင်းပဲဖြစ်တယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့ ရာစုနှစ်နှစ်ခုအကြာက Nez Perc (အမေရိကန် အင်ဒီးယန်းအဖွဲ့) ခေါင်းဆောင် ဂျိုးဇက်က “ကမ္ဘာလောကကြီးဆိုတာ လူသားအားလုံးရဲ့ မိခင်ဖြစ်တာကြောင့် လူသားအားလုံးဟာ တန်းတူညီမျှတဲ့ အခွင့်အရေးကို ရရှိခံစားသင့်တာဖြစ်တယ်” လို့ ကမ္ဘာကြီးမှာနေကြတဲ့ လူသားအားလုံး အခွင့်အရေးတွေအားလုံးကို တန်းတူညီမျှနဲ့ အတူတကွမျှဝေသုံးစွဲကြဖို့ ဆော်သြခဲ့တယ်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်း

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း ၁၉၄၅ ခုနှစ်ရောက်တော့ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု ကယ်လီဖိုးနီးယားပြည်နယ်မှာရှိတဲ့ ဆန်ဖရန်စစ္ကိုမြို့မှာ ကမ္ဘာ့ နိုင်ငံအများစုက ခေါင်းဆောင်တွေ ဆွေးနွေးမှုတစ်ခုကို ပြုလုပ်ခဲ့ကြတယ်။ အကြောင်းကတော့ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းသစ်တစ်ခု ထူထောင်ကြဖို့အတွက်ပဲ။ အဲ့ဒီနှစ်အတွင်းမှာပဲ အောက်တိုဘာလရောက်တော့ နိုင်ငံပေါင်း ၅၁ နိုင်ငံက ကိုယ်စားလှယ်တွေက ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့တည်ထောင်ဖို့အတွက် ပဋိညာဉ်စာတမ်းကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြတယ်။ ၃ နှစ်အကြာ ၁၉၄၈ ဒီဇင်ဘာလ ၁၀ ရက်နေ့မှာ ကျင်းပတဲ့ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ ညီလာခံမှာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းကို တင်သွင်းခဲ့ကြတယ်။ အဆိုပါညီလာခံကိုတက်ရောက်တဲ့ နိုင်ငံတိုင်းက ထောက်ခံဆန္ဒမဲပေးခဲ့ကြတယ်။ (၄၈မဲ - ၀မဲ)။ ညီလာခံကိုမတက်ရောက်တဲ့ နိုင်ငံ ၈ နိုင်ငံရှိခဲ့တယ်။ အဆိုပါ ၈ နိုင်ငံမှာ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စု၊ ဇာပန်နိုင်ငံတွေဖြစ်တဲ့ အရှေ့ဥရောပနိုင်ငံတွေနဲ့ တောင်အာဖရိကနဲ့ ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားတို့ပဲဖြစ်တယ်။

ကမ္ဘာ့ဂင်းနစ်စံချိန်တင်မှတ်တမ်းစာအုပ်မှာ ဖော်ပြချက်အရဆိုရင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းဟာ ကမ္ဘာပေါ်မှာ ဘာသာပြန်ဆိုမှုအများဆုံးစာသားဖြစ်တယ်လို့ သိရတယ်။ ကြေညာစာတမ်းမှာ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အချက် ၃၀ ပါဝင်တယ်။ လူ့အခွင့်အရေးအချက်တွေဟာ တိုင်းပြည်တိုင်းက ဘယ်လိုကွဲပြားတဲ့လူသားတွေ အပေါ်ဖြစ်စေတန်းတူညီမျှစွာ အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိတယ်။ ကြေညာစာတမ်းအရ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအားလုံးဟာ ကြေညာစာတမ်းရဲ့ စာသားတွေကို အများပြည်သူတို့ကြားသိစေရန် ကြေညာပါမယ်လို့ ကတိကဝတ်ပြုခဲ့ကြတယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း မြန်မာနိုင်ငံမှာ စစ်အစိုးရအုပ်စိုးစဉ်အချိန်ကဆိုရင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းဖြစ်နေသေး၊ ဒါမှမဟုတ် ကြေညာစာတမ်းတွေရှိသူကို အခြားအကြောင်းပြချက်တစ်ခုပေးပြီး ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခဲ့တယ်။ ဒါဟာ မြန်မာနိုင်ငံသာမက အခြားအာဏာရှင်အုပ်စိုးတဲ့တိုင်းပြည်တွေမှာလည်း အလားတူအမူအကျင့်မျိုးကို အာဏာရှင်အစိုးရတွေက ပြုလုပ်ခဲ့ကြတာကို တွေ့ရတယ်။ ကြေညာစာတမ်းပါ အချက်အလက်တွေဟာ ကမ္ဘာမှာရှိတဲ့ ဘယ်လိုကွဲပြားတဲ့ တိုင်းပြည်မှာနေထိုင်ပါစေ “မျိုးရိုး၊ အသားအရောင်၊ လိင်ကွဲပြားကွဲမှု၊ ဘာသာစကား၊ ဘာသာကိုးကွယ်မှု၊ နိုင်ငံရေးနဲ့ အခြားလူမှုရေးကွဲပြားခြားနားမှု၊ ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်မှု၊ မွေးဖွားရာနှင့် အခြားအခြေအနေစတဲ့ မည်သည့်ကွဲပြားခြားနားချက်ရှိတဲ့ ဘယ်လိုလူသားတိုင်းမဆို အောက်မှာဖော်ပြထားတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးအခြေခံအချက်အလက်တွေကို ခံစားခွင့်ရှိတယ်။

- လူသားတိုင်းသည် တူညီသော၊ လွတ်လပ်သော ဂုဏ်သိက္ခာဖြင့်လည်းကောင်း၊ တူညီလွတ်လပ်သော အခွင့်အရေးများဖြင့်လည်းကောင်း မွေးဖွားလာသူများ ဖြစ်သည်။ ထိုသူတို့၌ ပိုင်းခြားဝေဖန်တတ်သော ဉာဏ်နှင့်ကျင့်ဝတ်သိတတ်သော စိတ်တို့ရှိကြ၍ ထိုသူတို့သည် အချင်းချင်းမေတ္တာထား၍ ဆက်ဆံကျင့်သုံးသင့်သည်။

■ ဖြူးခိုင်လတ်.....

- လူတိုင်းသည် လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းတွင် ဖော်ပြထားသည့် အခွင့်အရေးအားလုံး၊ လွတ်လပ်ခွင့်အားလုံးတို့ကို ပိုင်ဆိုင်ခံစားခွင့်ရှိသည်။ လူမျိုးနွယ်အားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ကျား၊ မ သဘာဝအားဖြင့်ဖြစ်စေ ဘာသာစကားအားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာအားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံနှင့်ဆိုင်သော သို့တည်းမဟုတ် လူမှုအဆင့်အတန်းနှင့်ဆိုင်သော ဂစ်မြစ်အားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ပစ္စည်းဂုဏ်အားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ မျိုးရိုးဇာတိအားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အခြားအဆင့်အတန်းအားဖြင့်ဖြစ်စေ ခွဲခြားခြင်းမရှိစေရ။ ထို့ပြင် လူတစ်ဦးတစ်ယောက် နေထိုင်ရာ နိုင်ငံ၏ သို့တည်းမဟုတ် နယ်မြေဒေသ၏ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဖြစ်စေ၊ စီရင်ပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာဖြစ်စေ၊ တိုင်းပြည်အချင်းချင်းဆိုင်ရာဖြစ်စေ အဆင့်အတန်းတစ်ခုခုကို အခြေပြု၍သော်လည်းကောင်း၊ ဒေသနယ်မြေတစ်ခုသည် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် လွတ်လပ်သည့်နယ်မြေ၊ သို့တည်းမဟုတ် ကုလသမဂ္ဂထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ထားရသည့် နယ်မြေ၊ သို့တည်းမဟုတ် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်အာဏာတို့တစ်စိတ်တစ်ဒေသလောက်သာရရှိသည့် နယ်မြေစသဖြင့် ယင်းသို့သော နယ်မြေများဖြစ်သည်။ မဖြစ်သည်ဟူသော အကြောင်းကို အထောက်အကူပြု၍သော်လည်းကောင်း၊ ခွဲခြားခြင်းလုံးဝမရှိစေရ။
- လူတိုင်း၌ အသက်ရှင်ရန် လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် လုံခြုံစိတ်ချခွင့်ရှိသည်။
- မည်သူ့ကိုမျှ ကျေးကျွန်အဖြစ်၊ သို့တည်းမဟုတ် အစေအပါးအဖြစ် နိုင်ထက်စီးနင်းစေခိုင်းခြင်းမပြုရ။ လူကို ကျေးကျွန်သဖွယ် အခွမစေခိုင်းခြင်း၊ အရောင်းအဝယ်ပြုခြင်းနှင့်ထိုသဘောသက်ရောက်သော လုပ်ငန်းဟူသမျှကို ပိတ်ပင်တားမြစ်ရမည်။
- မည်သူ့ကိုမျှ ညဉ့်ပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ သို့တည်းမဟုတ် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်စွာ၊ လူမဆန်စွာ ဂုဏ်ငယ်စေသော ဆက်ဆံမှုမပြုရ။ သို့တည်းမဟုတ် အပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းမပြုရ။

- လူတိုင်းတွင် ဥပဒေအရာ၌ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအဖြစ်ဖြင့် အရာခပ်သိမ်းတွင် အသိအမှတ်ပြုခြင်းကို ခံယူပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- လူအားလုံးတို့သည် ဥပဒေအရာ၌ တူညီကြသည့်အပြင်၊ ဥပဒေ၏ အကာအကွယ်ကို ခြားနားခြင်းမခံရစေဘဲ တူညီစွာ ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ဤကြောညာစာတမ်းပါ သဘောတရားများကို ဖိဆန်၍ ခွဲခြားခြင်းမှလည်းကောင်း၊ ထိုသို့ခွဲခြားခြင်းကို လှုံ့ဆော်ခြင်းမှလည်းကောင်း ကင်းလွတ်စေရန် အကာအကွယ်ကို တူညီစွာ ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကသော်လည်းကောင်း၊ အခြားဥပဒေကသော်လည်းကောင်း၊ လူတိုင်းအတွက်ပေးထားသည့် အခြေခံအခွင့်အရေးများသည် ချိုးဖောက်ဖျက်ဆီးခြင်းခံခဲ့ရလျှင် ထိုသို့ချိုးဖောက်ဖျက်ဆီးသော ပြုလုပ်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော နစ်နာချက်အတွက် ထိုသူသည် နိုင်ငံဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်တရားရုံးတွင် ထိရောက်စွာ သက်သာခွင့်ရနိုင်စေရမည်။
- ပည်သူမျှ ဥပဒေအရ မဟုတ်သော ဖမ်းဆီးခြင်းကိုဖြစ်စေ၊ ချုပ်နှောင်ခြင်းကိုဖြစ်စေ၊ ပြည်နှင်ခြင်းကိုဖြစ်စေမခံစေရ။
- အခွင့်အရေးများနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို အဆုံးအဖြတ်ခံရာတွင်လည်းကောင်း၊ ပြစ်မှုကြောင့် တရားခွဲဆိုစီရင် ဆုံးဖြတ်ခံရာတွင်လည်းကောင်း၊ လူတိုင်းသည် လွတ်လပ်၍ ဘက်မလိုက်သော တရားရုံးတော်၏ လူအများရှေ့မှောက်တွင် မျှတစွာ ကြားနာစစ်ဆေးခြင်းကို တူညီစွာခံစားပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- လူအများရှေ့မှောက်၌ ဥပဒေအတိုင်း စစ်ဆေး၍ ပြစ်မှုကျူးလွန်သည်ဟု ထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရသည့်အချိန်ထိပြစ်မှုနှင့် တရားခွဲဆိုခြင်းခံရသူတိုင်းသည် အပြစ်မဲ့သူဟူ၍ ယူဆခြင်းခံထိုက်သည့် အခွင့်အရေးရှိသည်။ ထိုအမှုကို ကြားနာစစ်ဆေးရာဝယ် စွပ်စွဲခံရသည့်ပြစ်မှုအတွက် ခုခံချေပနိုင်ရန် လိုအပ်သော အခွင့်အရေးများကို ထိုသူအားပေးပြီး ဖြစ်စေရမည်။ လူတစ်ဦး

■ ပြီးခိုင်းလတ်.....

တစ်ယောက်အား နိုင်ငံဥပဒေအရဖြစ်စေ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေအရ ဖြစ်စေ ပြစ်မှုမမြောက်သောလုပ်ရပ်၊ သို့မဟုတ် ပျက်ကွပ်မှုအရစ္စဆိုအပြစ် ပေးခြင်းမပြုရ။ ထို့ပြင် ပြစ်မှုကျူးလွန်စဉ်အခါက ထိုကံသင့်စေနိုင်သော အပြစ်ဒဏ်ထက်ပိုမိုကြီးလေးသော အပြစ်ဒဏ်ကိုထိုက်သင့်ခြင်းမရှိစေရ။

- မည်သူမျှ မိမိသဘောအတိုင်း အေးချမ်းလွတ်လပ်စွာ နေထိုင်ခြင်းကိုသော် လည်းကောင်း၊ မိမိ၏ မိသားစုကိုသော်လည်းကောင်း၊ မိမိ၏နေအိမ်အသိုက် အဝန်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ စာပေးစာယူကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဥပဒေ အရမဟုတ်သော ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းမခံစေရ။ ထို့ပြင်မိမိ၏ဂုဏ်သိက္ခာ ကိုလည်း အထက်ပါအတိုင်း ပုတ်ခတ်ခြင်း မခံစေရ။ လူတိုင်းတွင် ထိုသို့ဝင် ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းမှသော်လည်းကောင်း၊ ဥပဒေအရ ကာကွယ်ခွင့်ရှိသည်။
- လူတိုင်းတွင် မိမိ၏နိုင်ငံနယ်နိမိတ်အတွင်း၌ လွတ်လပ်စွာသွားလာရွှေ့ ပြောင်းနိုင်ခွင့်၊ နေထိုင်နိုင်ခွင့်ရှိသည်။ လူတိုင်းတွင် မိမိနေထိုင်ရာ တိုင်းပြည် မှလည်းကောင်း၊ အခြားတိုင်းပြည်မှလည်းကောင်း ထွက်ခွာသွားပိုင်ခွင့်ရှိ သည်အပြင် မိမိ၏တိုင်းပြည်သို့ ပြန်လာပိုင်ခွင့်လည်း ရှိသည်။
- လူတိုင်းသည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရခြင်းမှ လွတ်ကင်းရန် အခြားတိုင်းပြည် များ၌ အေးချမ်းစွာ ခိုလှုံနေနိုင်ခွင့်ရှိသည်။ နိုင်ငံရေးနှင့်မပတ်သက်သော ပြစ်မှုများမှသော်လည်းကောင်း၊ ကုလသမဂ္ဂ၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် သဘော တရားမူများကို ဖီဆန်သော အမှုများမှသော်လည်းကောင်း အမှန်ပေါ်ပေါက် လာသောပြစ်မှုကြောင့် တရားခွဲဆိုခြင်းခံရသည့် အမှုအခင်းများတွင် အထက် ပါအခွင့်အရေးကို အသုံးမပြုနိုင်စေရ။
- လူတိုင်းသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံသားအဖြစ် ခံယူခွင့်ရှိသည်။ ဥပဒေ အရမဟုတ်လျှင် မည်သူမျှ နိုင်ငံသားအဖြစ်ကို စွန့်လွှတ်ခြင်းမခံစေရ။ နိုင်ငံသားအဖြစ် ပြောင်းလဲနိုင်သော အခွင့်အရေးကို ငြင်းပယ်ခြင်းမခံ စေရ။
- အရွယ်ရောက်ပြီးသော ယောက်ျားနှင့် မိန်းမတို့တွင် လူမျိုးကိုသော်လည်း

ကောင်း၊ နိုင်ငံသားအဖြစ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာကို သော်လည်းကောင်း အကြောင်းပြု၍ ချုပ်ချယ်ကန့်သတ်ခြင်း မရှိဘဲ ထိမ်း မြားနိုင်ခွင့်နှင့် မိသားစုနှင့် မိသားစုကိုထူထောင်နိုင်ခွင့်ရှိသည်။ အဆိုပါယောကျ်ား နှင့် မိန်းမတို့သည် လင်မယားအဖြစ် ပေါင်းသင်းနေစဉ် အချိန်အတွင်း၌ သော်လည်းကောင်း၊ အိမ်ထောင်ကိုဖျက်သိမ်းကာရှင်းကြသည့်အခါ၌လည်း ကောင်း၊ လက်ထပ်ပေါင်းသင်းအိမ်ထောင်ပြုခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသောတူညီ သည့် အခွင့်အရေးများကို ရရှိထိုက်သည်။ သတို့သားနှင့် သတို့သမီးတို့ နှစ်ဦးနှစ်ဘက်၏ လွတ်လပ်သောသဘော ဆန္ဒရှိမှသာလျှင် ထိမ်းမြားခြင်း ကို ပြုလုပ်ရမည်။ မိသားစုတစ်ခုသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ သဘာဝကျသော အခြေခံအဖွဲ့တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ထိုမိသားစုသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့်အစိုးရ တို့၏ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းကို ခံယူခွင့်ရှိသည်။

- လူတိုင်းတွင် မိမိတစ်ဦးချင်းသော်လည်းကောင်း၊ အခြားသူများနှင့် ဖက်စပ် ၍သော်လည်းကောင်း ပစ္စည်းဥစ္စာတို့ကို ပိုင်ဆိုင်ရန် အခွင့်အရေးရှိရမည်။ ဥပဒေအရမဟုတ်လျှင် မည်သူမျှမိမိ၏ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို စွန့်လွှတ် ခြင်းမခံစေရ။
- လူတိုင်းတွင် လွတ်လပ်စွာတွေးတောကြံဆနိုင်ခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ ခံယူရပ် တည်နိုင်ခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာ သက်ဝင်ယုံကြည်ကိုးကွယ်နိုင်ခွင့်ရှိသည်။ အဆို ပါအခွင့်အရေးများ၌ မိမိကိုးကွယ်သည့်ဘာသာကို သို့တည်းမဟုတ် သက် ဝင်ယုံကြည်ချက်ကို လွတ်လပ်စွာပြောင်းလဲနိုင်ခွင့် ပါဝင်သည့်အပြင် မိမိ တစ်ယောက်ချင်းဖြစ်စေ၊ အခြားသူများနှင့် စုပေါင်း၍ဖြစ်စေ ပြည်သူ့အများ ရှုမှောက်တွင်သော်လည်းကောင်း၊ ရှေ့မှောက်တွင် မဟုတ်ဘဲသော်လည်း ကောင်း မိမိကိုးကွယ်သောဘာသာကို သို့တည်းမဟုတ် သက်ဝင်ယုံကြည် ချက်ကို လွတ်လပ်စွာသင်ပြနိုင်ခွင့်၊ ကျင့်သုံးနိုင်ခွင့်၊ ဝတ်ပြုကိုးကွယ်နိုင်ခွင့် နှင့် ဆောက်တည်နိုင်ခွင့်တို့လည်း ပါဝင်သည်။
- လူတိုင်းတွင် လွတ်လပ်စွာ ထင်မြင်ယူဆနိုင်ခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာ ဖွင့်ဟ

တော်ပြန်ခွင့်ရှိသည်။ အဆိုပါအခွင့်အရေးများ၌ အနှောင့်အယှက် မရှိဘဲ လွတ်လပ်စွာထင်မြင်ယူဆနိုင်ခွင့်ပါဝင်သည့်အပြင် နိုင်ငံနယ်နိမိတ်များကို ထောက်ထားရန်မလိုဘဲ သတင်းအကြောင်းအရာနှင့် သဘောတရားများကို တစ်နည်းနည်းဖြင့် လွတ်လပ်စွာရှာယူဆည်းပူးနိုင်ခွင့်၊ လက်ခံနိုင်ခွင့်နှင့် ဝေငှဖြန့်ချိခွင့်တို့လည်း ပါဝင်သည်။

- လူတိုင်းတွင် လွတ်လပ်အေးချမ်းစွာ စုဝေးနိုင်ခွင့်နှင့် ခွဲစည်းနိုင်ခွင့်ရှိသည်။ မည်သူ့ကိုမျှ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုသို့ ဝင်စေရန်အတင်းအကျပ် မပြုရ။
- လူတိုင်းတွင် မိမိနိုင်ငံ၏အုပ်ချုပ်ရေး၌ ကိုယ်တိုင်ဖြစ်စေ၊ လွတ်လပ်စွာရွေးချယ်လိုက်သည့် ကိုယ်စားလှယ်များမှတစ်ဆင့်ဖြစ်စေ၊ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ခွင့်ရှိသည်။ လူတိုင်းတွင် မိမိ၏နိုင်ငံရှိ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းအဖွဲ့၌ ဝင်ရောက်နိုင်ရန် တူညီသည့် အခွင့်အရေးရှိသည်။ ပြည်သူပြည်သားတို့၏ဆန္ဒသည် အုပ်ချုပ်မှုအာဏာ၏ အခြေခံဖြစ်ရမည်။ အဆိုပါဆန္ဒကို အချိန်ပိုင်းခြားလျက် စစ်မှန်သော ရွေးကောက်ပွဲများဖြင့် ထင်ရှားစေရမည်။ ရွေးကောက်ပွဲများတွင်လည်း လူတိုင်းအညီအမျှဆန္ဒမဲပေး နိုင်ခွင့်ရှိရမည့်အပြင် ထိုရွေးကောက်ပွဲများကို လျှို့ဝှက်မဲပေးစနစ်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အလားတူလွတ်လပ်သော မဲပေးစနစ်ဖြင့်ဖြစ်စေ ကျင်းပရမည်။
- လူတိုင်းတွင် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးအနေဖြင့် လူမှုရေးလုံခြုံခွင့်ရယူပိုင်ခွင့်ရှိသည့်အပြင် နိုင်ငံရေးကြိုးပမ်းမှုဖြင့်ဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံတကာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဖြင့်ဖြစ်စေ နိုင်ငံအသီးသီး၏ ခွဲစည်းပုံနှင့်လည်းကောင်း၊ သယံဇာတအင်အားနှင့်လည်းကောင်း ထိုလူ၏ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် စရိုက်လက္ခဏာလွတ်လပ်စွာ တိုးတက်မြင့်မားရေးအတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအခွင့်အရေးများကို သုံးစွဲပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- လူတိုင်းတွင် အလုပ်လုပ်ရန်လည်းကောင်း၊ မိမိနှစ်သက်ရာအသက်မွေးမှုအလုပ်အကိုင်ကို လွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ်ရန်လည်းကောင်း၊ တရားမျှတ၍

လုပ်ပျော်သော အလုပ်ခွင်၏အခြေအနေကို ရရှိရန်လည်းကောင်း၊ အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်ခြင်းမှ အကာအကွယ်ရရှိရန်လည်းကောင်း အခွင့်အရေးရှိသည်။ လူတိုင်းတွင် ခွဲခြားခြင်းမခံရစေဘဲ တူညီသောအလုပ်အတွက် တူညီသောအခကြေးငွေရနိုင်ခွင့်ရှိသည်။ အလုပ်လုပ်ကိုင်သည့် လူတိုင်းတွင် မိမိနှင့်မိမိ၏မိသားစုအတွက် လူ့ဂုဏ်သိက္ခာနှင့်ညီအောင် နေထိုင်စားသောက်နိုင်ရန် စိတ်ချလောက်သည့်အပြင် တရားမျှတ၍ လုပ်ပျော်သည့် လစာကြေးငွေရပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ လိုအပ်ခဲ့လျှင် အခြားနည်းလမ်းများမှ လူမှုရေးအထောက်အပံ့ကိုလည်း ထပ်မံ၍ ရနိုင်ခွင့်ရှိသည်။ လူတိုင်းတွင် မိမိအကျိုးခံစားခွင့်ကို ကာကွယ်ရန် အလုပ်သမားအစည်းအရုံးများ ဖွဲ့စည်းခွင့်၊ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည်။

- လူတိုင်းတွင် သင့်မြတ်လျော်ကန်စွာ ကန့်သတ်ထားသည့် အလုပ်လုပ်ချိန်အပြင် လစာနှင့်တကွ အခါကာလအားလျော်စွာ သတ်မှတ်ထားသည့် အလုပ်အားလပ်ရက်များပါဝင်သည့် အနားယူခွင့်နှင့် အားလပ်ခွင့်ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- လူတိုင်းတွင် မိမိနှင့်တကွ မိမိ၏မိသားစုကျန်းမာရေးနှင့်တကွ ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာအေးချမ်းစွာ နေထိုင်နိုင်ရေးအတွက် အစာအာဟာရ၊ အဝတ်အထည်၊ နေအိမ်၊ ဆေးဝါးအကူအညီနှင့် လိုအပ်သည့် လူမှုအထောက်အပံ့များပါဝင်သော သင့်တော်လျောက်ပတ်သည့် လူမှုအဆင့်အတန်းကို ရယူခံစားခွင့်ရှိသည်။ ထို့ပြင် အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်သောအခါ၌လည်းကောင်း၊ ကိုယ်အင်္ဂါမစွမ်းမသန်ဖြစ်သောအခါ၌လည်းကောင်း၊ မုဆိုးမဖြစ်သောအခါ၌လည်းကောင်း၊ အသက်အရွယ်အိုမင်းသောအခါ၌လည်းကောင်း၊ မိမိကိုယ်တိုင်က မတတ်နိုင်သောကြောင့်ကြောင့် ဝမ်းစာမရှာဖွေနိုင်သော နည်းလမ်းမရှိသောအခါ၌လည်းကောင်း နေထိုင်စားသောက်ရေးအတွက် လုံခြုံစိတ်ချရမှုအခွင့်အရေးရှိသည်။ သားသည် မိခင်များနှင့် ကလေးများသည် အထူးစောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် အကူအညီပေးခြင်းကို ရခွင့်ရှိသည်။ ဥပဒေအရ

■ ဖြိုးခိုင်လတ်.....

ထိမ်းမြားခြင်းဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အခြားနည်းဖြင့်ဖြစ်စေ မွေးဖွားသော ကလေးအားလုံးသည် တူညီသော လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးကို ရယူခံစားကြရမည်။

- လူတိုင်းသည် ပညာသင်ယူခွင့်ရှိသည်။ အနည်းဆုံးမူလတန်းနှင့် အခြေခံအဆင့်အတန်းများတွင် ပညာသင်ကြားရေးသည် အခမဲ့ဖြစ်ရမည်။ မူလတန်းပညာသည် မသင်မနေရပညာဖြစ်ရမည်။ စက်မှုလက်မှုပညာနှင့် အသက်မွေးမှုပညာများကို ယေဘုယျအားဖြင့် သင်ကြားရယူနိုင်စေရမည်။ ထို့ပြင်အထက်တန်းပညာအတွက် အရည်အချင်းကို အခြေခံပြု၍ တူညီသောအခွင့်အရေးရရှိစေရမည်။
- လူတိုင်းတွင် သက်ဆိုင်ရာ ယဉ်ကျေးမှုလောက၌ လွတ်လပ်စွာပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ခွင့်၊ သုခုမပညာရပ်များကို လွတ်လပ်စွာ လိုက်စားမှု၊ လျော်နိုင်ခွင့်၊ သိပ္ပံမှဖြစ်စေ၊ စာပေမှဖြစ်စေ၊ သုခုမပညာမှဖြစ်စေ မိမိ ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် ကြံစည်ဖန်တီးမှုမှဖြစ်ထွန်းလာသည့် ဂုဏ်နှင့် ငွေကြေးအကျိုးအမြတ်များကို ခံစားရယူနိုင်ရန် အခွင့်အရေးအတွက် ကာကွယ်မှုကို ရရှိရန်အခွင့်အရေးရှိသည်။
- လူတိုင်းသည် ဤကြေညာစာတမ်းတွင် ဖော်ပြထားသော အခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များကို အပြည့်အစုံရယူနိုင်သော လူမှုဆက်ဆံရေး အခြေအနေနှင့် အပြည့်ပြည့်ဆိုင်ရာဆက်ဆံရေးအခြေအနေတို့၏ အကျိုးကျေးဇူးကို ခံစားနိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- မိမိ၏ စရိုက်လက္ခဏာလွတ်လပ်စွာ ခွဲဖြိုးတိုးတက်နိုင်သည့် တစ်ခုတည်းသော လူ့အသိုက်အဝန်းအတွက် လူတိုင်းတွင် တာဝန်ရှိသည်။ မိမိအခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များကို သုံးစွဲရာတွင် လူတိုင်းသည် အခြားသူများ၏အခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များကို အသိအမှတ်ပြု၍ ရိုသေလေးစားစေရန် အလို့ငှာလည်းကောင်း၊ ဒီမိုကရေစီကျင့်သုံးသော လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် ကိုယ်ကျင့်တရားအပြင် ရပ်ရွာအေးချမ်းသာယာရေးနှင့်

ပြည်သူ့အကျိုးစီးပွားဖြစ်ထွန်းစေရေးအတွက် တရားမျှတစွာ ကျင့်ဆောင်ရန်အလို့ငှာလည်းကောင်း ဥပဒေက ပြဋ္ဌာန်းထားသော ချုပ်ချယ်မှုများဖြင့်သာ ကန့်သတ်ခြင်းခံရမည်။ အဆိုပါ အခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များကို မည်သည့်အမှုကိစ္စတွင်မျှ ကုလသမဂ္ဂ၏ ရည်ရွယ်ချက်များနှင့်လည်းကောင်း၊ အခြေခံမူများနှင့်လည်း ကောင်းဆန့်ကျင်၍မသုံးစွဲရ။

- ဤကြေညာစာတမ်းပါ အခွင့်အရေးနှင့်တကွ လွတ်လပ်ခွင့်များ ပျက်စီးရာ ပျက်စီးကြောင်းတို့ကို ရည်ရွယ်၍ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွက်ဖြစ်စေ၊ လူတစ်စုအတွက်ဖြစ်စေ၊ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်အတွက်ဖြစ်စေ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန် အခွင့်ရှိသည်ဟုသော်လည်းကောင်း၊ ကိုယ်တိုင်ဆောင်ရွက်ရန် အခွင့်ရှိသည်ဟုလည်းကောင်း အဓိပ္ပါယ်ပိုင်းခြားကောက်ယူခြင်းမရှိစေရ။

စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး

ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအနေနှင့် နောက်ပိုင်းမှာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းပါ အချက်တွေကို ချဲ့ထွင်ဖြည့်တင်းပြီး လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်မြှင့်တင်မှုတွေပြုလုပ်ခဲ့တယ်။ ၁၉၆၆ မှာ ကုလသမဂ္ဂက အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအခွင့်အရေး (ICESCR) ကို နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းတင်သွင်းလာခဲ့တယ်။ အဆိုပါ ICESCR အချက်အလက်တွေကို ၁၉၇၆ မှာ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး ၂၀၀၉ ခုနှစ်အထိ နိုင်ငံပေါင်း ၁၅၇ နိုင်ငံက လက်မှတ်ရေးထိုးကျင့်သုံးခဲ့တာကို တွေ့ရတယ်။ အဲဒီမှာ သတိပြုစရာကောင်းတာက ICESCR ကို လက်မှတ်ရေးထိုးတဲ့နိုင်ငံတွေမှာ လူ့အခွင့်အရေးကျင့်ထုံးတွေကို လိုက်နာမှုအရှိဆုံးလို့ဆိုနိုင်တဲ့ အမေရိကန်နိုင်ငံမပါဝင်ခြင်းပဲ။ အမေရိကန်ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့က ၁၉၆၆ မှာ ICESCR ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပေမယ့် အမေ

■ ဖြိုးခိုင်လတ်.....

ရိကန်သမ္မတ ရစ်ချတ်နစ်ဆင်နဲ့ ဂျရယ်ဖိုဒ်တို့က သဘောတူစာချုပ် လက်မှတ်ရေးထိုးဖို့အတွက် ငြင်းဆိုခဲ့တယ်။ သမ္မတဂျင်မီကာတာ လက်ထက် ရောက်တော့ သဘောတူစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သော်လည်း နိုင်ငံတွင်း တရားဝင်ကျင့်သုံးခွင့်ရဖို့အတွက် ပါလီမန်က သဘောမတူခဲ့ဘူး။ ပါလီမန်အမတ် သုံးပုံနှစ်ပုံက သဘောတူမှသာ စာချုပ်နဲ့ပတ်သက်ပြီး ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခွင့်ရမှာဖြစ်ပေမယ့် သမ္မတဂျင်မီကာတာအနေနဲ့ လုံလောက်တဲ့ထောက်ခံခံရအောင် စည်းရုံးနိုင်ခဲ့ခြင်းမရှိဘူး။ အဲဒီအချိန်ကစပြီး သမ္မတ ရော်နယ်ရေဂင်၊ ဂျော့ချ် အိတ်ချ်ဒဗလျူဘုချ် (အဖေဘုချ်)၊ ဂျော့ချ် ဒဗလျူဘုချ် (သားဘုချ်) အစရှိတဲ့ အမေရိကန်သမ္မတတွေအားလုံးက စာချုပ်နဲ့ပတ်သက်ပြီး လက်ခံကျင့်သုံး အကောင်အထည်ဖော်ဖို့အတွက် ဆန့်ကျင်ခဲ့ကြတယ်။ သမ္မတ ဘီလ်ကလင်တန်လက်ထက်မှာတော့ ICESCR ကို လက်ခံဖို့ ကြိုးစားခဲ့ပေမယ့် အမေရိကန်ပါလီမန်မှာ အတိုက်အခံတွေ ကြီးစိုးနေတဲ့အတွက် ဘာမှမတတ်နိုင်ခဲ့ဘူး။

ICESCR ကို သဘောတူညီကြောင်းလက်မှတ်ရေးထိုးတဲ့ နိုင်ငံတွေဟာ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနဲ့ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးတွေကို မြှင့်တင်ပေးဖို့အတွက် ကတိကဝတ်ပြုကြရတာဖြစ်တယ်။ ဒီအချက်တွေထဲမှာ အလုပ်လုပ်ခွင့်အခွင့်အရေး၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာလုံခြုံစိတ်ချရမှုရှိရေး၊ မိသားစုဘဝနဲ့ ကလေးငယ်တွေကို စောင့်ရှောက်ခွင့်၊ ကျမ်းမာရေးဆိုင်ရာ စောင့်ရှောက်မှု၊ သင့်တင့်လျောက်ပတ်ပြီး လူ့ဂုဏ်သိက္ခာနဲ့ညီမျှတဲ့ နေထိုင်နိုင်မှု၊ ပညာသင်ကြားနိုင်ခွင့်အခွင့်အရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအခွင့်အရေးတွေပါဝင်တယ်။ အမေရိကန်သမ္မတအချို့အနေနဲ့ ICESCR ကို ဆန့်ကျင်ခဲ့ကြတဲ့အကြောင်းက သူတို့အနေနဲ့ ICESCR မှာ ထည့်သွင်းပြဌာန်းထားတဲ့ အခွင့်အရေးတွေဆိုတာ လူမှုရေးဆိုင်ရာရည်ရွယ်ချက်သာဖြစ်တာကြောင့် ကိုယ်ကျင့်ဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်လုပ်ကိုင်မှုနဲ့သာဆိုင်ပြီး ဥပဒေထုတ်ပြန်ပြဌာန်းဖို့ မလိုအပ်ဘူးလို့ ယုံကြည်တာကြောင့်ပဲ။

နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေး အခွင့်အရေး

ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂရဲ့ နောက်ထပ်ထုတ်ပြန်ကြေညာချက်ကတော့ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေး (ICCPR) ပဲဖြစ်တယ်။ ၁၉၆၆ မှာ စတင်ရေးဆွဲခဲ့ကာ ၁၉၇၆ မှာ တင်သွင်းအတည်ပြုနိုင်ခဲ့တယ်။ ဒီနေရာမှာ မှတ်သားထားသင့်တာက ICESCR နဲ့ ICCPR တို့ဟာ တစ်ချိန်တည်းမှာ စီစဉ်ရေးဆွဲခဲ့တယ်ဆိုတာပဲ။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အဲဒီကြေညာချက်နှစ်ခုစလုံးဟာ ပထမတင်သွင်းစဉ်မှာ တစ်စောင်တည်းတင်သွင်းခဲ့ခြင်းပဲဖြစ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ အချို့တိုင်းပြည်တွေက အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုကိုသာ လက်မှတ်ရေးထိုးလိုပြီး အချို့တိုင်းပြည်တွေကတော့ အခြားအစိတ်အပိုင်းတစ်ခုကိုသာ လက်မှတ်ရေးထိုးလိုတာကြောင့် နှစ်ပိုင်းခွဲထုတ်ပြန်ခဲ့ရတယ်။ ဆိုလိုတာက အချို့တိုင်းပြည်တွေက ICESCR ကိုသာလက်မှတ် ရေးထိုးလိုက်တာလိုပြီး အချို့က ICCPR ကိုသာ လက်ခံလိုကြပါတယ်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုဆိုရင်လည်း ICCPR ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပြီး ICESCR ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ခြင်းမရှိဘူး။ ဒါပေမဲ့ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအနေနဲ့ ICCPR ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သော်လည်း စာချုပ်ပါ အချို့အချက်တွေကို လိုက်နာခဲ့ခြင်းမရှိတာကြောင့် နိုင်ငံတကာရဲ့ ဝေဖန်ပြစ်တင်မှုတွေကို ခံခဲ့ရတယ်။

ICCPR ဆိုတာ တစ်သီးပုဂ္ဂလ နိုင်ငံသားအားလုံးအတွက် နိုင်ငံသားရပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးနဲ့ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးတွေကို ရှာဖွေပေးတဲ့အချက်တွေပဲ။ အဆိုပါအခွင့်အရေးတွေမှာ အထူးသဖြင့် တစ်သီးပုဂ္ဂလ လူသားတွေကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရခြင်းမှ ကာကွယ်ပေးရေး၊ သေဒဏ်ချမှတ်ခံရခြင်းမှ ကာကွယ်ပေးရေးနဲ့ ဥပဒေဘောင်အတွင်းက မဟုတ်ဘဲ ပမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံရခြင်းကို ကာကွယ်ပေးရေးလိုအချက်တွေ ပါဝင်တယ်။ အခြား ICCPR မှာ ထင်ရှားတဲ့အချက်တွေကတော့ တရားမျှတမှုအခွင့်

အရေးတွေပဲ။ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ ရှေ့နေငှားပိုင်ခွင့်နဲ့ ပြည်သူ့အများရှေ့
 မှောက်မှာ တရားစီရင်ခွင့်ရရေးလိုအချက်တွေဖြစ်တယ်။ တရားဥပဒေစိုးမိုး
 ရေးဆိုတာ တရားဥပဒေဟာ နိုင်ငံသားအားလုံးအတွက် တန်းတူညီမျှသက်
 ရောက်ရမယ်ဆိုတဲ့သဘောပဲ။ တရားဥပဒေရဲ့အထက်မှာ ဘယ်သူမှရှိမနေ
 တဲ့ အခြေအနေပဲ။ အဆင်းရဲဆုံး၊ ဂုဏ်အငယ်ဆုံးပြည်သူတစ်ယောက်ကနေ
 နိုင်ငံ့ခေါင်းဆောင်အထိ တူညီတဲ့ဥပဒေကို အပြည့်အဝလေးစားလိုက်နာရမှာ
 ဖြစ်တယ်။ ဒါရဲ့ဆန့်ကျင်ဘက်ကတော့ အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်ရေးပဲ။ ဥပဒေ
 ရဲ့အထက်မှာ အာဏာရှင်ဟာရှိနေတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုရင် ဥပဒေဆို
 တာ အာဏာရှင်က သူလိုချင်သလို ပြဋ္ဌာန်းထားလို့ပဲ။ ဥပမာအနေနဲ့ပြောရ
 ရင် ကျူးဘားသမ္မတ ဖီဒယ်ကတ်စရိုကို ကြည့်နိုင်တယ်။ ကတ်စရိုဟာ
 ကျူးဘားအခြေခံဥပဒေရဲ့ အထက်မှာရှိနေသူဖြစ်တယ်။ ဒါကြောင့်လည်း
 ကျူးဘားနိုင်ငံဟာ ကတ်စရိုအာဏာစွန့်ခွာတဲ့ ၂၀၀၈ ခုနှစ်အထိ ICCPR
 ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းမရှိခဲ့ဘူး။ မြန်မာနိုင်ငံဆိုရင်လည်း ICCPR ကို
 ၂၀၁၆ ခုနှစ် နှစ်ကုန်ပိုင်းအထိ လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းမရှိသေးတာကို တွေ့
 ရတယ်။ ယခင်က အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်မှုအောက်မှာ ရှိနေခဲ့တာကြောင့်
 လက်မှတ်မထိုးခြင်းဟာ မပြောပလောက်ပေမယ့် ယနေ့လူထုခေါင်းဆောင်
 ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ဦးဆောင်တဲ့ ဒီမိုကရေစီ အစိုးရလက်ထက်မှာ
 လက်မှတ်ထိုးဖို့နှောင့်နှေးနေခြင်းဟာ စဉ်းစားစရာပါ။ ဒါကြောင့်လည်း မြန်မာ
 နိုင်ငံက လူ့အခွင့်အရေးလှုပ်ရှားသူတွေက မြန်မာအစိုးရအနေနဲ့ ICCPR
 ကို လက်မှတ်ရေးထိုးဖို့ တောင်းဆိုနေကြတာဖြစ်တယ်။

ICCPR မှာ ထည့်သွင်းကာကွယ်ပေးထားတဲ့ လူ့အခွင့်အရေး
 အချက်တွေထဲမှာ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကိုလည်း ထည့်သွင်းထားတယ်။ လူမှု
 လိင်ကွဲပြားမှုကို အခြေခံပြီး ခွဲခြားနှိမ်ချဆက်ဆံခြင်း၊ ဘာသာရေးဆိုင်ရာကွဲ
 ပြားခြားနားမှု၊ လူမျိုးရေးအကြောင်းပြခွဲခြားဆက်ဆံမှုနဲ့ အခြားလူသား

အချင်းချင်းကွဲပြားခြားနားမှုတစ်ခုအပေါ် အခြေခံခွဲခြားဆက်ဆံနှိမ်ချခြင်းကို ကာကွယ်ပေးထားတယ်။ ဒါ့ပြင် နိုင်ငံသားတွေအားလုံး နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးတွေကို ရရှိခံစားစေဖို့အတွက်လည်း ICCPR က သေချာစေတယ်။ လွတ်လပ်စွာယုံကြည်ကိုးကွယ်ခွင့်နဲ့ လွတ်လပ်စွာပြောဆိုခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာသင်းပင်းဖွဲ့စည်းခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာရေးသားထုတ်ဝေခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာစုဝေးခွင့်၊ နိုင်ငံရေးမှာ လွတ်လပ်စွာပါဝင်လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ခွင့် အစရှိသဖြင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးတွေပါဝင်တယ်။ နိုင်ငံအများစုအနေနဲ့ ICCPR နဲ့ပတ်သက်ပြီး အချက်နှစ်ချက်ကို လိုက်နာလိုခြင်းမရှိတာကို တွေ့ရတယ်။ ပထမအချက်ကတော့ သေဒဏ်ပေးခြင်းနဲ့ ဒုတိယတစ်ခုကတော့ တစ်သီးပုဂ္ဂလ လူသားတွေအနေနဲ့ သူတို့ကို အုပ်ချုပ်နေတဲ့အစိုးရတွေကို တရားစွဲဆိုခွင့်တွေပဲဖြစ်တယ်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ

တိုင်းပြည်တစ်ပြည်ရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှာ အမြဲတမ်းဖော်ပြလေ့ရှိတာကတော့ အစိုးရတစ်ခုရဲ့ ဥပဒေအရလည်ပတ်အလုပ်လုပ်ပုံဖြစ်ပြီး ဒုတိယအတွေ့အများဆုံးကတော့ အဆိုပါတိုင်းပြည်အတွင်းမှာရှိတဲ့ နိုင်ငံသားတွေရဲ့အခွင့်အရေးပဲ။ ဒီမိုကရေစီတိုင်းပြည်တွေမှာဆိုရင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဟာ အစိုးရနဲ့ ပြည်သူတွေကြား လူမှုပဋိညာဉ်အဖြစ် လည်ပတ်အလုပ်လုပ်တယ်။ ဥပမာပြောရရင် အစိုးရဟာ ပြည်သူတွေရဲ့ လုံခြုံရေးကို ကာကွယ်ပေးဖို့အတွက် ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်တွေကို ခန့်အပ်ထားပြီး ပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့ဥပဒေချိုးဖောက်သူတွေကို တရားစွဲဆိုအပြစ်ပေးတယ်။ ပြည်သူတွေကလည်း ဥပဒေဘောင်အတွင်းအေးချမ်းစွာနေထိုင်ဖို့အတွက် ကတိပေးထားပြီး အစိုးရက ခန့်အပ်ထားတဲ့ရဲတပ်ဖွဲ့အတွက် ဝန်ဆောင်စရိတ်ကို အခွန်ပေးဆောင်ခြင်းကတစ်ဆင့် ပြန်လည်ပေးအပ်တယ်။ ဒါ့ကြောင့် နိုင်ငံအတော်များများမှာ နိုင်ငံတော်တွေရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဟာ

အကြီးပြင်းဆုံးနဲ့ နိုင်ငံတော်တွေ့ရဲ့အသက်ပဲ။ နိုင်ငံတစ်ခုအတွင်း အစိုးရ အပါအဝင် လူ့အဖွဲ့အစည်းဝင်အားလုံး (ဝါ) နိုင်ငံသားအားလုံးဟာ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေရဲ့ ပြဌာန်းချက်တွေကို လိုက်နာကြရတယ်။ အာဏာရှင်စနစ် မှာတော့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရဲ့ တန်ဖိုးဟာ ပြယုဂ်သဘောလောက်သာ အသက်ဝင်တာကိုတွေ့ရတယ်။ အာဏာရှင်တွေဟာ ဥပဒေနဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေရဲ့အထက်မှာ ရှိနေကြတယ်။

အမေရိကန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ

လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ လွတ်လပ်ခွင့်တွေဟာ များသောအားဖြင့် တိုင်း ပြည်နိုင်ငံတွေရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွေမှာ ထည့်သွင်းရေးဆွဲပြဌာန်း ထားတာကိုတွေ့ရတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် အမေရိကန်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ မှာထည့်သွင်းပြဌာန်းခဲ့တဲ့ နိုင်ငံသားတွေရဲ့ အခြေခံရပိုင်ခွင့်များဖော်ပြချက် မှာ အမေရိကန်ပြည်သူတွေရဲ့ နိုင်ငံသားရပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးတွေပေးထား တာတွေ့နိုင်တယ်။ အမေရိကန်နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးဖော်ပြချက်ဟာ ဖွဲ့စည်း ပုံအခြေခံဥပဒေအတွင်း ဥပဒေအရနိုင်ငံသားတွေရဲ့ အခွင့်အရေးတွေကို ကာ ကွယ်ပေးအပ်ထားတဲ့အချက်ပဲ။ အမေရိကန်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲက နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးဖော်ပြချက်ရဲ့ ထူးခြားမှုက နောင်နှစ်ပေါင်း ၁၅၀ လောက်မှာရေးဆွဲခဲ့တဲ့ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂရဲ့ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့် အရေးကြေညာစာတမ်းထဲက အချက်တွေနဲ့သဘောအားဖြင့် တူညီနေ ခြင်းပဲ။

အမေရိကန်လွတ်လပ်ရေးကို အရယူပေးခဲ့တဲ့ ခေါင်းဆောင်တွေ ဟာ အမေရိကန်နိုင်ငံသားတွေအတွက် အခြေခံအခွင့်အရေးနဲ့ လွတ်လပ်မှု ကို ပေးအပ်ဖို့အတွက် ရည်ရွယ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်တယ်။ နိုင်ငံသားအခြေခံအခွင့် အရေးတွေမှာ နိုင်ငံသားတွေ လွတ်လပ်စွာပြောဆိုခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ် ယုံကြည်ခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခွင့်နဲ့ လွတ်လပ်စွာစုရုံးခွင့် အစရှိ

သဖြင့်ပါဝင်တယ်။ ပြင်ပအနှောင့်အယှက်ကင်းစွာ နေထိုင်နိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးကိုတော့ ဖွဲ့စည်းပုံပြင်ဆင်ချက်လေးကြိမ်မြောက်မှာမှ ထည့်သွင်းခဲ့တယ်။ နောက်ထပ်နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးတွေဖြစ်တဲ့ မျှတတဲ့ တရားစီရင်ရေးနဲ့ တရားရုံးတွေမှာ အမှုရင်ဆိုင်နိုင်ခွင့်နဲ့ အခြားတရားရေးဆိုင်ရာ အကာအကွယ်ရယူပိုင်ခွင့်တွေကိုတော့ ငါးကြိမ်မြောက်ပြင်ဆင်ချက်ကနေ ရှစ်ကြိမ်မြောက်ပြင်ဆင်ချက်တွေအတွင်း ထည့်သွင်းပေးအပ်နိုင်ခဲ့တယ်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရဲ့ ကိုးကြိမ်မြောက်ပြင်ဆင်ချက်က စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းတာကို တွေ့ရတယ်။ အဲဒီပြင်ဆင်ချက်ကတော့ “ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအတွင်း ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့ နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးဖော်ပြချက်တွေကို အခြားအနက်အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူ၍ ငြင်းဆိုခြင်း၊ ဆိုင်းငံ့ထားခြင်းပြုလုပ်ခွင့်မရှိစေရ” ဆိုတာပဲဖြစ်တယ်။ ဆိုလိုတာက အဆိုပါနိုင်ငံသားအခွင့်အရေးတွေနဲ့ လွတ်လပ်မှုတွေကို အစိုးရအနေနဲ့ပဲဖြစ်ဖြစ် အာဏာသုံးစွဲပြီး ငြင်းဆိုခွင့်မရှိအောင်ရေးသားခဲ့ခြင်းဖြစ်တယ်။ အမေရိကန်နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးမှာထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားပြီး အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းမှာ ထည့်သွင်းထားခြင်းမရှိတဲ့ အခြားအခွင့်အရေးတစ်ခုကတော့ “လက်နက်ကိုင်ဆောင်ခွင့် အခွင့်အရေး”ပဲ။

ကနေဒါ အခွင့်အရေးနှင့် လွတ်လပ်မှု ပဋိညာဉ်

ကနေဒါ အခွင့်အရေးနှင့်လွတ်လပ်မှုပဋိညာဉ်ဆိုတာ ကနေဒါနိုင်ငံရဲ့ နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးဖော်ပြချက်ပဲ။ ကနေဒါ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှာ အခွင့်အရေးနဲ့လွတ်လပ်မှုကို ပထမပိုင်းမှာတင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားတာတွေ့ရတယ်။ အမေရိကန်နိုင်ငံသားများ၏ ရပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးများဖော်ပြချက်ထဲမှာလိုပဲ ကနေဒါနိုင်ငံသားတွေရဲ့ လွတ်လပ်မှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး တူညီတဲ့အချက်မြောက်မြားစွာကို ထည့်သွင်းထားတယ်။

- လွတ်လပ်စွာ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်

■ ဖြူးခိုင်းလတ်.....

- လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ခွင့်
- လွတ်လပ်စွာ တွေးတောကြံဆခွင့်
- လွတ်လပ်စွာ ယုံကြည်ခွင့်
- လွတ်လပ်စွာ ဆန္ဒဖော်ထုတ်ခွင့်
- လွတ်လပ်စွာ ပုံနှိပ်ရေးသားခွင့်
- လွတ်လပ်ငြိမ်းချမ်းစွာ စုရုံးစည်းဝေးခွင့်
- လွတ်လပ်စွာ သင်းပင်းဖွဲ့စည်းခွင့်
- လွတ်လပ်စွာ ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်
- ဒီမိုကရေစီနှင့်အညီ အစိုးရကို လွတ်လပ်စွာရွေးချယ်တင်မြှောက်ခွင့်
- အသက်ရှင်သန်ခွင့် အခွင့်အရေး၊ လွတ်လပ်ခွင့်နဲ့ လုံခြုံစိတ်ချမှုပြည့်ဝစွာ နေထိုင်ခွင့်
- တရားဥပဒေရဲ့ အောက်မှာ နိုင်ငံသားတိုင်း တန်းတူညီမျှတဲ့ တရားစီရင်ခွင့်ကို ခံစားနိုင်ရေးနဲ့ ဥပဒေရဲ့ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုကို အပြည့်အဝရရှိခွင့်ရှိရေး
- ကနေဒါနိုင်ငံတွင်းနဲ့ ပြည်ပတိုင်းပြည်များသို့ လွတ်လပ်စွာ ခရီးသွားလာခွင့်ရှိရေး

ကနေဒါဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုကြည့်ရင် အခြားအခွင့်အရေးတွေကိုလည်း နိုင်ငံသားအားလုံး တန်းတူညီမျှစွာခံစားနိုင်အောင် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းပေးထားတာကို တွေ့ရတယ်။

ကမ္ဘာတစ်လွှားရှိ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ

ယနေ့နည်းပညာခေတ်မှာ ဆက်သွယ်ရေးနည်းစနစ်တွေကြောင့် အင်တာနက်အသုံးပြုပြီး ကမ္ဘာတစ်လွှားမှာရှိတဲ့ နိုင်ငံတိုင်းရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွေကို တိုင်းပြည်တိုင်းကနေ လွယ်လင့်တကူရှာဖွေလေ့လာနိုင်ကြပြီဖြစ်တယ်။ နည်းပညာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမှုတွေကြောင့် ကမ္ဘာပေါ်မှာ

ရှိတဲ့ နိုင်ငံသားအများစုအနေနဲ့ မိမိတိုင်းပြည်ရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အလွယ်တကူလေ့လာနိုင်ရုံသာမက အခြားတိုင်းပြည်တွေက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွေကိုလေ့လာရင်းဘယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကတော့ဖြင့် နိုင်ငံသားတွေရဲ့ အခွင့်အရေးနဲ့ လွတ်လပ်မှုကို ပိုမိုကာကွယ်ပေးထားတယ်ဆိုတာကို လွယ်လင့်တကူ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာနိုင်ပြီဖြစ်တယ်။ ကမ္ဘာပေါ်မှာရှိတဲ့ နိုင်ငံအများစုရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွေမှာ အများအားဖြင့်တွေ့နိုင်တာက နိုင်ငံသားတွေရဲ့ လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ပေးထားတယ်ဆိုတာပဲ။

အစိုးရတွေအနေနဲ့ နိုင်ငံသားတွေရဲ့ အခြေခံအခွင့်အရေးတွေကို လက်တွေ့မှာ ကာကွယ်ခြင်း၊ မျက်ကွယ်ပြုခြင်းဆိုတာထက် အစိုးရတိုင်းရဲ့ ထုတ်ပြန်တဲ့ ကြေညာချက်တွေမှာတော့ နိုင်ငံသားတွေရဲ့ အခွင့်အရေးကာကွယ်မှုတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး ကတိကဝတ်တွေ ပါရှိတတ်တာကိုလည်းတွေ့မြင်ရတယ်။ ဒီမိုကရေစီစနစ်ကျင့်သုံးတဲ့တိုင်းပြည်တွေမှာဆိုရင် နိုင်ငံသားတွေအနေနဲ့ အစိုးရက နိုင်ငံသားတွေရဲ့ အခွင့်အရေးနဲ့ လွတ်လပ်မှုတွေကို ကာကွယ်ပေးအပ်မှုရှိရဲ့လားဆိုတာကို စောင့်ကြည့်လေ့လာခွင့်ရှိတာကို တွေ့ရတယ်။ အကယ်၍ အစိုးရအနေနဲ့ နိုင်ငံသားတွေရဲ့ အခွင့်အရေးနဲ့ လွတ်လပ်မှုတွေကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ဖို့ ပျက်ကွက်တယ်ဆိုရင် အဲ့ဒီအစိုးရကို ဖြုတ်ချခွင့်ပေးထားတာပဲဖြစ်တယ်။ အာဏာရှင်စနစ်မှာတော့ အဆိုပါ အုပ်ချုပ်သူအာဏာပိုင်တွေကို နိုင်ငံသားတွေရဲ့စောင့်ကြည့်ခွင့်ဟာ မရှိသလောက်နည်းပါးတာကို တွေ့ရတယ်။ ဒါ့ပြင် အာဏာရှင်စနစ်ကျင့်သုံးတဲ့ တိုင်းပြည်တွေမှာ တွေ့ရှိရတာက အာဏာပိုင်အစိုးရတွေဟာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို မျက်ကွယ်ပြုပြီး မိမိတို့အာဏာတည်မြဲဖို့အတွက် နိုင်ငံသားတွေအပေါ် အခွင့်အရေးနဲ့ လွတ်လပ်မှုတွေကို ချိုးဖောက်တာ၊ ပိတ်ပင်တားဆီးတာတွေပြုလုပ်လေ့ရှိတာကို တွေ့ရတယ်။

ဥပမာအားဖြင့် အာဖရိကတောင်ပိုင်းဒေသက ဇင်ဘာတွေ့နိုင်ငံကို

ကြည့်နိုင်တယ်။ ဇင်ဘာဘွေအစိုးရဟာ ၂၀၀၅ ခုနှစ်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေသစ်ကို ရေးဆွဲခဲ့ပြီး နိုင်ငံသားတွေရဲ့ အခွင့်အရေးနဲ့ လွတ်လပ်မှုတွေ အတွက် အာမခံမှုတွေ အမြောက်အမြားထည့်သွင်းခဲ့တယ်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေရဲ့အောက်မှာ ဇင်ဘာဘွေပြည်သူတွေအနေနဲ့ လွတ်လပ်စွာဆန္ဒဖော် ထုတ်ခွင့်နဲ့ရေးသားခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာစုရုံးခွင့်နဲ့ လွတ်လပ်စွာ သင်းပင်းဖွဲ့ စည်းခွင့်အပြင် လွတ်လပ်စွာ လှုပ်ရှားသွားလာခွင့်တွေကို ရရှိခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ ၂၀၀၈ ခုနှစ် သမ္မတရွေးကောက်ပွဲကာလရောက်တော့ အစိုးရက အတိုက် အခံနိုင်ငံရေးသမားတွေကို အစိုးရကိုဆန့်ကျင်တယ်ဆိုတဲ့ စွပ်စွဲချက်နဲ့ ထောင်သွင်းအကျဉ်းချမှုအမြောက်အမြားကိုပြုလုပ်ခဲ့ပြီး အချို့ကို သတ်ဖြတ် ခဲ့တဲ့အထိကျူးလွန်ခဲ့တယ်။ ဇင်ဘာဘွေသမ္မတရောဘတ်မူဂါဘီအနေနဲ့ ရာထူး ဆက်လက်တည်မြဲရေးအတွက် နိုင်ငံသားတွေရဲ့ ဆန္ဒမဲကို ပိုက်ဆံပေးဝယ် ယူခြင်း၊ အကွက်ချ၍ ဆန္ဒမဲရရှိအောင်ဖန်တီးခြင်းနဲ့ အတိုက်အခံနိုင်ငံရေး သမားတွေကို ထောက်ခံသူတွေကို ဖိနှိပ်ခြင်းအပါအဝင် နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်း မှုတွေ ဆက်တိုက်ကျူးလွန်ခဲ့တယ်။ သမ္မတရောဘတ်မူဂါဘီအနေနဲ့ ဇင် ဘာဘွေပြည်သူတွေအပေါ် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေကို ဆက်တိုက် ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ပေးအပ်ထားတဲ့ နိုင်ငံသားတွေရဲ့ အခွင့်အရေးတွေကို မသိကျိုးကျွံပြုခဲ့တယ်။ ဇင်ဘာဘွေနိုင်ငံရဲ့ အိမ်နီး ချင်းတိုင်းပြည်တွေနဲ့ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းက မူဂါဘီရဲ့လုပ်ရပ်တွေကို ရှုတ်ချခဲ့ပြီး နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးတွေ ဖော်ဆောင်ပေးဖို့ တိုက်တွန်းကြ ပေမယ့် အောင်မြင်မှုမရှိခဲ့တာကို တွေ့ရတယ်။

ဆက်စပ်ပေးခွန်းများ

မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှာ လူ့အခွင့်အရေးအခြေခံအချက်တွေ ဘယ်လောက်ပါဝင်လဲ။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းမှာ ဖော်ပြထားတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးအချက်အလက်တွေဟာ နိုင်ငံသားတွေအနေနဲ့ သူတိုင်းပြည်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှာ ထည့်သွင်းဖော်ပြဖို့နဲ့ နိုင်ငံတော်က သူတို့ကို ဖွဲ့စည်းပုံအရ တရားဝင်ပြဋ္ဌာန်းပေးအပ်ဖို့အတွက် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာစရာအချက်တွေပဲဖြစ်ပါတယ်။

- နိုင်ငံသားတစ်ယောက်အနေနဲ့ သင်နေထိုင်တဲ့ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှာ ဘယ်လိုကောင်းမွန်တဲ့လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်မှုတွေကို သင့်တို့အတွက် ထည့်သွင်းထားတာတွေ့ရှိရသလဲ။
- အခြားနိုင်ငံက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွေမှာ ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့ (ဥပမာ-အမေရိကန်၊ ကနေဒါဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ) လွတ်လပ်မှုနဲ့ လူ့အခွင့်အရေးတွေကို မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှာ ထည့်သွင်းထားခြင်းပြဋ္ဌာန်းထားတာကို သင်တွေ့ရှိသလား။
- မြန်မာနိုင်ငံဟာ အပြည်ပြည် ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းကို လက်ခံကျင့်သုံးဖို့အတွက် လက်မှတ်ရေးထိုးထားတဲ့နိုင်ငံဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ မြန်မာနိုင်ငံအနေနဲ့ အဆိုပါ ကြေညာစာတမ်းထဲက ဘယ်လူ့အခွင့်အရေးအခြေခံအချက်တွေကို ထည့်သွင်းထားပြီး ဘယ်အချက်တွေကို လျစ်လျူရှုထားပါသလဲ။
- နောက်ပြီး သင်ကိုးကွယ်တဲ့ဘာသာတရား၊ ဒါမှမဟုတ် သင်ယုံကြည်တဲ့ အတွေးအခေါ်ထဲကနေ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာ

စာတမ်းထဲက လူ့အခွင့်အရေးအချက်တွေနဲ့ တူညီတဲ့အကြောင်းအရာ တွေကို ဆွဲထုတ်ပြပါ။

- သင်နေထိုင်တဲ့လူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့ နေ့စဉ်အလေ့အကျင့်တွေကနေ သင် ကြားပို့ချလိုက်တဲ့ ကိုယ်ကျင့်ဆိုင်ရာအကြောင်းတွေထဲမှာ ဘယ်အချက် တွေက လူ့အခွင့်အရေးကို အားပေးအထောက်အကူပြုနေတာလဲ။

အား (၄)

လူ့အခွင့်အရေး သမိုင်းကြောင်းက ဘာလဲ။

လူသားတွေရဲ့ သမိုင်းတစ်လျှောက်ကို ပြန်ကြည့်ရင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခဲ့ကြမှုတွေဟာ ကြောက်စရာကောင်းလောက်အောင် ဖြစ်ပွားကြတော့ခဲ့တာကို တွေ့ရတယ်။ လူ့အခွင့်အရေးရဲ့ အခြေခံအကျဆုံးအခွင့်အရေးဖြစ်တဲ့ အသက်ရှင်သန်ခွင့်အခွင့်အရေးဟာ ကြမ်းကြုတ်ရက်စက်တဲ့အစိုးရတွေ၊ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားသာကြည့်သူတွေနဲ့ အခြားစည်းမဲ့ကမ်းမဲ့အနိုင်ကျင့်သူတွေရဲ့ လူသားအချင်းချင်းကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခြင်းကို သမိုင်းစာမျက်နှာတစ်လျှောက် အထင်းသားတွေ့နိုင်တယ်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်တုန်းကဆိုရင် အာဖရိကတိုက်၊ ဇင်ဘာဘွေကနေ အီရတ်နိုင်ငံအဆုံး အတိုက်အခံနိုင်ငံရေးယုံကြည်ချက်တွေကြောင့် လူပေါင်းများစွာဟာ သတ်ဖြတ်ခြင်းခံခဲ့ရတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံမှာဆိုရင်လည်း အသက်ရှင်သန်ခွင့် အခွင့်အရေးဟာ စစ်အစိုးရလက်ထက် ၂၀၀၈ နာဂစ်မုန်တိုင်းတိုက်ခိုက်ခံရတုန်းက အကျယ်ပြန်ဆုံးကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခြင်းခံခဲ့ရတယ်။

နာဂစ်မုန်တိုင်းတိုက်ခတ်ပြီးချိန်မှာ စစ်အာဏာရှင်အစိုးရအနေနဲ့ မုန်တိုင်းကြောင့်အိုးအိမ်မဲ့သွားသူတွေအတွက် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းက ဝင်ရောက်အကူအညီပေးခွင့်ကို ပိတ်ပင်ထားခဲ့တယ်။ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအနေနဲ့ မြန်မာစစ်အစိုးရထံကနေ ဝင်ရောက်အကူအညီပေးခွင့်ကို စောင့်နေကြရတာကြောင့် မုန်တိုင်းဒဏ်ခံပြည်သူတွေအနေနဲ့ ရောဂါဘယပိုမို ထူပြောခဲ့ပြီး အစားအသောက်ပြတ်လပ်ခဲ့ရတယ်။ စစ်အစိုးရရဲ့ နိုင်ငံတကာအကူအညီတွေကို လက်ခံရန်နှောင့်နှေးခဲ့မှုနဲ့ နာဂစ်မုန်တိုင်းကြောင့် လူပေါင်းတစ်သိန်းလောက် သေဆုံးခဲ့တယ်။ မုန်တိုင်းဝင်ရောက်ခြင်းကို ဘယ်သူမှ တားဆီးကာကွယ်ဖို့ မတတ်နိုင်ပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ မုန်တိုင်းဒဏ်ခံရပြီး နောက်ဆက်တွဲအဖြစ်ပါလာတဲ့ အစာရေစာပြတ်လပ်မှုနဲ့ ရောဂါဘယထူပြောပျံ့နှံ့မှုကိုတော့ ကာကွယ်တားဆီးအကူအညီပေးလို့ရပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ စစ်အစိုးရရဲ့ မိမိအာဏာပျောက်မှာကို စိုးရိမ်စိတ်လွန်ကဲမှုကြောင့် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းရဲ့ အကူအညီတွေကို လျစ်လျူရှုခဲ့တာကြောင့် မြန်မာပြည်သူမြောက်မြားစွာဟာ မသေသင့်ဘဲ သေခဲ့ရတယ်။ ဒါ့ပြင် မုန်တိုင်းဒဏ်ခံပြည်သူတွေကို ကူညီပေးခဲ့တဲ့ အချို့ပရဟိတသမား မြန်မာနိုင်ငံသားတွေကိုလည်း နောက်ပိုင်းမှာ စစ်အစိုးရက ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ခဲ့တယ်။

ဒီအခန်းမှာဆိုရင် လူ့အခွင့်အရေးကို ကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခဲ့ကြတဲ့ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုပုံစံ အမျိုးမျိုးကို ဖော်ပြထားတယ်။ အထူးသဖြင့် အသက်ရှင်သန်ခွင့်အခွင့်အရေး၊ လွတ်လပ်ခွင့်နဲ့ ပျော်ရွှင်မှုကို ခံစားနိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးတွေ ပိတ်ပင်ခံရမှု၊ ကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခံရမှုတွေကို အလေးပေးဖော်ပြထားတယ်။ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုပုံစံတွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဒီစာအုပ်ရဲ့ အခန်းတိုင်းမှာ ဖော်ပြချက်တွေဟာ ပြီးပြည့်စုံမှု ရှိမှာမဟုတ်ဘူး။ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုဟာ သမိုင်းမှာရော ယနေ့ခေတ်မှာပါ ပုံစံအမျိုးမျိုးနဲ့ ကွဲပြားစွာ အမြောက်အမြားတည်ရှိခဲ့တာပါ။ ယခုစာအုပ်ပါ အချက်အလက်အချို့ကို ဖတ်ရှုလေ့လာရင်းနဲ့ မိမိပတ်ဝန်းကျင်နဲ့ သမိုင်းတစ်

လျော့ကွင်းက လူသားတွေရဲ့ အပြုအမူ၊ အဖြစ်အပျက်တွေမှာ ဘယ်အကြောင်း အရာကတော့ လူသားတွေရဲ့ အမှားတွေ (ဝါ) လူ့အခွင့်ရေးချိုးဖောက်မှုဖြစ် တယ်ဆိုတာကို အတွေးပွားနိုင်မှာပဲဖြစ်တယ်။

သမိုင်းထဲမှ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုများ

မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်ခြင်းဆိုတာ လူ့မျိုးရေးသန့်စင်ရှင်းလင်းခြင်း ပုံစံ တစ်မျိုးပဲဖြစ်တယ်။ မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်ခြင်းဆိုတဲ့စကားလုံးကို လူ့မျိုးတစ် မျိုး (ဝါ) လူ့အုပ်စုတစ်စုက အခြားမတူတဲ့ လူ့မျိုး (ဝါ) လူ့အုပ်စုကို စနစ် တကျစီမံသတ်ဖြတ်ခြင်းကို ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်တယ်။ ချိုးဖောက်ခံရတဲ့ လူ့အုပ်စု ဟာ လူ့မျိုးရေးကွဲပြားမှု၊ ဖွဲ့စည်းကွဲပြားမှု၊ ဒါမှမဟုတ် မျိုးနွယ်စုကွဲပြားမှု၊ ဘာသာတရားကိုးကွယ်ယုံကြည်ချက် မတူညီမှုအစရှိတဲ့ အကြောင်းပြချက် များကြောင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ သတ်ဖြတ်ခံရခြင်းကို ခံကြရပါတယ်။ ထိုသို့ လူ့အုပ်စုတစ်စုက အခြားလူ့အုပ်စုတစ်စုကို လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက် ကြခြင်းဟာ နယ်နိမိတ်တစ်ခုအတွင်း အဆိုပါလူ့မျိုး (ဝါ) အုပ်စုကို ပျောက် ကွယ်သွားစေလိုတဲ့ ရည်ရွယ်ချက်ကြောင့်ပဲဖြစ်တယ်။ မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်မှု ကို လူ့အခွင့်အရေးအရ အဆိုးဆုံးကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခြင်းအဖြစ် သတ် မှတ်ကြတယ်။

နာဂါ ဂျာမနီ

မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်ခြင်းနဲ့ပတ်သက်ပြီး အထင်ရှားဆုံး ဥပမာပြရ မယ်ဆိုရင်တော့ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက နာဂါဂျာမနီတွေရဲ့ လုပ်ရပ်ကိုပဲ ပြောရမှာဖြစ်တယ်။ ဖက်တလာဦးဆောင်တဲ့ နာဂါတွေဟာ ဂျူးလူမျိုးတွေနဲ့ အခြားလူမျိုးငယ်လေးတွေကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ စီမံသတ်ဖြတ်ခဲ့ကြတယ်။ ဒါ့ပြင် ပိုးလ်လူမျိုး (နေရာအတည်တကျမရှိဘဲ လှေသင်္ဘောများဖြင့်သွား လာနေထိုင်သူ)၊ ဂျစ်ပစ် (နေရာအတည်တကျမရှိဘဲ ခြေဦးတည်ရာသွားလာ

နေထိုင်သူ၊ ရုရှားလူမျိုးတွေ၊ လိင်တူချင်းနှစ်ဦးကိုင်သူတွေ၊ နိုင်ငံရေးအယူ အဆမတူသူတွေအပြင် မသန်စွမ်းတွေကိုလည်း အစီအစဉ်တကျ သတ် ဖြတ်ခဲ့တယ်။ နာဇီတွေအနေနဲ့ ဂျူးလူမျိုးခြောက်သန်းခန့်ကို ဟော်လို ကောင်အတွင်း သတ်ဖြတ်ခဲ့ပြီး ဂျူးမဟုတ်တဲ့ အခြားလူမျိုးငါးသန်းခန့်ကို လည်းသတ်ဖြတ်ခဲ့တယ်။ ဂျူးလူမျိုးနဲ့ဘာသာတရားကို ကမ္ဘာမြေပေါ်က ပျောက်ကွယ်သွားစေလိုတဲ့ ရည်ရွယ်ချက်နဲ့ ဟစ်တလာဟာ ဂျူးတွေကို ဖမ်းဆီးပြီး ဓာတ်ငွေ့ခန်းတွင်းထည့်ကာ အစုလိုက်အပြုံလိုက်သတ်ဖြတ်ခြင်း အပါအဝင် အခြားပုံစံမျိုးစုံသုံးပြီးသတ်ဖြတ်ခဲ့တယ်။ နာဇီတွေရဲ့ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ကာလအတွင်း တိုက်ပွဲအတွင်းမပါဝင်ဘဲ စနစ်တကျသတ်ဖြတ်မှု ကြောင့် လူဦးရေ ၁၁ သန်းခန့်သေဆုံးခဲ့ရတယ်။

ဘော့စနီးယားဝင်ပွဲ

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကာလတစ်ခုတည်းမှာပဲ လူအုပ်စုတစ်စုက အခြား လူအုပ်စုတစ်စုကို စနစ်တကျအမြစ်ဖြတ် မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်ခဲ့ခြင်း မဟုတ် ဘူး။ ၁၉၉၀ ခုနှစ်တွေအတွင်းမှာလည်း ယူဂိုစလားဗီးယားပြည်ထောင်စုလို့ အမည်ဟောင်းရှိခဲ့တဲ့ နိုင်ငံမှာလူမျိုးရေးမျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်မှု ဖြစ်ပွားခဲ့ သေးတယ်။ ဆာ့ဘာလူမျိုး၊ ခရိုအတ်လူမျိုးနဲ့ ဘော့စနစ်လို့ခေါ်တဲ့ ဘော့ စနီးယား မွတ်စလင်အုပ်စုတွေဟာ လွတ်လပ်ရေးကို တောင်းဆိုမှုကနေ မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်ခံရတဲ့အထိ ဖြစ်ပွားခဲ့တယ်။ လူမျိုးရေးရှင်းလင်းသန် စင်ခြင်းလို့ အမည်တွင်ခဲ့တဲ့ အဆိုပါမျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်မှုတွေဟာ လူမျိုးစု တွေအချင်းချင်းကြားမှာ ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး စစ်ပွဲဟာ ၁၉၉၂ ခုနှစ်ကနေ ၁၉၉၅ ခုနှစ်အထိရှည်ကြာခဲ့တယ်။ နောက်ပိုင်းမှာ မြောက်အတ္တလန္တိတ်စာချုပ်အဖွဲ့ (NATO) ဦးဆောင်ပြီး နိုင်ငံတကာငြိမ်းချမ်းရေးတပ်ဖွဲ့တွေ စစ်ရေးအရ ဝင်ရောက်အရေးယူဖြေရှင်းမှ ပြီးဆုံးသွားခဲ့တယ်။

Dayton ငြိမ်းချမ်းရေးစာချုပ်ကို ၁၉၉၅ ခုနှစ်မှာ ချုပ်ဆိုပြီးချိန်မှ စစ်ပွဲက ရပ်တန့်သွားခဲ့တာပါ။ ကြမ်းကြုတ်ရက်စက်တဲ့လုပ်ရပ်တွေဖြစ်တဲ့ လူမျိုးရေးရှင်းလင်းသန့်စင်ခြင်းတွေ၊ အုပ်စုလိုက်အဓမ္မပြုကျင့်မှုတွေနဲ့ မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်မှုအမြောက်အများကို စစ်ပွဲအတွင်းမှာ ကျူးလွန်ခဲ့ကြတယ်။ စစ်ပွဲဖြစ်ပွားတဲ့ သုံးနှစ်အတွင်း လူဦးရေတစ်သိန်းကျော် သေဆုံးခဲ့တယ်။ မျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုတွေဟာ နေရာတိုင်းမှာ ရှိနေခဲ့တာကို တွေ့ရတယ်။ ဥပမာအနေနဲ့ပြောရရင် အရှေ့ပိုင်းဘော့စနီးယား-ဟာဇိဂိုဘီးနားဒေသရဲ့ ဆီပရက်နီကာဆိုတဲ့မြို့မှာဆိုရင် လူဦးရေ ၈၀၀၀ ဟာ တစ်နေရာတည်းမှာ စုပြုံသတ်ဖြတ်ခြင်းခံခဲ့ရတယ်။ လက်စဘာတောင်ကြား၊ ပရီဒေါဒေသ၊ ဧတုတ်နစ်၊ ဘန်ဂျလူကာနဲ့ ဖိုကာအစရှိတဲ့ဒေသတွေမှာလည်း အစုလိုက်အပြုံလိုက် အသတ်ခံရမှုတွေနေရာအနှံ့ဖြစ်ပွားခဲ့တယ်။ နောက်ပိုင်းမှာ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းရဲ့ ဦးဆောင်မှုနဲ့ ဒေသတွင်းငြိမ်းချမ်းရေးကို ရှည်ကြာတည်ငြိမ်အောင် ထိန်းသိမ်းနိုင်ခဲ့ပြီး စစ်ရာဇဝတ်ပြစ်မှုရှိသူတွေကို နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုခုံရုံးအပါအဝင် အခြားတရားရုံးတွေကနေတစ်ဆင့် ဖမ်းဆီးအရေးယူအပြစ်ပေးခဲ့တယ်။

ကမ္ဘောဒီးယား လူသတ်ကွင်း

ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံဟာ နောက်ထပ်ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်မှုဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံပဲဖြစ်တယ်။ နိုင်ငံရေးပါတီတစ်ခုဖြစ်တဲ့ ခမာနီတွေဟာ ၁၉၇၅ မှာ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံရေးအာဏာကို ရယူဖို့ပြီး ငါးနှစ်ကြာ ပြည်တွင်းစစ်နဲ့အတူ အဆုံးသတ်ခဲ့တယ်။ အစိုးရသစ်ဟာ အာဏာစတင်ရရခြင်းမှာ မြို့ပြမှာနေထိုင်သူတွေကို အန္တရာယ်ရှိတယ်ဆိုတဲ့အကြောင်းပြချက်နဲ့ မြို့ပြကိုစွန့်ခွာစေခဲ့ပြီး ကျေးလက်ဒေသတွေမှာနေထိုင်စေခဲ့တယ်။ ခမာနီခေါင်းဆောင်ပိုပေါ့ဟာခေတ်မီအကြောင်းအရာအားလုံးကို ပိတ်ပင်ခဲ့တယ်။ ဥပမာ-ခေတ်မီဆေးဝါး၊ ကျောင်းပညာရေး၊ စတိုး

ဆိုင်တွေ၊ ဘဏ်တွေနဲ့ ဘာသာရေးအစရှိတဲ့ အကြောင်းအရာအားလုံးကို ပိတ်ပင်ခဲ့တယ်။ ကမ္ဘောဒီးယားလူ့အဖွဲ့အစည်းဟာ နောက်ပိုင်းမှာ အစာ ရေစာရှားပါးခဲ့ပြီး အငတ်ငတ်အပြတ်ပြတ်နဲ့ အဟာရပြတ်သေဆုံးကြရ တယ်။ အချို့ဆိုရင်လည်း ခမာနီအစိုးရရဲ့ တရားလက်လွတ်သတ်ဖြတ်မှုကြောင့် သေဆုံးခဲ့ရတယ်။ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံလူဦးရေရဲ့ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းဟာ ခမာနီ ခေါင်းဆောင်တွေအုပ်ချုပ်စဉ်ကာလမှာ အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် သေ ဆုံးခဲ့ရတယ်။ အချို့ထောင်ပေါင်းများစွာသော ပြည်သူတွေဟာ တစ်နေရာ တည်းမှာ အစုလိုက်အပြုံလိုက် မြေမြှုပ်သင်္ဂြိုဟ်ခြင်းခံခဲ့ရတယ်။ ခမာခေါင်း ဆောင် ပိုပေါ့နဲ့ သူ့အပေါင်းအပါတွေရဲ့ အုပ်ချုပ်မှုကြောင့် ကမ္ဘောဒီးယားမှာ လူဦးရေ နှစ်သန်းခန့်ဟာ မသေသင့်ဘဲသေဆုံးခဲ့ရတယ်။ ၁၉၇၉ အရောက် မှာတော့ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံက ကမ္ဘောဒီးယားကိုတိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ခဲ့ပြီး ပိုပေါ့ ခေါင်းဆောင်တဲ့ ခမာနီတွေကို ဖယ်ရှားခဲ့ချိန်မှ အဆိုပါအဖြစ်အပျက်တွေ ရပ်တန့်သွားခဲ့တယ်။

ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ

ကွန်မြူနစ်အစိုးရတွေဖြစ်တဲ့ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုရဲ့ ဂျိုးဇက် စတာလင်ခေတ်နဲ့ တရုတ်နိုင်ငံတော်လှန်ရေးဖခင် မော်စီတုန်းခေတ်မှာ လည်း အစုလိုက်အပြုံလိုက်သတ်ဖြတ်မှုတွေဖြစ်ပွားခဲ့တာကို တွေ့ရတယ်။ စတာလင်က ၁၉၃၂ ခုနှစ်ကနေ ၁၉၃၃ ခုနှစ်အတွင်း ယူကရိန်းလူမျိုး ငါးသန်းခန့်ကို ငတ်မွတ်ခြင်းဘေးဆိုက်စေခဲ့ပြီးသတ်ဖြတ်ခဲ့တယ်။ စတာ လင်က ကျယ်ပြန့်ကြီးမားလှတဲ့အငတ်ဘေးကြီးကို ရှည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ဖြစ်ပွား စေခဲ့တဲ့ရှည်ရွယ်ချက်ကတော့ ယူကရိန်းဟာ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုတစ်ခု လုံးရဲ့ စပါးကျို (ဝါ) ရိက္ခာအဓိကထုတ်လုပ်ပေးနိုင်တဲ့ဒေသဖြစ်နေလို့ပဲ။ ဒါ့ ပြင်စတာလင်ဟာ တိုင်းပြည်ထဲမှာရှိတဲ့ နိုင်ငံရေးအယူအဆမတူသူ အတိုက် အခံတွေနဲ့ အခြားလူအမြောက်အမြားကိုလည်း ရှည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ သေစေခဲ့

တာကို တွေ့ရတယ်။ အချို့ကို ပဋိပက္ခတွေအတွင်း သတ်ဖြတ်ခဲ့သလို အချို့ကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ဆိုက်ဘေးရီးယားဒေသကို ပြည်နှင့်ဒဏ်ပေးခြင်းဖြင့် သေစေခဲ့တယ်။ စတာလင်လက်ထက်မှာ သူ့ကြောင့်သေဆုံးသူဦးရေဟာ ဟစ်တလာသတ်ဖြတ်ခဲ့တဲ့ လူဦးရေထက် သန်းပေါင်းများစွာပိုမိုတယ်လို့ ခန့်မှန်းခဲ့ကြတယ်။ ဒါ့ကြောင့် စတာလင်ကို နှစ်ဆယ်ရာစုအတွင်း ဆိုးရွားတဲ့ သတ်ဖြတ်မှုကို ကျူးလွန်ခဲ့သူလို့ သတ်မှတ်ခဲ့ကြခြင်းပဲ။

တရုတ်နိုင်ငံခေါင်းဆောင် မော်စီတုန်းဟာလည်း စတာလင်ထက် သာအောင် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်တဲ့ လုပ်ရပ်တွေကို ကျူးလွန်ခဲ့သူလို့ စွပ်စွဲခြင်းခံခဲ့ရတယ်။ သူ့ရဲ့အုပ်ချုပ်မှုကာလအတွင်း အာရှတိုက်မှာ လူဦးရေ သန်းပေါင်း ၄၀ လောက် သေကျေပျက်စီးခဲ့တယ်။ ဒီအထဲက အမြောက်အမြားဟာ တရုတ်ပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီနဲ့ အမျိုးသားရေးဝါဒီတွေကြား ဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ ပြည်တွင်းစစ်အတွင်းသေကျေခဲ့ကြတာပဲ။ တခြားသူတွေကတော့ ၁၉၅၀ ကနေ ၁၉၆၀ အတွင်း ပေါ်ပေါက်ခဲ့တဲ့ ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေး ကာလအတွင်းမှာ သတ်ဖြတ်ခံခဲ့ရတယ်။ မော်စီတုန်းဟာ တီဗက်ဒေသကို တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ နယ်နိမိတ်အဖြစ်သတ်မှတ်ပြီး ချေမှုန်းခဲ့တာကြောင့် တီဗက်ပြည်သူ့အမြောက်အမြားလည်း သေဆုံးခဲ့ရသလို တီဗက်ခေါင်းဆောင် တလိုင်းလားမားလည်း ၁၉၅၉ မှာ ပြည်ပကိုထွက်ပြေးခဲ့ရတယ်။ တလိုင်းလားမားပြည်ပမှာ ခိုလှုံခဲ့အပြီးမှာ တီဗက်ပြည်သူတွေနဲ့ အဓိကရုဏ်းဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး တီဗက်ပြည်သူ သိန်းနဲ့ချီသေဆုံးခဲ့တယ်။ တီဗက်ကလေးငယ် ထောင်ပေါင်းများစွာကို မိဘတွေထံက ခွဲထုတ်ခဲ့သလို ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံရတဲ့ လူဦးရေက မရေတွက်နိုင်အောင်များပြားခဲ့တယ်။ ကျန်ရစ်ခဲ့တဲ့ တီဗက်ပြည်သူမြောက်မြားစွာဟာ အငတ်ဘေးနှံ့ရင်ဆိုင်ခဲ့ရပြီး သန်းနဲ့ချီငတ်မွတ်စေခိုင်းပါးမှုကြောင့် သေဆုံးခဲ့ရတယ်။ တီဗက်ပြည်သူတွေဟာ နောက်ပိုင်းမှာ ဒီအနိယနဲ့အခြားကမ္ဘာ့နိုင်ငံတွေကို ထွက်ပြေးခဲ့ရတဲ့အထိဖြစ်ပွားခဲ့တယ်။ မော်စီတုန်းရဲ့ အမွေအနှစ်ဟာ သွေးပေါင်းများစွာနဲ့ ရေးထားတဲ့သမိုင်းအဖြစ်

ကျန်ရစ်ခဲ့တယ်။ မော်စီတုန်းအပါအဝင်ကမ္ဘာပေါ်မှာရှိတဲ့ အာဏာရှင် အစိုးရတွေရဲ့ အုပ်ချုပ်မှုနဲ့စနက်တွေကြောင့် နှစ်ဆယ်ရာစုအတွင်း လူဦး ရေသန်း ၁၅၀ ကျော် သေဆုံးခဲ့တယ်။

အတေပိုင်းကာလ မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်မှု

မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်မှုဟာ ကမ္ဘာပေါ်မှာ နှစ်ဆယ်ရာစုကျမှ ပေါ် ပေါက်လာတာမဟုတ်ဘူး။ သမ္မာကျမ်းစာထဲမှာတောင် ဒေးဗစ်ရဲ့ အမလိ ကိတ်ကပ်စ်တွေကို မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်ခြင်းနဲ့ပတ်သက်ပြီး ကိုးကားခဲ့တဲ့အကြောင်း တွေကို တွေ့နိုင်တယ်။ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်တဲ့ မွန်ဂိုဘုရင် ဂျင်ဂျစ်ခန့်နဲ့ သူ့ရဲ့ မြင်းစီးသူရဲတွေဆိုရင် သူတို့စစ်ချီသွားရာလမ်းတစ်လျှောက်မှာ ရှိ သမျှလူသူတိရစ္ဆာန်အကုန်လုံး မြေပြင်ရှိသမျှ သက်ရှိအားလုံးကို ရှင်းလင်း ပြစ်ခဲ့ကြတယ်လို့ သမိုင်းမှာတွေ့နိုင်တယ်။ ဂျင်ဂစ်ခန့်ဟာ ၁၃ ရာစုအတွင်း ကမ္ဘာမှာ အကြီးမားဆုံးအင်ပါယာကို ချဲ့ထွင်နိုင်ခဲ့သူပဲဖြစ်တယ်။ သမိုင်းမှာ ထင်ရှားတဲ့ အစုလိုက်အပြုံလိုက်သတ်ဖြတ်ခံရမှုကတော့ ဥရောပတိုက်သား တွေရဲ့ အမေရိကတိုက်ကို ရောက်ရှိအခြေချမှုနဲ့အတူ ဒေသခံအင်ဒီယန်း လူမျိုးတွေမြောက်မြားစွာ သတ်ဖြတ်ခံခဲ့ရခြင်းပဲ။ အချို့သတ်ဖြတ်မှုတွေမှာ အင်ဒီယန်းတွေဟာ အကြောင်းပြချက်ဘာမှမရှိဘဲ အလွတ်သတ်ဖြတ်ခံခဲ့ရ တယ် (အခန်း ၇ မှာ ဆက်လက်လေ့လာရန်)။ အမေရိကတိုက်ကို ရှာ ဖွေတွေ့ရှိခြင်းရဲ့ နောက်ထပ်ကပ်ရောဂါတစ်ခုကတော့ ကျွန်ပြုခြင်းပဲ။ အမေ ရိကကို ကျွန်ကုန်ကူးမှုကြောင့် အာဖရိကန်လူမျိုး ၉ သန်းကျော် ကျွန် အဖြစ် တင်ပို့ခြင်းခံခဲ့ရတယ်။ လူသားတစ်ဦးကို အခြားသူတစ်ဦးရဲ့ ပစ္စည်း ဥစ္စာပိုင်ဆိုင်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ကုန်သွယ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် အာဖရိကန်လူမျိုး အမြောက်အမြား လူမဆန်စွာသေဆုံးခဲ့ရတယ်။ ဥရောပ ကျွန်ရောင်းဝယ် ရေးကုန်သည်တွေ၊ အာဖရိကလူမျိုးစုတွေနဲ့ စိုက်ပျိုးရေးခြံပိုင်ရှင်တွေအပါ အဝင် အခြားကျွန်စနစ်ကို ကျင့်သုံးသူအားလုံးဟာ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှု

အားလုံးကို နည်းမျိုးစုံနဲ့ ကျူးလွန်ခဲ့ကြတယ်။

ဝမ်းနည်းစရာအဖြစ်ဆိုးတွေဖြစ်တဲ့ မျိုးပြုတ်သတ်ဖြတ်မှုတွေ၊ ကျွန်တို့နဲ့ အဝှမ်းက ကျူးလွန်ခံရမှုနဲ့ အကြောင်းမဲ့ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခံရမှုတွေဟာ လူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့ သမိုင်းတိုင်းမှာရှိခဲ့သလို ယနေ့ခေတ်မှာလည်း ဆက်လက်တည်ရှိနေဆဲပဲ။ အထက်ပါ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်စေလောက်တဲ့ ဖြစ်ရပ်တွေဟာ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေရဲ့သမိုင်းမှာ မော်ကွန်းအဖြစ် ရပ်တည်နေကြတယ်။ သန်းပေါင်းများစွာသော ကမ္ဘာသားတွေဟာ အာဏာရှင်အစိုးရတွေနဲ့ နယ်ချဲ့ကျူးကျော်သူတွေကြောင့် အသက်ဆုံးရှုံးခဲ့ရပြီးဖြစ်တယ်။ ယနေ့ခေတ်မှာ မှတ်တမ်းမှတ်ရာအဖြစ် ကျန်ရစ်ခဲ့တဲ့ လူသားတွေရဲ့အပြုအမူအမှားတွေဟာ အဲဒီခေတ်မတိုင်မီ နှစ်ပေါင်းများစွာထဲက ကြာရှည်အရိုးစွဲခဲ့ပြီးဖြစ်တယ်။ ဒီလူသားတွေရဲ့ မှားယွင်းတဲ့သမိုင်းထဲက ဖြစ်ရပ်တွေကို ယနေ့ခေတ်မှာ ပြန်လည်ပြင်ဆင်ဖို့ဆိုတာမဖြစ်နိုင်ပေမယ့် အဲဒီမှားယွင်းမှုတွေကို သင်ခန်းစာယူရင်း လူ့အဖွဲ့အစည်းတိုင်းက လူသားတွေကမိမိပတ်ဝန်းကျင်မှာရှိတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေကို ဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ဖို့ လိုအပ်တယ်။ ဒါမှသာ မိမိတို့ခေတ်ရဲ့ သမိုင်းကို ရုပ်ဆိုးအကျဉ်းတန်မှုနည်းနိုင်သမျှနည်းအောင် ဖန်တီးနိုင်မှာဖြစ်တယ်။ ကျွန်တော်တို့အားလုံးရဲ့ ဘေးမှာရှိနေတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေကို လျစ်လျူရှုကြမယ်ဆိုရင် သိပ်မကြာခင် အချိန်မှာ ကျွန်တော်တို့ကိုယ်တိုင်၊ ဒါမှမဟုတ် ကျွန်တော်တို့ရဲ့ မျိုးဆက်တွေဟာ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေကို ကိုယ်တိုင်ပြုလုပ်သူ (ဒါမှမဟုတ်) ချိုးဖောက်ခံရသူသားကောင်အဖြစ် ရောက်ရှိဖို့ အစပျိုးခြင်းပဲဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။

တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ၏
အတိတ်မှ လူ့မျိုးရေးခွဲခြားမှုများ
အာဖရိကတိုက်ရဲ့ တောင်ဘက်အစွန်ဆုံးနေရာဟာ တောင်အာဖရိ

■ ဖြူးခိုင်လတ်.....

ကနိုင်ငံပဲဖြစ်ပါတယ်။ တောင်အာဖရိကနိုင်ငံဟာ တစ်ချိန်က အသားအရောင် ကွဲပြားမှုအပေါ်မူတည်ပြီး ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို တရားဝင်ကျူးလွန်ခဲ့တဲ့နိုင်ငံ ပဲဖြစ်တယ်။ အဲဒီအချိန်က တောင်အာဖရိကအစိုးရဟာ လူမျိုးအလိုက် နိုင်ငံ ရေး၊ လူမှုရေးကိုခွဲခြားထားသောစနစ် (Apartheid) ကို ပေါ်လစီချမှတ် ကျင့်သုံးခဲ့တယ်။ အဲဒီပေါ်လစီကို ချမှတ်ကျင့်သုံးဖို့ တင်သွင်းလာတဲ့အဖွဲ့ အစည်းကတော့ အမျိုးသားပါတီ (National Party) ပဲဖြစ်ပြီး ဒီပေါ်လစီအရ အာဖရိကန်လူဖြူတွေနဲ့ လူမည်းတွေကြား သီးသန့်အခွင့်အရေးတွေ ခွဲ ခြားထားခဲ့တယ်။ အဲဒီလိုခွဲခြားဆက်ဆံမှုပြုလုပ်ရာမှာလည်း တရားဝင် ဥပဒေကြောင်းအဖြစ်အောင် ဖန်တီးတည်ဆောက်ခဲ့ကြတယ်။ အသားအရောင် ကွဲပြားမှုကိုအခြေခံပြီး လူမျိုးအတန်းအစားလေးမျိုးခွဲခြားခဲ့တယ်။ လူဖြူ လူမျိုး၊ လူမည်းများ၊ အသားအရောင်ပေါင်းစပ်ထားသည့်ကပြားများနဲ့ အာရှ လူမျိုးတွေဆိုပြီး လေးမျိုးပဲ။ အဆိုပါ အသားအရောင်ပေါ်အခြေခံပြီး ခွဲ ခြားထားတဲ့ ဥပဒေအချို့ကတော့ အောက်ပါအတိုင်းပဲဖြစ်တယ်။

- အသားအရောင်မတူဘဲ လက်ထပ်ခွင့်နှင့် လိင်ဆက်ဆံခွင့်ကို ပိတ်ပင်ခြင်း။
- အသားအရောင်ကွဲပြားမှုအရအခြေခံအဆောက်အဦအသုံးပြုခွင့် ကို ပိတ်ပင်ခြင်း။ ဒီအချက်မှာ လူဖြူတွေစားတဲ့ စားသောက်ဆိုင် တွေ၊ ရေအိမ်နဲ့ ရေကူးကန် အစရှိတဲ့နေရာတွေကို အခြားအသား အရောင် (လူမည်း၊ ကပြားနဲ့ အာရှ) တွေ သုံးခွင့်မရှိရန် ပိတ် ပင်ခြင်း။
- လူမျိုးတစ်မျိုးအပေါ်(လူဖြူများ)ကိုသာ မှတ်ပုံတင်အထူးပြု ပေး အပ်ရေး
- လူမျိုးရေးကိုအခြေခံပြီး လှုပ်ရှားမှုတွေကို ပိတ်ပင်တားမြစ်ပြီး လူဖြူ တွေနေထိုင်ရာပတ်ဝန်းကျင်မှ အခြားလူမျိုးများကို ဖယ်ရှားခြင်း။
- အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းကို အသားအရောင်ကွဲပြားမှုအပေါ်

အခြေခံ၍ ခွဲခြားထားခြင်း။

- ပညာရေး၊ အားကစား၊ လူမှုရေးလှုပ်ရှားမှုများနှင့် အခြားအကြောင်းအရာများအပေါ် အသားအရောင်ကွဲပြားမှုအပေါ် အခြေခံ၍ ခွဲခြားထားခြင်း။ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်မရှိခြင်းတွေပဲ။

အာဖရိကန်လူမည်းတွေနဲ့ အခြားလူမျိုးစုအုပ်စုတွေဟာ နောက်ပိုင်းမှာ နယ်လ်ဆင်မန်ဒဲလ်လား။ ဘုန်းတော်ကြီးဒတ်စမ့်န့်တူးတူးနဲ့ အခြားနိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်တွေရဲ့ ဦးဆောင်မှုနဲ့ အစိုးရရဲ့အထက်ပါပေါ်လစီတွေဟာ လူ့အခွင့်အရေးကို ချိုးဖောက်တဲ့အကြောင်းအရာတွေဖြစ်တယ်ဆိုပြီး တော်လှန်ခဲ့ကြတယ်။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂဦးဆောင်တဲ့ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းက တောင်အာဖရိကအစိုးရကို အသားအရောင်ခွဲခြားမှုကို အခြေခံတဲ့ပေါ်လစီတွေကို ပြင်းထန်စွာဝေဖန်ခဲ့ပြီး ပြင်ဆင်ဖို့ဖိအားပေးခဲ့ကြတယ်။ အစိုးရက လိုက်လျောမှုတွေမလုပ်တာကြောင့် နောက်ပိုင်းမှာ အရေးယူပိတ်ဆို့မှုတွေပြုလုပ်ကာ တောင်အာဖရိကနိုင်ငံကို အထီးကျန်နိုင်ငံဖြစ်အောင် အရေးယူခဲ့ကြတယ်။ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းရဲ့ နှစ်ပေါင်းများစွာကြာအောင်ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုတွေနဲ့ နယ်စပ်ဒေသမှာဖြစ်ပွားတဲ့ စစ်ပွဲတွေကြောင့် နောက်ပိုင်းမှာ အမျိုးသားပါတီက လူမည်းပါတီတစ်ခုဖြစ်တဲ့ အာဖရိကန်အမျိုးသားကွန်ဂရက် (ANC) နဲ့ Aparthied ဥပဒေတွေကို ပြင်ဆင်ဖို့အတွက် စေ့စပ်ဆွေးနွေးခဲ့တယ်။ အသားအရောင်ခွဲခြားတဲ့ ပေါ်လစီတွေဟာ ၁၉၉၄ မှာ ANC ပါတီအာဏာရလာမှုနဲ့အတူ တောင်အာဖရိကနိုင်ငံမှာ ပျောက်ကွယ်သွားခဲ့တယ်။

လူမျိုးရေးခွဲခြားမှုတွေ ပျောက်ကွယ်သွားမှုနောက်မှာ တောင်အာဖရိကနိုင်ငံရဲ့ နိုင်ငံရေးကို လူမည်းအများစုကသာ လွှမ်းမိုးထားခဲ့ပါတော့တယ်။ အာဏာရလာတဲ့ လူမည်းနိုင်ငံရေးသမားတွေအနေနဲ့ အရင်ဆုံးရင်ဆိုင်ခဲ့ရတဲ့ မေးခွန်းတွေကတော့ အမျိုးသားရေးပါတီရဲ့ ယခင်က အသားအရောင်ခွဲခြားခဲ့မှုတွေကို စစ်မှန်တဲ့ဒီမိုကရေစီစနစ်ပုံဖော်ဖို့အတွက် ဘယ်

■ ဖြိုးခိုင်လတ်.....

လိုတုံပြန်ကြမလဲဆိုတာပဲ။ ဒီမေးခွန်းရဲ့အဖြေကတော့ အမျိုးသားပါတီနဲ့ အာဖရိကန်အမျိုးသားကွန်ဂရက်တို့ရဲ့ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုရလဒ်တွေကနေ ရရှိလာခဲ့တယ်။ အမျိုးသားပါတီကတော့ လူမျိုးခွဲခြားမှုကျင့်သုံးခဲ့တဲ့ အချိန်ကာလတုန်းက ကျူးလွန်ခဲ့တဲ့ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်မှုတွေကို လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးဖို့ တောင်းဆိုခဲ့တယ်။ ဆိုလိုတာကတော့ နောက်ကြောင်းပြန် အရေးယူမှုမရှိစေရေးပဲ။ နယ်လ်ဆင်မန်ဒဲလ်လားကတော့ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးခြင်းဆိုတာထက် ယခင်က ကျူးလွန်ခဲ့တဲ့ပြစ်မှုတွေကို လူသိရှင်ကြားအရင်ဖွင့်ထုတ်ပြောဆိုဖို့ တောင်းဆိုခဲ့တယ်။ ဒါ့ကြောင့် နောက်ပိုင်းမှာ အမှန်တရားနှင့် ပြန်လည်ရင်ကြားစေရေးကော်မရှင် (Truth and Reconciliation Commission - TRC) ကို ၁၉၉၅ မှာ ဘုန်းတော်ကြီးတူးတူးကို ဦးဆောင်ဖွဲ့စည်းစေခဲ့တယ်။

၁၉၉၆ မှာ TRC က ပြန်လည်ကြားနာမှုတွေကို ပြုလုပ်ခဲ့တယ်။ ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်ခံခဲ့ရသူတွေရော၊ ပြစ်မှုကျူးလွန်ခဲ့ကြသူတွေပါ အတိတ်ကဖြစ်ရပ်တွေကို တင်ပြကြားနာခဲ့ကြတယ်။ ကော်မရှင်က အဆိုပါ ကျူးလွန်သူတွေနဲ့ ကျူးလွန်ခံခဲ့ရသူတွေရဲ့ အဖြစ်အပျက်တွေကို ကြားနာပြီး လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေကို အနာဂတ်ကာလမှာဖြစ်ပွားမှုမရှိအောင် ပြင်ဆင်သင့်တဲ့ ကဏ္ဍတွေကိုထောက်ပြခဲ့တယ်။ ကျူးလွန်ခဲ့သူတွေကိုလည်း လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးခဲ့တယ်။ ဒီရဲ့အကျိုးရလဒ်ကတော့ တောင်အာဖရိကနိုင်ငံမှာ လူမျိုးရေးခွဲခြားမှု၊ အသားအရောင်ခွဲခြားမှုဥပဒေတွေကို အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးပြည့်ဝတဲ့ ဥပဒေတွေနဲ့ အစားထိုးနိုင်ခဲ့တာပဲ။ အနာဂတ်ကာလမှာ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေ မဖြစ်ပေါ်ဖို့အတွက် ခိုင်မာတဲ့အာမခံချက်တွေကို ပေးနိုင်ခဲ့ခြင်းပဲဖြစ်တယ်။ ဒါ့ပြင် တောင်အာဖရိကအနေနဲ့ စစ်မှန်တဲ့ ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းရေးဖြစ်စဉ်အတွက် တည်ငြိမ်တဲ့ အခြေအနေတစ်ခုကိုလည်း ပိုင်ဆိုင်နိုင်ခဲ့တယ်။ ၁၉၉၈ မှာ TRC ရဲ့ အစီရင်ခံစာထွက်ရှိလာခဲ့တယ်။ ဒီအစီရင်ခံစာအရ အတိတ်က လူမျိုး

ရေးခွဲခြားမှုကာလတွေမှာ အမျိုးသားပါတီပဲ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေ ကို ကျူးလွန်ခဲ့တာမဟုတ်သလို ANC အနေနဲ့လည်း သူတို့ရဲ့ လွတ်မြောက်ရေးတပ်တွေဟာ ပြည်တွင်းစစ်ကာလအတွင်း ရာဇဝတ်မှုတွေကို ကျူးလွန်ခဲ့တယ်ဆိုတာ ပေါ်ပေါက်ခဲ့တယ်။ ယနေ့တောင် အာဖရိကရဲ့ လူ့အခွင့်အရေးပြည့်ဝပြီး တည်ငြိမ်အေးချမ်းတဲ့ ဒီမိုကရက်တစ်နိုင်ငံတော်ကို တည်ထောင်နိုင်ခဲ့ခြင်းဟာ အထက်ပါအတိတ်က လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေကို တရားဝင်လူသိရှင်ကြားဖွင့်ပြောခွင့်၊ ကြားနာခွင့်ပေးခြင်းနဲ့ အဆိုပါပြစ်မှုတွေအတွက် လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် ဖန်တီးခဲ့လို့ပဲလို့ ယုံကြည်ခဲ့ကြတယ်။ ဒီမိုကရေစီဖော်ဆောင်ကူးပြောင်းတဲ့တိုင်းပြည်နိုင်ငံတိုင်းဟာ အတိတ်မှာ ကျူးလွန်ခဲ့တဲ့ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေ၊ ရာဇဝတ်မှုတွေကို အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအတွက် ဖွင့်ချခန့်ခံခိုင်းပြီး ကျူးလွန်ခံရသူတွေကို ပြန်လည်ကုစားပေးအပ်တာတွေလုပ်ရမှာဖြစ်သလို ကျူးလွန်သူတွေကိုလည်း လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးခြင်းဟာ တည်ငြိမ်အောင်မြင်တဲ့နိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ် အသွင်ကူးပြောင်းဖို့အတွက် အခရာဖြစ်တယ်ဆိုတာ တောင်အာဖရိကနိုင်ငံရဲ့ဖြစ်ရပ်တွေက သက်သေပြနေတယ်။

လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုများကို ပြန်လည်ကုစားခြင်း

လူသားတွေရဲ့ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးကို ကျူးလွန်ချိုးဖောက်တဲ့ ခေတ် (ဝါ) အချိန်အတိုင်းအတာတစ်ခုကို ကျော်ဖြတ်ပြီးသွားချိန်ဆိုရင် လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေနဲ့ ကမ္ဘာ့အသိုင်းအဝိုင်းမှာ ကြီးမားတဲ့စိန်ခေါ်မှုတွေနဲ့ ကျန်ရစ်စမြဲပဲ။ အဲ့ဒီအချိန်က ကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုတွေကို တရားရုံးတင်ရမှာလား။ ဒါမှမဟုတ် ချိုးဖောက်ခံခဲ့ရတဲ့ သားကောင်ဖြစ်ခဲ့သူတွေကို တရားမျှတမှုပြန်လည်ရှာဖွေပေးရမှာလား။ ကျူးလွန်အောင် အမိန့်ပေးစေခိုင်းသူ

တွေကို အပြစ်ပေးအရေးယူရမှာလား။ အပြစ်ပေးမယ်ဆိုရင်ရော ဘယ်လို အပြစ်ပေးမလဲ။ သူတို့အနေနဲ့ သေဒဏ်လိုမျိုး အပြစ်ပေးအရေးယူမှုတွေကို ရောခံစားထိုက်သလား။ သားကောင်ဖြစ်ခဲ့ရသူတွေရဲ့ မိသားစုဝင်တွေကရော ဘာတွေခံစားခွင့်ရှိမှာလဲ။ ကျူးလွန်သူတွေကို အပြစ်ပေးခြင်းနဲ့ သားကောင် ဖြစ်ခဲ့ရသူတွေနဲ့ မိသားစုဝင်တွေကို တရားမျှတမှုပြန်လည်ပေးအပ်ခြင်းဟာ ကျန်ရစ်ခဲ့တဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် ဘယ်လိုအကျိုးသက်ရောက်မှုတွေကို ရရှိစေမှာလဲ။ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုရဲ့ နောက်ကွယ် မှန်တိုင်းပြယ် ချိန်မှာ အဆိုပါလူ့အဖွဲ့အစည်းဟာ ဘယ်လိုပုံစံနဲ့ ပုံပြောင်းပြီးထွက်ပေါ်လာ မှာလဲ၊ ဆက်လက်ရပ်တည်မှာလဲ။ ဥပမာအနေနဲ့ပြောရရင် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုဖြစ်စဉ်တွေ ဆက်တိုက်ဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအနေ နဲ့ ယခင်က အာဏာကျင့်သုံးသူတွေနဲ့ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်သူတွေရဲ့ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်တဲ့ဖြေရှင်းပုံတွေကြောင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့ ကိုယ် ကျင့်လက်ခံယူဆပုံတွေဟာ အနိမ့်ဆုံးအပိုင်းမှာရှိနေတတ်တယ်။ ဆိုလို တာက လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုဖြစ်စဉ်တွေ ဆက်တိုက်ကြုံတွေ့ခဲ့တဲ့ လူ့ အဖွဲ့အစည်းအနေနဲ့ အသွင်ကူးပြောင်းမှုဖြစ်စဉ်တွေမှာပဲ အခြားနောက်ထပ် ပုံစံသစ်လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ယခင်က လူ့အခွင့်အရေးချိုး ဖောက်ခဲ့သူတွေနဲ့ သူ့အသိုင်းအဝိုင်းကိုပဲဖြစ်ဖြစ် ပြန်လည်လက်စားချေမှုပုံစံ တွေနဲ့ တုံ့ပြန်ကြတဲ့ဖြစ်စဉ်တွေရှိတယ်။ ဒါကိုဘယ်လိုပုံစံနဲ့ အစားထိုး ကုစားမလဲ။ အထက်မှာဆိုတဲ့မေးခွန်းအားလုံးဟာ နိုင်ငံတော်တွေနဲ့ ကမ္ဘာ့အသိုင်းအဝိုင်းကြားမှာ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုဖြစ်စဉ်တစ်ခုအပြီး မှာ ထွက်ပေါ်လေ့ရှိတဲ့ ဖြေရှင်းဖို့ခက်တဲ့မေးခွန်းတွေပဲ။

အထက်ပါမေးခွန်းတွေဟာ မှန်တိုင်းပြီးချိန်မှာ ရှင်းလင်းထောက်ပံ့ ရေးလုပ်ငန်းတွေ လုပ်ဆောင်ခြင်းထက် အဆပေါင်းများစွာခက်ခဲတာကို တွေ့ရတယ်။ သမိုင်းတစ်လျှောက်မှာ အထက်ပါအကြောင်းအရာတွေနဲ့ ပတ် သက်ပြီး ဖြေရှင်းချက်တွေထဲမှာ ကျဆုံးခဲ့တာတွေ၊ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအရ

အလုပ်ဖြစ်ခဲ့တာတွေရှိသလို အောင်မြင်အောင်ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့တာတွေလည်း ရှိပါတယ်။ ဒီစာအုပ်မှာတော့ ဖြေရှင်းခဲ့မှုတွေထဲက အနည်းငယ်ကို ဥပမာ အဖြစ်သာတင်ပြထားတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီဥပမာတွေဟာ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု ပုံစံမျိုးစုံဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ လူ့အသိုင်းအဝိုင်းတွေအတွက် ဘယ်လိုပြန်လည်ဖြေရှင်းပေးခဲ့ကြသလဲဆိုတာကို သင်ခန်းစာယူနိုင်တဲ့ အချက်အလက်တွေပဲ။ သို့သော်လည်း သမိုင်းမှာ လူ့အခွင့်အရေးကို စံချိန်တင်ချိုးဖောက်ခဲ့ကြတဲ့ အချို့လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတွေဟာ အထက်ပါဖြေရှင်းချက်တွေကို ယနေ့အချိန်အထိ ပြန်လည်ရှာဖွေခြင်း၊ ပြန်လည်တည်ဆောက်ခြင်း၊ ဝန်ခံအသိပေးခြင်းတွေ ရှာဖွေဖို့အတွက် မလုပ်ဆောင်၊ မတတ်နိုင်ခဲ့ကြဘူး။ ဥပမာအားဖြင့် စတာလင်နဲ့ မော်စီတုန်းရဲ့ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေဟာ အပြစ်ပေးအရေးယူနိုင်ခွင့်မရှိခဲ့သလို ဟစ်တလာအနေနဲ့လည်း မဟာမိတ်တပ်တွေရဲ့ ဖမ်းဆီးအရေးယူခြင်းမတိုင်မီသေဆုံးခဲ့ခြင်းပဲ။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီး နိုင်ငံတကာခုံရုံး

ဟစ်တလာအနေနဲ့ သူ့ရဲ့ရာဇဝတ်မှုတွေအတွက် အပြစ်ပေးခံခဲ့ရခြင်းကနေ ကင်းလွတ်သွားခဲ့ပေမယ့် မြောက်မြားစွာသော နာဇီအာဏာရှင်တွေဟာ ကမ္ဘာ့အသိုင်းအဝိုင်းရဲ့ အပြစ်ပေးအရေးယူခြင်းခံခဲ့ရတယ်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီး ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်စွာ ကျူးလွန်ခဲ့မှုတွေအတွက် ဝင်ရိုးတန်းစစ်အုပ်စုတွေဖြစ်တဲ့ နာဇီဂျာမနီစစ်ခေါင်းဆောင်တွေ၊ ဂျပန်အင်ပါယာစစ်ခေါင်းဆောင်တွေနဲ့ ဒီတလီဖက်ဆစ်ခေါင်းဆောင်တွေကို နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းက နိုင်ငံတကာခုံရုံးဖွဲ့ပြီး အပြစ်ပေးခဲ့ကြတယ်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး ပြန်လည်အရေးယူရာမှာ ထင်ရှားတဲ့နိုင်ငံတကာတရားရုံးတစ်ခုကတော့ ဂျာမနီနိုင်ငံ နူရင်ဘာ့တ်မြို့မှာ ရုံးစိုက်တဲ့ နူရင်ဘာ့တ်တရားရုံးပဲ။

စစ်ရာဇဝတ်မှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး အရေးယူခဲ့တာကတော့ လန်ဒန်သဘော တူညီချက်လို့ခေါ်တဲ့ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုနဲ့ ဗြိတိန်နိုင်ငံတို့ သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုး ဖွဲ့စည်းခဲ့တဲ့ နိုင်ငံတကာစစ် ရာဇဝတ်ခုံရုံးပဲ။ ဒီစစ်ခုံရုံးဟာ သုံးနိုင်ငံက တရားသူကြီးတွေနဲ့ ပေါင်းစပ်ဖွဲ့ စည်းထားတာဖြစ်ပြီး တရားသူကြီးချုပ်တာဝန်ကို အလှည့်စနစ်နဲ့ ခန့်အပ်ခဲ့ တယ်။ စစ်ရာဇဝတ်ခုံရုံးဟာ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက စစ်ရာဇဝတ်မှုကျူး လွန်ခဲ့တာတွေနဲ့ မျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး ရုံးတင်စစ်ဆေးခဲ့ တယ်။ နာဇီခေါင်းဆောင်တွေနဲ့ ဖက်ဆစ်စနစ်ကို အဓိကထောက်ခံသူတွေ ကို အပြစ်ပေးအရေးယူနိုင်ခဲ့တယ်။ စစ်ဆေးချက်တွေအရ အပြစ်ရှိကြောင်း တွေ့ရှိတဲ့ ရာဇဝတ်သားတွေကို ချင့်ချိန်စဉ်းစားပြီး ပြစ်ဒဏ်ခံစေခဲ့တယ်။ နာဇီခေါင်းဆောင် ၁၂ ယောက်ကို သေဒဏ်ပေးခဲ့ပြီး အခြား ၇ ယောက်ကို ၁၀ နှစ်မှ တစ်သက်တစ်ကျွန်းထိ ထောင်ဒဏ်ချမှတ်ခဲ့တယ်။ အခြားနာဇီထိပ်ပိုင်း အရာရှိ ၁၀၀ ကျော်ကိုလည်း အခြားပြစ်မှုပြစ်ဒဏ်တွေ ချမှတ်ခဲ့တယ်။

စစ်ခုံရုံးနောက်ထပ်တစ်ခုကို ပစိဖိတ်ဒေသစစ်ပွဲအပြီးမှာ ဂျပန် နိုင်ငံ တိုကျိုမြို့မှာ ထပ်မံဖွဲ့စည်းခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ အဆိုပါ စစ်ခုံရုံးဟာ နိုင်ငံ တကာအသိုင်းအဝိုင်းမှာ အများပြည်သူကို အသိပေးမှုအားနည်းလှတယ် ဆိုပြီး ဝေဖန်ခံခဲ့ရတယ်။ အဲ့ဒီတရားရုံးကနေ ဂျပန်စစ်ခေါင်းဆောင် ၂၆ ယောက်ကို ထောင်ဒဏ်တစ်သက်၊ သို့မဟုတ် သေဒဏ်အဖြစ်ချမှတ်ခဲ့ တယ်။ ဒီအပြစ်ပေးမှုမှာ ဟိုက်ဒီကီတိုဂျီတစ်ယောက်လည်း ပါဝင်ခဲ့ တယ်။ သူဟာ ဂျပန်အင်ပါယာရဲ့ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးတစ်ဦးဖြစ်ခဲ့သလို ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အတွင်းမှာ ဂျပန်နိုင်ငံရဲ့ ဝန်ကြီးချုပ်ရာထူးထမ်းဆောင်ခဲ့သူပဲ။ တိုကျိုက ဂျပန်အင်ပါယာတိုးချဲ့စဉ်အတွင်း တရုတ်၊ ကိုးရီးယား၊ ဖိလစ်ပိုင်နဲ့ အခြားအရှေ့တောင်အာရှဒေသတွေမှာ ဖက်ဆစ်ဂျပန်တို့ရဲ့ ကျူးလွန်မှုတွေ ကို ဧကရာဇ်ရဲ့ အမိန့်ပေးမှုကြောင့် ကျူးလွန်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း တရားရုံး မှာထွက်ဆိုခဲ့တယ်။ အခုလိုထွက်ဆိုချက်ပေးခဲ့ပေမယ့် တရားရုံးက တိုကျို

ကို ကြိုးပေးကွပ်မျက်ခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ ကေရာဇ်ဘုရင်ကိုတော့ အပြစ်ပေး
ခဲ့ခြင်းမရှိဘူး။ ဘုရင်ဟိရိုဟိတိုဟာ ဖက်ဆစ်ဂျပန်တွေရဲ့ အင်ပါယာတိုးချဲ့
စဉ်အတွင်း ကျူးလွန်ခဲ့မှုတွေအတွက် တာဝန်ရှိခဲ့ပေမယ့် တရားရုံးတင်အပြစ်
ပေးခြင်းမခံခဲ့ရဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုရင် တကယ်လို့ ဂျပန်ဘုရင်ကို သေ
ဒဏ်ပေးခဲ့ရင် ဂျပန်နိုင်ငံနဲ့ဖြစ်တဲ့စစ်ပွဲဟာ ပိုမိုကြာရှည်စွာတိုက်ရလိမ့်မယ်
လို့ မဟာမိတ်စစ်အုပ်စုတွေက ယုံကြည်ခဲ့တာကြောင့်ပဲ။ ဟိရိုဟိတိုဟာ
၁၉၈၉ ခုနှစ် သေဆုံးချိန်အထိ ဘယ်တရားရုံးမှာမှ စွဲချက် တင်အပြစ်
ပေးခံခဲ့ရခြင်းမရှိသလို တရားရင်ဆိုင်ခဲ့ရခြင်းလည်းမရှိခဲ့ဘူး။

ဘော်လ်ကန်ဒေသဝင်ပွဲနှင့် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုခုံရုံး

ယူဂိုစလားဘီးယားပြည်ထောင်စုနဲ့ စစ်ပွဲဖြစ်ပွားအပြီးမှာ နိုင်ငံ
တကာအသိုင်းအဝိုင်းဟာ စစ်အတွင်းကျူးလွန်ခဲ့တာတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး နိုင်ငံ
တကာရာဇဝတ်မှုခုံရုံးကတစ်ဆင့် ယူဂိုစလားဘီးယားခေါင်းဆောင်တွေကို
တရားစွဲဆိုခဲ့တယ်။ ဒီတစ်ကြိမ်မှာတော့ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂက နယ်သာလန်
နိုင်ငံ ဟေ့ဂ်မြို့မှာ ယူဂိုစလားဘီးယားပြည်ထောင်စုဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ
ရာဇဝတ်မှုခုံရုံးကို ဖွဲ့စည်းခဲ့တယ်။ ရာဇဝတ်ခုံရုံးက ပထမဦးစွာ ယူဂိုစလပ်ရဲ့
နိုင်ငံတော်ခေါင်းဆောင်ဖြစ်တဲ့ ဆားဗီးယားလူမျိုးဆလိုဘိုဒန် မိလိုဆိဗစ်ကို
တရားရင်ဆိုင်စေခဲ့တယ်။ ဒါကို ဆားဘီးယားဘက်က ပထမသဘောမတူ
ခဲ့ဘူး။ နောက်ပိုင်း ၂၀၀၁ခုနှစ်အရောက်မှာ ဆားဘီးယားကသဘောတူလိုက်
လျော့ခဲ့ပေမယ့် တရားခွင့်စစ်လို့မပြီးခင် ၂၀၀၆ မှာ မိလိုဆိဗစ်ကွယ်လွန်ခဲ့
တယ်။ ဒါ့ပြင်တရားရုံးက ဘော့စနီးယား ဆာ့ဘ်ဗိုလ်ချုပ်ရာဒီဆလပ်ကရန်
ဆစ်ကိုလည်း ဘော့စနစ်လူမျိုးထောင်ပေါင်းများစွာကို အစုလိုက်အပြုံလိုက်
မျိုးဖြတ်သတ်ဖြတ်မှုမှာ အပြစ်ရှိတယ်လို့ စွပ်စွဲနိုင်ခဲ့သလို ဘော်လ်ကန်ဒေသ

စစ်ပွဲအတွင်း ပြစ်မှုကျူးလွန်သူတွေနဲ့ ကျူးလွန်မှုအတွက် တာဝန်ရှိသူတွေကို တရားရင်ဆိုင်အပြစ်ပေးနိုင်ခဲ့တယ်။

အာဖဂါက ရာဇဝတ်မှုခုံရုံးများ

အာဖဂါကတိုက်မှာ ဆယ်စုနှစ်နဲ့ချီတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကြောက်မက်ဖွယ် ကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုတွေ၊ လူမျိုးရေးကို အခြေခံတဲ့သတ်ဖြတ်မှုတွေအပြီးမှာ ရာဇဝတ်မှုခုံရုံးတွေကို တရားမျှတမှုပြန်လည်ရှာဖွေဖို့အတွက် ဖွဲ့စည်းခဲ့ကြတယ်။ ရဝမ်ဒါအတွက် ရာဇဝတ်မှုခုံရုံးကို ၁၉၉၆ မှာ ဖွဲ့စည်းခဲ့သလို ဆီးယားရားလီယွန်အတွက် ၂၀၀၃ ခုနှစ်မှာ ဖွဲ့စည်းနိုင်ခဲ့တယ်။ အဲ့ဒီနိုင်ငံတွေအတွင်း ၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်တွေမှာဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ ပြည်တွင်းစစ်ပွဲတွေနဲ့ လူမျိုးရေးဆိုင်ရာ မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်မှုတွေအတွင်း လူဦးရေသိန်းနဲ့ချီသတ်ဖြတ်ခံခဲ့ရတယ်။ ရဝမ်ဒါရဲ့ ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ သတ်ဖြတ်မှုအရေးအခင်းကို အမေရိကန်ဟောလီဝုဒ်က ရိုက်ကူးပြီး အောင်မြင်ခဲ့တဲ့ Hotel Rwanda ဇာတ်ကားမှာ ကြည့်ရှုနိုင်တယ်။ ရဝမ်ဒါမှာဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ အပြစ်အပျက်တွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအနေနဲ့ တရားမျှတမှုပြန်လည်ရှာဖွေဖို့အတွက် ရဝမ်ဒါခေါင်းဆောင်တွေ၊ ပြည်သူတွေဟာ နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုခုံရုံးမှာ အတူတကွတရားရင် ဆိုင်ဖြေရှင်းခဲ့ကြတာကိုတွေ့ရတယ်။ ဒီအချက်တွေကြောင့် နောက်ပိုင်းမှာ ရဝမ်ဒါနိုင်ငံက ရုပ်ဆိုးအကျဉ်းတန်လှတဲ့ လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုကို အတိုင်းအတာတစ်ခုထိ ဖေးမမေ့ဖျောက်နိုင်အောင် ပြန်လည်ကုစားပေးနိုင်ခဲ့သလို လူမျိုးစုအချင်းချင်းကြား ယုံကြည်မှုပြန်လည်တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့တယ်။ ယနေ့အချိန်ထိ ရဝမ်ဒါမှာ အဆိုပါအကျဉ်းတန်လှတဲ့ လူမျိုးရေးပဋိပက္ခ ဂယက်တွေဟာ အနည်းငယ်ကျန်ရှိနေသော်လည်း ပြန်လည်ကုစားရေးအစီအစဉ်တွေနဲ့ ခေါင်းဆောင်တွေ၊ ပါဝင်ပတ်သက်သူတွေကို တာဝန်ယူစေမှုနဲ့ ရာဇဝတ်ခုံရုံးမှာ ရင်ဆိုင်စေမှုကြောင့် တည်ငြိမ်တဲ့လူမှုရေးအခြေအနေတွေကို ဖန်တီးထား

လူသားတွေနဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် ပြန်လည်ကုစားပေးဖို့ရာ ကောင်းမွန်တဲ့အချက်တွေအဖြစ် တွေ့ရှိရတယ်။ ပထမဆင့်က ပဋိပက္ခတစ်ခုဖြစ်ပွားခြင်းအတွက် နောက်ကွယ်က အရေးပါတဲ့စေခိုင်းသူတွေကို နိုင်ငံတကာ တရားရုံးတွေကတစ်ဆင့် တရားစွဲဆိုပြီး တရားမျှတမှုကို ပြန်လည်ရှာဖွေခြင်းဖြစ်တယ်။ နောက်တစ်ချက်ကတော့ ဂယက်ရိုက်ခဲ့တဲ့ အစစ်အမှန်အဖြစ် အပျက်တွေကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်တင်ပြခြင်းနဲ့ အသိအမှတ်ပြုရေး၊ ပြန်လည်ကုစားရေးအဆင့်ပဲဖြစ်တယ်။ ပဋိပက္ခတစ်ခုရဲ့ နောက်ကွယ်မှာ ပြန်လည်ကုစားရေးအဆင့်တွေကို ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် အဲဒီလူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ပဋိပက္ခရဲ့ နောက်ဆက်တွဲ ဆိုးကျိုးတွေကိုလျော့ချဖို့အပြင် တည်ငြိမ်တဲ့လူ့အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် ပြန်လည်ထူထောင်ဖို့အတွက် ကောင်းမွန်တဲ့ရလဒ်တွေရရှိလာစေတယ်။ အာဏာရှင်တစ်ဦးတစ်ယောက်ကြောင့် ဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့လူ့အဖွဲ့အစည်းမှာ အဆိုပါ သင်ခန်းစာတွေကို ပွင့်လင်းမြင်သာစွာ သိရှိခြင်းဖြင့် အာဏာရှင်တစ်ဦးနောက်ထပ်မပေါ်ပေါက်အောင် ကာကွယ်နိုင်ဖို့ အစီအမံတွေချမှတ်နိုင်တာကိုလည်း အထင်းသားတွေ့မြင်နိုင်ပါတယ်။

လူသားသမိုင်းတစ်လျှောက်မှာ အသက်ရှင်သန်ခွင့်အခွင့်အရေးတစ်ခုသာ ကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခံခဲ့ရတာမဟုတ်ပါဘူး။ အခြားအခွင့်အရေးတွေဖြစ်တဲ့ နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေး၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးနဲ့ တရားမျှတမှုအခွင့်အရေးအားလုံးဟာ ပုံစံမျိုးစုံနဲ့ကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခံခဲ့ကြရတယ်။ သမိုင်းတစ်လျှောက်မှာ နိုင်ငံတော်က လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေ၊ အုပ်ချုပ်သူတွေက ပြည်သူတွေကို ကျူးလွန်မှုတွေနဲ့ လူမျိုးရေး၊ အသားအရောင်၊ ဘာသာတရားနဲ့ တခြားအခြေအနေတစ်ခုကို အရင်းခံပြီး ကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုတွေကို နေရာတိုင်းမှာ တွေ့ရှိခဲ့ရတာဖြစ်တယ်။ ယနေ့တိုင်အောင်လည်းတွေ့ရှိနေရဆဲပဲ။

အား (၅)

မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုများအပေါ် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ

ဒေသန္တရမူရင်းတိုင်းရင်းသား (ဝါ) မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုဆိုတာ ဧရိယာ တစ်ခုအတွင်း ရှေးဦးစွာ အခြေချနေထိုင်သူများ၊ ဓားမဦးချ ခုတ်ထွင်စိုက် ပျိုးစားသောက်နေထိုင်သူများကို ဆိုလိုရင်းဖြစ်တယ်။ မြောက်မြားစွာသော အဲဒီယဉ်ကျေးမှုလူ့အဖွဲ့အစည်းများဟာ ရှေးခေတ်ကတည်းကတည်ရှိကြ တာဖြစ်ပြီး သမိုင်းအကြည့်ရင် နှစ်ထောင်ပေါင်းများစွာကြာခဲ့ပြီပဲဖြစ်တယ်။ နှစ်ကာလကြာလာတာနဲ့အမျှ အဆိုပါ မျိုးနွယ်တွေဟာ သူတို့နေထိုင်တဲ့မြေကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခဲ့ကြပြီး ကိုယ်ပိုင်ခလေ့ထုံးတမ်းယဉ်ကျေးမှုတွေကို လက်ဆင့်ကမ်းသယ်ဆောင်ကာ အဆင့်ဆင့်ဖွံ့ဖြိုးစေခဲ့ကြသူတွေဖြစ်တယ်။ သူတို့ရဲ့ ယဉ်ကျေးမှုနဲ့ နေထိုင်မှုပုံစံတွေဟာ သူတို့နေထိုင်ရာနေရာဒေသ ပတ်ဝန်းကျင်ကိုလိုက်ပြီး ပုံစံအမျိုးမျိုးနဲ့တည်ရှိကြတယ်။ သူတို့ယဉ်ကျေးမှုလို့ ဆိုရာမှာ ဘာသာစကား၊ စီးပွားရေးလည်ပတ်မှုဆိုင်ရာစနစ်၊ ယုံကြည်ကိုး ကွယ်မှုနဲ့ တရားမျှတမှုကို ရှာဖွေကြပုံ၊ ခလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေအစရှိသဖြင့်

■ ဖြူးခိုင်လတ်

အချက်အားလုံးပါဝင်တယ်။ မူရင်းဌာနေ လူမျိုးစုတစ်စုဟာ သူတို့နေထိုင်ရာ ဧရိယာဒေသအတွင်းမှာ သူတို့သိမ်းပိုက်သတ်မှတ်ထားတဲ့၊ နေထိုင်လည်ပတ်နေတဲ့နေရာအတွင်း ခလေ့ထုံးတမ်းများအရ ဓားမဦးချလူမျိုးများဖြစ်တဲ့အတွက်ကြောင့် အဆိုပါမြေကို သူတို့ပိုင်ဆိုင်တယ်လို့ သတ်မှတ်ရမှာပဲ ဖြစ်တယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း အဲဒီနယ်မြေပိုင်ဆိုင်မှုသတ်မှတ်ချက်ဟာ မှားယွင်းကြောင်း သမိုင်းတစ်လျှောက်မှာ သက်သေပြကြရင်းမူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေရဲ့ ပိုင်ဆိုင်မှုကို ကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခဲ့ကြတယ်။ သူတို့ရဲ့ပိုင်ဆိုင်မှုကို သိမ်းပိုက်ခဲ့ပြီး သူတို့ကို အမြစ်ပြတ်ရှင်းလင်းခဲ့တဲ့ဖြစ်စဉ်တွေလည်း အမြောက်အမြားတွေ့ခဲ့ရတယ်။ ဒါဟာ မူရင်းဌာနေ လူမျိုးစုတွေအပေါ် လူ့အခွင့်အရေးအရ အလုံးစုံကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခဲ့ကြတဲ့ဖြစ်ရပ်တွေပဲ။ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုအုပ်စုတွေဟာ ကမ္ဘာမှာမြောက်မြားစွာရှိခဲ့ပြီး အမေရိကတိုက်က ဒေသခံအင်ဒီးယန်းလူမျိုးတွေ၊ ဩစတြေးလျတိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုတွေ၊ နယူးဇီလန်ရဲ့ မောက်ရီလူမျိုး၊ ဖင်လန်နိုင်ငံက ဆာမီလူမျိုး၊ ဂျပန်နိုင်ငံမြောက်ပိုင်းက တာရီအိုင်နုလူမျိုးတွေက ကမ္ဘာမှာထင်ရှားတယ်။

မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေဟာပြင်ပကအခြေချနေထိုင်သူတွေရောက်ရှိမလာခင်ကတည်းက ၎င်းတို့ဒေသအတွင်း အခြေချနေထိုင် ခဲ့ကြသူတွေပဲဖြစ်တယ်။ သို့သော်ငြားလည်း နောက်ပိုင်းမှာ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေဟာ သူတို့ထက် လူသူလက်နက်အင်အားသာလွန်ကောင်းမွန်တဲ့ ပြင်ပက ပြောင်းရွှေ့လာသူတွေရဲ့ ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်ခြင်းကို ခံကြရတယ်။ ကျူးကျော်သူတွေအနေနဲ့ ပိုမိုထိရောက်တဲ့ လက်နက်တွေနဲ့ ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေးပုံစံတွေဟာ များစွာသာလွန်ကြတယ်။ ဒါ့ပြင် ကျူးကျော်ရောက်ရှိလာသူတွေနဲ့အတူ နောက်ဆက်တွဲပါလာတဲ့ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေရဲ့ ခန္ဓာဇီဝအတွင်း ခံနိုင်ရည်မရှိတဲ့ ရောဂါကပ်ဆိုးတွေလည်း လိုက်ပါလာခဲ့တယ်။ ပထမဆုံးကျူးကျော်သူတွေရောက်ရှိလာပုံဟာ ဒေသသစ်တွေကို စူးစမ်းခရီးသွားလာတဲ့ ပုံစံနဲ့ရောက်ရှိခဲ့သော်လည်း နောက်ပိုင်းမှာ ကုန်သွယ်ရေး

ဘက်ကိုဦးတည်ခဲ့ကြတယ်။ ဥရောပတိုင်းပြည်တွေဖြစ်တဲ့ အင်္ဂလန်၊ ပြင်သစ်၊ စပိန်၊ ပေါ်တူဂီ၊ နယ်သာလန်နိုင်ငံတို့ဟာ ကုန်သွယ်ရေးလုပ်ငန်းတွေကနေတစ်ဆင့် ကိုလိုနီနယ်မြေတွေကို အပြိုင်အဆိုင်ရှာဖွေခဲ့တဲ့ထွက်ခဲ့ကြတယ်။ ကိုလိုနီနယ်မြေတွေတည်ထောင်ခဲ့တဲ့ရည်ရွယ်ချက်က နယ်မြေသစ်တွေကို နိုင်ငံရေးဩဇာခံဖြစ်ဖို့အတွက်ပဲဖြစ်တယ်။ ဥရောပတိုက်သားတွေရှာဖွေခဲ့တဲ့ နယ်မြေသစ်တွေဆိုတာ အမှန်တကယ်မှာ လူသူမနေတဲ့နေရာဒေသတွေမဟုတ်ဘဲ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေနဲ့ လူဦးရေအခိုင်အမာတည်ရှိပြီးဖြစ်တဲ့ကုန်းမြေတွေပဲ။ ကိုလိုနီခဲ့တဲ့ထွက်သူတွေနဲ့ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေကြား နယ်မြေလုစစ်ပွဲတွေဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး လက်နက်အင်အားသာလွန်တဲ့ ကိုလိုနီနယ်ချဲ့သူ ဥရောပတိုက်သားတွေအနိုင်ရရှိခဲ့တယ်။ ဒီအချက်ဟာမူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေရဲ့ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုတွေကို အနောက်တိုင်းယဉ်ကျေးမှုတွေနဲ့ ဖုံးလွှမ်းဖျောက်ဖျက်ခြင်းခံကြရတဲ့ အဓိကအချက်ပဲ။ ဒါ့ပြင် ကိုလိုနီအရှင်သခင်တွေဟာ ဒေသခံတွေကို ကျွန်ပြုခဲ့ကြပြီး သူတို့ရဲ့ယဉ်ကျေးမှုပုံစံသစ်တွေကို နယ်မြေခံတိုင်းရင်းသားတွေဆီဖြန့်ဝေခဲ့သလို မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေကိုလည်း ပုံစံမျိုးစုံနဲ့ လူ့အခွင့်ရေးချိုးဖောက်ခဲ့ကြတယ်။ ယနေ့ခေတ်လူ့အခွင့်ရေးစံတွေနဲ့ ပြန်လည်ချိန်ထိုးကြည့်မယ်ဆိုရင် ကိုလိုနီနယ်ချဲ့ သူတွေရဲ့ ဒေသခံတွေအပေါ် လူ့အခွင့်ရေးကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုတွေဟာ နေရာအနှံ့ ပုံသဏ္ဍာန်မျိုးစုံနဲ့ ပြည့်နှက်နေခဲ့တာကိုတွေ့ရတယ်။ ဒါ့ကြောင့် ခေတ်သစ်လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ ဒီမိုကရေစီတန်ဖိုးစံတွေကို အလေးထားလိုက်နာလိုတဲ့ အနောက်တိုင်းနိုင်ငံအချို့ဟာ အတိတ်ကိုလိုနီနယ်ချဲ့ ခေတ်ကကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုတွေကို ပြန်လည်ကုစားမှုတွေ ပြုလုပ်ခဲ့ကြတာပဲဖြစ်တယ်။

ဒီအခန်းမှာတော့ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေအပေါ် ကိုလိုနီနယ်ချဲ့တွေရဲ့ လူ့အခွင့်ရေးကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုပုံစံတွေနဲ့ ဖြစ်ပွားခဲ့ပုံတွေကို ဖော်ပြထားတယ်။ အတိတ်ကိုလိုနီခေတ်က ကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုပုံစံတွေဟာ ယနေ့အချိန်ထိ အချို့နေရာတွေမှာ ဆက်လက်တည်ရှိနေဆဲဖြစ်တယ်။ ယနေ့

ခေတ်မှာ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေအပေါ် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုပုံစံ တွေဟာ အတိတ်ကပုံစံတွေနဲ့တော့ ခြားနားသွားခဲ့ပြီဖြစ်ပေမယ့် ခေတ်ပြိုင် ယဉ်ကျေးမှုပုံစံသစ်တွေနဲ့အတူ ချိုးဖောက်မှုပုံစံသစ်အဖြစ် ဆက်လက်တည် ရှိနေဆဲပဲ။

မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေအပေါ် ယဉ်ကျေးမှုနဲ့ လူမှုရေးဆိုင်ရာကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခြင်းများ

မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေရဲ့ ယဉ်ကျေးမှုပုံစံတွေဟာ ကမ္ဘာသူကမ္ဘာ သားတွေအတွက်တော့ အဖိုးထိုက်တန်တဲ့ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အမွေအနှစ် တွေအဖြစ် ယနေ့ခေတ်ကာလမှာ သတ်မှတ်ကြသော်လည်း ကျူးကျော်မှု အမျိုးမျိုးကြောင့် တဖြည်းဖြည်းနဲ့ ပျောက်ကွယ်လာနေပြီပဲဖြစ်တယ်။ ယနေ့ ခေတ်ရဲ့ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွေ၊ နည်းပညာဆက် သွယ်ရေးအားကောင်းလာမှုတွေနဲ့ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း ဖြစ်တည်မှုခေတ်သစ်ဟာ ယဉ်ကျေးမှုပေါင်းစုံကို ကူးလူးဆက်သွယ်လိုက်ပြီး နှစ်ပေါင်းများစွာအခြေတည်ဖြစ်တည်ခဲ့တဲ့ ယဉ်ကျေးမှုပုံစံဟောင်းတွေအပေါ် တဖြည်းဖြည်းဝါးမြို့သွားခဲ့ပြီဖြစ်တယ်။ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေရဲ့ ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်တွေဟာ နိုင်ငံတော်တွေရဲ့ ခေတ်မီပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတွေနဲ့ အတူ လွှမ်းမိုးကြီးစိုးတဲ့ ယဉ်ကျေးမှုပုံစံသစ်တွေက စုပ်ယူအစားထိုးသွားခဲ့ တယ်။ ဒါကို သိပ်မကြာသေးတဲ့ရာစုနှစ်တွေအတွင်း လူ့အတော်များများက ဆုံးရှုံးမှုအဖြစ် မြင်ခဲ့ကြပုံမရပေမယ့် ဒီနေ့ခေတ်မှာတော့ အဲ့ဒီယဉ်ကျေးမှု ပုံစံဟောင်းတွေဟာ ကမ္ဘာသူကမ္ဘာသားတွေအတွက် စစ်မှန်ပြီး အကန့်အသတ် မရှိအသုံးဝင်တဲ့ အမွေအနှစ်တွေဆိုတာ လက်ခံလာကြပြီပဲဖြစ်တယ်။ ဥပမာ အနေနဲ့ပြောရရင် မြောက်မြားစွာသော ခေတ်မီဆေးဝါးတွေဟာ ဒေသန္တရ လူမျိုးတွေရဲ့ တိုင်းရင်းဆေးဝါးတွေကနေ ဆင်းသက်လာတယ်ဆိုတာပဲ။ ဒါ

ပြင် ယနေ့ခေတ်ရဲ့ အစားအသောက် ချက်ပြုတ်ပုံတွေဟာလည်း အတိတ်ရဲ့ အမွေတွေကနေ ဆင့်ကဲဆင်းသက်လာခြင်းဖြစ်တယ်။ ကျေးလက်ရိုးရာ ဂီတ၊ ပန်းချီအနုပညာနဲ့ တိုင်းရင်းသားရိုးရာအကတွေဟာ ယနေ့ခေတ်မှာ ထင်ရှားကျော်ကြားတဲ့ ရှေးခေတ်ဒေသခံတွေရဲ့ ရှာဖွေတွေ့ရှိဖန်တီးမှုတွေပဲ။ မြားပြစ်ပညာ၊ ကယက်လှေလှော်ခြင်း၊ ဘွန်မီယန်း (အမဲလိုက်ရာတွင် သြစတြေးလျတိုင်းရင်းသားများ အသုံးပြုသော ပစ်သူထံပြန်လည်ရောက်ရှိသည့် ဒလက်ကွေး) အားလုံးဟာ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုလူ့အဖွဲ့အစည်းတွေကနေ အမွေဆက်ခံရရှိတဲ့အရာတွေပဲ။ ယနေ့ လူသားအားလုံးအသုံးပြုနေတဲ့ ဘာသာစကားအားလုံးဆိုရင်လည်း အတိတ်မှာ ရှင်သန်နေထိုင်ခဲ့တဲ့ ၎င်းတို့ရဲ့အမွေတွေပဲဖြစ်တယ်။

ဥပမာတစ်ခုပြောရရင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းမှာ အမေရိကန်တွေ အနေနဲ့ ဒေသရင်းအမေရိကန်အင်ဒီယန်းတွေရဲ့ နာဘာကျီဘာသာစကားကို စကားဝှက်အဖြစ် တန်ဖိုးထားအသုံးပြုခဲ့တာကို တွေ့ရတယ်။ ဘာသာစကားနှစ်မျိုးတတ်တဲ့ နာဘာကျီအင်ဒီယန်းလူမျိုးတွေကို အမေရိကန်စစ်တပ်က ဆက်သွယ်ရေးတပ်သားတွေအဖြစ်အသုံးပြုခဲ့တာကြောင့် ဂျပန်တွေအနေနဲ့ အမေရိကန်တွေအသုံးပြုတဲ့ ဆက်သွယ်ရေးကုဒ်တွေကို ဘာသာပြန်ဆိုဖို့ အခက်အခဲဖြစ်ခဲ့တယ်။ ဒါကြောင့် နောက်ပိုင်းမှာ အမေရိကန်တွေရဲ့ စစ်ရေးအခြေအနေကို ဂျပန်တွေဖော်ထုတ်နိုင်ခြင်းမရှိတာကြောင့် ခြေကုပ်စခန်းတွေအနေနဲ့ ပြင်ဆင်ချိန်မရဘဲ စစ်ဆုံးရှုံးခဲ့တယ်လို့ ဆိုတယ်။ အမေရိကန်တွေဟာ နာဘာကျီဘာသာစကားကို ကိုးရီးယားကျွန်းဆွယ်စစ်ပွဲအတွင်းမှာလည်း အသုံးပြုခဲ့ကြတယ်။ တခြားတိုင်းပြည်တွေအနေနဲ့လည်း လူသိနည်းတဲ့ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေရဲ့ဘာသာစကားတွေကို စစ်ပွဲတွေအတွင်း လျှို့ဝှက်ဆက်သွယ်ရေးစကားတွေအဖြစ် သမိုင်းတစ်လျှောက်မှာအသုံးပြုခဲ့ကြတယ်လို့ သိရတယ်။

မူရင်းဌာနေလူမျိုးစု လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေအတွက် အခွင့်အရေးကို

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းမှာ ထည့်သွင်းဖော်ပြခဲ့ကြတယ်။ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစု လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေအတွက် မရှိမဖြစ်အရေးပါတဲ့ အခွင့်အရေးတွေကတော့ လူမှုရေးအခွင့်အရေးနဲ့ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးတွေပဲ။ ၎င်းတို့အနေနဲ့ သူတို့ရဲ့ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အလေ့အကျင့်တွေအတိုင်း နေထိုင်ကျင့်သုံးခွင့်ရှိပြီး သမိုင်းတစ်လျှောက်မှာ ပိုင်ဆိုင်လာခဲ့တဲ့ ၎င်းတို့ရဲ့ ဓားမဦးချမြေယာပိုင်ဆိုင်မှုတွေကို ပိုင်ဆိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးရှိတယ်။ ဒါ့ပြင် ၎င်းတို့အနေနဲ့ သူတို့ရဲ့ ကွဲပြားခြားနားတဲ့ ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာရပ်တွေ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးကိုလည်း အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးက ဖော်ပြပေးအပ်ထားတာကိုတွေ့ရတယ်။

မူရင်းဌာနေလူမျိုးစု အခွင့်အရေးကို ရှာဖွေခြင်း

မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေရဲ့ အရေးဟာ ၁၉၂၀ နောက်ပိုင်းမှာ နိုင်ငံပေါင်းချုပ်အသင်းကြီးအတွင်း အမေရိကန်အင်ဒီးယန်းတွေရဲ့ ကြိုးပမ်းမှုကြောင့် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းမှာ ထင်ပေါ်ခဲ့တယ်။ အမေရိကန်အင်ဒီးယန်းတွေက သူတို့မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေအနေနဲ့ အမေရိကန်သမိုင်းမှာ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုတွေနဲ့ ယနေ့ခေတ် ခွဲခြားဆက်ဆံခံရမှုတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး တရားမျှတမှုပြန်လည်ရရှိဖို့ တောင်းဆိုခဲ့တာပဲဖြစ်တယ်။ နောက်ပိုင်းမှာ နိုင်ငံပေါင်းချုပ်အသင်းကြီးကို ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖြစ် ပြောင်းလဲဖွဲ့စည်းခဲ့ရာမှာတော့ ၎င်းတို့အရေးဟာ ပိုမိုလူသိများလာခဲ့ပါတယ်။ အစောပိုင်းမှာကာလမှာ အင်ဒီးယန်းတွေရဲ့ တောင်းဆိုမှုဟာ အောင်မြင်မှုမရခဲ့ပေမယ့် မီဒီယာတွေကြား သတိပြုစရာတစ်ခုအဖြစ်တော့ အနည်းဆုံးရယူနိုင်ခဲ့တယ်။ နောက်ပိုင်း ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂက ၁၉၇၀ နှောင်းပိုင်းနှစ်တွေမှာ လူသားတွေကြားမှာ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနဲ့ ကျွန်ုပ်ပြုခြင်းကို အဓိကအာရုံစိုက်ဆော်သြချိန်အရောက်မှာတော့ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေရဲ့အရေးဟာ ရှေ့တန်း

ရောက်လာခဲ့တယ်။ ကုလသမဂ္ဂအနေနဲ့မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေရဲ့ အရေးကိုလေ့လာစစ်တမ်းယူဖို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပြီး တွေ့ရှိချက်တွေကို ၁၉၈၀ နောက်ပိုင်းမှာ ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့တယ်။ ၁၉၈၂ ရောက်တော့ ကုလသမဂ္ဂက မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေအရေးအတွက် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုကို တည်ထောင်လုပ်ကိုင်စေခဲ့တယ်။ အဲဒီအဖွဲ့အစည်းက မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေရဲ့ လိုအပ်ချက်တွေ၊ ရရှိသင့်တဲ့အခွင့်အရေးတွေနဲ့အခြားလူနည်းစုလူမျိုးတွေအတွက် စောင့်ရှောက်မှုတွေကို ဖော်ထုတ်တင်ပြကာကွယ်နိုင်ခဲ့တယ်။

အဆိုပါအဖွဲ့အစည်းရဲ့ တာဝန်က အဓိကကျတဲ့အချက်နှစ်ချက်ကို မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေအတွက် ဖော်ဆောင်ပေးဖို့ပဲ။ ပထမအချက်က “နိုင်ငံတော်တွေရဲ့ ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းတွေမှာ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေရဲ့ အခွင့်အရေးကို ထိခိုက်စေတာ၊ ၎င်းတို့ရဲ့ အခြေခံလွတ်လပ်မှုတွေကို ထိပါးစေတဲ့ အကြောင်းတွေကို ကာကွယ်တားဆီးပေးဖို့အတွက်ကြိုးပမ်းတာပဲ။ ဒါ့ပြင် နိုင်ငံတော်တွေရဲ့ ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းတွေနဲ့အတူ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေအတွက် လူ့အခွင့်အရေးအခြေခံရပိုင်ခွင့်တွေကို ဖန်တီးပေးအပ်ဖို့ ဆော်ဩတာ” စတဲ့ အချက်တွေကို လုပ်ဆောင်ရတယ်။ ဒုတိယအချက်ကတော့ “မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေရဲ့ အခွင့်အရေးကို နိုင်ငံတော်တွေက အသိအမှတ်ပြုရာမှာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းတွေကို လက်ခံကျင့်သုံးစေဖို့နဲ့ ၎င်းတို့ရဲ့ ကွဲပြားခြားနားတဲ့ ယဉ်ကျေးမှုလေ့ထုံးစံတွေကို လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းက အသိအမှတ်ပြုလက်ခံရေးကို ကြိုးပမ်းရေး”ပဲ ဖြစ်တယ်။ ဒီအဖွဲ့အစည်းက နောက်ပိုင်းမှာ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေရဲ့ အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း (UNDRIP) မူကြမ်းကို ရေးဆွဲနိုင်တဲ့အထိ ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ အဆိုပါမူကြမ်းကို ပြဋ္ဌာန်းဖို့အတွက် ဆယ်စုနှစ်တွေနဲ့ချီ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ခဲ့ရပြီး ၂၀၀၇ ခုနှစ်မှာကျင်းပတဲ့ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံကျမှပဲ ထောက်ခံမဲ ၁၄၄ မဲ၊ ကန့်ကွက်မဲ ၄ မဲ၊ ပျက်ကွက်မဲ ၁၁ မဲနဲ့ အတည်ပြုနိုင်ခဲ့တယ်။

UNDRIP မှာ ပါဝင်တဲ့

မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုအခွင့်အရေး

UNDRIP မှာ ဒေသန္တရတိုင်းရင်းသားတွေအတွက် အောက်ပါ လူမှုရေးနဲ့ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးတွေကို ထည့်သွင်းပြဌာန်းထား တယ်။

- အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းမှာ ပါဝင်တဲ့အခွင့်အရေး တွေအားလုံးကို ခံစားခွင့်ရှိတယ်။
- မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေအနေနဲ့ သူတို့ရဲ့ဖြစ်တည်မှုအခြေအနေကို အခြေခံ ပြီး ခွဲခြားဆက်ဆံခံရခြင်းကနေ လွတ်လပ်ခွင့်ရှိတယ်။
- မိမိကြီးမားတဲ့ မိမိဖန်တီးခွင့်ရှိတယ်။
- မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေအနေနဲ့ ၎င်းတို့ရဲ့ ယဉ်ကျေးမှုနဲ့ လူမှုရေးဆိုင်ရာ အင်စတီကျူးရှင်းတွေကို ကာကွယ်ခွင့်၊ ပြုပြင်ပြောင်းလဲခွင့်ရှိတယ်။
- ၎င်းတို့နေထိုင်ရာဧရိယာဒေသမှာပါဝင်တဲ့ နိုင်ငံမှာ နိုင်ငံသားအဖြစ် ရပိုင်ခွင့် ရှိတယ်။
- ၎င်းတို့ရဲ့ ယဉ်ကျေးမှုကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် သို့မဟုတ် ဖျက်သိမ်းပေးရန် ဖိအားပေးခိုင်းစေခြင်းမပြုရ။
- ကလေးမယူရန် ဖိအားပေးတားမြစ်ပိုင်ခွင့်မရှိစေရ။
- ၎င်းတို့ပိုင်ဆိုင်တဲ့ စားမဦးချမြေနေရာ၊ ယဉ်ကျေးမှုတန်ဖိုးစံတွေ (ဝါ) လူမျိုး ရေးဆိုင်ရာ လက္ခဏာရပ်တွေကို မပျောက်ပျက်အောင် ကာကွယ်မှုပေးအပ်တဲ့ ယန္တရားကို အစိုးရတွေအနေနဲ့ ဖန်တီးပေးအပ်ရမယ်။
- မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေကို လူ့အဖွဲ့အစည်း သို့မဟုတ် တိုင်းပြည်မှာ ပါဝင်နိုင် ခွင့် အခွင့်အရေးရှိတယ်။
- ၎င်းတို့ရဲ့ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု၊ ကိုးကွယ်ရာဘာသာတရား၊ ရိုးရာယုံကြည်သက် ဝင်မှု၊ ထုံးတမ်းစလေ့များကို အစဉ်အလာအတိုင်းဆက်လက်လုပ်ကိုင်နိုင်ခွင့်

နဲ့ သက်ဝင်လှုပ်ရှားပိုင်ခွင့်ရှိတယ်။

- ၎င်းတို့နေထိုင်ရာနေရာဒေသတွေကနေ ရွှေ့ပြောင်းရန် စေခိုင်းခြင်းမပြုစေရ။
- ၎င်းတို့ ကျင့်သုံးခဲ့တဲ့ ပညာရေးစနစ်ကို ဆက်လက်ကျင့်သုံးလုပ်ကိုင်နိုင်ခွင့် ပြုရမယ်။

UNDRIP ကို နိုင်ငံအတော်များများက သဘောတူညီထောက်ခံ မဲပေးခဲ့ကြပေမယ့် နိုင်ငံ ၄ နိုင်ငံက ကန့်ကွက်မဲပေးခဲ့တယ်။ ဒီနိုင်ငံတွေက တော့ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ကနေဒါ၊ ဩစတြေးလျနဲ့ နယူးဇီလန်တို့ ဖြစ်ကြပြီး အဲ့ဒီနိုင်ငံတွေမှာ ထင်ရှားတဲ့ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေ အများစု နေထိုင်ကြတယ်။ ဘာကြောင့် အဲ့ဒီ ၄ နိုင်ငံဟာ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစု တွေနဲ့ပတ်သက်တဲ့ လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်ပေးမှုကို ကန့်ကွက်ခဲ့တာလဲ။ သူတို့အနေနဲ့ အဓိကစိုးရိမ်ခဲ့တဲ့အကြောင်းက တိုင်းပြည်အတွင်းနေထိုင်တဲ့ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေရဲ့ မိမိကြမ္မာကို မိမိဖန်တီးခွင့်၊ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု အခွင့်အရေးနဲ့ သယံဇာတရင်းမြစ်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်တွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး ကြောင့် ကြစိုးရိမ်ခဲ့ကြလို့ပဲ။ ဒါပေမဲ့ အဲ့ဒီလေးနိုင်ငံအနေနဲ့ UNDRIP က အချို့ လူမှုရေးနဲ့ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးတွေကိုတော့ အားပေးထောက်ခံ ဖို့ကြတယ်။ အခြားစီးပွားရေးနဲ့ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးတွေနဲ့ ပတ် သက်ရင်တော့ ယနေ့အချိန်ထိ အဖြေရှာဖွေတွေ့ရှိနိုင်ခြင်း မရှိသေးဘူး။

နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းကတော့ UNDRIP ကို မူရင်းဌာနေ လူမျိုးစုတွေအတွက် ကာကွယ်မှုနဲ့ပျောက်ဆုံးနေတဲ့ အခွင့်အရေးတွေ ပြန် လည်ပေးအပ်စေဖို့ဆိုပြီး ထောက်ခံမဲပေးခဲ့ကြတယ်။ နိုင်ငံအများစုယုံကြည် စာက UNDRIP ဟာ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေရဲ့ ယဉ်ကျေးမှုနဲ့ လူမှုရေး ဖိတ်ရာ ရိုးရာဓလေ့တွေကို ပိုမိုရှင်သန်ဖွံ့ဖြိုးဖို့အတွက် အထောက်အကူ ပြုနိုင်တယ်ဆိုတာပဲ။ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး အတိတ်သမိုင်း မှာကျူးလွန်ခဲ့မှုတွေဟာ ဆွေးနွေးအဖြေရှာဖို့အတွက် များလွန်းခဲ့တာကို စတုရတယ်။ အတိတ်သမိုင်းတစ်လျှောက်မှာ နိုင်ငံတော်တွေနဲ့ နိုင်ငံတကာ

အသိုင်းအဝိုင်းတွေဟာ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး စဉ်းစား အဖြေရှာရာမှာ နိုင်ငံတော်တန်ဖိုးစံ၊ နိုင်ငံတော်က ပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့ ဥပဒေ ဆိုင်ရာပြဋ္ဌာန်းချက်တွေနဲ့သာ စဉ်းစားအဖြေရှာခဲ့ကြတာကို တွေ့ရတယ်။ ဒါ့ပြင် နိုင်ငံတော်တွေက မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေရဲ့ ယဉ်ကျေးမှုနဲ့ လူမှု အသိုင်းအဝိုင်းဟာ နိမ့်ကျတာကြောင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင်ကူညီဖို့လို အပ်တယ်ဆိုပြီး ခေတ်မီလူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့ တန်ဖိုးစံတွေနဲ့ တိုင်းတာခဲ့ကြ တယ်။ ၂၀၀၇ ခုနှစ်ကစပြီး UNDRIP ကို ပြဋ္ဌာန်းနိုင်ခဲ့တာကြောင့် မူရင်း ဌာနေ လူမျိုးစုတွေဟာ ၎င်းတို့ အရင်ကမရရှိခဲ့တဲ့ အခွင့်အရေးအတွက် ကာ ကွယ်မှုတွေကိုရရှိခဲ့ကြပြီး ၎င်းတို့ယုံကြည်တဲ့ ယဉ်ကျေးမှုရိုးရာလေ့ထုံးစံ တွေကို ပြန်လည်အသက်သွင်းခွင့်ရရှိခဲ့ကြတယ်။

မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုများ၏ နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေး

မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေရဲ့ နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဟာ အတိတ် သမိုင်းမှာ မရရှိသလောက်မရေမရာဖြစ်ခဲ့ကြရတယ်။ ဥပမာအနေနဲ့ပြောရရင် အမေရိကန်ဒေသခံအင်ဒီးယန်းလူမျိုးတွေဟာ ၁၉၂၄ ခုနှစ်အထိ အမေရိကန် နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်မရရှိခဲ့ဘူး။ ၁၉၂၄ ရောက်မှ အင်ဒီးယန်းနိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့် ဥပဒေ (Snyder Act) ကို ပြဋ္ဌာန်းပေးခဲ့ပြီး တရားဝင်နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ရရှိ ခဲ့ကြတာပဲ။ ဒီဥပဒေကြောင့် ဒေသခံအင်ဒီးယန်းလူမျိုးတွေဟာ ဖက်ဒရယ် ရွေးကောက်ပွဲတွေမှာ မဲပေးခွင့်ရရှိခဲ့ကြတယ်ဆိုပေမယ့် ၁၉၅၇ ခုနှစ်အထိ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရဲ့ ယူတား (Utah) ပြည်နယ်မှာ အင်ဒီးယန်းတွေ အနေနဲ့ မဲပေးခွင့်မရရှိခဲ့ဘူး။

ဩစတြေးလျမှာဆိုရင် ဖရန်ချိုင်းအက်ဥပဒေအရ ၁၉၀၂ ခုနှစ် အထိ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေနဲ့ အခြားလူဖြူမဟုတ်တဲ့ လူမျိုးတွေဟာ ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်မရှိခဲ့ကြဘူး။ ဒါ့ပြင် ၁၉၆၂ ရောက်တဲ့အထိ မူရင်းဌာနေ လူမျိုးစုတိုင်းရင်းသားအချို့ ဖက်ဒရယ်ရွေးကောက်ပွဲမှာ မဲပေးခွင့်မရခဲ့သလို

ပြင်ဆင်ရေးအဖွဲ့ မှုရင်းဌာနလူမျိုးစုတွေအဖို့ ၁၉၆၇ ခုနှစ်ရောက်မှ နိုင်ငံသား
တွေရဲ့ ရပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးအပြည့်အဝကို ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိခဲ့တာဖြစ်တယ်။

လူသားတွေရဲ့ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးဆိုတာ ဆန္ဒမဲပေးပိုင်
မှုရှိရုံထက်ပိုပါတယ်။ ဒါကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာ
စာတမ်းမှာလည်းတွေ့နိုင်သလို UNDRIP မှာလည်း တွေ့နိုင်တယ်။ လူ
သားတိုင်းဟာ ဥပဒေရဲ့အောက်မှာ တန်းတူညီမျှအကာအကွယ်ရရှိခွင့်၊ ဥပဒေ
ဖာရ ပေးအပ်ထားတဲ့အခွင့်အရေးတွေ ရပိုင်ခွင့်ရှိတယ်။ ဥပဒေချိုးဖောက်
မှုတစ်ခုကြောင့် တရားရုံးတွေမှာ တရားရင်ဆိုင်ရင်တောင် မျှတတဲ့ တရား
စီရင် ရေးအောက်မှာ တန်းတူညီမျှစွာဥပဒေရဲ့ အကာအကွယ်ကို ရရှိကြရ
မှာဖြစ်တယ်။ တရားဥပဒေဘောင်အတွင်းက ရှေ့နေငှားရမ်းလျှောက်လဲ
ခွင့်ရှိသလို မတရားသဖြင့် ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ခွင့်ကနေ ကင်းလွတ်ခွင့်ရှိရမှာ
ဖြစ်တယ်။ လူသားတိုင်းဟာ မိမိဆန္ဒကို လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ခွင့်ရှိရမှာဖြစ်
သလို နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဆန္ဒထုတ်ဖော်မှုတွေမှာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်၊ ဆန္ဒ
ဖော်ထုတ်ခွင့်ရှိရမှာပါ။ ဒေသန္တရတိုင်းရင်းသားတွေအပါအဝင် လူသားအဖြစ်
မွေးဖွားလာသူတိုင်းဟာ အခြားနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးတွေကို ရရှိ
ခံစားခွင့်ရှိပါတယ်။ ဒါဟာ နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းမှာ
ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့ လူသားအားလုံးအတွက် လူ့အခွင့်အရေးရပိုင်ခွင့်
တွေပဲ။ အဆိုပါအခွင့်အရေးတွေကို ကွဲပြားခြားနားမှုတစ်ခုအကြောင်းပြပြီး
ငြင်းပယ်ခွင့် ဘယ်သူ့မှာမှ အခွင့်အာဏာမရှိပါဘူး။ နိုင်ငံသားတွေရဲ့ နိုင်ငံ
ရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးတွေနဲ့ လွတ်လပ်မှုတွေကို ပြီးခဲ့တဲ့အခန်းမှာ ပြန်
လည်ဖတ်ရှုလေ့လာနိုင်ပါတယ်။

အမေရိကန် မှုရင်းဌာန
လူမျိုးစုများ၏ အပိုးရများ

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှာနေထိုင်ကြတဲ့ အင်ဒီးယန်းလူမျိုးတွေ

■ ဖြူးခိုင်လတ်

အပါအဝင် အချို့မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေမှာ သူတို့ကိုယ်ပိုင်နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံရှိကြတယ်။ ဒီကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရအစိုးရတွေဟာ နိုင်ငံတော်က အသိအမှတ်ပြုခွင့်ပြုထားတာဖြစ်ပြီး နိုင်ငံရေးအကြောင်း အရာတွေအပေါ် မိမိကံကြမ္မာကို မိမိဖန်တီးခွင့်ရရှိကြတယ်။ ဥပမာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ဒါကိုတာပြည်နယ်တောင်ပိုင်းက ရှိစဘတ်ဇူးလူး မျိုးနွယ်စုအစိုးရရဲ့ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာဆောင်ရွက်နိုင်ခွင့်တွေကို ပြန်လည်ကြည့်နိုင်တယ်။ ဇူးလူးမျိုးနွယ်စုတွေဟာ နိုင်ငံရေးနဲ့ အုပ်ချုပ်ရေးအတွက် ၎င်းတို့အမျိုးသားပိုင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အမေရိကန် လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းနဲ့ တွဲဖက်ကျင့်သုံးလေ့ရှိကြတယ်။ ဇူးလူးတွေရဲ့ လူမျိုးရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးမှာ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးတွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး လိုအပ်တဲ့ ရပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးတွေ အားလုံးနီးပါးပါဝင်တာကို တွေ့ရတယ်။ လွတ်လပ်စွာယုံကြည်ကိုးကွယ်ခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာပြောဆိုခွင့်အခွင့်အရေး၊ လွတ်လပ်စွာစုရုံးခွင့်နဲ့ လွတ်လပ်စွာသင်းပင်းဖွဲ့စည်းခွင့်လို အခွင့်အရေးတွေလည်း ဇူးလူးတွေရဲ့ မျိုးနွယ်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှာ ပါဝင်ထည့်သွင်းထားတယ်။ အခြေခံနိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးတွေဖြစ်တဲ့ အသက်ရှင်သန်ခွင့်အခွင့်အရေး၊ လွတ်လပ်မှုအခွင့်အရေးနဲ့ ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးတွေကိုလည်း တွေ့ရတယ်။ ဇူးလူးတွေရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှာ တားမြစ်ထားတာက မျိုးနွယ်စုဝင်တစ်ဦးဟာ ပြစ်မှုတစ်ခုအတွက် တရားစီရင်ရေးကို နှစ်ကြိမ်ခံစားခွင့်မရှိတာပဲ။ ဆိုလိုတာက မျိုးနွယ်စုဆိုင်ရာ တရားရုံးက ရာဇဝတ်မှုတစ်ခုအတွက် ပြစ်ဒဏ်စီရင်ခြင်းကို ပြည်ထောင်စု တရားရုံးမှာ ပြန်လည်တရားရင်ဆိုင်ခွင့်မပြုခြင်းပဲ။ ဇူးလူးတွေရဲ့ မျိုးနွယ်စုဆိုင်ရာကောင်စီကို ဒါကိုတာပြည်နယ်တောင်ပိုင်းက ၎င်းတို့သတ်မှတ်ထားတဲ့ ဧရိယာဒေသအတွင်းမှာ နေထိုင်တဲ့ အဖွဲ့ဝင်တွေထဲကနေ ရွေးကောက်ပွဲတွေကျင်းပပြီး ခန့်အပ်လေ့ရှိတယ်။

မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေရဲ့ စီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ

မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုအများစုဟာ ၎င်းတို့ရဲ့ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးတွေ သမိုင်းတစ်လျှောက်မှာ ချိုးဖောက်ပိတ်ပင်ခြင်းခံခဲ့ရသလို ပြန်လည်ရရှိဖို့အတွက်လည်း တိုက်ပွဲဝင်တောင်းဆိုခဲ့ကြရတာဖြစ်တယ်။ မြောက်မြားစွာသော မျိုးနွယ်စုတွေဟာ ၎င်းတို့ရဲ့ အခွင့်အရေးတွေရရှိဖို့တိုက်ပွဲဝင်ရင်း အသက်ပေးသွားခဲ့ရသလို ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခံခဲ့ရတာလည်း အမြောက်အများပဲ။ နောက်ပိုင်းမှာ တောင်းဆိုမှုတွေကို ထိုက်ထိုက်တန်တန်ပြန်လည်ရရှိအောင် စွမ်းဆောင်နိုင်ခဲ့ကြပြီး နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းကြား အသိအမှတ်ပြုမှုကို ဖန်တီးရယူနိုင်ခဲ့တယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ယနေ့တိုင်အောင် ဒေသတွင်းနဲ့ နိုင်ငံတွင်းမှာ ၎င်းတို့ရဲ့ အခွင့်အရေးတွေကို အပြည့်အဝရရှိကြသေးတာမဟုတ်သလို အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေကို ယနေ့တိုင်အောင် ယခင်ကပုံစံနဲ့မတူ ခံစားနေရတုန်းရှိပါသေးတယ်။ အထူးသဖြင့် ယနေ့ခေတ် နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းများအရ ၎င်းတို့ရရှိထိုက်တဲ့ နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးတွေကို အပြည့်အဝမဟုတ်ရင်တောင် အချို့ရရှိခံစား နိုင်သေးပေမယ့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးတွေကတော့ ချိုးဖောက်ခံနေရတုန်းအဖြစ်တွေ့မြင်ရတယ်။

မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်အခွင့်ရေး

မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေအတွက် ကျူးလွန်ချိုးဖောက်အခံရဆုံးနဲ့ အရေးပါဆုံးသော စီးပွားရေးအခွင့်အရေးတစ်ရပ်ကတော့ တစ်ချိန်က သူတို့ပိုင်ဆိုင်ခဲ့တဲ့ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးပဲ။ အနောက်တိုင်းသားတွေ လာရောက်အခြေချသိမ်းပိုက်ခဲ့တဲ့ အမေရိကန်ကုန်းမြေက ဒေသတွေပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ဗြိတိန်တွေသွားရောက်အခြေချတဲ့ သြစတြေးလျ၊ ဒါမှမဟုတ် နယူးဇီလန်

ကုန်းမြေတွေပဲဖြစ်ဖြစ် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားတွေအတွက်တော့ ၎င်းတို့ပိုင်ဆိုင်ခဲ့တဲ့ နယ်မြေတွေပဲဖြစ်တယ်။ ဒါ့ပြင် အနောက်တိုင်းသားတွေက ၎င်းတို့အစိုးရတွေဆီကနေ ဘယ်လိုပုံစံနဲ့ မြေဧရိယာတွေကို တရားဝင်ပိုင်ဆိုင်အောင်လုပ်ထားသည်ဖြစ်စေ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုအများစု ယုံကြည်ကြတာက မြေယာဆိုတာ လာရောက်အခြေချသူတွေ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်မရှိတဲ့အရာဆိုတာပဲ။ ဒီယုံကြည်မှုဟာ ဥရောပတိုက်သားတွေရဲ့ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုကြေညာချက်တွေနဲ့ ထိပ်တိုက်တွေ့ခဲ့တဲ့အကြောင်းအရာလည်းဖြစ်တယ်။ ဒါ့ကြောင့် ဥရောပတိုက်သားတွေနဲ့ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေဟာ ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မှုတွေ မကြာခဏဖြစ်ခဲ့ကြတယ်။ နောက်ပိုင်းမှာ အခြေချနေထိုင်သူဥရောပသားတွေဟာ မြေနေရာတွေကို စာချုပ်စာတမ်းတွေနဲ့ တစ်ဦးနဲ့တစ်ဦးအရောင်းအဝယ်ပြုလုပ်ခဲ့ကြကာ အင်ဒီးယန်းမူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေပိုင်ဆိုင်တဲ့ ကုန်းမြေတွေကို ခွဲဝေယူခဲ့ကြတယ်။

မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေဟာ မိမိတို့ကုန်းမြေကို ကျူးကျော်လာရောက်အခြေချသူတွေကို တွန်းလှန်ဖို့ကြိုးစားခဲ့ပေမယ့် နည်းပညာနိမ့်ကျမှုနဲ့ အလုံးအရင်းခွဲဝင်ရောက်လာတဲ့ အခြေချနေထိုင်သူတွေရဲ့ အင်အားများပြားလွန်းမှုကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ကြရတယ်။ ဒီအကြောင်းအချက်တွေကြောင့် ထိပ်တိုက်တွေ့ဆုံမှုတွေနဲ့ တိုက်ပွဲပေါင်းများစွာဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး ဒေသခံအင်ဒီးယန်းတွေအနေနဲ့ ပိုမိုဝေးကွာချောင်ကျတဲ့နေရာတွေကို ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရင်းနဲ့ နယ်မြေဧရိယာသေးငယ်ကျဉ်းမြောင်းလာခဲ့တယ်။ ၎င်းတို့ရဲ့ ကုန်းမြေတွေကို လက်လွတ်ဆုံးရှုံးမှုနဲ့အတူ တိုင်းရင်းသားတွေရဲ့ လူမှုစီးပွားအခွင့်အရေးတွေလည်း ပုံစံမျိုးစုံနဲ့ ချိုးဖောက်ခံခဲ့ရတယ်။ အထူးသဖြင့် ကုန်းမြေတွေဆုံးရှုံးလိုက်ရတဲ့အတွက် စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်စားသောက်စရာ မြေနေရာတွေပျောက်ကွယ်သွားခြင်းပဲ။ ဒီအချက်ဟာ ဒေသခံအင်ဒီးယန်းတွေရဲ့ အသက်ရှင်ရပ်တည်ရေးအတွက် အခက်အခဲတွေနဲ့ ရင်ဆိုင်စေခဲ့ရတာပဲ။ အကျိုးရလဒ်ကတော့ အင်ဒီးယန်းမိသားစုဝင်တွေဟာ မိမိကိုယ်မိမိသတ်သေခြင်း၊ အိမ်ထောင်ရေးအခက်

■ ဖြူးခိုင်လတ်.....

ဒီတောင်းပန်မှုဟာ ဖော်ပြခံခဲ့ရပြီး သြစတြေးလျနိုင်ငံသားတိုင်းနီးပါးဟာ သတင်းအပေါ်ကို ဆွေးနွေးခြင်းခံခဲ့ကြတယ်။ ဘာကြောင့် ဝန်ကြီးချုပ်က တောင်းပန်ရတာလဲ။ ဘာတွေဖြစ်ခဲ့တာလဲ။ ဘာတွေကျူးလွန်ခဲ့တာလဲ။

လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်ပေါင်းတစ်ရာနီးပါးက သြစတြေးလျအစိုးရဟာ ပေါ်လစီ တစ်ခုကိုချမှတ်ခဲ့တယ်။ အဲဒီပေါ်လစီကတော့ ဒေသခံမူရင်းဌာနေလူမျိုးစု တွေနဲ့ တောရက်စ်ရေလက်ကြားကျွန်းသားတွေရဲ့ ကလေးငယ်တွေကို ၎င်း တို့နေထိုင်ရာအိမ်တွေ (ဝါ) မိသားစုတွေဆီကနေခေါ်ယူပြီး သီးသန့်ထားဖို့ အမိန့်ထုတ်ခဲ့တာပဲ။ အဲဒီအချိန်တုန်းက သြစတြေးလျအစိုးရယုံကြည်တာက မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေနဲ့ ကျွန်းသားတွေဆီကနေ ၎င်းတို့ကလေးငယ်တွေ ကို သီးသန့်ခွဲခြားလိုက်ခြင်းဖြင့် ကလေးငယ်တွေရဲ့ အနာဂတ်ကို ကယ် တင်ရာရောက်တယ်ဆိုတာပဲ။ ဒါပေမဲ့သမိုင်းတင်ခဲ့တာကတော့ သြစတြေးလျ အစိုးရရဲ့ ရုပ်ဆိုးအကျဉ်းတန်လှတဲ့ လုပ်ဆောင်ချက်ပဲဖြစ်ခဲ့တယ်။ ဒီအစီ အစဉ်အတွင်း မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုကလေးငယ် တစ်သိန်းခန့်ဟာ ၎င်းတို့မိသားစု တွေဆီကနေ အမွေသိမ်းပိုက်ခြင်းခံခဲ့ရပြီး ဘုရားကျောင်းတွေနဲ့ လူဖြူမိသားစု တွေထံ ပို့ဆောင်ပုံသွင်းခြင်းခံခဲ့ရတယ်။ ဒါကိုယနေ့ခေတ်မှာ ခိုးယူခံမျိုး ဆက်များ (Stolen Generation) လို့ ခေါ်ဆိုကြတယ်။ အစိုးရရဲ့ မူရင်း ဌာနေလူမျိုးစုတွေအပေါ် အဲဒီလိုအပြုအမူတွေကို ခွဲခွာခဲ့ရတဲ့မိသားစုတွေနဲ့ မျိုးနွယ်တွေက ဒေါသတကြီး တုန်ပြန်ခဲ့ကြပြီး တိုက်ခိုက်မှုတွေဖြစ်ပွားခဲ့ တယ်။

သားသမီး ၃ ဦးခိုးယူခံခဲ့ရတဲ့ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုဝင် တိုင်းရင်း သူတစ်ဦးပြန်လည်ပြောပြချက်အရဆိုရင် ၎င်းတို့ရွာက ကလေးငယ် အယောက် ၃၀ နီးပါး ခေါ်ဆောင်သွားခြင်းခံခဲ့ရပြီး ကလေးငယ်တွေကို နေရာသုံးခုဆီခွဲခြားခေါ်ဆောင်သွားခဲ့တယ်လို့ ဆိုတယ်။ သူမရဲ့ကလေး ၃ ဦးမှာ တစ်ဦးဟာ ကတ်သိုလစ်ဘုရားကျောင်းကို ပို့ဆောင်ခံရပြီး တစ်ဦးကို အင်ဂလိကန် ဘုရားကျောင်းက ခေါ်ဆောင်သွားသလို တစ်ဦးက မက်သ

ဒစ်ဘုရားကျောင်းကို တကွဲတပြားဆီရောက်ရှိသွားတယ်လို့ ဆိုတယ်။ အစိုးရဟာ အဆိုပါပေါ်လစီကို ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်အထိကျင့်သုံးခဲ့ပြီး ကလေးငယ်တွေကို မိသားစုဝင်တွေဆီကနေ ခိုးယူခေါ်ဆောင်သွားခံရမှု အဆိုးဆုံးလုပ်ရပ်ဟာ ၁၉၃၀ ခုနှစ်တွေမှာ ပြုလုပ်ခဲ့တာပဲဖြစ်တယ်။

ယခင်က အစိုးရရဲ့ လုပ်ရပ်တွေအတွက် ဝန်ကြီးချုပ် ကီဗင်ရုဒ်က အစိုးရကိုယ်စား နိုင်ငံပိုင်ရှင်သံဃာနကနေ ခိုးယူခံမျိုးဆက်များအတွက် ဝမ်းနည်းကြောင်းနဲ့ မှားယွင်းတဲ့လုပ်ရပ်ဖြစ်ကြောင်း တရားဝင်တောင်းပန်ခဲ့တာပဲဖြစ်တယ်။

“အစိုးရရဲ့ ပါလီမန်ကနေ အတည်ပြုပြီး ဥပဒေပြဋ္ဌာန်း ထုတ်ပြန်ခဲ့တဲ့ မှားယွင်းတဲ့ပေါ်လစီတွေဟာ သြစတြေးလျမူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေအတွက် ဆုံးရှုံးမှု၊ ကြေကွဲမှုတွေနဲ့ ပျောက်ဆုံးသွားခဲ့ရမှုတွေအတွက် ကျွန်တော်တို့ သြစတြေးလျအစိုးရက တောင်းပန်အပ်ပါတယ်။

ကျွန်တော်တို့ရဲ့ မှားယွင်းစွာပေါ်လစီချမှတ်ပြီး မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေနဲ့ တောရက်စရေလက်ကြား ကျွန်းသားတွေရဲ့ ကလေးငယ်တွေကိုမိသားစုတွေနဲ့ဝေးရာဆီခေါ်ဆောင်ခဲ့တဲ့လုပ်ရပ်အတွက် တောင်းပန်အပ်ပါတယ်။

ခိုးယူခံမျိုးဆက်တွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး နာကျင်စွာခံစားခဲ့ရတဲ့ ခံစားမှုတွေ၊ ဒုက္ခပရိဒေဝမီးလောင်မြိုက်စေမှုတွေနဲ့ စိတ်ထိခိုက်အနာတရဖြစ်စွာ ကျန်ရစ်ခဲ့တဲ့ မိသားစုတွေအတွက် အစိုးရအနေနဲ့ ဝမ်းနည်းကြောင်း နောင်တရစွာ တောင်းပန်အပ်ပါတယ်။

အစိုးရရဲ့ ပေါ်လစီအမှားတွေကြောင့် ခွဲခွာခြင်းကိုခံစားခဲ့ရတဲ့ ဖခင်တွေ၊ မိခင်တွေ၊ ညီအစ်ကိုတွေနဲ့ မောင်နှမတွေအပါအဝင် မိသားစုတွေနဲ့ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း အားလုံးကို ကျွန်တော်

တို့အစိုးရက တောင်းပန်အပ်ပါတယ်။

ကျွန်တော်တို့ အစိုးရအဖွဲ့အပါအဝင် သြစတြေးလျပါ
လီမန်အနေနဲ့လည်း ယခုတောင်းပန်မှုကို ကျွန်တော်တို့ ညီရင်း
အစ်ကိုတွေဖြစ်တဲ့ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေနဲ့ ကျွန်းသားတွေကို
လေးစားမှုအပြည့်နဲ့ တောင်းပန်အပ်ပါတယ်။ ဒီအဖြစ်တွေ ခံစားခဲ့
ရသူအားလုံးကို ပြန်လည်ကုစားပေးဖို့အတွက် ကမ်းလှမ်းပြီး အဲ့ဒီ
ဒဏ်ရာတွေကို ပျောက်ကင်းအောင် အစားထိုးကုသနိုင်မယ်လို့
မျှော်လင့်ပါတယ်။”

ဝန်ကြီးချုပ် ကီဗင်ရုဒ်ရဲ့ မိန့်ခွန်းနဲ့အတူ အစိုးရအနေနဲ့ ခိုးယူခံမျိုး
ဆက်များအတွက် ပြန်လည်ကုစားမှု အစီအစဉ်တွေကို ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့
တယ်။ အစိုးရက အဆိုပါပေါ်လစီတွေနဲ့ သက်ဆိုင်ပတ်သက်တဲ့ ဥပဒေ
တွေအားလုံးကို တရားဝင်ရုပ်သိမ်းပေးခဲ့ပြီး ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကျော်လွှားရေး
ကျင့်စဉ်အတွက် တရားဝင်ဥပဒေတွေနဲ့ စီမံကိန်းတွေ ပြုလုပ်ခဲ့တယ်။
အဆိုပါစီမံကိန်းတွေမှာ အစိုးရပေါ်လစီအမှားကြောင့် ခံစားခဲ့ရတဲ့မိသားစု
ဝင်တွေကို လျော်ကြေးပေးတာအပါအဝင် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေးနဲ့
ပညာရေးဆိုင်ရာ ထောက်ပံ့မှုတွေလည်းပါဝင်ခဲ့တယ်။

ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကျော်လွှားရေး ကျင့်စဉ်နှင့် ပေါ်လစီများ

အစိုးရအများစုနဲ့ ဘုရားကျောင်းတွေဟာ အတိတ်မှာ မူရင်းဌာ
နေလူမျိုးစုတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး ၎င်းတို့ပြုမူခဲ့တဲ့ လုပ်ရပ်တွေဟာ အမှားတွေ
ဆိုတာကို လက်ခံလာကြပြီး ပြန်လည်ကုစားပေးမှုတွေပြုလုပ်ဖို့ ပြင်ဆင်
လာကြတယ်။ အမေရိကန်စိုးရဟာ ဒေသခံအင်ဒီးယန်းတိုင်းရင်းသားတွေ
အတွက် စီးပွားရေးဆိုင်ရာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွေရရှိအောင် အကျိုးရှိထိရောက်

တဲ့နည်းလမ်းတွေကို ရှာဖွေခဲ့တယ်။ ၁၉၇၁ မှာ အမေရိကန် ကွန်ဂရက်က အလက်စကား မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုများ ပြန်လည်နေရာချထားရေးအက်ဥပဒေ (ANCSA) ကို ထောက်ခံအတည်ပြုပေးခဲ့တယ်။ အဆိုပါ ANCSA ကို သမ္မတရစ်ချက်နစ်ဆင်က လက်မှတ်ရေးထိုးပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြီး ဥပဒေအရ မူရင်းဒေသခံအင်ဒီးယန်းတိုင်းရင်းသားတွေကို ပြန်လည်နေရာချထားပေးခဲ့တယ်။ အဲဒီဥပဒေအရ အမေရိကန်အစိုးရက အင်ဒီးယန်းဒေသခံလူမျိုးတွေကို မြေဧက ၄၄ သန်းနဲ့ အလက်စကားမူရင်းဌာနေလူမျိုးစုကော်ပိုရေးရှင်း ၁၂ ခုအပြင် ရွာပေါင်း ၂၀၀ ကျော်ကို ပြန်လည်နေရာချထားပေးခဲ့တယ်။ ပြန်လည်နေရာချထားရေးအစီအစဉ်အဖြစ် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၉၆၃ သန်းကို သုံးစွဲခဲ့ပြီး စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုလုပ်ငန်းတွေလည်းပါဝင်တယ်။ ဒီဥပဒေပြဋ္ဌာန်းပြီးတဲ့တစ်ချိန်တည်းမှာပဲ အခြားဒေသကမူရင်းဌာနေလူမျိုးစုများစွာကလည်း အစိုးရထံကနေ ပြန်လည်နေရာချထားရေးပြုလုပ်ပေးဖို့တောင်းဆိုကြတဲ့ အတွက် အစိုးရက အဲဒီအက်ဥပဒေသစ်ကို ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းခဲ့ရတယ်။ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းကျင့်သုံးခဲ့တဲ့အချိန်တိုအတွင်းအကျိုးအမြတ်ထွက်ခဲ့သူတွေကတော့ အလက်စကားဒေသခံမူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေပဲဖြစ်ကြတယ်။

အလက်စကားမူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေပဲ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှာ သူတို့ပိုင်မြေတွေကို ပြန်လည်တောင်းဆိုရ ယူနိုင်ခဲ့ကြပေမယ့် အခြားဒေသခံတိုင်းရင်းသားတွေကတော့ ရယူနိုင်ခဲ့ခြင်းမရှိဘူး။ နယူးဇီလန်ဝန်ကြီးချုပ်ကတော့ လတ်တလောမှာပဲ နယူးဇီလန်မူရင်းဌာနေလူမျိုးစု မော်ရီလူမျိုးတွေရဲ့ မြေယာပြန်လည်တောင်းဆိုမှုကို ၂၀၂၀ မတိုင်မီ ပြန်လည်နေရာချထားပေးမယ်လို့ ကတိပေးခဲ့တယ်။ ဩစတြေးလျက ၁၉၉၃ ခုနှစ်မှာ Native Title Act ကို ပြဋ္ဌာန်းအတည်ပြုခဲ့ပြီး ဩစတြေးလျမူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေနဲ့ တောရက်စံရေလက်ကြားကျွန်းသားတွေကို သူတို့ဆုံးရှုံးနစ်နာခဲ့မှုတွေကို ပြန်လည်တောင်းဆိုဖို့ ခွင့်ပြုခဲ့တယ်။

အခြားစီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ

မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေအနေနဲ့ အခြားစီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးတွေချိုးဖောက်ခြင်းကိုလည်း ရင်ဆိုင်ခဲ့ရတယ်။ အချို့ဒေသခံတိုင်းရင်းသားတွေအနေနဲ့ ပညာရေးနဲ့ စီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးတွေကို ၎င်းတို့မွေးဇာတိမှာ ရရှိခြင်းမရှိတာကြောင့် မွေးဖွားရာဇာတိဒေသကိုစွန့်ခွာထွက်ခွာခဲ့ရတယ်။ လူဦးရေထူထပ်ရာမြို့ပြဒေသတွေကို ဇာတိနယ်မြေကနေ စွန့်ခွာထွက်သွားရတာကြောင့် အခြားကွဲပြားခြားနားတဲ့ လွှမ်းမိုးကြီးစိုးရာယဉ်ကျေးမှုတွေကို လက်ခံကျင့်သုံးကြရတယ်။ သူတို့ရဲ့ စရိုက်လက္ခဏာရပ်တွေဟာလည်း လွှမ်းမိုးကြီးစိုးတဲ့ ယဉ်ကျေးမှုပုံစံတွေရဲ့ ဝါးမြို့ခြင်းကိုခံခဲ့ရတယ်။ အချို့ကတော့ ပညာသင်ကြားတတ်မြောက်ပြီးချိန်မှာ မွေးဇာတိကို ကျေးဇူးဆပ်တဲ့အနေနဲ့ ပြန်လည်အခြေချနေထိုင်ရင်း မွေးရပ်ဒေသဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ဖို့အတွက် ကူညီလုပ်ကိုင်ကြတယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း ဒီလူမျိုးတွေကနည်းပါးလှတာကို တွေ့ရတယ်။ အချို့လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေမှာဆိုရင် မူရင်းဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုတွေအတွက် အထူးပြုပညာရေးစနစ်တွေနဲ့ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အထူးအခွင့်အရေးတွေကို ၎င်းတို့ရဲ့သီးသန့်မှုကိုဖြစ်မှုအခြေအနေတွေကြောင့် ပေးအပ်ထားတာကို တွေ့ရတယ်။

မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုများအတွက် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး

လူ့အခွင့်အရေးကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းနဲ့ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီး ပေးအပ်မှုပုံစံတွေဟာ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွင်း လွှမ်းမိုးကြီးစိုးတဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းအမျိုးမျိုးရဲ့ ကွဲပြားခြားနားပုံကို လိုက်ပြီး ပုံစံကွဲပြားစွာတည်ရှိတယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း နိုင်ငံတော်တွေမှာ အဓိကတွေ့ရတဲ့အားနည်းချက်တစ်ခုက မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေရဲ့ အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်ရင် မျက်ကွယ်

ပြုနေကြတာပဲ။ အထူးသဖြင့် ဒီအချက်ကို စီးပွားရေးဆိုင်ရာအခြေခံအခွင့်အရေးတွေမှာ တွေ့ရလေ့ရှိတယ်။ နိုင်ငံအချို့မှာ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေရဲ့ စီးပွားရေးနဲ့ အခြားတန်းတူညီမျှအခွင့်အရေးတွေကို အထူးအခွင့်အရေးတွေပေးအပ်လေ့ရှိကြပေမယ့် အထက်မှာဆိုပြီးသလို နိုင်ငံအနည်းငယ်ကပဲ အဆိုပါလုပ်ငန်းတွေကို ဖော်ဆောင်ပေးအပ်လေ့ရှိတယ်။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂကရဲ့ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေရဲ့ အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း (UNDRIP) မှာလည်း မူရင်းဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုတွေအတွက် အခြားစီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းနဲ့ ကာကွယ်ပေးအပ်မှုတွေကို ပြဌာန်းဖော်ပြထားတယ်။ အဲ့ဒီမှာ ပါဝင်တဲ့ အချက်အချို့ကတော့

- နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံတကာမှ ပြဌာန်းထားသော အလုပ်သမားဥပဒေအတိုင်း မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေအနေနဲ့ ခံစားခွင့်အခွင့်အရေးအပြည့်အဝရှိတယ်။
- မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုကလေးငယ်တွေကို စီးပွားရေးအတွက် အမြတ်ထုတ်ခြင်း သို့မဟုတ် စေခိုင်းမှုတို့မှ ကာကွယ်ရမယ်။ အကယ်၍ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းအရ လုပ်ငန်းခွင်ဝင်နေတဲ့ကလေးငယ်များကို ကစားချိန်၊ နားချိန်နှင့် ပညာသင်ကြားချိန်ရရှိစေရန် စီမံပေးအပ်ရမယ်။
- အလုပ်သမားအဆင့်အတန်းအရ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို ကာကွယ်ပေးအပ်ရမှာဖြစ်သလို ကျွန်ုပ်တို့ခိုင်းစေခြင်းနှင့် အမွေခိုင်းစေခြင်းမပြုရ။
- မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုများအနေဖြင့် စီးပွားရေးအခြေအနေပွဲဖြိုးတိုးတက်ရန်၊ ပညာသင်ယူနိုင်ခွင့်ရရှိရန်နှင့် အခြားလူမှုရေးအခြေအနေများကို ပွဲဖြိုးတိုးတက်မှုရရှိစေရန် ကြိုးပမ်းခွင့်ရှိတယ်။
- ကျမ်းမာရေးအခြေအနေ၊ အိမ်ယာထူထောင်မှုနှင့် အခြားစီးပွားရေး အခြေအနေများကို ပွဲဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် ပူးပေါင်းပါဝင်ခွင့်ရှိသလို အစိုးရရဲ့ ပွဲဖြိုးတိုးတက်ရေးပေါ်လစီများက ၎င်းတို့ရဲ့ အထက်ပါ အခြေအနေများကို အကျိုးထိခိုက်စေခြင်းမရှိစေရဆိုတဲ့ အချက်တွေပဲ။

မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေအနေနဲ့လည်း မိမိကြမ္မာမိမိဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်

■ ဖြိုးခိုင်လတ်

နဲ့ လူ့အခွင့်ရေးဆိုင်ရာ ရပိုင်ခွင့်တွေကို နားလည်ဖို့လိုအပ်ပြီး ၎င်းတို့ရပိုင်ခွင့်ဖြစ်တဲ့ စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းသစ်တွေကို ဖန်တီးခွင့်ရှိတယ်ဆိုတာကို နားလည် ဖို့လိုအပ်တယ်။ အမေရိကန်နိုင်ငံမှာဆိုရင် ဥပမာအားဖြင့် အင်ဒီးယန်းလောင်းကစားမှုဆိုင်ရာ အက်ဥပဒေကို ၁၉၈၈ ခုနှစ်မှာ ကွန်ဂရက်က ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြီး အဲဒီအချိန်ကစလို့ အမေရိကန်နိုင်ငံပြည်နယ် ၂၈ ခုမှာ အင်ဒီးယန်းကာစီနို လောင်းကစားရုံပေါင်း ၂၂၅ ရုံလောက် ထွက်ပေါ်လာတယ်။ အဲဒီကနေ အင်ဒီးယန်းမူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေအတွက် အခွန်ငွေ ၂၆ ဘီလီယံခန့်ရရှိခဲ့တယ်။ ဒါ့ပြင် အဆိုပါလောင်းကစားရုံတွေဟာ ဆင်းရဲမွဲတေမှုနဲ့ အလုပ်လက်မဲ့ရာခိုင်နှုန်းကို လျော့ချနိုင်ခဲ့တာကို တွေ့ရတယ်။ ကာစီနိုတွေကနေရရှိတဲ့ အခွန်တွေနဲ့ အင်ဒီးယန်းလူမျိုးစုတွေအတွက် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းတွေအပြင် အခြားသော လူမှုရေးအစီအစဉ်တွေကိုလည်း ပြုလုပ်ပေးနိုင်ခဲ့တယ်။

ဒါ့ပြင် မြောက်မြားစွာသော စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အစီအမံတွေမှာ အမေရိကန် မူရင်းဌာနေ လူမျိုးစုတွေရဲ့ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အထူးပြုလုပ်ငန်းတွေကိုလည်း ထည့်သွင်းနိုင်ခဲ့တယ်။ ဥပမာ-ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ခရီးသွားလုပ်ငန်းတွေပဲ။ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေရဲ့ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်တွေ၊ သမိုင်းဆိုင်ရာ နေရာဒေသတွေနဲ့ လက်မှုအနုပညာတွေကို အခြေပြုတဲ့ ခရီးသွားလုပ်ငန်းတွေဖွံ့ဖြိုးစေခဲ့တာကြောင့် လူမျိုးစုတွေနဲ့ ဒေသတွင်း စီးပွားရေးလျင်မြန်စွာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခဲ့တာကို တွေ့ရတယ်။ ဌာနေလူမျိုးအခြေခံခရီးသွားလုပ်ငန်းတွေဖွံ့ဖြိုးခဲ့တာကြောင့် မူရင်းဌာနေလူမျိုးဒေသတွင်း ရိုးရာအကတွေ၊ သီးချင်းသီဆိုခြင်း၊ စာပေယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာတရား၊ နေအိမ်အဆောက်အအုံနဲ့ အခြားကဏ္ဍဆိုင်ရာ အလုပ်အကိုင်သစ်တွေရရှိခဲ့ပြီး စီးပွားရေးဆိုင်ရာမှာရယူနိုင်ခဲ့ကြတယ်။

မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေအတွက် လက်ရှိ ကြိုးစားအားထုတ်မှုများ

၂၀၀၃ ခုနှစ်မှာ ထွက်ပေါ်လာတဲ့ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂရဲ့ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုအခွင့်အရေးသဘောတူကြေညာချက် (UNDRIP) ဟာ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းနဲ့ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးမှာ မူရင်းဌာနေလူနည်းစုလူမျိုးတွေအတွက် အသိအမှတ်ပြုအလေးပေးဖို့ အရေးပါတဲ့ အဆင့်တစ်ဆင့်ပဲဖြစ်တယ်။ ဝေဖန်သူတွေအနေနဲ့ UNDRIP ဟာ စာရွက်ပေါ်မှာ ရေးသားထားတဲ့ သဘောတူညီမှုတစ်ခုအဆင့်သာရှိတယ်လို့ ဆိုကြပေမယ့် နိုင်ငံတွေအတွင်းမှာ လူ့အခွင့်အရေးလှုပ်ရှားသူတွေအနေနဲ့ အစိုးရတွေကို မူရင်းဌာနေလူနည်းစုအခွင့်အရေးအတွက် တောင်းဆိုရာမှာ ကိုးကားစရာနဲ့ လက်ကိုင်ပြစရာအကြောင်းအရာဖြစ်ခဲ့တယ်။ ဒါ့ပြင် UNDRIP ကို အသိအမှတ်မပြု သဘောတူဆန့်ကျင်ခဲ့တဲ့ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ဩစတြေးလျ၊ ကနေဒါနဲ့ နယူးဇီလန်နိုင်ငံအစိုးရတွေတောင် နောက်ပိုင်းမှာ မူရင်းဌာနေလူနည်းစုလူမျိုးတွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး အခွင့်အရေးတွေ၊ ကာကွယ်မှုတွေကို နိုင်ငံရေးအစီအစဉ်တွေထဲမှာ ထည့်သွင်းရေးဆွဲခဲ့တာကို တွေ့ရတယ်။

ကနေဒီးယန်း အင်ဒီးယန်းတွေရဲ့ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှု

ကနေဒါနိုင်ငံမှာဆိုရင် မူရင်းဌာနေလူမျိုးနွယ်စုတွေကို နိုင်ငံရဲ့ ပထမနိုင်ငံသားအဖြစ် အထူးအခွင့်အရေးတွေပေး အသိအမှတ်ပြုထားတာကို တွေ့ရတယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေကို ပထမနိုင်ငံသားအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုဖို့အတွက် ထင်ထားသလို လျင်လျင်မြန်မြန်ရရှိခဲ့တာတော့မဟုတ်ဘူး။ ၂၀၀၃ ခုနှစ်မှာ ကနေဒီးယန်း မူရင်းဌာနေ လူမျိုးစု

တွေ့အနေနဲ့ ဆင်းရဲမွဲတေမှုကို အဆုံးသတ်ပေးဖို့ နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ဆန္ဒ ထုတ်ဖော်ပွဲတွေကို နိုင်ငံအနှံ့ပြုလုပ်ခဲ့ကြတယ်။ ဇွန်လ ၂၉ ရက်နေ့ကို ဆန္ဒ ပြသုတွေ့က မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုနေ့အတွက် အရေးယူဆောင်ရွက်ပေးရေးနေ့ အဖြစ် သတ်မှတ်ပေးဖို့နဲ့ ကနေဒါအစိုးရကို ၎င်းတို့လူမျိုးစုတွေရဲ့ ပညာ ရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ ဝင်ငွေရရှိမှုနဲ့ အခြားအခွင့်အရေးတွေကို ဖော်ဆောင် ပေးဖို့အတွက် ဖိအားပေးတောင်းဆိုခဲ့တယ်။ ဒါဟာ ကနေဒါနိုင်ငံရဲ့ ပထမ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေရဲ့ အခွင့်အရေးအတွက် အင်တိုက်အားတိုက် ပထမ ဆုံးတောင်းဆိုမှုတစ်ရပ် ဖြစ်လာခဲ့ပြီး အစိုးရက ၎င်းတို့အခွင့်အရေးကို အသိ အမှတ်ပြုပေးအပ်ခဲ့ရတဲ့အကြောင်းပဲ။

အမေရိကန် အင်ဒီးယန်းလှုပ်ရှားမှု

အမေရိကန်နိုင်ငံရဲ့ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေအနေနဲ့လည်း ၎င်းတို့အခွင့် အရေးကို အစိုးရက တောင်းဆိုမှုမပါဘဲ ပေးခဲ့တာတော့မဟုတ်ဘူး။ အမေ ရိကန် အင်ဒီးယန်းတွေအနေနဲ့ ၎င်းတို့မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေအတွက် အထူး အခွင့်အရေး ကို လှုပ်ရှားမှုပေါင်းများစွာ ပြုလုပ်ပြီးမှ ရရှိခဲ့တာပဲ ဖြစ်တယ်။ ဒီထဲက အရေးပါတဲ့ လှုပ်ရှားမှုတစ်ခုကတော့ ၁၉၇၀ ခုနှစ်တွေမှာ ပေါ် ပေါက်ခဲ့တဲ့ အမေရိကန်အင်ဒီးယန်းလှုပ်ရှားမှု (AIM) ပဲ။ AIM အုပ်စုတွေ ရဲ့ လှုပ်ရှားမှုတွေဟာ အငြင်းပွားဖွယ်ရာကောင်းပြီး တစ်ခါတစ်ရံမှာ ၎င်း တို့ရဲ့ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာတောင်းဆိုမှုဟာ အကြမ်းဖက်မှုအသွင်ဆောင်ခဲ့တာကို တွေ့ရတယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း အဆိုပါလှုပ်ရှားမှုတွေကြောင့်ပဲ အမေရိကန်နိုင်ငံ ရဲ့ ပြည်ထောင်စုအစိုးရက မူရင်းဌာနေ အင်ဒီးယန်းတွေရဲ့ အခြေခံအခွင့် အရေးတွေကို ဖြည့်ဆည်းပေးခဲ့ရတယ်။ ၁၉၇၂ မှာ အမေရိကန်အင်ဒီးယန်း တွေက Trial of Broken Treaties: 20 Point Position Paper နဲ့အတူ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးနဲ့ အထူးအခွင့်အရေးတွေ တရားဝင်ပြဌာန်းဖို့တောင်း ဆိုခဲ့တယ်။ အဲဒီ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးနဲ့ အထူးအခွင့်အရေးတွေမှာ

မူရင်းဌာနေ အင်ဒီးယန်းတွေရဲ့ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု၊ သဘာဝရင်းမြစ်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ ၎င်းတို့ရဲ့ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုအပေါ် တရားဥပဒေအရ တရားမျှတမှုရှာဖွေပေးအပ်ခြင်း၊ လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ယုံကြည်ခွင့်၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအခွင့်အရေး၊ ပညာရေး၊ အိမ်ယာအခွင့်အရေး၊ ကျမ်းမာရေးနဲ့ အခြားစီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးတွေ ပါဝင်တယ်။ သတင်းဌာနတွေနဲ့ မီဒီယာတွေကပါ AIM ရဲ့ တောင်းဆိုတဲ့အချက် ၂၀ ကို ဝေဝေသာသာဖော်ပြခဲ့ကြပြီး နောက်ပိုင်းမှာ အဆိုပါအချက် ၂၀ ဟာ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂက ကြေညာခဲ့တဲ့ UNDRIP (အပြည့်အစုံကို အထက်မှာ ဖော်ပြပြီး) ရဲ့ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုအခွင့်အရေးအခြေခံအချက်အလက်တွေဖြစ်လာခဲ့တယ်။

AIM ရဲ့ နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုတွေမှာ အကြမ်းဖက်မှုအချို့ပါဝင်ခဲ့တဲ့အတွက် ဒေသတွင်းဆိုင်ရာ လူ့အဖွဲ့အစည်းအနေနဲ့ AIM ရဲ့ ရပ်တည်ချက်အနေအထားဟာ အကောင်းလား၊ အဆိုးလားဆိုပြီး ယနေ့ထက်တိုင် အငြင်းပွားလျက်ရှိတာကို တွေ့ရတယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း ၎င်းတို့ကိုင်စွဲထားခဲ့တဲ့ တောင်းဆိုမှုအချက်တွေဟာ လူ့အခွင့်အရေးရဲ့ အခြေခံအချက်အလက်တွေပဲဖြစ်သလို တချို့အခွင့်အရေးတွေဟာ အစိုးရအနေနဲ့ လိုက်လျောပေးအပ်ခဲ့ပေမယ့် တချို့အချက်တွေနဲ့ပတ်သက်ရင် ယနေ့အချိန်ထိ ဆွေးနွေးအဖြေရှာနေရဆဲပဲ။ ယနေ့ခေတ် နိုင်ငံတကာအသိုင်းမှာ လူ့အခွင့်အရေးရဲ့ အခြေခံအချက်အလက်တွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး လူသားတိုင်းရရှိခံစားနိုင်ဖို့အတွက် အဖြေရှာနေရဆဲဖြစ်သလို ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းမှာရှိတဲ့ မူရင်းဌာနေ လူမျိုးစုတွေရဲ့ အခွင့်အရေးဟာလည်း ယနေ့အချိန်အထိ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းမှာ ဆွေးနွေးနေရဆဲ၊ အဖြေရှာနေရဆဲပဲဖြစ်တယ်။ ၎င်းတို့ရဲ့ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေးနဲ့ အခြားယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးတွေဟာ အချို့နိုင်ငံတွေမှာ ယနေ့အချိန်ထိ ပျောက်ကွယ်နေဆဲ၊ မေ့လျော့ခံနေရဆဲပဲ။

သုံးသပ်ချက်

ဒေသတစ်ခုအတွက် ပထမဆုံးနေထိုင်ခဲ့တဲ့ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေအနေနဲ့၎င်းတို့ရဲ့ လူမျိုးစုဆိုင်ရာအမွေအနှစ်တွေနဲ့ ယဉ်ကျေးမှုအဆောက်အုံတွေကို သူတို့နေထိုင်ရှင်သန်ခဲ့တဲ့ ကုန်းမြေတစ်လျှောက်မှာ သမိုင်းအထောက်အထားတွေအဖြစ် ထားရစ်ခဲ့ကြတယ်။ သူတို့ရဲ့ သမိုင်းဆိုင်ရာကုန်းမြေအတွင်း “ပထမဖြစ်မှု (ဝါ) မူရင်းဌာနေလူမျိုးဖြစ်မှု” ဆိုတာ နဲ့ ပတ်သက်ရင်တော့ သူတို့ရဲ့နေရာဒေသကို စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနဲ့ နိုင်ငံရေးအရ သိမ်းပိုက်ပြီး နောက်ပိုင်းမှာ လာရောက်အခြေချနေထိုင်တဲ့ လူမျိုးတွေကတော့ အသိအမှတ်ပြု လက်ခံကြတာ တွေ့ရခဲ့တယ်။ လာရောက်အခြေချနေထိုင်သူ အပြင်လူတွေအနေနဲ့ မူရင်းဌာနေလူနည်းစုတွေရဲ့ ယဉ်ကျေးမှုအရ ပိုင်ဆိုင်တဲ့မြေနေရာတွေကို အသိအမှတ်မပြုရုံမက အင်အားနဲ့ အနိုင်ယူသိမ်းပိုက်ခဲ့ကြသလို ၎င်းတို့ကို မောင်းထုတ်ခြင်း၊ သတ်ဖြတ်ခြင်းနဲ့သေးငယ်တဲ့နေရာတွေကို အင်အားနဲ့ရှေ့ပြောင်းစေပြီး နယ်မြေကျဉ်းအောင်ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေဟာ ၎င်းတို့ပိုင်ဆိုင်တဲ့ ကုန်းမြေနေရာတွေ ပျောက်ကွယ်လာခြင်းနဲ့အတူ ယဉ်ကျေးမှုနဲ့ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုတွေလည်း တဖြည်းဖြည်းပျောက်ဆုံးလာခဲ့ရတယ်။

တစ်ခင်းတိုင်းတပါးသားတွေရဲ့ ယဉ်ကျေးမှုတွေဟာ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေရဲ့ စီးပွားရေးအခွင့်အရေးနဲ့ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးတွေအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုကြီးမားခဲ့ပြီး ၎င်းတို့ဟာ အပယ်ခံအဖြစ်ကို ရောက်ရှိခဲ့ကြတယ်။ အဆိုပါအခြေအနေနဲ့ပတ်သက်ပြီး ၂၀ ရာစုနောက်ပိုင်းမှာ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအနေနဲ့ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေအတွက် ၎င်းတို့အခွင့်အရေးတွေကို ပြန်လည်ပေးအပ်နိုင်ဖို့ ပူးပေါင်းကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုတွေပြုလုပ်ခဲ့တာ ယနေ့အထိဖြစ်သော်လည်း အပြည့်အဝမဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ခဲ့ကြဘူး။ ၎င်းတို့အခွင့်အရေးတွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုမှာ

နေ့ကွေးစေရတဲ့ ပထမအကြောင်းကတော့ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုပဲ။ ရာစုနှစ်တွေနဲ့ချီတည်ဆောက်ခဲ့တဲ့ နိုင်ငံတော်တွေအနေနဲ့ ၎င်းတို့ရဲ့မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုတောင်းဆိုချက်ဟာ အငြင်းပွားဖွယ်ရာနဲ့ အဆုံးသတ်ခဲ့တယ်။ ဒါပြင် နောက်ထပ် အခက်အခဲတွေ့စေတဲ့ အချက်ကတော့ အမျိုးသားနိုင်ငံတော်တည်ထောင်ခြင်းပဲ။ ယနေ့လက်ရှိ လွှမ်းမိုးကြီးစိုးနေတဲ့ ယဉ်ကျေးမှုလူ့အဖွဲ့အစည်းတွေက မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေရဲ့ အခွင့်အရေးနဲ့ တောင်းဆိုချက်တွေကို အသိအမှတ်ပြုလက်ခံခဲ့ကြတယ်ဆိုပေမယ့် အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိသာဖြစ်တယ်။ အတိတ်သမိုင်းမှာ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့စီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးတွေ၊ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာပိတ်ပင်ခြင်းအမှားတွေ၊ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုအခွင့်အရေး အခြားတရားမျှတမှုရှိတဲ့ လျော်ကြေးပေးအပ်မှုတွေ အစရှိတဲ့ အချက်တွေသာဖြစ်ပြီး UNDRIP မှာ ဖော်ပြထားတဲ့ အမျိုးသားနိုင်ငံတော်တွေ တည်ထောင်ပိုင်ခွင့်ကိုတော့ ဘယ်နိုင်ငံမှ ခွင့်ပြုပေးအပ်တာမရှိဘူး။

မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုအုပ်စုတစ်စုတည်းသာ သမိုင်းတစ်လျှောက်မှာ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေကို ခံစားခဲ့ရတာမဟုတ်ဘူး။ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်ရင် တန်းတူညီမျှမှုကို သမိုင်းတစ်လျှောက်လျစ်လျူရှုခံခဲ့ရတာကတော့ အမျိုးသမီးတွေလည်းပါဝင်တယ်။ အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ လူသားတစ်ဦးရရှိခွင့်ရှိတဲ့ တန်းတူညီမျှတဲ့အခွင့်အရေးကို မျက်ကွယ်ပြုခံခဲ့ရသလို နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းမှုပေါင်းများစွာကိုလည်း အမျိုးသမီးဖြစ်ခြင်းကြောင့် သမိုင်းတစ်လျှောက်ခံစားခဲ့ရတယ်။ ဒါကို ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ လာမယ့်အခန်းမှာ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုတွေနဲ့ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးအကြောင်းကို လေ့လာကြမယ်။

ဆက်ပစ်ပေးခွန်းများ

ကျွန်တော်တို့ ပတ်ဝန်းကျင်က မူရင်းဌာနေ လူမျိုးစုလူမျိုးတွေရဲ့ အခြေအနေက ဘာတွေဖြစ်မလဲ။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ကနေဒါ၊ ဩစတြေးလျ၊ နယူးဇီလန်နဲ့ အချို့တိုင်းပြည်တွေမှာ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုလူမျိုးတွေ တည်ရှိနေထိုင်ကြတယ်။ ဒီနိုင်ငံတွေက မူရင်းတိုင်းရင်းသားတွေရဲ့ အချို့အခွင့်အရေးတွေဟာ ယနေ့အချိန်ထိ လျစ်လျူရှုခံထားရဆဲပါ။ ၎င်းတို့ရဲ့ အခွင့်အရေးတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး တချို့ကို ယနေ့ခေတ်မှာ တင်ပြတောင်းဆိုမှုတွေ၊ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းနဲ့အတူ ပူးပေါင်းဖြည့်ဆည်းမှုတွေ ပြုလုပ်နေပေမယ့် နှေးကွေးလှတာကို တွေ့မြင်နေရဆဲပဲ။ ကျွန်တော်တို့မြန်မာနိုင်ငံနဲ့ ကျွန်တော်တို့တွေရဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်အသိုင်းအဝိုင်းမှာရော မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေ နေထိုင်တည်ရှိခဲ့သလား။ နေထိုင်နေဆဲလား။ သင့်အနေနဲ့ ကျွန်တော်တို့ပတ်ဝန်းကျင်မှာ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေရှိခဲ့တယ်၊ ရှိနေတယ်ဆိုရင် အောက်ပါမေးခွန်းတွေကို စာရွက်တစ်ရွက်မှာ ဖြေကြားပြီး အဖြေကို လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေတွေ၊ အထက်မှာဖော်ပြထားတဲ့ UNDRIP ထဲက အချက်တွေနဲ့ တိုက်ကြည့်ပြီး ပတ်ဝန်းကျင်က ၎င်းတို့ရဲ့အခွင့်အရေးတွေ ချိုးဖောက်ခံရမှုနဲ့ ရရှိခံစားချက်တွေကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာပါ။

- မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေအနေနဲ့ ၎င်းတို့ပိုင်ဆိုင်ခဲ့တဲ့ မြေယာတွေကို ပြန်လည်တောင်းဆိုမှုရှိခဲ့သလား။ ဘယ်လိုပုံစံနဲ့ တောင်းဆိုကြသလဲ။
- ၎င်းတို့အနေနဲ့ ဖိခင်ဘာသာစကား အသုံးပြုမှုရှိသလား။ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အဓမ္မအနှစ်တွေနဲ့ အခြားရိုးရာယုံကြည်ကိုးကွယ်မှု သီးသန့်ရှိခဲ့သလား။ ဘယ်လိုပုံစံနဲ့ရှိခဲ့ပြီး အာဏာပိုင်တွေအနေနဲ့ ဒါကိုတားမြစ်ပိတ်ပင်ထားသလား။

- ကျွန်တော်တို့ပတ်ဝန်းကျင်က မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေအနေနဲ့ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေး အပြည့်အဝတန်းတူရရှိရဲ့လား။ ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့် အပါအဝင်အခြား နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးတွေ ချိုးဖောက်ခံရတာရှိလား။
- ၎င်းတို့ရဲ့ စီးပွားရေးအခွင့်အရေးတွေကို အစိုးရအနေနဲ့ အပြည့်အဝအကာအကွယ်ပေးထားရဲ့လား။ စီးပွားရေးအထူးအခွင့်အရေးတွေကိုရော အစိုးရအနေနဲ့ ပေးအပ်ထားတာရှိလား။

အသုံး (၆)

အမျိုးသမီးအခွင့်အရေး

လူ့သမိုင်းတစ်လျှောက် အချိန်အတော်များများမှာ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်ရင် နေရာအတော်များများမှာ ဆုံးရှုံးခဲ့ရတာကို တွေ့မြင်နိုင်တယ်။ အမျိုးသားတွေအနေနဲ့လည်းလူ့အခွင့်အရေးဆုံးရှုံးမှုကို ကြုံတွေ့ခံစားခဲ့ရပေမယ့် အမျိုးသမီးတွေဟာ ပမာဏများများ ပိုမိုဆုံးရှုံးခဲ့ရတာဖြစ်သလို လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုပုံစံခြင်းဟာ လွန်စွာကွဲပြားခြားနားတာကို တွေ့မြင်ရမှာဖြစ်တယ်။

လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအတွင်း အုပ်ချုပ်သူလူပုဂ္ဂိုလ် (ဒါမှမဟုတ်) အသင်းအဖွဲ့ (ဝါ) အုပ်စုတစ်ခုက လူ့အဖွဲ့အစည်းဝင်တွေအပေါ် လူ့အခွင့်အရေးကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခဲ့ရင် ဒီကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုကို လူ့အဖွဲ့အစည်းဝင် အမျိုးသားများသာမက အမျိုးသမီးများကပါ တန်းတူခံစားရမှာဖြစ်တယ်ဆိုတာအသေအချာပဲ။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီပုံစံကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုတွေအပြင် အမျိုးသားတွေမခံစားရတဲ့ အခြားကွဲပြားခြားနားတဲ့ပုံစံနဲ့ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ အခွင့်

■ ဖြိုးခိုင်လတ်.....

အရေးတွေဟာ ကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခံနေရပြန်တယ်။ ကွဲပြားခြားနားမှုဆိုတာက တော့ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတော်များများမှာ ရိုးရာလေ့ထုံးတမ်း ယဉ်ကျေးမှု အရ လူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့ ပါဝါနဲ့ အခွင့်အာဏာကို အမျိုးသားတွေကိုပေးအပ် ထားမှုကြောင့်ပဲလို့ ဆိုနိုင်တယ်။

ဘာသာရေးဆိုင်ရာအဆောက်အအုံတွေ၊ ဘုရားကျောင်းတွေနဲ့ ဗလီတွေ၊ စီးပွားရေးကဏ္ဍနဲ့ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာနယ်ပယ်တွေအပြင် လူ့အဖွဲ့ အစည်းရဲ့ ကဏ္ဍအတော်များများမှာ ယဉ်ကျေးမှုအရ အမျိုးသမီးတွေဟာ လူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့ ဒုတိယလိင်ဆိုတဲ့ အခန်းကဏ္ဍအဖြစ် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်း ခြင်းခံရတာကို တွေ့မြင်နိုင်တယ်။ ဒီခွဲခြားဆက်ဆံခံရမှုပြဋ္ဌာန်းချက်တွေ ဟာ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း အမျိုးသမီးတွေကို လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ ရုပ်ပိုင်း ဆိုင်ရာနဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းစေဖို့အတွက် အားပေးထောက် ကူပေးသလိုဖြစ်စေတယ်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းအနေနဲ့ အမျိုးသမီးတွေကို အမျိုး သားများရဲ့ လက်အောက်ခံအဖြစ်သာ မြင်နိုင်ခြင်းကြောင့် အဆိုပါအမြင် နဲ့အတူ လူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့ နေရာတိုင်းမှာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ဒုတိယလိင် အဖြစ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပြုနေကြပြီး ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်ခြင်း၊ တန်းတူညီမျှမရှိတဲ့ လုပ်ခလစာပေးခြင်းနဲ့ လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း အခြားနည်းမျိုးစုံနဲ့ ခွဲခြားဆက်ဆံ ခံရခြင်းတွေကို အမျိုးသမီးတွေ ခံစားနေရတယ်။ ဒါကြောင့်လည်း နိုင်ငံ ရေးတည်ငြိမ်မှုမရှိတဲ့တိုင်းပြည်တွေနဲ့ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုနည်းပါးတဲ့တိုင်း ပြည်တွေမှာ အမျိုးသမီးတွေကို လိင်ကျွန်အဖြစ်ရောင်းစားမှုတွေအပါအဝင် အခြားပုံစံမျိုးစုံနဲ့ အကြမ်းဖက်မှုကိုခံစားနေရတာ သမိုင်းတစ်လျှောက် မြင် တွေ့ခဲ့ပြီးဖြစ်တယ်။ ပိုပြီးဝမ်းနည်းစရာကောင်းတာက အဲ့ဒီကြမ်းကြုတ် ရက်စက်မှုဖြစ်စဉ်များဟာ ယနေ့မော်ဒန်ခေတ်သစ်တိုင်အောင် ဆက်လက် ဖြစ်ပွားတည်မြဲလျက်ရှိနေခြင်းပဲ။

ဒီအခန်းမှာ လေ့လာဆန်းစစ်ထားတာကတော့ အတိတ်ကဖြစ်ပွား ခဲ့တဲ့ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေအပြင် အမျိုးသမီးအခွင့်

■ ဖြိုးခိုင်လတ်.....

အရေးကို အရေးပေးတန်ဖိုးထားပါတယ်ဆိုတဲ့ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုလို နိုင်ငံမျိုးတောင် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်ရင် အသိအမှတ်ပြုမှုမှာ နှောင့်နှေးကြန့်ကြာနေတာကို တွေ့မြင်နိုင်တယ်။ အထင်ရှားဆုံးသာက ကတော့ ယနေ့တိုင်အောင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှာ အမျိုးသမီးသမ္မတ မရှိသေးပါဘူး။ ဒါပေမဲ့လည်း လူ့အခွင့်အရေးကိုလေးစား လိုက်နာမှုမရှိဘူး လို့ စွပ်စွဲခံရတဲ့ အစွဲအစွဲပါကစွဲတန်လိုနိုင်ငံမျိုးမှာ အမျိုးသမီးခေါင်းဆောင် ရှိနှင့်နေပြီးဖြစ်တာကို တွေ့ရတယ်။ ဒါ့ပြင် ဒီအိန္ဒိယ၊ နယူးဇီလန်၊ ကနေဒါ၊ ဗြိတိန်နဲ့ ဂျာမနီနိုင်ငံတွေအပြင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုစွပ်စွဲချက်တွေ ကို ဆယ်စုနှစ်များစွာ ဖြေရှင်းခဲ့ရတဲ့ မြန်မာနိုင်ငံမှာဆိုရင်လည်း အမျိုး သမီးခေါင်းဆောင်ဖြစ်တဲ့ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က ယနေ့နိုင်ငံကိုဦးဆောင် နေတာဖြစ်ကြောင်းတွေ့ရှိနိုင်သော်လည်း အမေရိကန်ရဲ့နောက်ဆုံးအမျိုး သမီးသမ္မတကတော့ ပေါ်ထွက်လာခြင်းမရှိသေးဘူး။

လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး

ပုံမှန်လည်ပတ်နေတဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုရဲ့ ဝေလှေထုံးတမ်းဆိုင် ရာ ယဉ်ကျေးမှုစံနှုန်းနဲ့ တန်ဖိုးသတ်မှတ်ချက်တွေမှာ အမျိုးသမီးတွေဟာ အမျိုးသားတွေနောက်က အဆင့်တစ်ဆင့်နိမ့်တဲ့ ဒုတိယလိင်အဖြစ်သတ် မှတ်စံထားကြတာကို အများအားဖြင့်တွေ့နိုင်တယ်။ ကမ္ဘာပေါ်မှာ အမျိုးသား နဲ့ အမျိုးသမီးတွေကို တန်းတူအခွင့်အရေးပေးတန်ဖိုးထားတဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်း တွေရှိနေသော်လည်း အလွန်နည်းပါးပြီး သေးငယ်တဲ့အုပ်စုအဖြစ်သာတည် ရှိနေတယ်။

တချို့လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေမှာ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ အခွင့်အရေးအပေါ် ကျူးလွန်ချိုးဖောက်ထားတဲ့ တန်ဖိုးသတ်မှတ်ချက်စံတွေဟာ ဥပဒေတွေအတွင်း တရားဝင်ရေးသားပြဋ္ဌာန်းထားတာကို တွေ့ရသော်လည်း လူ့အဖွဲ့အစည်း အများစုမှာတော့ အဆိုပါစံသတ်မှတ်ချက်တွေဟာ လူ့အဖွဲ့အစည်းဝင်တွေ

ကြား ကိုင်စွဲထားတဲ့ ယဉ်ကျေးမှုတန်ဖိုးစံတွေအဖြစ်သာမြင်နိုင်တယ်။ ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ ဥပဒေတွေအတွင်းရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေကို ဥပဒေကို ပြင်ဆင်ပြဋ္ဌာန်းလိုက်ရုံနဲ့ ပြန်လည်တည်မတ်နိုင်သော်လည်း လူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာတန်ဖိုးစံအတွင်းက ကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုတွေကိုတော့ ပြန်လည်ပြင်ဆင်ဖို့ ပိုမိုခက်ခဲတာကို တွေ့ရတယ်။

လူ့အဖွဲ့အစည်းက အမျိုးသမီးနဲ့ အမျိုးသားတွေကို ခွဲခြားထားတဲ့ တန်ဖိုးစံတွေဟာ လူ့အဖွဲ့အစည်းဝင်အမျိုးသားတွေကို အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ကြိမ်ဖန်များစွာ ပုံစံအမျိုးမျိုးနဲ့ကျူးလွန်ချိုးဖောက်ဖို့အတွက် တွန်းအားပေးသလိုရှိနေပါတယ်။ လူသားတစ်ဦးကို ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းမှုဟာ လူ့အခွင့်အရေးကို အပြည့်အဝချိုးဖောက်ခြင်းလို့ အပြည့်ပြည့်ဆိုင်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းမှာ အတိတ်လင်း ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သလို နိုင်ငံပေါင်းများစွာကလည်း အဆိုပါကတိကဝတ်ကို လေးစားလိုက်နာဖို့နဲ့ စောင့်ကြည့်ထိန်းမတ်ဖို့ကတိပေးထားခဲ့ပြီးဖြစ်တယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း လူ့အခွင့်အရေး ပြည့်ဝပါတယ်ဆိုတဲ့ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနဲ့ ကနေဒါအပါအဝင် ကမ္ဘာ့လူ့အဖွဲ့အစည်း အတော်များများမှာ အမျိုးသမီးတွေကို ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှိပ်စက်မှုဟာ ကြီးမားတဲ့လူမှုရေးဆိုင်ရာပြဿနာအဖြစ် ယနေ့တိုင် တည်ရှိနေတာကို တွေ့ရတယ်။ ဒါ့ပြင် အမျိုးသမီးများဟာ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်ခံရမှုမှာ အဓိကသားကောင်အဖြစ်တည်ရှိနေတဲ့အပြင် လူ့အဖွဲ့အစည်း တန်ဖိုးစံတွေကလည်း အဲ့ဒီ လက်ခံနိုင်စရာမရှိတဲ့ နှိပ်စက်တဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေကို တစ်ခါတစ်ရံမှာ ထောက်ခံသလိုဖြစ်နေတာကို တွေ့ရတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံမှာဆိုရင်လည်း ကိုယ့်ယောက်ျားက ကိုယ့်မိန်းမကို ရိုက်နှက်ဆုံးမပိုင်ခွင့်ရှိတယ်ဆိုတဲ့ အယူအဆဟာ ယနေ့ထက်တိုင် လက်ခံနေကြတဲ့အယူအဆဖြစ်သလို မိမိပတ်ဝန်းကျင်မှာ ယောက်ျားကမိန်းမကို အရက်မူးပြီးရိုက်နှက်နှိပ်စက်နေရင်တောင် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးကျူးလွန်

ချိုးဖောက်ခြင်းဆိုတာထက် သူ့မယားသူရိုက်ပိုင်ခွင့်ရှိတယ်ဆိုတဲ့ အယူ အဆကို ကျွန်တော်တို့လူ့အဖွဲ့အစည်းက ကိုင်စွဲထားတုန်းရှိတာကို တွေ့ မြင်နိုင်တယ်။

အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု

ဥပဒေကစွတန်နိုင်ငံလိုနေရာမျိုးမှာ အစိုးရအဖွဲ့ဝင်တွေကိုယ် တိုင်က အမျိုးသမီးတွေကို အဓမ္မလက်ထပ်ခြင်းခံရမှုအတွက်ကို လက်ခံ လိုက်လျောဖို့ ဖိအားပေးပြောဆိုမှုတွေရှိသလို အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ အိမ် တွင်းမှာသာနေထိုင်ပြီး အိမ်ထောင်ရှင်မဖြစ်သာနေထိုင်ခြင်းက ပိုမိုကောင်း မွန်ကြောင်း ပြောဆိုမှုတွေရှိနေတယ်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှာတော့ အမျိုးသမီးတွေနဲ့ သူတို့ရဲ့ကလေးငယ်တွေကို အမျိုးသားတွေရဲ့ အကြမ်း ဖက်မှုကနေ ဥပဒေအရကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးထားတာကို တွေ့ရ တယ်။ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ လက်ခံမှုပုံစံတွေဟာ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုကို ဖြစ်ပွားစေဖို့အတွက် အားပေးစေတဲ့ အထောက်အပံ့တွေဖြစ်ပြီး အဆိုပါ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုပုံစံဟာ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတော်များများမှာ လူ့အခွင့် အရေးနဲ့ပတ်သက်ရင်ကြီးမားတဲ့ စိန်ခေါ်မှုတွေအဖြစ်တွေ့နိုင်တယ်။

အမျိုးသားရော အမျိုးသမီးများပါ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုပုံစံကို ပြုလုပ်ကျူးလွန်နေကြသော်လည်း အမျိုးသမီးများအနေနဲ့ အိမ်တွင်းအကြမ်း ဖက်မှုကို ခံစားရတာပိုများကြောင်း လေ့လာမှုတွေအရတွေ့နိုင်တယ်။ ကမ္ဘာ့ နိုင်ငံအတော်များများမှာ အမျိုးသားတွေက မိမိအိမ်ထောင်ဖက် အမျိုးသမီး အပေါ် ရိုက်နှက်ခြင်းတွေ၊ နှိပ်စက်ခြင်းတွေနဲ့ မိမိတို့ရဲ့သားသမီးတွေအပေါ် နှိပ်စက်မှုကျူးလွန်ခြင်းတွေကို အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ပြီး ဥပဒေအရအပြစ်ပေးအရေးယူဖို့ ပြဋ္ဌာန်းထားတာ တွေ့နိုင်တယ်။ ဒါပေမဲ့ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်ခံရမှုအတော်များများဟာ တရားဥပဒေဘောင်အတွင်း ရောက်ရှိမလာတာကို တွေ့ရတယ်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတော်များများရဲ့

ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာလက်ခံမှုပုံစံတွေအရ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ခင်ပွန်း အမျိုးသားတွေရဲ့ အကြမ်းဖက်မှုဟာ အိမ်တွင်းရေးအကြောင်းအဖြစ်သာ လက်ခံသတ်မှတ်ကြသလို အမျိုးသားတွေရဲ့ လုပ်ပိုင်ခွင့်အဖြစ် လက်ခံနေ ကြဆဲပါ။ ဓလေ့ထုံးတမ်းတွေရဲ့ အမျိုးသားတွေအပေါ် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက် ခွင့်ပေးထားမှုဟာ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေအတွင်း အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုတိုး ပွားစေဖို့အတွက် အားပေးနေသလို ဖြစ်နေတဲ့အပြင် လူ့အခွင့်အရေးအတွက် စိန်ခေါ်မှုတွေအဖြစ်ရှိနေတာကို တွေ့နိုင်တယ်။

စစ်ပွဲကြားမှ အမျိုးသမီးများ

အမျိုးသမီးတွေဟာ စစ်ပွဲဖြစ်ပွားရာဒေသတွေမှာလည်း အဓိက သားကောင်အဖြစ် အကြမ်းဖက်မှုပုံစံအမျိုးမျိုးကို ခံစားကြရတာ တွေ့နိုင် တယ်။ စစ်ပွဲတစ်ပွဲဖြစ်ပွားပါက အမျိုးသမီးတွေဟာ မိမိနေရာဒေသကနေ အိုးအိမ်စွန့်ခွာထွက်ပြေးကြရသလို စစ်ဘေးရှောင်စခန်းတွေမှာ သွားရောက် ခိုလှုံရလေ့ရှိပါတယ်။ စစ်ပွဲရဲ့သတ်မှတ်ချက်တွေကိုက လူ့အခွင့်အရေးအခြေ အနေတွေကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ချိုးဖောက်ကျူးလွန်ခြင်းဖြစ်တယ်။ အမျိုးသားတွေအနေနဲ့ စစ်ပွဲမှာဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ရခြင်း၊ အတင်းအဓမ္မ လုပ်အားပေးခြင်းနဲ့ အခြေခံအသက်ရှင်သန်ခွင့်ကိုသာ ကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခံ ရနိုင်သော်လည်း အမျိုးသမီးများအတွက်တော့ အသက်အန္တရာယ်အပြင် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနဲ့ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်ခံရခြင်း၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာကျူး လွန်ချိုးဖောက်ခံရခြင်းနဲ့ အဓမ္မအကြမ်းဖက်ခံရခြင်းတွေကို ခံစားရနိုင်ပါ တယ်။ အထူးသဖြင့် စစ်ပွဲတွေအတွင်းမှာ အမျိုးသားတွေဟာ အမျိုးသမီး တွေအပေါ် အဓမ္မလိင်အကြမ်းဖက်မှုကို အများဆုံး ကျူးလွန်လေ့ရှိကြောင်း လေ့လာမှုတွေအရ တွေ့ရှိရတယ်။ တိုင်ရင်းသားလက်နက်ကိုင်ဒေသတွေ မှာဆိုရင် စစ်ပွဲအတွင်း ဒေသတွင်းလက်နက်ကိုင် မျိုးနွယ်စုဝင်တွေရဲ့ အမျိုးသမီးတွေဟာ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့နှစ်ဘက်စလုံးရဲ့ သားကောင်အဖြစ်

ရောက်ရှိရတာကို တွေ့နိုင်တယ်။ မျိုးနွယ်စုလက်နက်ကိုင်တွေဟာ စစ်ပွဲ
အတွင်း အမျိုးသမီးတွေနဲ့ ကလေးငယ်တွေကို လူသားတံတိုင်း အကာ
အကွယ်အဖြစ် အသုံးပြုကြသလို အင်အားကြီးတဲ့တပ်ဘက်ကလည်း သူ
ပုန်အဖြစ်သတ်မှတ်နှိပ်စက်ခြင်း၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခြင်းနဲ့
အခြားအကြမ်းဖက်မှုတွေ ပြစ်မှတ်ထားပြုလုပ်ခြင်းကို ခံစားကြရတယ်။
ယနေ့ခေတ်မှာတော့ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းမှာ စစ်အတွင်းအမျိုးသမီးများခံစားခဲ့ရ
တဲ့ အထက်ပါပြစ်မှုကျူးလွန်သူတွေကို စစ်ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ပြီး
လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခြင်းအဖြစ်သတ်မှတ်ကာ နိုင်ငံ
တကာအသိုင်းအဝိုင်းက ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်အရေးယူလေ့ရှိပါတယ်။

အမျိုးသမီးများနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အလေ့အကျင့်များ

အစောပိုင်းမှာ ပြောခဲ့သလိုပဲ လူမှုအဖွဲ့အစည်းအတွင်းမှာ ရှိနေ
တဲ့၊ ရှိခဲ့တဲ့ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအလေ့အကျင့်တွေနဲ့ ယုံကြည်မှုတွေဟာ အမျိုး
သမီးတွေရဲ့ လူ့အခွင့်အရေးကို ပိတ်ပင်တားဆီးထားတာတွေ့နိုင်တယ်။
အထူးသဖြင့် ဘာသာရေးနဲ့ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ အယူအဆတွေမှာပဲ။
လူ့အဖွဲ့အစည်းအများစုအတွင်း လက်ခံယုံကြည်ကြတာက အမျိုးသမီးတွေ
ဆိုတာ အိမ်ထောင်မှု (ဝါ) အိမ်တွင်းရေးတာဝန်တွေကိုသာ ထမ်းဆောင်ရ
မယ်ဆိုတဲ့ အတွေးအခေါ်ပဲ။ အချို့ယဉ်ကျေးမှုလူ့အဖွဲ့အစည်းတွေမှာဆိုရင်
အမျိုးသမီးတွေရဲ့ ပညာသင်ကြားခွင့်နဲ့ ပတ်သက်ပြီး အတင်းအကျပ်တားမြစ်
ထားတာကိုလည်း တွေ့ရတယ်။

အသိပညာဟာ ပါဝါဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့စကားအရဆိုရင် ပညာတတ်
မဟုတ်တဲ့၊ ပညာရေးနဲ့ဝေးကွာပြီး ပညာရည်နိမ့်ကျတဲ့ အမျိုးသမီးတွေဟာ
စွမ်းအင်တွေပျောက်နေမှာပဲဖြစ်တယ်။ အကယ်၍ စွမ်းအားမရှိတဲ့ အမျိုး

တို့မြန်မာနိုင်ငံမှာဆိုရင်လည်း အမျိုးသမီးတွေရဲ့ ခေတ်ပေါ်အဝတ်အစား ဝတ်ဆင်မှုတွေအပေါ် အပြစ်ဆိုတဲ့သူတွေကို ခံနေရတုန်းပဲ။ ဒီအချက်တွေကို ပြန်ကြည့်ရင် ယဉ်ကျေးမှုလေ့ထုံးစံတွေဟာ အမျိုးသမီးတွေကို ဒုတိယ လိင်အဖြစ်ခွဲခြားဆက်ဆံခဲ့မှုကို ယနေ့တိုင်အောင် ကျူးလွန်ချိုးဖောက်နေဆဲ ပဲဆိုတာ တွေ့မြင်နိုင်တယ်။

ယနေ့ခေတ်မှာ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးလှုပ်ရှားမှုတွေမြင့်တက် လာခြင်းနဲ့အတူ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းက အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ယဉ် ကျေးမှုဆိုင်ရာအလေ့အကျင့်အတွေ့အရ နှိမ်ချခွဲခြားဆက်ဆံခံရမှုတွေ လျော့ ပါးလာနေသော်လည်း လူ့အဖွဲ့အစည်းတိုင်းရဲ့ နေရာတိုင်းမှာ ပုံစံတစ်မျိုး မျိုးနဲ့ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတွေကတော့ ဆက်လက်ဖြစ် ပွားနေတာကိုတွေ့မြင်နေရဆဲပါ။ ကျွန်တော်တို့ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေမှာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် နှိမ်ချခွဲခြားဆက်ဆံမှုတွေကို ယဉ်ကျေးမှုပုံစံဟောင်း တွေနဲ့ တိုင်းတာပြီးဆက်လက်ပြုကျင့်နေကြဦးမယ်ဆိုရင်ဖြင့် အမျိုးသမီး တွေရဲ့ အခွင့်အရေးဟာ အမြဲတမ်းဆုံးရှုံးနေရဦးမှာပဲဖြစ်ပါတယ်။

အမျိုးသမီးနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေး

သမိုင်းတစ်လျှောက်ကိုကြည့်မယ်ဆိုရင် အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ နိုင်ငံရေးနဲ့ပတ်သက်တဲ့ အာဏာပိုင်ဆိုင်မှုမှာ အနည်းအကျဉ်းပဲ ရရှိခံစားခဲ့ ရတာကို တွေ့နိုင်တယ်။ ဒီမိုကရေစီကို ကျင့်သုံးကြတဲ့နိုင်ငံတွေမှာဆိုရင် လည်း အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာခေါင်းဆောင်မှုဆိုတာထက် ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ကိုတောင် အပြည့်အဝရခဲ့ကြတာမဟုတ်ဘူး။ ဥပမာပြော ရရင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှာ အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ ဆန္ဒမဲပေးပိုင် ခွင့်ရှိခဲ့တာ ရာစုနှစ်တစ်ခုသာသာပဲရှိသေးပါတယ်။ ဒါကလည်း ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်မှာ ၁၉ ကြိမ်မြောက် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ချက်ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းပြီးတဲ့အချိန်မှသာ အမျိုးသမီးတွေကို ဆန္ဒမဲပေး

ပိုင်ခွင့်ပေးခဲ့တာပါ။ ဒါပေမဲ့ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှာ ယနေ့အချိန်ထိ အမျိုးသမီးသမ္မတ မရှိသေးတာကို တွေ့နိုင်တယ်။ အမေရိကန်အပါအဝင် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံတွေမှာ အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးဟာ ဘေးဖယ်ထုတ်ခံထားရတာကနေ တိုက်ပွဲဝင်တောင်းဆိုမှုတွေကြောင့်သာပြန် လည်ရရှိခဲ့တာပါ။ ၁၈၇၂ ခုနှစ်တုန်းကဆိုရင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှာ အမျိုးသမီးတွေဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်အတွက် လှုပ်ရှားတိုက်ပွဲဝင်တဲ့ ဆက်ဖရာ ဂျက်ဆူဇန်ဆိုတဲ့ အမျိုးသမီးဆိုရင် ဖမ်ဆီးထောင်ချခြင်းခံခဲ့ရတယ်။ အချို့ တိုင်းပြည်တွေမှာ ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရရှိဖို့အတွက် အမျိုးသမီးတွေဟာ ၂၀ ရာစု အလယ်ပိုင်းထိစောင့်စားခဲ့ရတယ်။ မက္ကဆီကိုမှာဆိုရင် ၁၉၅၃ ရောက် မှ အမျိုးသမီးတွေအားလုံး ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးရရှိခဲ့သလို မလေး ရှားမှာဆိုရင် ၁၉၅၇၊ အီရန်မှာ ၁၉၈၀၊ အရှေ့ ဥရောပနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်တဲ့ လိနချိုန်းစတိန်းနိုင်ငံဆိုရင် ၁၉၈၄ နဲ့ ကူဝိတ်မှာဆိုရင် ၂၀၀၅ ခုနှစ် ရောက်မှ အမျိုးသမီးဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ကို ခွင့်ပြုခဲ့ကြတာဖြစ်တယ်။ ယနေ့ တိုင်အောင် ဗာတီကန်စီးတီး၊ ဆော်ဒီအာရေးဗီးယား၊ အာရပ်စော်ပွားများ ပြည်ထောင်စုနဲ့ အချို့ဒေသတွေမှာ အံ့ဩစရာကောင်းလောက်အောင် အမျိုး သမီးတွေရဲ့ ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ကို ခွင့်မပြုသေးတာတွေ့ရတယ်။

အမျိုးသမီးများအတွက် တရားမျှတမှု

အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီး ချိုးဖောက်ခံနေရတဲ့အခြားနေရာတစ်ခုကတော့ တရားမျှတမှုစနစ်ပဲဖြစ်တယ်။ ဥပမာအားဖြင့် ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားနိုင်ငံမှာဆိုရင် အထူးအရေးပါတဲ့ အကြောင်းပြချက်မရှိဘဲ အမျိုးသမီးတွေဟာ တရားရုံးတော်မှာ သက်သေ ထွက်ဆိုခွင့်မရှိဘူး။ အကယ်၍ တရားရုံးက အထူးအရေးပါတယ်ဆိုတဲ့ ဆုံး ဖြတ်ချက်ကြောင့် အမျိုးသမီးတစ်ဦးကို သက်သေထွက်ဆိုခွင့်ပေးရင်တောင် မှ အဆိုပါအမျိုးသမီးရဲ့ထွက်ဆိုချက်ကို အမှုဆုံးဖြတ်ချက်မှာ ထည့်သွင်း

■ ဖြူးခိုင်လတ်.....

စဉ်းစားခြင်း မရှိဘူး။ သူ့ရဲ့ထွက်ဆိုချက်ကို သက်သေအဖြစ်အသိအမှတ်ပြု သိမ်းထားခြင်းမရှိဘူး။ အထူးသဖြင့် ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားမှာ ပြဋ္ဌာန်းထား တဲ့ ရှာရီယာဥပဒေဟာ လူ့အခွင့်အရေးအမြင်အကြည့်မယ်ဆိုရင် အမျိုး သမီးတွေရဲ့အခွင့်အရေးကို များစွာချိုးဖောက်ပြဋ္ဌာန်းထားတာကို တွေ့နိုင် တယ်။ တရားရုံးရဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေကို ကြည့်မယ်ဆိုရင်လည်း ဆော်ဒီလို နိုင်ငံမျိုးမှာ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ အခွင့်အရေးဟာ သူညီအဆင့်လို့ ပြောဆိုနိုင် တယ်။ ဥပမာအနေနဲ့ပြောရရင် လတ်တလောဖြစ်ပျက်သွားခဲ့တဲ့ အမျိုးသမီး တစ်ဦးကို သူနဲ့ဆွေမျိုးသားချင်းတော်စပ်ခြင်းမရှိတဲ့ သူ့စိမ်းယောက်ျား တစ်ဦးနဲ့ ကားထဲမှာ နှစ်ယောက်တည်းတွေ့တဲ့ကိစ္စပဲ။ နောက်ပိုင်းမှာ ဒီ အမျိုးသမီးဟာ အုပ်စုဖွဲ့အမွေပြုကျင့်ခြင်းကို ခံခဲ့ရတယ်။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုရင် ရှာရီယာဥပဒေအရ ဒီအမျိုးသမီးဟာ ကားအတွင်းမှာ သူ့စိမ်း တစ်ယောက်နဲ့ အတူနေထိုင်တာကြောင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာဖြစ်မှုတစ်ခုကို ကျူးလွန်ရာရောက်ပြီး သူမကို အပြစ်ပေးတဲ့အနေနဲ့ အုပ်စုဖွဲ့ အမွေပြု ကျင့်မှုကိုခံထိုက်တယ်လို့ ယူဆတာကြောင့်ပဲဖြစ်တယ်။ နောက်ပိုင်းတရားရုံး က ဆုံးဖြတ်ချက်ချတော့ သူမကိုကြိမ်အချက် ၂၀၀ အရိုက်ခံပြီး ထောင် ဒဏ်ခြောက်လခံစားစေဖို့ အမိန့်ချခဲ့ပါတယ်။ ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားမှာ အမျိုးသမီးတွေအတွက် ကာကွယ်ပေးတဲ့ ရာဇဝတ်ဥပဒေတစ်ခုတစ်လေမှ တောင်ရှိမနေပါဘူး။ အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အလမ်း တွေမရှိသလို ကားမောင်းခွင့်၊ နောက်ဆုံး အများပြည်သူနေရာမှာ စက်ဘီး၊ ဆိုင်ကယ်စီးခွင့်မရှိဘူး။ ဆိုလိုတာက ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားမှာ အမျိုးသမီး တွေအနေနဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာဖြစ်ဖြစ်၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနဲ့ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖြစ်ဖြစ် ကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခံရရင်တောင် သူတို့အနေနဲ့ ဘေးလွတ်ရာကို ထွက်ပြေးဖို့ စက်ဘီးစီးခွင့်၊ ကားမောင်းခွင့်မရှိဘူးဆိုတဲ့သဘောပါ။

ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားမှာ အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ တစ်ဦးတည်း

လမ်းလျှောက်သွားခြင်းဟာလည်း ကြီးမားတဲ့အန္တရာယ်ကို ကျရောက်စေနိုင်တယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုရင် အမျိုးသမီးတစ်ဦးတစ်ယောက်တည်းလမ်းလျှောက်တာကိုတွေ့ရင် ပြည်တန်ဆာမှု၊ ဒါမှမဟုတ် အခြားကိုယ်ကျင့်ဆိုင်ရာပြစ်မှုတစ်ခုခုနဲ့ အဖမ်းခံနိုင်ရတာကြောင့်ပါ။ ဒါ့အပြင် အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ မိမိဆွေမျိုးသားချင်းနဲ့မဟုတ်ဘဲ သူစိမ်းယောက်ျားနဲ့အတူတူလမ်းလျှောက်ရင်လည်း ဖမ်းဆီးတရားစွဲဆိုခြင်းကို ခံနိုင်ရပါတယ်။ ဆော်ဒီမှာ အမျိုးသမီးတွေဟာ ပညာသင်ကြားခွင့်၊ ခရီးသွားလာခွင့်၊ ကျမ်းမာရေးစောင့်ရှောက်ခံခွင့်နဲ့ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းတွေကို အမျိုးသားတွေနည်းတူ ခံစားနိုင်ခွင့်မရှိဘူး။ ဆော်ဒီဥပဒေတွေထဲမှာ မြောက်မြားစွာသော ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာဥပဒေတွေကို တရားဝင်ပြဋ္ဌာန်းထားရှိပြီး အဆိုပါဥပဒေတွေဟာ အများအားဖြင့် အမျိုးသမီးတွေကို ခွဲခြားဆက်ဆံဖိနှိပ်ထားတဲ့ ဥပဒေတွေပဲဖြစ်နေတာကို တွေ့ရှိနိုင်တယ်။

သို့သော်ငြားလည်း မယုံကြည်နိုင်စရာကောင်းလောက်အောင် ဆော်ဒီမှာ အမျိုးသမီးလေယာဉ်မှူးရှိနေပါတယ်။ ဟာနာဒီဟင်ဒီဆိုတဲ့အမျိုးသမီးဟာ ဆော်ဒီနိုင်ငံရဲ့ ပထမဆုံးအမျိုးသမီးလေယာဉ်မှူးဖြစ်ပါတယ်။ ဆော်ဒီမှာ အမျိုးသမီးတွေကို ပညာသင်ကြားခွင့် ပိတ်ပင်ထားတာကြောင့် သူမဟာ ဂျော်ဒန်နိုင်ငံကိုသွားရောက် ပညာသင်ယူခဲ့ပြီးနောက် လေယာဉ်မှူးတစ်ဦးဖြစ်လာသူပါ။ နောက်ပိုင်းမှာ ဆော်ဒီအိမ်ရှေ့မင်းသားအယ်လ်ဝါလီက ဆော်ဒီနိုင်ငံပိုင်လေယာဉ်ကုမ္ပဏီအတွက် လေယာဉ်မှူးအဖြစ် ခန့်အပ်ခဲ့တယ်။ ဆော်ဒီအိမ်ရှေ့မင်းသားဟာ လေယာဉ်ပညာရပ်နဲ့ပတ်သက်ပြီး သူမဆက်လက်လေ့လာနိုင်စေဖို့အတွက်လည်း ငွေကြေးထောက်ပံ့ပေးခဲ့တယ်။ သို့သော်လည်း သူမအနေနဲ့ ဆော်ဒီနိုင်ငံပြန်ရောက်ရင်တော့ လေယာဉ်ကွင်းကိုသွားဖို့အတွက်ဖြစ်ဖြစ် သူမကိုယ်တိုင်ကားမောင်းပိုင်ခွင့်မရှိတာကို ဟာသဆန်ဆန်တွေ့ရတယ်။

ဆော်ဒီနိုင်ငံရဲ့ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီး မြှင့်တင်ဖို့

■ ဖြိုးခိုင်လတ်.....

အတွက် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂနဲ့ တခြားလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့ အစည်းတွေအပြင် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးလှုပ်ရှားတဲ့ အဖွဲ့အစည်းမြောက် မြားစွာက အစိုးရကို နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဖိအားပေးခြင်းတွေ၊ စည်းရုံးသိမ်းသွင်း ခြင်းတွေအပါအဝင် နည်းလမ်းပေါင်းစုံနဲ့ ကြိုးပမ်းအားထုတ်ခဲ့ကြတယ်။ သို့သော်လည်း ဆော်ဒီအာဏာပိုင်အချို့အနေနဲ့ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတချို့ကို ပြုလုပ်လိုသော်လည်း ရှေးရိုးဆန်လွန်းတဲ့ အစွဲလမ်းယဉ်ကျေးမှုလူ့အဖွဲ့ အစည်းအတွင်း ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဟာ နှေးကွေးလွန်းလှတာကို တွေ့ မြင်ရတယ်။

မြောက်မြားစွာသော တိုင်းပြည်နိုင်ငံတွေမှာ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးဟာ အာမခံချက်ပေးနိုင်ခြင်း မရှိတာကို တွေ့မြင်ရ တယ်။ ဥပမာအားဖြင့် အာဖရိကတိုက်က မာလီနိုင်ငံနဲ့ အရှေ့အလယ်ပိုင်း ဒေသမှာရှိတဲ့ ယီမင်နိုင်ငံတွေမှာဆိုရင် “အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ မိမိလင် ယောက်ျားရဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်ကိုလိုက်နာဖို့လိုအပ်ပါတယ်” ဆိုတဲ့ ဥပဒေမျိုးတွေ တောင်တရားဝင်ပြဋ္ဌာန်းထားတယ်။ အာဖဂန်နစ္စတန်မှာဆိုရင် အမျိုးသမီး တွေရဲ့ အခွင့်အလမ်းနဲ့ လူ့အခွင့်အရေးတွေဟာ တာလီဘန်အစိုးရအုပ်စိုးတဲ့ ခေတ်မှာ လျစ်လျူရှုခြင်းခံခဲ့ရတယ်။ ယနေ့အချိန်ထိ တာလီဘန်အုပ်ချုပ် တဲ့ဒေသတွေမှာဆိုရင် အမျိုးသမီးတွေရဲ့ ဆန္ဒနဲ့ဆန့်ကျင်ပြီး အများပြည်သူ နေရာတွေကို သွားလာတဲ့အချိန် အမျိုးသမီးအနေနဲ့မျက်နှာကို ဖုံးအုပ် ထားရတယ်။ တာလီဘန်ဥပဒေထဲမှာရေးသားထားတာက အမျိုးသမီးတွေ ရဲ့မျက်နှာကို မြင်တဲ့အမျိုးသားဟာ ပြစ်မှုကျူးလွန်ဖို့အတွက် လွယ်ကူတာ ကြောင့် အမျိုးသမီးအားလုံးရဲ့မျက်နှာကို ဖုံးအုပ်ထားရမယ်လို့ ဆိုတယ်။ ဒါ့ပြင် အဆိုပါဒေသတွေမှာ အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ အသက်ရှစ်နှစ်အောက် သာ ပညာသင်ကြားခွင့်ရပြီး အိမ်အလုပ်ကလွဲလို့ အပြင်အလုပ်တွေကိုလုပ် ပိုင်ခွင့်မရှိဘူး။ သူတို့ရဲ့ လှုပ်ရှားသွားလာပိုင်ခွင့်ဟာ အကန့်အသတ်သာရှိပြီး

ကျောင်းမှာရှိတဲ့ မိလ္လာရေဆိုးပိုက်သာဖြစ်တယ်လို့ ပြောကြားခဲ့တယ်။ အဆိုပါ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံထားတဲ့ အတွေးအမြင်စံပုံစံတွေဟာ တဖြည်းဖြည်းနဲ့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခဲ့ပြီး ၁၆ ရာစုရောက်တော့ လူသိယန် တွေက အမျိုးသမီးတွေကို လူသားတွေအဖြစ် အသိအမှတ်ပြု၊ မပြုဆိုတာ နဲ့ပတ်သက်ပြီး ငြင်းခုံဆွေးနွေးခဲ့ကြတဲ့အထိဖြစ်ပွားခဲ့တယ်။ ထိုခေတ်က ဆုံးဖြတ်လက်ခံခဲ့ကြတဲ့ အမျိုးသမီးတွေနဲ့ပတ်သက်တဲ့ အတွေးအမြင်တွေ ဟာ ယနေ့ခေတ်တိုင်အောင် လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေကြား အမျိုးသမီးတွေ အပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပြုဖို့အတွက် လွှမ်းမိုးရိုက်ခတ်မှုရှိနေသေးတာ တွေ့ မြင်နိုင်တယ်။

ခရစ်ယာန်တွေရဲ့ နောက်ထပ်အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ခွဲခြားဆက် ဆံမှုဖြစ်စဉ်ကို ထွန်းကားစေတဲ့ ဖြစ်ရပ်တစ်ခုကတော့ ၁၅ ရာစုကနေ ၁၈ ရာစုအထိ ရာစုသုံးခုနီးပါးဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ မလိုလားအပ်သူများကိုဖယ်ရှားရှင်း လင်းရေး (ဝါ) စုန်းမနှိမ်နှင်းရေးဖြစ်စဉ်တစ်ခုပဲ။ ပြင်သစ်၊ အင်္ဂလန်နဲ့ အမေ ရိက ကိုလိုနီနယ်မြေတွေမှာ စုန်းအတတ်နှိမ်နှင်းရေးစီမံချက်အတွင်း လူ့ အဖွဲ့အစည်းအတွင်းမှာရှိတဲ့ထူးခြားတဲ့အမျိုးသမီးတွေဟာ စုန်းအဖြစ်စွပ်စွဲ ပြီး သတ်ဖြတ်နှိမ်နှင်းခြင်းခံခဲ့ကြရတယ်။ အချို့အမျိုးသမီးတွေဟာ အရှင် လတ်လတ် တံကျင်လျှိုမီးရှို့သတ်ဖြတ်ခြင်းခံခဲ့ရသလို၊ အချို့ကို ခဲတွေနဲ့ ဝိုင်းဝန်းပစ်ခတ်သတ်ဖြတ်တဲ့အပြင် အချို့လည်း ကြိုးပေးကွပ်မျက်ခြင်းခံ ခဲ့ရတာဖြစ်တယ်။ ဒီဖြစ်ရပ်အတွင်း သိန်းနဲ့ချီတဲ့အရေအတွက်ရှိတဲ့ အမျိုး သမီးတွေဟာ စုန်းကဝေအတတ်စွပ်စွဲချက်နဲ့ သတ်ဖြတ်ခြင်းခံခဲ့ရတယ်။

အမျိုးသမီးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေး

ကမ္ဘာ့နေရာဒေသ အတော်များများမှာ အမျိုးသမီးတွေကို ဒုတိယ လိင်အဖြစ် သတ်မှတ်ကြခြင်းဟာ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီး နေ့စဉ်ခွဲခြားဆက်ဆံခံရခြင်း၊ ကျူးလွန်ချိုး

ဖောက်ခံခြင်းအကြောင်းတစ်ခုပဲ။ စီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးဆိုတာ ပညာ သင်ကြားခွင့်ရရေး၊ လွတ်လပ်စွာလှုပ်ရှားရှင်သန်သွားလာပိုင်ခွင့်၊ အလုပ် အကိုင်အခွင့်အလမ်းနဲ့ပတ်သက်ပြီး တန်းတူအခွင့်အရေးရရှိမှု၊ ပစ္စည်းဥစ္စာ ပိုင်ဆိုင်နိုင်ခွင့်အခွင့်အရေး၊ လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း သင့်တင့်ကောင်းမွန်တဲ့ အခြေအနေရပ်များကို ရရှိနေခြင်းနဲ့ တန်းတူညီမျှအလုပ်တစ်ခုအတွက် တန်းတူညီမျှ မှတသောဝင်ငွေ ရရှိခံစားနိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးစသည်ဖြင့် အကြောင်း အရာမျိုးမျိုးပါဝင်တယ်။ ဒါ့အပြင် ကျွန်ုပ်တို့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း အိမ်အတွင်းမှလွဲ၍ ပြင်ပမှာ အလုပ်လုပ်ရန်တားမြစ်ပိတ်ပင်ခံရခြင်းနဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအမြတ် ထုတ်ခြင်း တို့ကိုလည်း စီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးအဖြစ် ထည့်သွင်း သတ်မှတ်တယ်။

အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ လုပ်ငန်းခွင်အတွင်းတူညီတဲ့အချိန်အတွက် တူညီတဲ့လုပ်ခလစာကို အမျိုးသားတွေနည်းတူ ရရှိခံစားပိုင်ခွင့်၊ လုပ်သား တစ်ဦးအတွက် သင့်တင့်တဲ့ကြာချိန်မဟုတ်တဲ့အလုပ်ချိန်သတ်မှတ်မှု၊ သင့်တော် မှုမရှိတဲ့ လုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေ၊ ဆင်းရဲမွဲတေမှုနဲ့ အမျိုးသမီးများအနေနဲ့ ပစ္စည်းဥစ္စာနဲ့ပတ်သက်ပြီး အမွေဆက်ခံပိုင်ခွင့်နဲ့ မလုံလောက်တဲ့ ဝင်ငွေ အခြေအနေ အစရှိသဖြင့် အထက်ပါအချက်တွေ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု အတွင်းချို့တဲ့နေတယ်ဆိုရင်လည်း စီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးချိုးဖောက် ခြင်းခံနေရတယ်လို့ သတ်မှတ်ကြတယ်။ အထက်ပါအကြောင်းအရာတွေ ဟာ နိုင်ငံတွေ၊ ဒေသတွေလိုက်ပြီး ကွဲပြားခြားနားစွာဖြစ်ပေါ်နိုင်သလို အမျိုး သမီးတွေအနေနဲ့ ကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခံရပုံခြင်းလည်း မတူညီကြတာကို တွေ့ရတယ်။

ပစ္စည်းဥစ္စာနှင့် မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်

ဟိမဝန္တာတောင်ခြေကနိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်တဲ့ နီပေါနိုင်ငံမှာဆိုရင် အမျိုး သမီးတွေအနေနဲ့ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရရှိအတွက် အသက် ၃၅ နှစ်အထိ

စောင့်ရှောက်ဖြစ်တယ်။ ဒါ့ပြင်သူမဟာ လက်ထပ်သူမဖြစ်ဖို့လိုပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် မိဘအမွေမြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရဖို့အတွက် နီပေါသူတစ်ဦးဟာ အသက် ၃၅ နှစ်ပြည့်တဲ့အထိစောင့်ရပြီး အိမ်ထောင်ပြုခွင့်မရှိဘူး။ နောက်ပိုင်းမှာ အနည်းငယ်ပြောင်းလဲခဲ့တာကြောင့် အသက် ၃၅ နှစ်အထိ စောင့်စရာမလိုတော့သော်လည်း အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ အိမ်ထောင်ပြုပါက မိဘအမွေကို ပြန်လည်ပေးအပ်ရပါတယ်။ လက်တင်အမေရိကနိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်တဲ့ ချီလီနိုင်ငံမှာဆိုရင် ဥပဒေအရ အမျိုးသမီးတစ်ဦးဟာ အိမ်ထောင်ပြုရင် သူမပိုင်ဆိုင်တဲ့ အိမ်မြေယာကို အမျိုးသားက စီမံခန့်ခွဲခွင့်ပေးရတယ်။ ဆိုလိုတာက အမျိုးသမီးပိုင်ဆိုင်တဲ့ အမွေကိုလည်း အမျိုးသားကစီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်ရှိသလို သူမတို့အိမ်ထောင်က ပိုင်ဆိုင်တဲ့အိမ်ယာကိုလည်း အမျိုးသားကသာ စီမံပိုင်ခွင့်ရှိတာဖြစ်တယ်။ အာဖရိကတိုင်းပြည်တွေဖြစ်တဲ့ နိုင်ဂျီးရီးယား၊ ဂါနာ၊ ကင်ညာနဲ့ ဇင်ဘာဘွေနိုင်ငံတွေမှာ ၁၉၈၀ ခုနှစ်များအထိ အမျိုးသမီးတွေဟာ ဥပဒေအရ အိမ်ခြံမြေပိုင်ဆိုင်ခွင့်မရှိဘူး။ ယနေ့ခေတ်မှာတော့ အဆိုပါဥပဒေတွေကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲခဲ့ပြီး အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ပြန်လည်ရရှိနေပြီဖြစ်တယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း အဲဒီနိုင်ငံတွေမှာရှိတဲ့ တရားရုံးအတော်များများမှာ ယနေ့ချိန်ထိ အမျိုးသမီးတွေမြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်နဲ့ပတ်သက်ရင် ကာကွယ်ပေးမှုအားနည်း နေသေးတာကို တွေ့ရတယ်။

အမျိုးသမီးအလုပ်သမား

လူ့အဖွဲ့အစည်းအတော်များများမှာ တွေ့မြင်နိုင်တာက အမျိုးသမီးအလုပ်သမားတွေကို ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အကြောင်းပြချက်နဲ့ပဲဖြစ်ဖြစ်၊ စီးပွားရေးဆိုင်ရာအကျိုးအမြတ်ကြောင့်ပဲဖြစ်ဖြစ် စနစ်တကျခွဲခြားဆက်ဆံမှုပြုလုပ်နေတာပဲ။ အချို့လုပ်ငန်းတွေအနေနဲ့ အမျိုးသမီးအလုပ်သမားတွေဟာ အိမ်ထောင်သားမွေးပြုလုပ်ကြတာဖြစ်လို့ လုပ်ငန်းခွင်ကိုထိခိုက်စေ

■ ဖြိုးခိုင်လတ်.....

မျက်ကွယ်ပြုပြီး ကမ္ဘာတစ်ဝန်း ယနေ့ခေတ်မှာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနဲ့ တန်းတူညီမျှရေးအတွက် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုတွေပဲ။ အချို့ကြိုးပမ်းချက်တွေဟာ နိုင်ငံတကာအဆင့်နဲ့ အားလုံးပူးပေါင်းပြီးဆောင်ရွက်ကြတာဖြစ်ပေမယ့် တကယ့်အရေးပါတဲ့ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတွေကတော့ ကျွန်တော်တို့လူ့အဖွဲ့အစည်းအားလုံးရဲ့ နေ့စဉ်လူနေမှုဘဝတွေအတွင်း တန်းတူညီမျှမှုအတွက် အားထုတ်ခဲ့ကြတဲ့ ရလဒ်တွေလို့ ဆိုရမှာဖြစ်တယ်။ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းတွေအားလုံးနဲ့ အစိုးရမဟုတ်တဲ့ ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းတွေအနေနဲ့ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးတွေရရှိတိုးတက်အောင်နဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေအတွင်း လူသားအားလုံးတန်းတူညီမျှမှုရရှိအောင် ကြိုးပမ်းချက်တွေဟာ အဓိကအခရာလို့ပဲ အသိအမှတ်ပြုရမှာပါ။ ယနေ့ခေတ်မှာ မြင်တွေ့နိုင်တာက ရှေးရိုးဆန်လွန်းတဲ့ယဉ်ကျေးမှုလူ့အဖွဲ့အစည်းတွေကလွဲလို့အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးတွေကို အခြားလူ့အဖွဲ့အစည်းအတော်များများမှာ အသိအမှတ်ပြုလက်ခံနေကြပြီပဲဖြစ်တယ်။ ယခင်က မရရှိခဲ့တဲ့ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်တွေ၊ တရားဥပဒေအရ ကာကွယ်ပေးအပ်မှုတွေ၊ စီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးတွေနဲ့ အခြားလူမှုရေးဆိုင်ရာအဆောက်အအုံတွေမှာ အမျိုးသမီးတွေအတွက် ဖန်တီးတည်ဆောက်ထားတဲ့ ပုံစံတွေကို တွေ့မြင်ခဲ့ရပြီးဖြစ်တယ်။

ကြီးမားတဲ့ အပြောင်းအလဲအနေနဲ့ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းတွေ ပူးပေါင်းပြီး အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးအတွက် ပုံမှန်ဆွေးနွေးပွဲအခမ်းအနားတွေ ကျင်းပခဲ့ကြခြင်းပဲ။ ဥပမာအားဖြင့် ၁၉၉၅ ခုနှစ်က တရုတ်နိုင်ငံ ဘေကျင်းမှာ လေးကြိမ်မြောက်ကမ္ဘာ့အမျိုးသမီးညီလာခံကို ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့တယ်။ အဆိုပါညီလာခံမှာ အမျိုးသမီးတွေအတွက် ပိုမိုများပြားတဲ့ တန်းတူညီမျှအခွင့်အရေးတွေကို ဖော်ဆောင်ပေးကြဖို့နဲ့ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အလမ်းတွေဖန်တီးပေးဖို့ သဘောတူညီချက်ရရှိခဲ့ကြတယ်။ ၂၀၁၀ ရောက်တော့လည်း ဘူဂေးရီးယားနိုင်ငံ၊ ဆိုဖီယာမှာ ကမ္ဘာ့အမျိုးသမီးများညီလာခံကို ထပ်မံကျင်းပဖြစ်ခဲ့တယ်။ ဒီညီလာခံရောက်တော့ မြောက်မြားစွာသော နိုင်ငံ

တကာအဖွဲ့အစည်းတွေဟာ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးအတွက် နိုင်ငံတကာ အတူတကွ ပူးပေါင်းလှုပ်ရှားကြဖို့ သဘောတူညီခဲ့ကြတယ်။ နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းတွေထဲမှာ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၊ ကမ္ဘာ့ဘဏ်၊ နိုင်ငံတကာ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်အဖွဲ့အစည်းအပါအဝင် အခြားနိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းတွေလည်း ပူးပေါင်းပါဝင်သဘောတူညီခဲ့တာဖြစ်တယ်။ ဒါ့ပြင် နှစ်စဉ်မတ်လ ၈ ရက်နေ့ကို ကမ္ဘာ့အမျိုးသမီးများနေ့အဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့ကြပြီး အမျိုးသမီးတွေအတွက် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနဲ့ လူမှုရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးတွေကို တန်းတူညီမျှရရှိခံစားနိုင်ဖို့အတွက် ကြိုးစားမြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ကြဖို့ အစီအစဉ်တွေလည်း ချမှတ်နိုင်ခဲ့တယ်။

ဒီအခန်းဟာ အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ သမိုင်းတစ်လျှောက်နဲ့ ယနေ့ခေတ် လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေထဲမှာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ခွဲခြားနှိမ်ချဆက်ဆံခြင်းခံခဲ့ရတာတွေ၊ နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းခံခဲ့ရတာတွေကို အကျဉ်းချုံးဖော်ပြထားတာသာဖြစ်ပါတယ်။ လေ့လာသူအနေနဲ့ လူ့သမိုင်းတစ်လျှောက် ယနေ့ခေတ်အထိ အမျိုးသမီးတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး ခွဲခြားဆက်ဆံခံရမှုတွေကို လေ့လာမယ်ဆိုရင် ပုံစံမျိုးစုံနဲ့ တိတိကျကျပိုမိုသိမြင်လာနိုင်မှာပါ။ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတော်များများမှာ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာပုံစံဟောင်းတွေ၊ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနဲ့ လူမှုရေးဆိုင်ရာ သဘာဝတွေမှာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် စနစ်တကျ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတွေကို ပုံစံအမျိုးမျိုးနဲ့ ကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခဲ့ကြတာပဲဖြစ်တယ်။

ဒီအချက်တွေဟာ မှန်ကန်တဲ့အကြောင်းအရာပဲဖြစ်ပြီး ယနေ့တိုင်အောင် လူ့အခွင့်အရေးပြည့်ဝပါတယ်ဆိုတဲ့ ကမ္ဘာ့ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံတွေဖြစ်တဲ့ အမေရိကန်၊ ကနေဒါ၊ အနောက်ဥရောပနိုင်ငံတွေမှာလည်း ရှိနေဆဲပဲဖြစ်တယ်။ အခုလိုအမျိုးသမီးတွေကို လူ့အဖွဲ့အစည်းက ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပြုလုပ်နေတာဟာ အမျိုးသမီးတွေတင်အခွင့်အရေးနဲ့ အခွင့်အလမ်းတွေဆုံးရှုံးနေတာမဟုတ်သလို အမျိုးသားတွေရော လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံးပါ ဆုံးရှုံးမှု

■ ဖြူးခိုင်လတ်.....

ကိုခံစားနေရတာပဲ။ လူ့အခွင့်အရေးမှာစစ်မှန်တဲ့တန်းတူညီမျှမှုဆိုတာ နားလည်လက်ခံခြင်း၊ လေးစားမြတ်နိုးခြင်းနဲ့ စာနာရိုင်းပင်းတတ်မှုတို့ ပါဝင်ပါတယ်။ အမျိုးသမီးတွေအပါအဝင် အမျိုးသားတွေ၊ လူသားတွေအားလုံးဟာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းမှာပါဝင်တဲ့ လူ့အခွင့်အရေးတွေကို ပြည့်ဝစွာရရှိခံစားခွင့်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ အစိုးရတွေအနေနဲ့လည်း နိုင်ငံသားတွေရဲ့ အခွင့်အရေးကို အပြည့်အဝကာကွယ်ပေးအပ်ရမှာဖြစ်သလို နိုင်ငံသားတွေအနေနဲ့ လူသားအချင်းချင်းကြား လူ့အခွင့်အရေးအခြေခံအချက် အလက်တွေကို လေးစားလိုက်နာရမှာဖြစ်ပါတယ်။ တရုတ်နိုင်ငံခေါင်းဆောင် မော်စီတုန်းက အမျိုးသမီးတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး မှတ်ချက်စကားတစ်ခုကို တော်လှန်ရေးကာလမှာ ပြောကြားခဲ့ဖူးတယ်။ “အမျိုးသမီးတွေဟာ ကောင်းကင်တစ်ဝက်ကို ပိုင်ဆိုင်ပါတယ်” ဆိုတဲ့စကားလုံးပဲ။ ယဉ်ကျေးမှု၊ အစိုးရဆိုင်ရာ၊ စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းဆိုင်ရာ၊ နိုင်ငံရေးနဲ့ မိသားစုတွင်းမှာ လူသားတွေအားလုံးအနေနဲ့ အကျိုးအမြတ်တွေကို ခွဲဝေခံစားတဲ့အခါတူညီစွာ ခံစားခွင့်ပေးအပ်ရမှာပါ။ လိင်ကွဲပြားမှု၊ လူမျိုး၊ မျိုးရိုးဇစ်မြစ်၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးနဲ့ အခြားနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအချက်အလက်တွေ ကွဲပြားခြားနားမှုအပေါ်လိုက်ပြီး လူ့အခွင့်အရေးဟာ ကွဲပြားစွာခံစားနိုင်တာမဟုတ်ဘူး။ လူ့အခွင့်အရေးရဲ့ အခြေခံဟာ လူသားဖြစ်မှုအပေါ်မှာ အခြေခံနေရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း ကျွန်တော်တို့အားလုံးရဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေမှာ အဆိုပါ လူသားအခြေခံသဘာဝအခွင့်အရေးဟာ မရေရာမှုတွေနဲ့ ပြည့်နေတုန်းရှိနေဆဲပါ။

ဆက်စပ်မေးခွန်းများ

သင်တို့လူ့အဖွဲ့အစည်းမှာရော အမျိုးသမီးတွေဟာ အမျိုးသားတွေနဲ့ တန်းတူအခွင့်အရေးရရှိပါ့မလား။

အခြားလူ့အဖွဲ့အစည်းတွေမှာရှိနေတဲ့ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ အခွင့်အရေးကို ကြည့်မြင်သုံးသပ်ခြင်းဟာ လွယ်ကူပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော်တို့ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းမှာရှိတဲ့ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီး ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ ကျွန်တော်တို့ယဉ်ကျေးမှုနဲ့ နေ့စဉ်သင်ကြားပို့ချခံနေတဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းက အလေ့အကျင့်တွေကနေဖယ်ခွာပြီး ရိုးသားစွာ ရှုမြင်သုံးသပ်ဖို့ဆိုတာ ခက်ခဲလှပါတယ်။ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ ယဉ်ကျေးမှု၊ နိုင်ငံရေးနဲ့ စီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးတွေဟာ ကျွန်တော်တို့ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းမှာ ကျင့်သုံးလည်ပတ်ဖို့အတွက် အခက်အခဲတွေ ရှိနေနိုင်တယ်လို့ သင်ထင်ပါသလား။ အောက်ပါမေးခွန်းတွေကို အချိန်ယူပြီး သင့်ပတ်ဝန်းကျင်က အပေါင်းအသင်းတွေကို တစ်ဦးလျှင်မေးခွန်းတစ်ခုစီမေးကြည့်ပါ။ အချို့က သင့်မေးတဲ့ မေးခွန်းတွေကို ဆန့်ကျင်ဘက်ပြုပြီး ပြောကြားပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမဲ့ သင့်အနေနဲ့နားလည်ရမှာက ၎င်းဟာ သူ့ဖြတ်သန်းခဲ့ရတဲ့ ယဉ်ကျေးမှုနဲ့ နေ့စဉ်လူနေမှုဘဝ အလေ့အကျင့်တွေအရ အဆိုပါမေးခွန်းတွေကို ဆန့်ကျင်နေတာပဲဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့အချက်ပဲ။

- မြန်မာနိုင်ငံမှာရှိတဲ့ အမျိုးသမီးအစိုးရအဖွဲ့ဝင်အရေအတွက် ရာခိုင်နှုန်းနဲ့ ရွေးကောက်ခံအမျိုးသမီးကိုယ်စားလှယ်ရာခိုင်နှုန်းဘယ်လောက်ရှိသလဲ။
- နိုင်ငံတွင်းမှာရှိတဲ့ နိုင်ငံသားပိုင်ကုမ္ပဏီတွေနဲ့ အစိုးရဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းတွေမှာ ဦးဆောင်နေတဲ့ အမျိုးသမီးအရေအတွက်ဘယ်လောက်များရှိသလဲ။
- အစိုးရ၊ ဒါမှမဟုတ် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းနယ်ပယ်မှာ ဘယ်အဖွဲ့အစည်းတွေက

- အမျိုးသမီးတွေကို ရာထူးအဆင့်အတန်းဝင်ငွေကို အမျိုးသားတွေနဲ့ တန်းတူပေးထားတာတွေရသလဲ။
- သင့်လူ့အခွင့်အစည်းအတွင်းမှာ အမျိုးသားတွေဟာ အိမ်ထောင်မှုတာဝန်ကို အဓိကယူရတယ်လို့ သတ်မှတ်ချက်များရှိသလား။
- သင်တို့လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းမှာ အမျိုးသမီးတွေလက်ရှိလုပ်ကိုင်နေတဲ့ အလုပ်အများစုဟာ ယဉ်ကျေးမှုအရ အမျိုးသမီးတွေနဲ့သင့်တော်တယ်ထင်လို့ ရရှိနေတဲ့အလုပ်တွေလား။ ဒါမှမဟုတ် ယဉ်ကျေးမှုအစဉ်အလာတွေကို ဆန့်ကျင်ပြီး အမျိုးသားတွေနဲ့တန်းတူလုပ်ငန်းခွင်ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ခွင့်ကို အမျိုးသမီးတွေရရှိနေသလား။
- သင်တို့ရဲ့ ကိုးကွယ်မှုဘာသာတရားတွေမှာရော အမျိုးသမီးတွေကို တန်းတူညီမျှတဲ့အခွင့်အရေးတွေ ပေးအပ်ထားတာကို တွေ့ရသလား။
- သင်တို့ရဲ့လူ့အခွင့်အစည်းမှာ အမျိုးသမီးတွေအပေါ် ကျူးလွန်ချိုးဖောက်တဲ့ ရာဂဝတ်မှုတွေနဲ့အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုတွေကို ကာကွယ်ထားတာရှိသလား။ ရှိရင်ရော ဘယ်လိုပုံစံနဲ့ ကာကွယ်ထားတာကို တွေ့ရသလဲ။
- သင်တို့လူ့အခွင့်အစည်းမှာ အမျိုးသမီးတွေကို ကာကွယ်မှုပေးထားရတဲ့ အကြောင်းအရင်းနဲ့ ရင်းမြစ်တွေက ဘာတွေဖြစ်မလဲ။
- မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ ခွဲစည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှာရော အမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ တန်းတူညီမျှမှုမရှိတဲ့အခွင့်အရေး ဥပဒေတွေက ဘာတွေဖြစ်မလဲ။
- မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုပုံစံတွေနဲ့ ကိုယ်ကျင့်ဆိုင်ရာစံသတ်မှတ်ချက်တွေမှာရော အမျိုးသမီးတွေဝတ်စားဆင်ယင်မှု၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနဲ့ပတ်သက်ပြီး ထိန်းချုပ်ထားတာ၊ မဖြစ်မနေလိုက်နာစေတာရှိနေလား။
- နိုင်ငံတကာအမျိုးသမီးများနေ့အဖြစ် မတ်လ ၈ ရက်နေ့ကို တစ်ကမ္ဘာလုံး

အတိုင်းအတာနဲ့ သတ်မှတ်ထားပါတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံနဲ့သင့်လူမှုပတ်ဝန်းကျင်မှာ ထိုနေ့ကို အမျိုးသမီးများနေ့အဖြစ် တန်ဖိုးထားကျင်းပကြပါသလား။ ကျင်းပဖြစ်ရင် ဘာကြောင့်ကျင်းပပြီ။ မကျင်းပဖြစ်ရင် ဘာကြောင့်မကျင်းပရတာပါလဲ။

အသုံး (၇)

လူနည်းစု အခွင့်အရေး

သမိုင်းတစ်လျှောက်မှာ ဌာနေတိုင်းရင်းသားတွေနဲ့ အမျိုးသမီးတွေပဲ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီး နှိမ်ချဆက်ဆံခံခဲ့ရတာမဟုတ်ဘူး။ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ခွဲခြားဖိနှိပ်ဆက်ဆံခံခဲ့ရသူတွေထဲမှာ အခြားလူနည်းစုတွေလည်း ပါဝင်တာကိုတွေ့ရတယ်။ လူနည်းစုဆိုတာ မျိုးရိုးဇစ်မြစ်အရ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ ဘာသာတရား၊ ဒါမှမဟုတ် အခြားလူမှုရေးဆိုင်ရာ သဘာဝအရကွဲပြားခြားနားတဲ့ အုပ်စုလေးတွေကိုဆိုလိုရင်းဖြစ်တယ်။ အချို့အာဖရိကတိုင်းပြည်တွေမှာဆိုရင် လူမျိုးစုငယ်လေးတွေဟာ ယဉ်ကျေးမှုအရတိုင်းပြည်ရဲ့ လူနည်းစုအဖြစ်သတ်မှတ်ပြီး ခွဲခြားဆက်ဆံခံရလေ့ရှိတယ်။ အိန္ဒိယဆိုရင် မျိုးရိုးဇစ်မြစ်သတ်မှတ်မှုတွေနဲ့ လူမျိုးရေးဆိုင်ရာ ခွဲခြားမှုအများအပြားကို တွေ့မြင်ရမှာ ဖြစ်တယ်။

နိုင်ငံရေးအရ လူနည်းစုအုပ်စုတွေဆိုရင်လည်း ဖိနှိပ်ခွဲခြားဆက်ဆံခံရမှုတွေ ကြုံတွေ့ခဲ့ရတယ်။ ဇင်ဘာဘွေသမ္မတ ရောဘတ်မူဂါဘီဆိုရင်

၂၀၀၈ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲမှာ ဆန့်ကျင်ဘက်ပါတီငယ်လေးတွေကို ဝင်ရောက် ယှဉ်ပြိုင်ခွင့် မပေးခဲ့ဘူး။ ရွေးကောက်ပွဲမတိုင်ခင်မှာ မူဂါဘီက အတိုက်အခံ နိုင်ငံရေးအယူအဆရှိသူ အများအပြားကို ဖမ်းဆီးနှိပ်စက်ခြင်း၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင် ရာ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနှောင့်အယှက်ပေးခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်းနဲ့ သတ် ဖြတ်ခြင်းတွေ အများအပြားပြုလုပ်ခဲ့တယ်။ အခြားစီးပွားရေးနဲ့ လူမှုရေး ဆိုင်ရာကွဲပြားခြားနားတဲ့ လူနည်းစုအုပ်စုလေးတွေ ဥပမာအားဖြင့် ရော မဂျစ်ပစီအုပ်စုတွေနဲ့ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုက အိမ်ရာမဲ့တွေဆိုရင်လည်း ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို ယနေ့တိုင်အောင်ခံစားနေရဆဲပဲ။

အဆိုပါ လူနည်းစုအုပ်စုလေးတွေအနေနဲ့ နိုင်ငံရေး သို့မဟုတ် စီးပွားရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီး လုပ်ပိုင်ခွင့်၊ ဩဇာလျှစ်လျူရှုခြင်းခံရသလို သူတို့တိုင်း ပြည်တွေမှာရှိတဲ့ လူများစုကပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့ ဥပဒေတွေအောက်မှာ ခွဲခြား နှိပ်ချဆက်ဆံခြင်းကို ခံနေရတာဖြစ်တယ်။ စစ်မှန်ပြီး ပြည့်ဝတဲ့ ဒီမိုကရေစီ တိုင်းပြည်တွေမှာဆိုရင်တော့ ဥပဒေနဲ့အုပ်ချုပ်မှုတွေကို လူများစုက ရွေး ချယ်ပြဋ္ဌာန်းကြတာဖြစ်ပေမယ့် လူနည်းစုတွေအတွက် ကာကွယ်ပေးအပ်မှု တွေ ပြုလုပ်ထားရှိတာကို တွေ့မြင်နိုင်တယ်။ လစ်ဘရယ်ဒီမိုကရေစီက တစ်သီးပုဂ္ဂလလူသားအားလုံးရဲ့ လွတ်လပ်မှုနဲ့ အခွင့်အရေးတွေကို တန်း တူညီမျှရရှိအောင် ရှာဖွေခြင်းပဲ။ ဒါကြောင့် လူသားအားလုံးရဲ့ တူညီတဲ့ တန်းတူညီမျှအခွင့်အရေးနဲ့ လွတ်လပ်မှုကို ရရှိဖို့ဆိုရင် စီးပွားရေးအရ၊ လူမှုရေးအရ၊ နိုင်ငံရေး၊ လူမျိုးစစ်မြစ်၊ ပညာရေးနဲ့ အခြားမတူကွဲပြားမှုတွေ ကို အကြောင်းပြုပြီး လူမှုပတ်ဝန်းကျင်မှာ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမပြုအောင်၊ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမခံရအောင် ဖန်တီးရမှာဖြစ်တယ်။ တန်းတူညီမျှမှုကို လေးစားဖို့ဆိုရင် ဒီမိုကရေစီတိုင်းပြည်တွေရော၊ ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံ မဟုတ် တဲ့နိုင်ငံတွေ အားလုံးအနေနဲ့ပါ အထက်ပါအခွင့်အရေးတွေအားလုံးကို လူသားတိုင်းအတွက် တန်းတူညီမျှဖြစ်စေအောင် စောင့်ရှောက်ပေးအပ်ရ မှာပါ။

နိုင်ငံရေးအခွင့်ရေး

ဒီမိုကရေစီအစဉ်အလာ နုနယ်တဲ့ နိုင်ငံတွေနဲ့ အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်တဲ့တိုင်းပြည်တွေမှာ အတိုက်အခံနိုင်ငံရေးသမားတွေနဲ့ အတိုက်အခံနိုင်ငံရေးအယူအဆတွေအပေါ် အာဏာလက်ကိုင်ရှိသူတွေက အမြင်ကျဉ်းပြီး သည်းညည်းခံနိုင်မှုနည်းပါတာ တွေ့မြင်ရတယ်။ ဒီမိုကရေစီအစဉ်အလာနဲ့ အလေ့အကျင့်တွေနည်းပါးတဲ့ တိုင်းပြည်တွေမှာ အတိုက်အခံနိုင်ငံရေးဆိုတာကို နှိပ်ကွပ်စရာအဖြစ်သာ သဘောထားကြတယ်။ အဲဒီလူ့အဖွဲ့အစည်းတွေမှာ ဆန့်ကျင်ဘက်အတိုက်အခံ နိုင်ငံရေးသမားတွေဟာ ဖမ်းဆီးနှိပ်စက်ခြင်းကို အများဆုံးခံရတာဖြစ်တယ်။

ဇင်ဘာဘွေမှာဆိုရင် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲမတိုင်ခင်က အတိုက်အခံ နိုင်ငံရေးသမားတွေဟာ လူများစုရဲ့ထောက်ခံမှုကို အရဆုံးအဖွဲ့အစည်းပဲဖြစ်တယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း ရွေးကောက်ပွဲမတိုင်ခင် သမ္မတရောဘတ် မူဂါဘီက အတိုက်အခံနိုင်ငံရေးသမားတွေကို ပုံစံမျိုးစုံနဲ့ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေကို ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး မဲရလဒ်ကို ပြောင်းလဲခဲ့တာတွေ့ရတယ်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းမှာပါဝင်တဲ့ အသက်ရှင်သန်ခွင့်အခွင့်အရေး၊ လွတ်လပ်စွာစုရုံးခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာသင်းပင်းဖွဲ့စည်းခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ ဆန္ဒဖော်ထုတ်ခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာပြောဆိုခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာရေးသားပုံနှိပ်ခွင့် အစရှိတဲ့ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးတွေအားလုံးကို မူဂါဘီက ချိုးဖောက်ခဲ့တာကို တွေ့ရတယ်။

လူနည်းစုကို နိုင်ငံရေးအရ ပိနှိပ်ခြင်း

ဇင်ဘာဘွေနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတည်း အတိုက်အခံနိုင်ငံရေးအယူအဆမတူသူတွေကို နိုင်ငံရေးအရပိနှိပ်ခဲ့တာမဟုတ်ဘူး။ ရုရှား၊ တရုတ်၊ ဆူဒန်၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ ဥဇဘက်ကစ္စတန်၊ မြောက်ကိုရီးယား၊ အန်ဂိုလာ၊ ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားနဲ့ အခြားဒေသနိုင်ငံအတော်များများမှာလည်း နိုင်ငံတကာလူ့

အခွင့်အရေးစံဖြစ်တဲ့ အထက်မှာဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်တဲ့ နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကာကွယ်မှုတွေကို အစိုးရတွေကိုယ်တိုင်က ချိုးဖောက်ခဲ့ကြတာ တွေ့မြင်နိုင် တယ်။ ဒီမိုကရေစီပြည့်ဝပါတယ်ဆိုတဲ့ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုလို နိုင်ငံ မျိုးတောင်မှ ၂၀၀၁ စက်တင်ဘာ ၁၁ အရေးအခင်းနဲ့ပတ်သက်ပြီး ကျူး ဘားနိုင်ငံ ဣတာနာမိုဘေး အကျဉ်းစခန်းမှာ ထိန်းသိမ်းထားတဲ့ သံသယ ရှိတဲ့ အကြမ်းဖက်နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားတွေကို ထိန်းသိမ်းပုံနဲ့ပတ်သက်ရင် တရားမျှတမှုမရှိဘူးလို့ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းက ပြစ်တင်ဝေဖန်ခဲ့ရတဲ့ အထိ ဆိုးရွားခဲ့တယ်။ နောက်ပိုင်းမှာ ဒီအခြေအနေကို အမေရိကန် တရား ရုံးချုပ်က ပြန်လည်သုံးသပ်ခဲ့ပြီး အကျဉ်းသားတွေကို ထိန်းသိမ်းထားပုံဟာ အမေရိကန်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနဲ့ မညီညွတ်ဘူးလို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြတယ်။ ဒီဆုံးဖြတ်ချက်ကြောင့် ဣတာနာမိုဘေးမှာ ထိန်းသိမ်းခံထားရတဲ့ အကျဉ်း သားတွေဟာ အမေရိကန်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက ပေးအပ်ထားတဲ့ အကျဉ်း သားအခွင့်အရေးကို အပြည့်အဝပြန်လည်ရရှိခဲ့တယ်။ အမေရိကန် တရား ရုံးချုပ်ရဲ့ ရှုမြင်ပုံဟာအမေရိကန်နိုင်ငံသား အများစု အပါဝင် လူ ၃၀၀၀ လောက်သေဆုံးစေခဲ့တဲ့ စက်တင်ဘာ ၁၁ အကြမ်းဖက်မှုကို ဖန်တီးခဲ့သူ အယ်လ်ကေးဒါး အကြမ်းဖက်သမားတွေဆိုတာထက် အမေရိကန်ဖွဲ့စည်း ပုံအခြေခံဥပဒေရဲ့ တရားမျှတမှုကိုသာ လက်ကိုင်ထားခဲ့ကြတာပဲဖြစ်တယ်။

အာဏာရှင်အစိုးရတွေနဲ့ ဥပဒေရဲ့အထက်မှာ နေရာယူထားတဲ့ အုပ်ချုပ်သူတွေလွှမ်းမိုးကြီးစိုးတဲ့ နိုင်ငံရေးစနစ်တွေကြားမှာ လူများစွာဟာ ဖိနှိပ်ညှဉ်းပမ်းမှုတွေနဲ့ အခြားနိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ခါး သီးမှုတွေကို ခံစားရလေ့ရှိတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် ကိုလံဘီယာ၊ အန်ဂိုလာ၊ မြောက်ကိုရီးယား၊ ဆော်ဒီအာရေးဗီးယား၊ အီရတ်၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ တိုဂိုနဲ့ အခြားနိုင်ငံအမြောက်အမြားမှာ နိုင်ငံသားအများစုဟာ ဥပဒေအထက်က အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်သူတွေကြောင့် နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးအပါအဝင် အခြား အခြေခံအခွင့်အရေးတွေကို ဆုံးရှုံးနေကြရတယ်။ အဲဒီနိုင်ငံတွေမှာ နိုင်ငံ

သားတွေရရှိသင့်တဲ့ နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးတွေအားလုံးဟာ အုပ်ချုပ်သူတွေက ပြုလုပ်ပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့ အာဏာရှင်ဥပဒေတွေကြောင့် ငြင်းဆိုခြင်းခံခဲ့ရသလို ဆန့်ကျင်ဖို့ကြိုးစားသူအားလုံးဟာလည်း ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခြင်း၊ နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းခြင်းနဲ့ အခြားပုံစံမျိုးစုံနဲ့ ဖိနှိပ်မှုတွေကို ခံစားရလေ့ရှိတယ်။ ဒီမိုကရေစီ ပြည့်ဝထွန်းကားတဲ့တိုင်းပြည်တွေမှာတော့ နိုင်ငံသားအားလုံးရဲ့ နိုင်ငံသားနဲ့ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးတွေဟာ တရားမျှတမှုနဲ့ တန်းတူညီမျှမှုအောက်မှာ ရရှိခံစားနိုင်တာကို တွေ့ကြုံရတယ်။

စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး

လူသားတစ်ဦးအနေနဲ့ အသက်ရှင်နေထိုင်နိုင်ဖို့အတွက်နဲ့ မိမိကိုယ်ပိုင်မိသားစုကို စောင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်းကျွေးမွေးနိုင်ရေးဟာ အခြေခံလိုအပ်ချက်ဆိုတာထက် မရှိမဖြစ်အရေးပါတဲ့ အကြောင်းကိစ္စပဲဖြစ်တယ်။ ဒါကြောင့် လူသားအားလုံး အလုပ်အကိုင်နဲ့ပတ်သက်ရင် တန်းတူညီမျှအခွင့်အရေးရရှိဖို့ဟာလည်း အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးအချက်တစ်ခုဖြစ်တယ်။ လူသားတစ်ဦးရဲ့ လူမျိုးအရကွဲပြားခြားနားမှု၊ ဘာသာတရားအရကွဲပြားခြားနားမှုနဲ့ သူ၊ ဒါမှမဟုတ် သူမရဲ့ နေထိုင်ရာ ပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေတစ်ခုခုအပေါ်ကို အခြေခံပြီး စီးပွားရေးအရ ခွဲခြားနှိမ်ချဆက်ဆံခြင်းဟာ လူသားအားလုံးရဲ့ တန်းတူညီမျှဖြစ်မှုကို မျက်ကွယ်ပြုလိုက်ခြင်းပဲ။ လူသားဖြစ်မှုကို အသိအမှတ်မပြုခြင်းပဲဖြစ်တယ်။ ဒီအချက်ကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းမှာလည်း အတိတ်လင်းဖော်ပြဆန့်ကျင်ထားတယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း ကမ္ဘာပေါ်က နိုင်ငံအတော်များများမှာ ဆင်းရဲမှု၊ ငယ်စဉ်က အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် ပညာသင်ကြားခွင့်မရှိခဲ့မှုနဲ့ အခြားလူနည်းစုဖြစ်မှုဆိုတဲ့အကြောင်းပြချက်နဲ့ တူညီတဲ့လုပ်ခလစာခံစားခွင့်မရှိတာ၊ တစ်ခါတစ်ရံမှာ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ပြစ်ပယ်ခံရတာတွေကို တွေ့မြင်ခဲ့ရသလို၊ ယနေ့ထိလည်း တွေ့မြင်နေရဆဲပဲ။ ဒီလိုလူ့အဖွဲ့အစည်း

တွေမှာ လူနည်းစုတွေအနေနဲ့ အလုပ်အကိုင်တစ်ခုရဖို့အတွက်မလွယ်ကူ တာအပြင် လုပ်ခလစာနည်းပါးမှုတွေကြောင့် ဆင်းရဲတွင်းကနေ ရုန်းမထွက် နိုင်တာကို အများဆုံးတွေ့မြင်နိုင်တယ်။

စီးပွားရေးအရ တန်းတူညီမျှခြင်းကို မခံစားရတာကြောင့် လူ နည်းစုတွေဟာ ဆင်းရဲသည်ထက် ပိုမိုဆင်းရဲလာကာ အခြားကဏ္ဍအသီး သီးမှာလည်း နိမ့်ကျလာတဲ့အခြေအနေတွေကို ဆိုက်ရောက်စေတယ်။ ကမ္ဘာ ပေါ်မှာရှိတဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းအများစုမှာ ပိုက်ဆံချမ်းသာမှုဟာ ပါဝါလက် နက်တစ်ခုအဖြစ် အသုံးဝင်တာကို တွေ့မြင်နိုင်တယ်။ ဆင်းရဲမှုကြောင့် ပညာရေးကို စွန့်ခွာပြီး ဝမ်းရေးအတွက် အလုပ်လုပ်ကိုင်ကြရတာ။ ပညာ ရေးကိုလျစ်လျူရှုပြီး လုပ်ငန်းခွင်ထဲလုပ်ကိုင်ကြရတာကြောင့် လုပ်ခလစာ နည်းပါးတဲ့အလုပ်အကိုင်ကိုသာရရှိပြီး ဆင်းရဲတွင်းဘဝက ရုန်းမထွက်နိုင်တာ။ ဒါ့ကြောင့် မိမိ မိသားစုဝင်တွေနဲ့ သားသမီးတွေရဲ့ ပညာရေးကို မထောက်ပံ့ နိုင်တာ။ ဒီစက်ဝန်းသံသရာဟာ စီးပွားရေးအရ တန်းတူညီမျှခွင့်ကို မခံစား ရတဲ့ လူနည်းစုတွေမှာ အများဆုံးတွေ့မြင်ရကြောင်း စစ်တမ်းတွေက ပြ ဆိုနေပါတယ်။

သုတေသနအချက်အလက်တွေအရ ကမ္ဘာပေါ်မှာ ဆင်းရဲမှုသံသရာ စက်ဝန်းကို ခံစားရသူအများစုဟာ အမျိုးသမီးတွေ၊ မူရင်းဌာနေလူမျိုးစုတွေ၊ လူနည်းစုလူမျိုးတွေ၊ မသန်စွမ်းတွေ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုတွေ အများဆုံးဖြစ် တယ်လို့ ဆိုတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဆင်းရဲမှုစက်ဝန်းကို အများဆုံးအဖြစ် ခံစားရ သူတွေကတော့ ကလေးသူငယ်တွေပဲဖြစ်တယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုရင် အထက် မှာဖော်ပြခဲ့တဲ့လူအုပ်စုတွေဟာစီးပွားရေးအရခွဲခြားဆက်ဆံခံရခြင်းကြောင့် ဆင်းရဲမှုကနေ ရုန်းမထွက်နိုင်ခြင်းရဲ့ အကျိုးဆက်ဟာ ၎င်းတို့ရဲ့ ကလေး ငယ်တွေကို လူဆင်းရဲလေးတွေအဖြစ် ကြီးပြင်းစေသလို ပညာမသင်ကြား ပဲကြီးပြင်းစေတာကြောင့်ပဲဖြစ်တယ်။ ဒီကလေးတွေ ကြီးပြင်းလာပါက လည်း ပညာရည်မပြည့်ဝမှုကြောင့် အခြေခံအလုပ်အကိုင်တွေသာရရှိနိုင်ပြီး

ဆင်းရဲမှုစက်ဝန်းထဲက နေရုန်းထွက်ဖို့ ခက်ခဲနေမှာကြောင့်ပဲဖြစ်ပါတယ်။

ရောမဂျစ်ပစ်လူမျိုးများ

ရောမဂျစ်ပစ်လူမျိုးတွေအနေနဲ့လည်း စီးပွားရေးနဲ့ လူမှုရေးဆိုင်ရာ ခွဲခြားဆက်ဆံခံရမှု ပြဿနာတွေကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ရတယ်။ ရောမဂျစ်ပစ်လူမျိုး တွေဟာ နှစ်ပေါင်း ၅၀၀ လောက်အကြာက အိန္ဒိယကနေ ဥရောပကို ရောက် ရှိနေထိုင်ခဲ့ကြသူတွေဖြစ်တယ်။ ခေတ်အဆက်ဆက် ၎င်းတို့ကို ဂျစ်ပစ်လူ မျိုးတွေလို့ ခေါ်ဆိုခဲ့ကြပြီး ဂျစ်ပစ်တွေကို ဥရောပအနှံ့အပြားနဲ့ ကမ္ဘာ့ ဒေသအနှံ့အများအပြားတွေ့နိုင်တယ်။ သမိုင်းအရ ဂျစ်ပစ်လူမျိုးတွေဟာ တစ် နေရာတည်းမှာ အတည်တကျနေထိုင်ခြင်းဆိုတာထက် ရေကြည်ရာမြက်နုရာ သွားလာလှုပ်ရှားနေကြသူတွေဖြစ်တယ်။ ဂျစ်ပစ်တွေဟာ တစ်နေရာကနေ တစ်နေရာကို လှည့်ပတ်သွားလာနေထိုင်ကြပြီး တစ်ခါတစ်ရံမှာ ရာသီ အလိုက် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်လေ့ရှိတယ်။ သူတို့ရဲ့နေထိုင်မှုဘဝပုံစံကို သူတို့ ကိုယ်ပိုင်အဖြစ် ထိန်းသိမ်းလေ့ရှိကြတယ်။ ရောမဂျစ်ပစ်လူမျိုးတွေဟာ သူ တို့ရဲ့ နေထိုင်မှုဘဝပုံစံတွေကြောင့် ခိုင်မာတဲ့ လူနည်းစုအုပ်စုငယ်လေး အဖြစ်ထွက်ပေါ်ခဲ့တယ်။

ဂျစ်ပစ်တွေရဲ့ အသက်ရှင်နေထိုင်မှုဘဝတွေဟာ နှစ်ဆယ့်တစ်ရာစု ရောက်တော့ အခက်အခဲတွေနဲ့ စတင်ရင်ဆိုင်ခဲ့ရတယ်။ ဂျစ်ပစ်တစ်ယောက် အနေနဲ့ မိမိကလေးငယ်ကို ပညာရေးအတွက် ဘယ်လိုစီမံမလဲဆိုတာ၊ အလုပ် အကိုင် ဘယ်လိုရရှိမလဲဆိုတာနဲ့ ရှိတဲ့အလုပ်အကိုင်ကို ဘယ်လိုထိန်းသိမ်း မလဲ၊ ကျမ်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုကို ဘယ်လိုခံစားမလဲအစရှိသဖြင့် စိန် ခေါ်မှုများစွာကို ရင်ဆိုင်လိုက်ရပါတယ်။ ဂျစ်ပစ်တွေဟာ အထက်ပါပြဿနာ တွေနဲ့အတူ ၎င်းတို့နေထိုင်မှု ပုံစံများကြောင့် ဆင်းရဲမှုမျဉ်းအောက်မှာ နေ ထိုင်ကြရတယ်။ ဥရောပမှာဆိုရင် ဂျစ်ပစ်တွေအနေနဲ့ ၎င်းတို့ယုံကြည်လက်ခံ ထားတဲ့ ရေကြည်ရာမြက်နုရာကို လှည့်လည်ကျက်စားတဲ့ လူနေမှုဘဝပုံစံ

■ ဖြိုးခိုင်လတ်.....

တွေ့ကြောင့် နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းမှုကို ခံစားကြရတယ်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ် အတွင်းမှာဆိုရင် နာဇီအကျဉ်းစခန်းတွေအတွင်း ရောမဂျစ်ပစီလူမျိုး ငါးသိန်း လောက် အသက်ဆုံးရှုံးခဲ့ရတယ်။ ယနေ့ခေတ်မှာတော့ ရောမဂျစ်ပစီတွေအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတွေကို ဥရောပတိုက်မှာ တရားဝင်တားမြစ် ပိတ်ပင်ထား ပြီးဖြစ်တယ်။ လက်ရှိမှာ ဥရောပအစိုးရတွေအနေနဲ့ ဂျစ်ပစီလူမျိုးတွေကို လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ဆံ့စေရန်ဆိုတဲ့ ကြိုးစားအားထုတ်မှု တွေကို ပြုလုပ်နေကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဂျစ်ပစီတွေကတော့ အစိုးရတွေရဲ့ အထက်ပါကြိုးစားအားထုတ်မှုတွေဟာ ၎င်းတို့ရဲ့ဘာသာစကား၊ ဘဝနေ ထိုင်မှုပုံစံတွေနဲ့ ယဉ်ကျေးမှုတွေကို ပျောက်ပျက်သွားအောင်ပြုလုပ်နေတာ ဖြစ်တယ်လို့ ဝေဖန်ကြတယ်။ ဒါဟာ ယနေ့အချိန်ထိ ဥရောပမှာ အစိုးရနဲ့ ဂျစ်ပစီလူမျိုးတွေကြား ထိပ်တိုက်တွေ့နေတဲ့ အဓိကပြဿနာရပ်ပဲဖြစ် တယ်။

ခေတ်အဆက်ဆက်မှာ ဂျစ်ပစီတွေကို ဥရောပအသိုင်းအဝိုင်းက နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းကြတဲ့အကြောင်းကတော့ ၎င်းတို့ ဆင်းရဲမွဲတေမှုနဲ့ ယဉ် ကျေးမှုရိုးရာလေ့တွေကြောင့်ပဲဖြစ်တယ်။ ဆင်းရဲမွဲတေတဲ့အခြေအနေ ကြောင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခံရခြင်းဟာ တိုင်းပြည်အတော်များများမှာ ကြုံတွေ့ နေရတဲ့ ပြဿနာပါ။ အိမ်ခြေရာမဲ့တွေရဲ့ဘဝဟာ အခြေအနေအမျိုးမျိုးနဲ့ အချိန်အမျိုးမျိုးမှာ အန္တရာယ်ကျရောက်နိုင်ပြီး မလုံခြုံမှုနဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့ လျစ်လျူရှုခြင်းကို ခံရလေ့ရှိတယ်။ လူ့အတော်များများက အိမ်ယာမဲ့ တွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး သူတို့ရဲ့အိမ်ယာမဲ့အခြေအနေအတွက် သူတို့မှာသာ တာဝန်ရှိတယ်လို့ ဝေဖန်လေ့ရှိတယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း လူ့အခွင့်အရေးကို ယုံကြည်တဲ့ လူသားတွေအနေနဲ့ အိမ်ယာမဲ့တွေဟာ သူတို့ဘဝတွေအတွက် သူတို့မှာတာဝန်ရှိသည်မှန်သော်လည်း သူတို့ရဲ့မလုံခြုံမှု၊ လွတ်လပ်မှုနဲ့ အသက်ရှင်သန်ခွင့်အတွက် လူ့အဖွဲ့အစည်းမှာလည်း ကာကွယ်ပေးအပ်ဖို့ တာဝန်ရှိတယ်လို့ ယူဆရမှာဖြစ်တယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုရင် အပြည်ပြည်

လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး

ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုဆိုင်ရာ ဘာသာတရားနဲ့ အခြားယဉ်ကျေးမှု ဆိုင်ရာ အယူသည်းမှုတွေဟာ အချို့လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေမှာ လူ့အခွင့်အရေး ကို ချိုးဖောက်စေတဲ့ အကြောင်းအချက်အဖြစ်တည်ရှိနေတယ်။ ကိုး ကွယ်ယုံကြည်မှုဆိုင်ရာ အစွန်းရောက်မှုတွေကြောင့် အိုင်ယာလန်၊ အရှေ့ အလယ်ပိုင်းဒေသ၊ ဘော်လ်ကန်ဒေသနဲ့ အခြားကမ္ဘာ့အစိတ်အပိုင်း အချို့ နေရာတွေမှာပါ လူသားအချင်းချင်းကြား အမုန်းပွားလျက်ရှိတယ်။ အီရတ် မှာဆိုရင် အစွလာမ်ဘာသာတူချင်းတူတူ ဆွန်နီနဲ့ရှိအိုက်အုပ်စုတို့ကြား သဘောထားတင်းမာမှုတွေကနေ သတ်ဖြတ်မှုအထိရောက်ရှိခဲ့သလို အိုင် ယာလန် မြောက်ပိုင်းမှာဆိုရင်လည်း ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်ချင်းတူတူ ကတ် သိုလစ်နဲ့ ပရိုတက်စတင့်တို့ကြား တိုက်ပွဲတွေဖြစ်ပွားခဲ့တယ်။ ဘာသာရေး ကို အခြေခံပြီး ဖြစ်ပွားတဲ့ နောက်ထပ်ကြီးကျယ်တဲ့သတ်ဖြတ်မှုကတော့ ယူဂိုစလားဗီးယားပြည်ထောင်စုက ခရိုအတ်၊ ဆာ့ဘ်နဲ့ ဘော့စနစ်တွေကြား ဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ မျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုတွေပဲ။ အော်သိုဒေါက်ခရစ်ယာန်ဖြစ်တဲ့ ဆာ့ဘ်၊ ရိုမန်ကတ်သိုလစ်ဖြစ်တဲ့ ခရိုအတ်နဲ့ အစွလာမ်ဖြစ်တဲ့ ဘော့စနစ် တို့ကြား ဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့စစ်ပွဲအတွင်း အပြစ်မဲ့သူ လူပေါင်းများစွာ သေကြေ ပျက်စီးခဲ့ကြရတယ်။

အာဖရိကမှာဆိုရင် လူမျိုးစုအုပ်စုတွေကိုအခြေခံတဲ့ ပဋိပက္ခမြောက် များစွာဖြစ်ပေါ်ခဲ့တာကို တွေ့ရတယ်။ နိုင်ဂျီးရီးယားနိုင်ငံမှာ နိုင်ငံသား တစ်ဦးရဲ့ရှင်သန်နေထိုင်မှုဟာ နိုင်ဂျီးရီးယားနိုင်ငံသားဆိုတာထက် ဘယ် လူမျိုးစုအုပ်စုထဲမှာပါတယ်ဆိုတာ ပိုအရေးပါတယ်။ နိုင်ဂျီးရီးယားမှာ

အိဘို၊ ယိုအူဘာနဲ့ဟောင်ဆူးဆိုတဲ့ လူမျိုးစုသုံးစုလွှမ်းမိုးကြီးစိုးထားကြသလို
၎င်းအုပ်စုတွေဟာ တစ်ဦးနဲ့တစ်ဦး ပုံစံမျိုးစုံနဲ့ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတွေကို ကျူး
လွန်ကြလေ့ရှိကာ အဆိုပါ ပဋိပက္ခတွေကတစ်ဆင့် သတ်ဖြတ်မှုတွေအထိ
မကြာခဏဖြစ်ပွားကြလေ့ရှိတယ်။ အခြားအာဖရိက တိုင်းပြည်အတော်
များများမှာလည်း လူမျိုးရေးကို အခြေခံတဲ့ မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်မှုတွေ၊ ပဋိ
ပက္ခတွေ၊ စစ်ပွဲတွေကို တွေ့ရလေ့ရှိတယ်။

အိန္ဒိယ ဇာတ်ဝန်

အိန္ဒိယနိုင်ငံမှာ ဇာတ်အဆင့်ဆင့်ကို အခြေခံပြီး ခွဲခြားဆက်ဆံ
တဲ့စနစ်ကို ကျင့်သုံးမှုမပြုလုပ်ကြဖို့နဲ့ ဇာတ်စနစ်ကို အခြေခံပြီး ခွဲခြားဆက်ဆံ
မှုတွေပြုလုပ်မယ်ဆိုရင် အရေးယူမယ်ဆိုတဲ့ ဥပဒေကို ၁၉၇၇ ခုနှစ်က
တည်းက ပြဋ္ဌာန်းကျင့်သုံးခဲ့တာဖြစ်တယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း ရှေးနှစ်ပေါင်းများ
စွာကတည်းက အခြေတည်လာတဲ့ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အလေ့အကျင့်
တွေဟာ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း လွယ်လွယ်နဲ့ပျောက်ကွယ်သွားဖို့ ခဲယဉ်း
လှသလို ယနေ့ချိန်အထိ ဆက်လက်ကျင့်သုံးနေကြဆဲပဲ။ အိန္ဒိယရဲ့ ဇာတ်
စနစ်ဆိုတာကတော့ လူသားတစ်ဦးရဲ့ မျိုးရိုးစစ်မြစ်အပေါ်မှာ အခြေခံပြီး
လူမှုရေးအဆင့်အတန်း ကိုခွဲခြားသတ်မှတ်ထားတဲ့စနစ်ပဲ။

လူသားတစ်ဦးအနေနဲ့ မွေးဖွားစဉ်ကတည်းက မိဘဘိုးဘွားစဉ်
ဆက်က တည်ရှိခဲ့တဲ့ ဇာတ်အဆင့်အတန်းအရသာ ရှင်သန်နေထိုင်ခွင့်ရှိပြီး
သေဆုံးချိန်အထိ အဆိုပါဇာတ်အဆင့်အတန်းအတိုင်းသာ ပြောင်းလဲခွင့်မရှိ
ဘဲ နေထိုင်ရမှာဖြစ်တယ်။ အိန္ဒိယမှာ ဇာတ်နိမ့်အဖြစ် မွေးဖွားလာသူတစ်ဦး
အတွက် ပိုမိုအဆင့်မြင့်မားတဲ့ ဇာတ်အဆင့်အတန်းအဖြစ် နေထိုင်နိုင်ဖို့အတွက်
တစ်ခုတည်းသောမျှော်လင့်ချက်ကတော့သေဆုံးပြီးအဆင့်အတန်းမြင့်တဲ့မိသားစု
မှာ ပြန်လည်မွေးဖွား(ဝင်စား) စေဖို့ပဲဖြစ်တယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း ဒီအချက်က
လည်း အကန့်အသတ်နဲ့ ရှိနေပြန်တာကိုတွေ့ရတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုရင်

လမ်းကြားတွေမှာ ဇာတ်စနစ်ကို အောင်မြင်စွာတိုက်ထုတ်နိုင်ခဲ့ပေမယ့် ကျေး
လက်တောရွာလူထုတွေကိုတော့ စည်းရုံးဖို့ခက်ခဲနေဆဲပဲလို့ ဝန်ခံခဲ့တယ်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံမှာ အစိုးရခေါင်းဆောင်တွေအနေနဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ
ဥပဒေအတွင်း ဇာတ်စနစ်ခွဲခြားခြင်းကို အဆုံးသတ်ဖို့ ကြိုးပမ်းခဲ့ပေမယ့်
နှစ်ပေါင်းများစွာ စွဲမြဲတည်ရှိခဲ့တဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းက လူမှုရေးဆိုင်ရာ
အယူအဆတွေကို ဖယ်ရှားပစ်ဖို့ အခက်အခဲများစွာ၊ ဆန့်ကျင်မှုများစွာကို
ရင်ဆိုင်ခဲ့ရတယ်။ အဆိုပါဇာတ်ခွဲခြားတဲ့စနစ်ဟာ ယနေ့လို အင်တာနက်
ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းခေတ်မှာတောင် အိန္ဒိယမှာလက်ခံကျင့်သုံးနေဆဲဖြစ်
တယ်။ အထူးသဖြင့် ဟိန္ဒူကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုအားကောင်းတဲ့ လူမှုအသိုင်း
အဝိုင်းမှာ ဇာတ်စနစ်ကို ပယ်ဖျောက်ဖို့ ပိုမိုခက်ခဲတာကိုတွေ့ရတယ်။ အိန္ဒိယ
အစိုးရအနေနဲ့ ယနေ့ခေတ်မှာ အဆိုပါအယူအဆကို လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း
အတွင်းက ဖယ်ရှားဖို့ အပြစ်ပေးအရေးယူမှုတွေနဲ့ ပညာပေးလုပ်ငန်း
ပေါင်းစုံ ကြိုးစားပြုလုပ်ပေမယ့် ဆက်လက်တည်ရှိနေဆဲဖြစ်နေတာကို တွေ့
မြင်ရတယ်။

တိဘက်လူမျိုးများ၏ အနှိမ်ခံဘဝ

တရုတ်နိုင်ငံဟာ ၂၀၀၈ ခုနှစ်မှာ ကျင်းပတဲ့ နွေရာသီအိုလံပစ်
အားကစားပွဲတော်ကို မြို့တော်ဘေဂျင်းမှာ လက်ခံကျင်းပခဲ့တယ်။ ဘေဂျင်း
အိုလံပစ်မကျင်းပမီအချိန်ကတည်းက အိုလံပစ်ပြိုင်ပွဲကိုကြိုဆိုမှုတွေနဲ့ အိုလံပစ်
မီးရှူးလက်ဆင့်ကမ်း သယ်ဆောင်တဲ့ အခမ်းအနားတွေကို ရက်ပေါင်း
၁၃၀ ကြာ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအတော်များများမှာ ကျင်းပကြတယ်။ အစီအစဉ်တွေ
ထဲမှာ မီးရှူးတံကို ဝေရတ်တောင်ထိပ်ရောက်အောင် သယ်ဆောင်ခြင်း
တောင် ပါဝင်ခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ ဘေဂျင်းအိုလံပစ်မှာ ထူးခြားတာက အိုလံပစ်
ဝိညာဉ်နဲ့အတူ တွဲကပ်ပါလာတဲ့ တရုတ်အစိုးရ ဆန့်ကျင်ရေးဆန္ဒပြပွဲတွေပဲ။
ကန့်ကွက်ဆန္ဒပြသူတွေဟာ အိုလံပစ်မီးရှူးသယ်ဆောင်ရာ လမ်းခရီးတစ်

လျှောက် ဘယ်နိုင်ပဲရောက်ရောက် ကန့်ကွက်ဆန္ဒပြပွဲတွေ ပြုလုပ်ခဲ့ကြ
တယ်။ ကန့်ကွက်ဆန္ဒပြကြရတဲ့ အကြောင်းက ဘာဖြစ်နိုင်လဲ။

အဆိုပါ ဆန္ဒပြပွဲတွေဖြစ်ပွားရတဲ့ အကြောင်းရင်းနဲ့ပတ်သက်ပြီး
စာရှုသူအနေနဲ့ သိရှိဖို့ဆိုရင်သမိုင်း၊ နိုင်ငံရေးနဲ့ ပထဝီသဘောတရား
တချို့ကို သိရှိနားလည်ဖို့ လိုအပ်ပါလိမ့်မယ်။ တိဘက်နိုင်ငံဟာ ကမ္ဘာအင်
အားကြီးနိုင်ငံနှစ်နိုင်ငံဖြစ်တဲ့ အိန္ဒိယနဲ့ တရုတ်နိုင်ငံကြား တိဘက်ကုန်း
ပြင်မြင့်မှာ တည်ရှိတယ်။ နိုင်ငံရဲ့တည်နေရာဟာ ဟိမဝန္တာတောင်တန်း အခြေ
မှာတည်ရှိပြီး ရေမျက်နှာပြင်အထက် မြင့်မားစွာတည်ရှိခြင်းနဲ့ သဘာဝ
အတားအဆီးတွေအရ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးခက်ခဲလွန်းတာကြောင့် သွား
လာရခက်ခဲပြီး သမိုင်းတစ်လျှောက်မှာ လူသူရောက်ပေါက်မှု နည်းပါးလှတဲ့
တိုင်းပြည်တစ်ခုဖြစ်တယ်။

တိဘက်နိုင်ငံဟာ ဝေးလံခေါင်ဖျားကျတဲ့ အစွန်အဖျားမှာတည်
ရှိခဲ့ပေမယ့် တရုတ်နိုင်ငံကတော့ အစဉ်အဆက်တိဘက်နိုင်ငံကို သိမ်းပိုက်
ထားခဲ့သလို တရုတ်တို့က တိဘက်ဒေသဟာ တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ နယ်နိမိတ်ထဲ
မှာ ပါဝင်တယ်လို့ ကြေညာထားခဲ့တယ်။ ၁၉၁၂ ခုနှစ်ရောက်တော့ တိ
ဘက်တွေဟာ ဒေသတွင်းလွှမ်းမိုးထားတဲ့ တရုတ်အစိုးရကို ဖြုတ်ချနိုင်ခဲ့
တယ်။ နှစ်ဆယ်ရာစုအစောပိုင်းကာလမှာ တိဘက်ဟာ တရုတ်တို့ထံက လွတ်
လပ်ရေးကို တရားဝင်ကြေညာခဲ့ပေမယ့် တရုတ်တို့က တိဘက်ဒေသဟာ
တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ အထူးဒေသတစ်ခုသာဖြစ်တယ်လို့ တုံ့ပြန်ခဲ့တယ်။ ၁၉၅၀
ရောက်တော့ တရုတ်နိုင်ငံက တိဘက်ကိုပြန်လည်သိမ်းပိုက်ခဲ့ပြီး ၁၉၅၁
ခုနှစ်မှာ တရုတ်အစိုးရက တိဘက်ဒေသကို တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံရဲ့
ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ အထူးဒေသအဖြစ်သတ်မှတ်ခဲ့တယ်။ နောက်ပိုင်းမှာ
တရုတ်တွေဟာ ဗုဒ္ဓဘာသာလွှမ်းမိုးမှုနဲ့ တလိုင်းလားမားဘုန်းကြီးတွေရဲ့
တိဘက်လူမျိုးတွေအပေါ် ဩဇာရှိမှုကို လျှော့ချဖို့ကြိုးစားခဲ့သလို ကွန်မြူ
နစ်ဘုံဝါဒစနစ်တွေကို တိဘက်ထဲသွတ်သွင်းလာခဲ့တယ်။ အထူးသဖြင့်

■ **ဖြိုးနိုင်လတ်**.....

တိဘက်လူမျိုးတွေပိုင်ဆိုင်တဲ့ လယ်ယာတွေကို သိမ်းပိုက်ခဲ့ပြီး ဘုံလယ်
ယာစနစ်ကို ထူထောင်တယ်။ တရုတ်တို့ရဲ့ ဘုံမြေယာစနစ်ပြုပြင်ရေးလုပ်
ငန်းတွေနဲ့ အခြားလွှမ်းမိုးဩဇာချဲ့ထွင်မှုကို မကျေနပ်တာကြောင့် ၁၉၅၉
ခုနှစ်အရောက်မှာ တိဘက်တွေက တရုတ်တွေကို တော်လှန်ခဲ့ပြီး တရုတ်နဲ့
တိဘက်တို့ စစ်ပွဲဖြစ်ပွားခဲ့တယ်။

တရုတ်တွေဟာ တိဘက်တော်လှန်ပုန်ကန်သူတွေကို ရက်ရက်
စက်စက်ဖိနှိပ်ခဲ့ကြတယ်။ တော်လှန်ပုန်ကန်သူတွေနဲ့ ၎င်းတို့ရဲ့ မိသားစုဝင်
တွေကို နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းမှုတွေ၊ သတ်ဖြတ်မှုတွေ၊ ထောင်သွင်းအကျဉ်းချ
မှုတွေအပြင် နောက်ပိုင်းမှာတိဘက်လူမျိုးတွေကို အစုလိုက်အပြုံလိုက်သတ်
ဖြတ်ပြစ်တဲ့အထိ ကျူးလွန်ခဲ့တယ်။ အရေးအခင်းကာလအတွင်း တလိုင်း
လားမား ဘုန်းတော်ကြီးဟာ အိန္ဒိယနိုင်ငံကို ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်သွားနိုင်
ခဲ့ပြီး တရုတ်အစိုးရဟာ လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုကို ကျူးလွန်တယ်လို့ စွပ်
စွဲပြောဆိုခဲ့တယ်။ တရုတ်တို့ဟာ တိဘက်တော်လှန်ရေးကိုနှိမ်နင်းခဲ့ချိန်က
စပြီး အရင်ကသတ်မှတ်ထားခဲ့တဲ့ အထူးကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို ပြန်လည်
ရုပ်သိမ်းကာ တိဘက်ဒေသကို တရုတ်နိုင်ငံထဲ တရားဝင်ထည့်သွင်းပြီး
တရုတ်ပြည်မကြီးနဲ့အတူ စာပြေးညီအုပ်ချုပ်ခဲ့တယ်။ တိဘက်တော်လှန်
ရေးစတင်ဖြစ်ပွားခဲ့ကတည်းက တိဘက်တွေဟာ တရုတ်တွေရဲ့ လူ့အခွင့်
အရေးကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုလုပ်ရပ်တွေကို ပြစ်တင်စွပ်စွဲခဲ့တယ်။ တိဘက်
တွေရဲ့ စွပ်စွဲချက်ထဲမှာ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ နိုင်ငံရေးအရ ဖိနှိပ်ခြင်း၊ ဘာ
သာရေးကို ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်ခြင်း၊ တရားမျှတမှုမရှိတဲ့ တရားလက်လွတ် ဖမ်း
ဆီးချုပ်နှောင်ခြင်း၊ နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းခြင်းနဲ့ လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုတွေကို
တရုတ်အစိုးရအနေနဲ့ ကျူးလွန်တယ်ဆိုတဲ့အချက်တွေပဲ။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်
မတ်လ ၁၀ ရက်နေ့မှာ ကျရောက်တဲ့ ၄၉ နှစ်မြောက် မအောင်မြင်တဲ့ တိဘက်
တို့ရဲ့ တော်လှန်ရေးနေ့အခမ်းအနားမှာ တိဘက်ဘုန်းတော်ကြီး ၃၀၀
လောက်ဟာ တရုတ်အစိုးရကို ဆန့်ကျင်ဆန္ဒပြခဲ့ကြတယ်။ ဒါ့ပြင်သူတို့ဟာ

၂၀၀၇ ခုနှစ်အခမ်းအနားကျင်းပစဉ်က ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံခဲ့ရတဲ့ အကျဉ်း ထောင်အတွင်းက တိဘက်ဘုန်းကြီးတွေ လွှတ်ပေးရေးကိုလည်း တောင်းဆိုခဲ့ကြတယ်။

တလိုင်းလားမား (၁၄) ဟာ အရေးပါတဲ့ တိဘက်ခေါင်းဆောင် တစ်ဦးအနေနဲ့ ကမ္ဘာ့ပြည်သူ့သန်းပေါင်းများစွာအကြားမှာ ထင်ရှားကျော်ကြားတယ်။ ဒါ့ပြင် သူ့ရဲ့ကိုယ်ကျင့်ဆိုင်ရာ အတွေးအခေါ်တွေကို နိုင်ငံတကာအသိုင်းက အသိအမှတ်ပြုလက်ခံကြသလို ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးနိတယ်လ်ဆုကိုလည်းချီးမြှင့်ခံခဲ့ရတယ်။ တလိုင်းလားမားဟာ ပြည်ပနိုင်ငံတွေမှာ လှည့်လည်နေထိုင်ရင်းနဲ့ တိဘက်လူမျိုးတွေကို ဗုဒ္ဓရဲ့ အဆုံးအမအတိုင်း နေထိုင်ဖို့နဲ့ တရုတ်တော်လှန်ရေးကို ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆက်လက်တိုက်ပွဲဝင်ကြဖို့ ဆော်ကြနိုင်ခဲ့တယ်။ တလိုင်းလားမားက ကမ္ဘာ့ပြည်သူတွေကို တိဘက်တွေရဲ့ မကျေနပ်ချက်အကြောင်းကို မီဒီယာတွေနဲ့ ကွန်ဖရင့်တွေကတစ်ဆင့် ရှင်းလင်းပြောကြားတယ်။ သိပ်မကြာခင်မှာပဲ တိဘက်ဒေသမှာ ဘုန်းတော်ကြီးတွေရဲ့ တရုတ်အစိုးရအပေါ် ဆန့်ကျင်ဆန္ဒပြမှုတွေပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြီး ကမ္ဘာ့ပြည်သူတွေက တရုတ်တို့ရဲ့ အရေးအခင်းအပေါ်ကိုင်တွယ်ပုံကို စောင့်ကြည့်နေခဲ့ကြတယ်။ တရုတ်တို့က ဆန္ဒပြတဲ့ဘုန်းတော်ကြီးတွေကို ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခဲ့တာကြောင့် ပြင်သစ်၊ ဂရိ၊ ဂျပန်၊ ဗြိတိန်၊ အမေရိကန်နဲ့ အခြားအိုလံပစ်မီးရှူးတိုင်သယ်ဆောင်ရာ လမ်းတစ်လျှောက်မှာရှိတဲ့ နိုင်ငံတိုင်းက ပြည်သူတွေက တိဘက်ပြည်သူတွေကိုယ်စား တရုတ်အစိုးရကို ဆန့်ကျင်ဆန္ဒပြခဲ့ကြတာပဲဖြစ်တယ်။

နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းမှာ တိဘက်ပြည်သူတွေရဲ့ ခံစားနေရတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခံရမှုတွေကို အာရုံစိုက်ကြည့်နေကြတဲ့အချိန်မှာပဲ ၂၀၀၈ ခုနှစ် မတ်လ ဘုန်းတော်ကြီးတွေဆန္ဒပြပွဲအပြီးမှာ တရုတ်အစိုးရက နိုင်ငံတကာမီဒီယာတွေကို တိဘက်ဒေသကို ဝင်ရောက်ခွင့်ပိတ်ပင်ခဲ့တယ်။ အခုလို တိဘက်ဒေသကို မီဒီယာသမားတွေနဲ့ လူ့အခွင့်

အရေးလေ့လာစောင့်ကြည့်သူတွေကို ပိတ်ပင်လိုက်ခြင်းဟာ တိဘက်ပြည် သူတွေခံစားနေရတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုတွေကို စောင့်ကြည့် လေ့လာဖိအားပေးဖို့အတွက် အခက်အခဲတွေဖြစ်စေတယ်။ တရုတ်အစိုးရ နဲ့ တိဘက်ပြည်သူတွေအနေနဲ့ တစ်ဘက်နဲ့တစ်ဘက် လူ့အခွင့်အရေးချိုး ဖောက်ခံရမှုအပေါ် စွပ်စွဲမှုနဲ့ကာကွယ်ပြောကြားမှု ရှုထောင့်တွေဟာ ဘယ် ဟာ အမှန်လဲဆိုတာကို နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းက ဆုံးဖြတ်ဖို့ ခက်ခဲ လှတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုရင် စောင့်ကြည့်လေ့လာအက်ခတ်ဖို့အတွက် ဘယ်သူမှမတတ်နိုင်လို့ပါ။ တိဘက်အရေးအခင်းကနေပြဆိုနေတာကတော့ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းမှာ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေတွေ မြှင့် တင်ဖို့ပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုကို မီးမောင်းထိုးပြဖို့ပဲဖြစ်ဖြစ် အရေး ပါတဲ့အကြောင်းကတော့ နှစ်ဘက်စွပ်စွဲချက်တွေနဲ့ ချေပချက်တွေဆိုတာ ထက် ပွင့်လင်းမြင်သာတဲ့ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကို ပြုလုပ်နိုင်ခြင်းပဲဖြစ်တယ်။ တိဘက်ပြည်သူတွေဟာ ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခံနေရမှုတွေ၊ နှိပ်စက်ညှဉ်း ပမ်းမှုတွေအပြင် နောက်ဆုံး သတ်ဖြတ်ခံရမှုတွေကိုပါ ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရ တယ်လို့ ပြောကြားကြမေမယ့် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအနေနဲ့ လက် တွေ့မှာ သက်သေပြစရာမရှိတဲ့အတွက် တိဘက်တွေရဲ့သေဆုံးမှုဟာတော် လှန်ရေးသူရဲကောင်းအဖြစ်ထက် မပိုဘူးဖြစ်နေကြောင်းပါ။

လူနည်းစုအခွင့်အရေးအပေါ် ဆောင်ရွက်ချက်များ

ယနေ့ခေတ်မှာတော့ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းနဲ့ နိုင်ငံအတော် များများဟာ လူနည်းစုအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုလက်ခံထားကြတဲ့ လူမှုအသိုင်း အဝိုင်းတွေရဲ့ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေကို မြှင့်တင်ပေးဖို့အတွက် ပူး ပေါင်းလုပ်ဆောင် ကြိုးစားလာကြပြီပဲဖြစ်တယ်။ လူသားတိုင်းအတွက်

တန်းတူညီမျှရှိစေရေးဆိုတဲ့ တရားမျှတမှုကို ကိုင်စွဲလိုက်တာနဲ့ လူများစု ဖြစ်မှု (ဝါ) အင်အားကြီးမားတာကြောင့် လူနည်းစုအပေါ် (ဝါ) အင်အားချည်း နဲ့သူအပေါ် အနိုင်ယူကျူးလွန်မှုဟာ ဆန့်ကျင်စရာကိစ္စရပ်အဖြစ် အရင်ဆုံး ပေါ်ထွက်လာပါတယ်။

ပညာရေးနဲ့ပတ်သက်တဲ့ တန်းတူညီမျှအခွင့်အရေးလား။ ဒါမှမဟုတ် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အရေး တန်းတူညီမျှမှုလား။ တူညီတဲ့လုပ်ခလစာရရှိခွင့် လား။ ဒါမှမဟုတ် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာတန်းတူညီမျှခွင့်လား။ လူမှုအသိုင်း အဝိုင်းအတွင်း တန်းတူညီမျှစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ခွင့်လား။ ဒါမှမဟုတ် လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ယုံကြည်ခွင့်လား။ ဘယ်ကိစ္စရပ်ရဲ့ တရားမျှတမှုကို ကိုင်စွဲကြပါစေ လူနည်းစုတွေအတွက် တန်းတူညီမျှခွင့်အခွင့်အရေးဟာ အားလုံးခြုံကြည့်ရင် ယနေ့ခေတ်မှာတော့ ရှေ့တန်းရောက်ခဲ့ပြီလို့ ဆိုရမှာ ဖြစ်တယ်။

လူသားတစ်ဦးချင်းစီတိုင်းရဲ့ တန်းတူညီမျှခွင့် အခွင့်အရေးဟာ တစ် သီးပုဂ္ဂလလူသားတိုင်းနဲ့ သက်ဆိုင်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ လူပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးချင်းစီအနေနဲ့ ကျွန်တော်တို့နေထိုင်ရာ ပတ်ဝန်းကျင်ဟာ တရားမျှတမှု ပြည့်ဝတဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ဖြစ်ဖို့ဆိုရင် ပုဂ္ဂလလူသားတစ်ဦးစီတိုင်းရဲ့ တန်း တူညီမျှခွင့် အခွင့်အရေးကို အလေးထားတန်ဖိုးထားဖို့လို အပ်တယ်။ ယနေ့ခေတ်မှာ အစိုးရတွေအနေနဲ့ နိုင်ငံသားတိုင်းရဲ့ တန်းတူညီမျှခွင့်နဲ့ နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးတွေကို အပြည့်အဝခံစားစေဖို့အတွက် ကြိုးပမ်းအား ထုတ်နေတာကို အားရစရာတွေမြင်ကြရပေမယ့် အကျိုးရလဒ်ကတော့ နှေးကွေးလှတယ်လို့ ဆိုရမှာဖြစ်တယ်။ ကျွန်တော်တို့ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခု လုံးမှာ လူတိုင်းအနေနဲ့ တန်းတူညီမျှခွင့်ကို အောင်အောင်မြင်မြင်ရရှိခံစား ဖို့ဆိုတာ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခုလုံးနဲ့ သက်ဆိုင်တယ်။ လူမှုအသိုင်း အဝိုင်းအတွင်းမှာ တန်းတူအခွင့်အရေးကို အသိအမှတ်ပြုလေးစားတန်ဖိုး

■ ဖြူးနိုင်လတ်.....

ထားခြင်းဖြင့်သာ ကျွန်တော်တို့ရဲ့နိုင်ငံကို ခွင့်တူညီမျှဝါဒဖြူစင်ပြီး တရားမျှတ လွတ်လပ်တဲ့တိုင်းပြည်အဖြစ် တည်ဆောက်နိုင်မှာပါ။

ဆက်ပစ်ပေးခွန်းများ

မြန်မာနိုင်ငံမှ လူနည်းစုအခွင့်အရေးအခြေအနေ

ဒီအခန်းမှာ လူနည်းစုတွေရဲ့ အခွင့်အရေးတွေဟာ ဘာတွေဖြစ်မယ်ဆိုတာနဲ့ လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးတွေအကြောင်းကို ရှင်းလင်းတင်ပြပြီးဖြစ်တယ်။ ဤအခန်းပါ လူနည်းစုအမျိုးသမီးတွေ၊ လူနည်းစုလူမျိုးတွေနဲ့ လူနည်းစုဖြစ်တဲ့ တစ်သီးပုဂ္ဂလလူသားတွေရဲ့ အခြေအနေကို လေ့လာပြီး သင့်ပတ်ဝန်းကျင်(ဝါ) တိုင်းပြည်ဒေသတွင်းမှာရှိတဲ့ ၎င်းတို့ရဲ့ နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးနဲ့ အခြားလူမျိုးစုဆိုင်ရာ အခက်အခဲတွေ၊ လျစ်လျူရှုခံရတဲ့ ၎င်းတို့ရဲ့ အခွင့်အရေးအကြောင်းကို အောက်ပါမေးခွန်းများကို ဖြေကြားရင်းနဲ့ လေ့လာကြရပါမယ်။

- သင့်တိုင်းပြည် (ဝါ) ဒေသတွင်းပတ်ဝန်းကျင်မှာရှိတဲ့ လူနည်းစုတွေရဲ့ နိုင်ငံရေး၊စီးပွားရေး၊လူမှုရေး၊ဒါမှမဟုတ်အခြားလူနည်းစုလူမျိုးတွေအနေနဲ့ ဘယ်လိုရပ်တည်နေကြလဲ။
- သင့်ပတ်ဝန်းကျင်က လူနည်းစုတွေအနေနဲ့ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေကို ရင်ဆိုင်နေရသလား။ ရှိခဲ့ရင် ဘယ်လိုချိုးဖောက်ခံနေရလဲ။
- အကယ်၍ အတိတ်မှာ ၎င်းတို့ရဲ့ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံခဲ့ရတယ်ဆိုရင် သူတို့ရဲ့ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုအတွက် ဘယ်လိုပြန်လည်ကုစားပေးမှုတွေ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း (ဝါ) အစိုးရအနေနဲ့ ပြုလုပ်ပေးတာရှိသလဲ။
- လက်ရှိ ဒီမိုကရေစီအစိုးရရဲ့ လူနည်းစုအခွင့်အရေးနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ကာကွယ်ပေးထားတဲ့ အထင်ရှားဆုံးပေါ်လစီက ဘာဖြစ်မှာလဲ။

- သင့်လူမှုပတ်ဝန်းကျင်မှာရှိတဲ့ လူနည်းစုတွေအတွက် အဖိနှိပ်ခံရဆုံးခဲသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုဟာဘာဖြစ်မလဲ။ အဆိုပါ အဖိနှိပ်ခံရဆုံးခဲသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေကို သင့်အနေနဲ့ ဘယ်လိုကုစား သင့်တယ်လို့ ထင်ပါသလဲ။

အား (၈)

ယနေ့လူ့သားတွေ ရင်ဆိုင်နေရတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးပြဿနာ ဘာတွေဖြစ်မလဲ။

၂၀ ရာစုရဲ့ ဒုတိယရာစုဝက်အတွင်းမှာ မြင်တွေ့ခဲ့ရတာက လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေအတွင်း ကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခံရတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေတွေအပေါ် စုံစမ်းဖော်ထုတ်ဖို့ကြိုးစားခြင်းနဲ့ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်တဲ့ စိန်ခေါ်မှုတွေကို နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအနေနဲ့ ပူးပေါင်းဖြေရှင်းဖို့အားထုတ်ခဲ့ကြတာကို တွေ့မြင်နိုင်တယ်။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအနေနဲ့လည်း အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးစံချိန်စံညွှန်းတွေကို အခြေခိုင်မာလာအောင် ဆောက်ရွက်ခဲ့သလို ကမ္ဘာ့နိုင်ငံတွေအပေါ်ကိုလည်း လူ့အခွင့်အရေးပဋိညာဉ်တွေကို သဘောတူလိုက်နာစေဖို့အတွက် လက်မှတ်

ရေးထိုးအောင် ဆော်သြနိုင်ခဲ့တယ်။ သို့သော်ငြားလည်း ဒီစာအုပ်ရဲ့ အစောပိုင်းအခန်းတွေမှာ ဖော်ပြပြီးဖြစ်သလို နှစ်ဆယ်ရာစုနှောင်းပိုင်းကာလမှာ ရဝမ်ဒါ၊ ကမ္ဘောဒီးယား၊ ယူဂိုစလားဗီးယားနဲ့ အချို့အရှေ့လယ်ပိုင်းဒေသတွေမှာ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီး ပြောင်ပြောင်တင်းတင်းကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုတွေကို အထင်ရှားတွေ့မြင်ခဲ့ရတယ်။ အဲဒီလို ကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုတွေနဲ့ ပတ်သက်ရင် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းရဲ့ တုန့်ပြန်မှုဟာ နှေးကွေးလွန်းပြီး အရေးယူအပြစ်ပေးမှုအားနည်းတာကြောင့် အပြစ်မဲ့ပြည်သူတွေနဲ့ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရတဲ့သားကောင်တွေကို ကာကွယ်ပေးနိုင်မှုအားနည်းခဲ့တယ်။ တစ်ခါတစ်ရံမှာ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းရဲ့ အရေးယူဖိအားပေးမှုနောက်ကျခဲ့တာတွေကြောင့် ဒေသတွင်းပြည်သူ့အမြောက်အမြားအသက်ဆုံးရှုံးခဲ့ကြရတဲ့ထိဖြစ်ခဲ့ရတယ်။

၂၁ ရာစုအခင်းအကျင်းကတော့ ထောင်စုသစ်ဖြစ်တာနဲ့အတူ လူသားတွေရဲ့ ကောင်းမွန်လှပတဲ့ အနာဂတ်ကို ဆောင်ကြဉ်းပေးနိုင်မယ်လို့ ကမ္ဘာသူကမ္ဘာသားအများစုက မျှော်လင့်ကြိုဆိုခဲ့ကြတယ်။ နှစ်ဆယ်ရာစုအတွင်းက ဆိုးဝါးခါးသီးတဲ့ အတွေ့အကြုံတွေဆီကနေ သင်ခန်းစာယူပြီး ရာစုနှစ်မှာ လူသားအားလုံးအတွက် လူ့အခွင့်အရေးပြည့်ဝတဲ့ ကမ္ဘာသစ်တစ်ခုကို တည်ဆောက်ကြမယ်လို့ မျှော်လင့်ခဲ့ကြတယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း ၂၁ ရာစုရဲ့ ပထမဆယ်စုနှစ်အပြီးမှာတော့ အထင်နဲ့အမြင် တစ်ခြားစီဖြစ်ခဲ့ကြတယ်။ ထောင်စုသစ်ရဲ့ ပထမဆယ်စုနှစ်အတွင်း လူသားတွေရဲ့ လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်ပေးမှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး ရင်ဆိုင်ခဲ့ရတဲ့အခက်အခဲက ဘာဖြစ်မှာလဲ။ ယနေ့ခေတ်ရဲ့ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုပုံစံတွေဟာ ဘာတွေဖြစ်မှာလဲ။ အထက်ပါမေးခွန်းတွေအပါအဝင် အခြားခေတ်ပြိုင်လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေတွေနဲ့ ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးပြဿနာရပ်တွေကို ဒီအခန်းမှာ လေ့လာတင်ပြထားတယ်။

ခေတ်ပြိုင်လူ့အခွင့်အရေးပြဿနာများ

၂၁ ရာစုနှစ်ဦးအတွက် ဝမ်းနည်းဖွယ်ရာအခြေအနေတစ်ခုကတော့ ထောင်စုနှစ်သစ်အဝင်မှာ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းက မျှော်လင့်ထားခဲ့ကြတဲ့ ၂၀ ရာစုအတွင်းက လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုအခြေအနေတွေဟာ ရပ်တန့်မသွားဘဲ ဖြစ်မြဲအတိုင်း ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေခဲ့တာပဲ။ ကပ်ရောဂါတစ်ခုသဖွယ်ခွဲကပ်ခဲ့တဲ့ ၂၀ ရာစုအတွင်းက လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုပုံသဏ္ဍာန်ဟောင်းတွေဟာ ကမ္ဘာ့နေရာအနှံ့မှာ ၂၁ ရာစု ရောင်နီဦးခွဲအတူပြန်လည်ပေါက်ဖွားလာခဲ့တယ်။ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုတွေထဲမှာ တရားရုံးပြင်ပမှာ အပြစ်ပေးသတ်ဖြတ်တာတွေ၊ တရားလက်လွတ် နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းမှုတွေ၊ တရားမျှတမှုမရှိတဲ့ ရုံးတင်စစ်ဆေးမှုတွေ၊ ပြစ်မှုမရှိဘဲ ထောင်သွင်းအကျဉ်းချတာတွေ ပါဝင်တယ်။ ဒါ့ပြင် အကြမ်းဖက်ဝါဒကို လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေအတွင်းသွတ်သွင်းလာမှုတွေ၊ အသေခံအကြမ်းဖက်ခံခဲ့မှုတွေနဲ့ လူမျိုးရေး၊ ဒါမှမဟုတ် ဘာသာရေးကို အခြေခံတဲ့ လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုတွေကိုလည်း ၂၁ ရာစုနှစ်ဦး ကမ္ဘာတစ်လွှားမှာ ပိုမိုတွေ့မြင်လာရတယ်။ အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်ရေးတွေနဲ့ ဒိုင်မာအားကောင်းမှုမရှိတဲ့ ဒီမိုကရေစီ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေမှာဆိုရင်လည်း အတိုက်အခံနိုင်ငံရေးသမားတွေနဲ့ သတင်းမီဒီယာသမားတွေဟာ အကြောင်းမဲ့ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခံနေရတဲ့အပြင် “ပျောက်ကွယ်သွားခြင်း” လို့ခေါ်တဲ့ လူမသိသူမသိ အစပျောက်ခြင်းကို ခံနေရတယ်လို့ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာရေးအဖွဲ့အစည်းက ထုတ်ပြန်ထားတယ်။ အဆိုပါအဖြစ်အပျက်တွေဟာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှေးကွေးတဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေမှာ ဖြစ်ပွားနေသလို နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းကြား လူ့အခွင့်အရေးမြှင့်တင်ရေးတွေကို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ပါမယ်လို့ ကတိကဝတ်ပြုထားတဲ့ နိုင်ငံတော်တွေမှာလည်း အစိုးရတွေကိုယ်တိုင်က ကျူးလွန်ချိုးဖောက်တာကို တွေ့မြင်ခဲ့ရတယ်။

ခေတ်သစ်ကျွန်ုပ်တို့

နောက်ထပ်အခြေအနေတစ်ခုကို ပြောရရင်တော့ ၂၀ ရာစုအတွင်းမှာ လူ့အခွင့်အရေးရဲ့ အဆိုးဝါးဆုံးကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ထားတဲ့ ကျွန်ုပ်တို့ကျင့်သုံးခြင်းတောင်မှ ဒီကမ္ဘာပေါ်ကနေ ပျောက်ကွယ်မသွားသေးဘူးဆိုတာပဲ။ လူသားအချင်းချင်း ကျွန်ုပ်တို့တို့စေတဲ့ပုံစံဟာ ယနေ့ခေတ်သစ်မှာတော့ ပုံသဏ္ဍာန်သစ်အမျိုးမျိုးအနေနဲ့ ပေါ်ပေါက်ခဲ့တယ်။ ကျွန်ုပ်တို့ကုန်သွယ်မှုတွေ၊ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် လူမှောင်ခိုကူးမှုတွေ၊ ကလေးငယ်တွေကို ခိုင်းစေဖို့အတွက် ဖမ်းဆီးရောင်းစားမှုတွေ၊ လူသားရဲ့ ကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်း ကုန်သွယ်မှုပုံစံတွေ၊ လိင်ကျွန်ုပ်အဖြစ်ရောင်းစားခံရမှုတွေနဲ့ အပြာရုပ်ရှင်ထုတ်လုပ်ဖြန့်ချိမှုပုံစံအစရှိသဖြင့် ပုံသဏ္ဍာန်အသစ်တွေအနေနဲ့ ပေါ်ပေါက်ခဲ့တယ်။ အဆိုပါအဖြစ်ဆိုးတွေကို ခံစားကြရတဲ့ ဒုက္ခသည်တွေဟာ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေအတွင်းက အဆင်းရဲဆုံးဆိုတဲ့ အလွှာမှာ နေထိုင်အသက်ရှင်ကြရသူတွေပဲ။ ၎င်းတို့အနေနဲ့ အဆိုပါအဖြစ်ဆိုးတွေကနေ မိမိကိုယ်ကိုယ်ကာကွယ်ပေးဖို့အတွက် အားထုတ်နိုင်ခြင်းမရှိတဲ့အပြင် တရားမျှတမှုအတွက် ပြန်လည်ရှာဖွေနိုင်ကြသူတွေလည်း မဟုတ်ဘူး။

အချို့ဒေသတွေမှာဆိုရင် အရွယ်မရောက်သေးတဲ့ကလေးငယ်တွေကို စစ်ပွဲတွေအတွင်း ကလေးစစ်သားအဖြစ် အသုံးပြုခံနေကြရသလို တိုင်းနိုင်ငံ၊ ယူဂန်ဒါ၊ အိန္ဒိယ၊ ဖိလစ်ပိုင်နဲ့ အာရပ်စော်ဘွားများပြည်ထောင်စုလို နိုင်ငံမျိုးတွေမှာ အမျိုးသမီးတွေနဲ့ မိန်းကလေးငယ်တွေဟာ လိင်ကျွန်ုပ်အဖြစ် ငယ်ငယ်ရွယ်ရွယ်နဲ့ ဇာတ်သွင်းရောင်းစားခြင်းကို ခံနေကြရတယ်။ ကနေဒါ၊ မက္ကဆီကိုနဲ့ အခြားအနောက်ဥရောပနိုင်ငံတွေမှာ ပြည့်တန်ဆာလုပ်ငန်းဟာ တရားဝင်ဖြစ်တာကြောင့် လိင်ကျွန်ုပ်အဖြစ်ရောင်းစားမှုတွေနဲ့ အခြားလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အတင်းအဓမ္မပြုကျင့်ခံရမှုတွေဟာ ကာကွယ်ထားပြီး ဖြစ်တဲ့အပြင် အခြားလိင်ကျွန်ုပ်ကုန်သွယ်မှုတွေ မရှိသလောက်နည်းပါးတာကို တွေ့မြင်ရတယ်။

လူမှုရေး အခွင့်အရေး

လူမှုရေးအခွင့်အရေးဟာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်းမှာ အသေးစိတ်ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသော်လည်း နိုင်ငံ တကာအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းမှာ အပြည့်အဝသဘောတူညီမှုရအောင် မဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ဘူး။ အချို့ယုံကြည်ကြတာက လူမှုရေးအခွင့်အရေးဟာ လူ့အဖွဲ့အစည်းအနေနဲ့ လူသားအားလုံးကို ဖြည့်ဆည်းပေးအပ်ဖို့ဆိုတာ ကြီးမားတဲ့ဝန်ထုတ်ဝန်ပိုးဆိုတာပဲ။ လူမှုရေးအခွင့်အရေးမှာ ပညာသင်ကြားရေး၊ အစားအစာလုံခြုံစိတ်ချမှုရှိစေရေး၊ ပြည့်ဝတဲ့ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုရရှိရေး၊ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းရရှိနိုင်ရေးနဲ့ အလုပ်တည်မြဲရေးအပါအဝင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနဲ့ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး ကြေညာချက် (ICESCR) မှာပါဝင်တဲ့ အခြားအခွင့်အရေးများစွာ ပါဝင်ပါတယ်။

ကမ္ဘာပေါ်မှာရှိတဲ့ ဖွံ့ဖြိုးဆဲတတိယနိုင်ငံတွေမဆိုထားနဲ့ ဖွံ့ဖြိုးပြီး ချမ်းသာတဲ့နိုင်ငံများတောင် ၂၁ ရာစုအတွင်း လူမှုဆိုင်ရာအခွင့်အရေးကို နိုင်ငံသားတွေကို ထောက်ပံ့ပေးအပ်ရာမှာ တစ်သတ်မှတ်တည်း မပြုလုပ်နိုင်ဘဲ ပြတ်တောင်းပြတ်တောင်းနိုင်လှတယ်။ အထူးသဖြင့် လတ်တလော ကြုံတွေ့ခဲ့ရတဲ့ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးနှေးကွေးမှုဟာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုလိုနိုင်ငံမျိုးတောင်မှ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းနဲ့ပတ်သက်ရင် နိုင်ငံသားတွေကို လျစ်လျူရှုခဲ့ရတာကို တွေ့ရတယ်။ ၂၁ ရာစုအတွင်း နောက်ထပ်ရင်ဆိုင်လိုက်ရတဲ့ ပြဿနာတစ်ခုကတော့ လူ့အဖွဲ့အစည်းအများစုမှာ ကလေးငယ်တွေ၊ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးငယ်တွေကို ပညာသင်ကြားခွင့် အပြည့်အဝမဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ခြင်းပဲ။ ဒါ့ပြင်ဆင်းရဲမှုလွန်ကဲတဲ့တိုင်းပြည်တွေမှာဆိုရင် အလုပ်အကိုင်ရှားပါးမှုတွေ၊ အဟာရမပြည့်ဝမှုတွေနဲ့ ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမှုကိုပါ ပြည်သူအများ ရင်ဆိုင်နေကြရတယ်။

ဆိုခဲ့ပြီးသလို ဖော်ပြပါလူမှုဆိုင်ရာအခွင့်အရေးတွေကို ထောင်စု သစ်မှာ ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ခဲ့ရသလို အခြားလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုပုံစံ ဟောင်းတွေဟာလည်း သဏ္ဍာန်သစ်အဖြစ်ပေါ်ထွက်လာခဲ့တယ်။ ယခင် ဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ နေရာဒေသတွေမှာ ပုံစံတူဖြစ်ပျက်ခဲ့တာမဟုတ်ပေမယ့် နေရာ သစ်အသီးသီးမှာ ယခင်ဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ တရားမျှတမှုမရှိခြင်းတွေ၊ အခွင့်အရေး တန်းတူညီမျှမရှိမှုတွေ၊ ဆင်းရဲမွဲတေမှုအပြင် အခြားခွဲခြားဆက်ဆံမှုပုံသဏ္ဍာန် တွေဟာ ပိုမိုဆိုးရွားနေခဲ့ပြီး လူသားတွေအတွက် ကပ်ဆိုးများသဖွယ်ဆက် လက်တည်ရှိနေဆဲဖြစ်တယ်။

ခေတ်ပြိုင် လူ့အခွင့်အရေးပြဿနာများ

ယနေ့ခေတ်သစ်မှာ အမျိုးသမီးတွေ၊ မူရင်းဌာနေတိုင်းရင်းသား လူမျိုးတွေနဲ့ အခြားလူနည်းစုတွေဟာ လူ့အခွင့်အရေးကျူးလွန်ချိုးဖောက် ခံရမှုတွေမှာ သားကောင်တွေအဖြစ် ဆက်လက်တည်ရှိနေဆဲပါ။ ဒါပေမဲ့ လည်း ခေတ်သစ်ကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခံရမှုပုံစံတွေဟာ သိမ်မွေ့လွန်းတာ ကြောင့် ပြဿနာရပ်တချို့ကိုသာ ကုစားဖို့အတွက် စားပွဲတင်ဆွေးနွေးနိုင် ကြပေမယ့် တချို့ကို မျက်ကွယ်ပြုထားရပါတယ်။

ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမှုနှင့် ဆင်းရဲမွဲတေမှု

ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမှုနဲ့ ဆင်းရဲမွဲတေမှုဟာ ကမ္ဘာတစ်လွှားမှာရှိတဲ့ လူသားတွေအားလုံးအပေါ် ယေဘုယျအားဖြင့် အချက်နှစ်ချက်နဲ့ သက် ရောက်စေတယ်။ ကမ္ဘာ့လူဦးရေဟာ ခုနှစ်ဘီလျံနီးပါးရှိလာခဲ့ခြင်းနဲ့အတူ စွမ်းအင်ကိုသုံးစွဲလာရတဲ့ စားရိတ်မြင့်တက်လာသလို ဆင်းရဲတဲ့လူသားတွေ အနေနဲ့ အစားအစာဖန်တီးစားသောက်နိုင်မှု တဖြည်းဖြည်းနဲ့ နည်းပါးရှားပါး လာခဲ့တယ်။ အစာအာဟာရမလုံမှုဟာ ဆင်းရဲသားတွေအတွက် အခက်အခဲ ဖြစ်နေခဲ့တယ်။ “Bread for the World” ဆိုတဲ့ အဖွဲ့ရဲ့ စစ်တမ်းအရဆိုရင်

ကမ္ဘာပေါ်မှာ လူဦးရေသန်းပေါင်း ၉၀၀ လောက်ဟာ ငတ်မွတ်မှုကို ရင်ဆိုင်နေရသလို နေ့စဉ်ကလေးငယ် ၁၆,၀၀၀ ခန့်ဟာ အစာအဟာရပြတ်လပ်ခြင်းကြောင့် သေဆုံးနေရတယ်လို့ ဖော်ပြထားတယ်။ အဲဒီစစ်တမ်းရဲ့ ထုတ်ပြန်ချက်မှာ “အစာအဟာရ ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမှုဟာ ဆင်းရဲမွဲတေမှုကို ဖော်ပြနေတဲ့ အဆိုးဝါးဆုံးပုံစံတစ်ရပ်ပဲ။ ဆင်းရဲမွဲတေမှုကယူဆောင်လာတဲ့ ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမှုဟာ လူသားရဲ့ အခြေခံအကျဆုံးသောအသက်ရှင်သန်ခွင့်အခွင့်အရေးကို ကျူးလွန်ချိုးဖောက်နေတာပဲ” လို့ ဖော်ပြပါရှိတယ်။ လူသားရဲ့ အသက်ရှင်သန်ခွင့်အခွင့်အရေးကို ပြည့်ဝစေဖို့ဆိုရင် အာဟာရပြည့်ဝတဲ့အစားအစာနဲ့ သန့်ရှင်းတဲ့ရေလိုအပ်ပါတယ်။ ပြန်ပြီးချိတ်ဆက်ရရင်တော့ ပညာသင်ကြားနိုင်ရေးနဲ့ စီးပွားရေးအဆင်ပြေပြေရှင်သန်ရပ်တည်နိုင်ရေးဟာ အထက်ပါအာဟာရပြည့်ဝစေဖို့လိုအပ်ချက်တွေကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ပါလိမ့်မယ်။ ဒါ့ကြောင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ဆင်းရဲမွဲတေမှုကနေ ရုန်းထွက်နိုင်ဖို့အတွက်ဆိုရင် ပညာသင်ကြားခွင့်ရှိပြီး အလုပ်အကိုင်အခွင့်အရေးရရှိဖို့ဟာ အခြေခံလိုအပ်ချက်ဖြစ်တယ်။ ကမ္ဘာတစ်လွှားမှာ လူဦးရေတစ်ဘီလီယံလောက်ဟာ ဆင်းရဲမွဲတေမှုနဲ့ ရင်ဆိုင်နေရပြီး ဆင်းရဲမှုကြောင့် ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမှုနဲ့ ကြုံတွေ့နေရပါတယ်။

ရေဟာ လူသားတွေ အသက်ရှင်ဖို့အတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်တဲ့ အရေးပါတဲ့အရာပဲ။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်မှာ ထွက်ရှိခဲ့တဲ့ “ကမ္ဘာအတွက် သန့်ရှင်းသောရေ (Clean Water for the World)” အဖွဲ့အစည်းရဲ့ အစီရင်ခံစာအရတစ်နှစ်မှာ ကလေးငယ် ၁ ဒသမ ၈ သန်းခန့်ဟာ သန့်ရှင်းသောရေကို သောက်သုံးခွင့်မရတာကြောင့် သေဆုံးနေရတယ်။ ဒါ့ပြင် အဆိုပါစစ်တမ်းမှာ ဖော်ပြပါရှိတာက ကမ္ဘာပေါ်မှာ ၁၅ စက္ကန့်တိုင်းမှာ ကလေးငယ်တစ်ဦးဟာ သောက်သုံးရေမှာပါဝင်တဲ့ ရောဂါဘယကြောင့် သေဆုံးနေတယ်ဆိုတာပဲ။ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ချုပ် (The World Health Organization) ရဲ့ တွက်

ချက်မှုအရဆိုရင် ကမ္ဘာပေါ်မှာ လူဦးရေ ၁ ဒသမ ၁ ဘီလီယံလောက်ခန့်ဟာ သန့်ရှင်းတဲ့ရေကို သုံးစွဲနိုင်ခြင်းမရှိဘူးလို့ ဆိုပါတယ်။

စစ်ပွဲနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများ

ယနေ့ကမ္ဘာပေါ်မှာ တစ်နေ့တစ်ခြားပိုမိုများပြားလာတဲ့ စစ်ပွဲတွေ နဲ့အကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ လူသားတွေရဲ့အခြေခံအကျဆုံးအသက်ရှင်သန်ခွင့် အခွင့်အရေးကို ခြိမ်းခြောက်နေပြန်တယ်။ ၂၁ ရာစု အဝင်ကစပြီးဖြစ်ပေါ်ခဲ့တဲ့ စစ်ပွဲနဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ ယနေ့အချိန်မှာ ပိုမိုများပြားလာခဲ့ပြီး ကမ္ဘာ့ နေရာအနှံ့နီးပါးစစ်ပွဲတွေနဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေကို နေ့စဉ်တွေ့မြင်နေရတယ်။ ၂၀၀၁ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းမှာ ဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ အမေရိကန်နဲ့ အနောက်အုပ်စုတို့ရဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတားဆီးကာကွယ်ရေးစစ်ပွဲတွေ၊ လက်ဘနွန်၊ အီရတ်၊ သီရိလင်္ကာနဲ့ ဆူဒန်တို့မှာ ဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ ပြည်တွင်းစစ်ပွဲတွေအပြင် လတ်တလော ဖြစ်ပွားနေတဲ့ ဆီးရီးယားပြည်တွင်းစစ်၊ အရှေ့အလယ်ပိုင်းနဲ့ အာဖရိက ဒေသတွင်းမှာ ကြီးထွားလာနေတဲ့ (အိုင်အက်စ်) တို့ရဲ့ ခြိမ်းခြောက်မှုပုံစံ သစ်တွေနဲ့ အစွလာမ္မစ်နိုင်ငံတော်ထူထောင်ရေးစစ်ပွဲတွေစသဖြင့် စစ်ပွဲ ပေါင်းများစွာကို ထောင်စုနှစ်သစ်ရဲ့အစမှာ ရင်ဆိုင်နေကြရတယ်။ ဒါ့ပြင် အီရတ္တီးယားနဲ့ ဂျီဗောက်တီ၊ အစ္စရေးနဲ့ ဂါဇာ၊ အီသီယိုးပီးယားနဲ့ ဆိုမာလီးယားအပြင်အခြား ဒေသမြောက်များစွာမှာလည်း တိုက်ပွဲတွေဖြစ်ပွား လျက်ရှိနေတယ်။ သမိုင်းတစ်လျှောက်မှာ မြင်တွေ့ခဲ့ရတဲ့ သင်ခန်းစာတွေ အရဆိုရင် စစ်ပွဲဖြစ်ပွားတဲ့ နေရာတိုင်းမှာ နေထိုင်ကြတဲ့ ဒေသခံတွေအနေနဲ့ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ချိုးဖောက်မှုတွေကို အဆိုးဆုံးပုံစံနဲ့ရင်ဆိုင်ခဲ့ရ တယ်ဆိုတာပဲ။ စစ်ပွဲအတွင်းမှာ ကြုံတွေ့နိုင်တဲ့ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု ပုံစံတွေကတော့ နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းခံရခြင်း၊ အမျိုးသမီးများကို အဓမ္မပြုကျင့် ခြင်း၊ အကြောင်းမဲ့သတ်ဖြတ်ခံရခြင်းနဲ့ မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်ခြင်းတွေအပြင် အခြားပုံစံမျိုးစုံနဲ့ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုတွေပဲဖြစ်တယ်။

အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုတွေဟာ ယနေ့ခေတ်မှာကမ္ဘာအနှံ့ပုံစံမျိုးစုံနဲ့ တိုးပွားလာနေသလို အိရတ်၊ အာဖဂန်နစ္စတန်၊ အစ္စရေး၊ ပါကစ္စတန်၊ နိုင်ဂျီးရီးယား၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ ထိုင်းနိုင်ငံ၊ အိန္ဒိယ၊ မြန်မာနိုင်ငံနဲ့ အခြားကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းမှာရှိတဲ့ နိုင်ငံအတော်များများမှာ ဖြစ်ပွားနေသလို အဆိုပါဒေသတွေတွင်းမှာ အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ဆိုင်တဲ့ ခြိမ်းခြောက်မှုတွေလည်း ဆက်တိုက်ဆိုသလို ရင်ဆိုင်နေကြရတယ်။ ဒါ့ပြင် ဥရောပသမဂ္ဂ၊ ကနေဒါနဲ့ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအတွင်း လတ်တလောရင်ဆိုင်နေရတဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေနဲ့ အကြမ်းဖက်မှုခြိမ်းခြောက်ခံရတဲ့ အန္တရာယ်တွေဟာ ပိုမိုစိုးရိမ်စရာကောင်းလာတာကို တွေ့မြင်ရတယ်။ ဂျပန်နိုင်ငံဆိုရင်လည်း မြောက်ကိုရီးယားရဲ့ နျူကလီးယားခြိမ်းခြောက်မှုကို လတ်တလောရင်ဆိုင်နေရပြန်တယ်။

၂၁ ရာစုအတွင်းဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေတဲ့ မျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှု

ထောင်စုသစ်ကို ရောက်ရှိလာတဲ့အချိန်မှာ ကမ္ဘာသူ ကမ္ဘာသားတွေအနေနဲ့ မျှော်လင့်မိတာက လူသားသမိုင်းမှာအရုပ်ဆိုးအကျဉ်းတန်လွန်းတဲ့ မျိုးဖြတ်သတ်ဖြတ်မှုတွေ (ဝါ) လူမျိုးရေးသန့်စင်ရှင်းလင်းခြင်းတွေကို သမိုင်းရဲ့ စာမျက်နှာတွေအတွင်းမှာပဲ ချန်ထားခဲ့ပြီး ခေတ်သစ်မှာတော့ အဲ့ဒီလို ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်ဖွယ်တွေ ပြန်လည်ကျူးလွန်ကြမှာ မဟုတ်တော့ဘူးဆိုတာပဲ။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ နှစ်ဆယ်ရာစုအတွင်းမှာ မျိုးဖြတ်သတ်ဖြတ်မှုတစ်ခုတည်းကြောင့် လူသားသန်းပေါင်း ၁၅၀ ကျော် အသက်ဆုံးရှုံးခဲ့ကြတယ်။ အာဖရိကတိုက်က ရဝမ်ဒါတစ်နိုင်ငံတည်းမှာပဲ ၁၉၉၄ ခုနှစ်အတွင်း ဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ လူမျိုးရေးပဋိပက္ခအတွင်း မျိုးဖြတ်သတ်ဖြတ်မှုကြောင့် လူတစ်သန်းခန့်သေဆုံးခဲ့တယ်။ ဒါ့ကြောင့်ပဲ ကမ္ဘာကြီးတစ်ခုလုံး

က ၂၁ ရာစုမှာတော့ အခုလိုအဖြစ်သိုးတွေ လူသားတွေကြားထဲမှာ ထပ် ဖြစ်လာစရာအကြောင်းမရှိဘူးလို့ တောင့်တမျှော်လင့်ခဲ့ကြတာပဲ။

ဒါပေမဲ့လည်း ၂၁ ရာစုသစ်ရဲ့ ရောင်နီဦးထွက်ပေါ်လာခြင်းနဲ့အတူ ကမ္ဘာကြီးအနေနဲ့ ရင်ဆိုင်လိုက်ရတာက မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်မှုတွေဟာ လူ သားတွေအချင်းချင်းကြားမှာ ရုပ်ဆိုးအကျဉ်းတန်စွာ ဆက်လက်ထွက်ပေါ် နေခဲ့တယ်ဆိုတာပဲ။ ယခုတစ်ကြိမ်ဖြစ်ပွားမှုကတော့ အာဖရိကတိုက် အရှေ့ မြောက်ပိုင်းဒေသက လူဦးရေသန်းပေါင်း ၄၀ နီးပါးနေထိုင်တဲ့ တောင်ဆူ ဒန်နိုင်ငံမှာပဲ။ ၂၀၀၃ ခုနှစ်မှာစတင်ဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ ဆူဒန်နိုင်ငံ ဒါဖာဒေသတွင်း ပဋိပက္ခဟာ နောက်ပိုင်းမှာ တစ်နိုင်ငံလုံးကို ယုံနဲ့သွားခဲ့တယ်။ အဆိုပါဒေသ မှာလူဦးရေနှစ်သန်းလောက် မိမိတို့အိုးအိမ်တွေကို စွန့်ခွာထွက်ပြေးခဲ့ရသလို ပဋိပက္ခအတွင်း လူ ၂၅၀,၀၀၀ ခန့် အသက်ဆုံးရှုံးခဲ့ရတယ်။ ဒီအဖြစ်ဟာ ၂၁ ရာစုအတွင်းဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ ပထမဆုံး မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်မှုပုံဖြစ်ပြီး လူမျိုးရေး သန့်စင်ရှင်းလင်းခြင်းဆိုတဲ့စကားလုံးဟာ ကမ္ဘာ့မီဒီယာတွေရဲ့ စာမျက်နှာ တွေထက် ပြန်လည်ခေတ်စားလာခဲ့တယ်။

ဒါကြောင့် ဟောလီးဝုဒ်မင်းသား လူ့အခွင့်အရေး တက်ကြွလှုပ်ရှား သူ ဂျော့ချ်ကလူနီက ၂၀၀၆ ခုနှစ်မှာ ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီကို ရည်ညွှန်းပြီး “ခင်ဗျားတို့အနေနဲ့ ဒါကိုလူမျိုးရေးသန့်စင်ရှင်းလင်းခြင်းလို့ ခေါ်ဆိုမှာလား။ အမှားအယွင်း မရှိအောင် ဂရုစိုက်ပေးပါ။ ဒါဟာ ၂၁ ရာစု သစ်ရဲ့ ပထမဆုံးရင်ဆိုင်လိုက်ရတဲ့ လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုပဲ။ အကယ်၍ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းက ဒါကို လျစ်လျူရှုထားမယ်ဆိုရင် အခုဖြစ်နေ တဲ့ မျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုဟာ နောက်ဆုံးဖြစ်ပွားတာမဟုတ်ဘဲ အခြားလူမှု အသိုင်းအဝိုင်းတွေမှာလည်း ဆက်ကာဆက်ကာ ပေါ်ပေါက်လာလိမ့်မယ်” လို့ သတိပေးစကားပြောကြားခဲ့တယ်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်မှာ ကုလသမဂ္ဂအတွင်း ရေးမှူးချုပ် ဘန်ကီမွန်းက ကလူနီကို ကုလသမဂ္ဂရဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေး သံတမန် အဖြစ် ခန့်အပ်ခဲ့ပြီး လူမျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်မှုတွေစုံစမ်းဖော်ထုတ်ဖို့နဲ့ အခြား

လူ့အခွင့်အရေးပြဿနာရပ်တွေ ဖြေရှင်းရေးကို တရားဝင်ဆောင်ရွက်စေခဲ့ တယ်။

အခြားလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု ပုံစံများ

၂၁ ရာစုအတွင်းမှာ အခြားလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု ပုံစံတွေ ကိုလည်း ဆက်တိုက်ဆိုသလို တွေ့မြင်နေရပြန်တယ်။ လွတ်လပ်စွာကိုး ကွယ်ယုံကြည်မှုဟာ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားမှုတွေမှာ အဓိကရင်းမြစ်အဖြစ် ပါဝင် နေတယ်။ ဥပမာအနေနဲ့ပြောရရင် အရှေ့အလယ်ပိုင်းနဲ့ အာဖရိကဒေသ မှာဆိုရင် အစွန်းရောက်အစွာလာခံတွေဟာ ဘာသာခြားတွေရဲ့ ကိုးကွယ် ယုံကြည်မှုကို ဖိအားပေးစွန့်လွှတ်ခိုင်းတာနဲ့ သတ်ဖြတ်ခြိမ်းခြောက်မှုတွေကို ပြုလုပ်နေကြတယ်။ အခြားဘာသာရေးကို အခြေခံတဲ့ အရေးအခင်းတွေကို လည်း ၂၁ ရာစုအတွင်း တွေ့မြင်ခဲ့ရသလို ဘော့စနီးယားနဲ့ ဟာဇီကိုဘီးနား၊ ကိုဆိုဗို၊ မြောက်အိုင်ယာလန်နဲ့ အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသတွေမှာ ဖြစ်ပွားခဲ့ တဲ့ ဘာသာရေးအခြေခံ ပဋိပက္ခတွေဟာ အဆိုးဆုံးပြယုဂ်တွေပဲ။ အီရတ် မှာဆိုရင်လည်း ဆွန်နီနဲ့ ရှီအိုက်မွတ်စလင်တွေကြား လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ် မှုတွေကို မြို့တော်ဘဂ္ဂဒတ် အပါအဝင် နိုင်ငံအနှံ့အပြား ရင်ဆိုင်ခဲ့ရတယ်။ နိုင်ငံတွင်းပဋိပက္ခမဟုတ်ပေမယ့် အီရန်နိုင်ငံဟာလည်း အီရတ်နိုင်ငံတွင်းဖြစ် ပွားနေတဲ့ ဘာသာရေးပြဿနာတွေကို မီးထိုးပေးဖို့ကြိုးစားနေပြီး ပဋိပက္ခ ဖြစ်ပွားမှုကနေ နိုင်ငံရေးအမြတ်ထုတ်ဖို့ ကြိုးစားနေပြန်တယ်။ အီရတ်နိုင်ငံ အတွင်းဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ ဆွန်နီနဲ့ရှီအိုက်မွတ်စလင်တို့ကြားတိုက်ပွဲတွေအတွင်း ခန့်မှန်းတွက်ချက်မှုတွေအရ လူဦးရေခြောက်သိန်းကနေ ခုနစ်သိန်းအထိ သေဆုံးခဲ့ရပြီးဖြစ်တယ်။ သေဆုံးခဲ့သူတွေထဲမှာ အများအပြားဟာ အပြစ်မဲ့ ပြည်သူတွေပဲဖြစ်ပါတယ်။

နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ

ကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုများ

အထက်မှာ ဖော်ပြခဲ့ပြီးတဲ့ ပြဿနာ ပဋိပက္ခတွေအပြင် ၂၁ ရာစုအတွင်း ဆက်လက်ကြုံတွေ့ခဲ့ရတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုပုံစံ ကတော့ နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးပဲ။ ဇင်ဘာတွေ၊ တိဘက်၊ မြန်မာ၊ အီဂျစ်၊ ကင်ညာ၊ ထိုင်းနိုင်ငံနဲ့ အခြားကမ္ဘာ့နိုင်ငံတွေအတွင်းမှာ နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုတွေနဲ့ ဖိနှိပ်မှုတွေဟာ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားမြဲ ဖြစ်ပွားနေခဲ့တယ်။ ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေးခေါင်းဆောင်နဲ့ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းမှာ ထင်ရှားကျော်ကြားတဲ့ မြန်မာ့ဒီမိုကရေစီခေါင်းဆောင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ဟာ ၂၀၁၂ ခုနှစ်ထိ အကျဉ်းချထားခြင်းခံခဲ့ရတယ်။ သူမကို မြန်မာစစ်အစိုးရက ၁၉၈၉ ကနေ စတင်ထိန်းသိမ်းခဲ့တာဖြစ်ပြီး နှစ်ပေါင်း ၂၁ နှစ်အတွင်း ၁၅ နှစ်ကြာအောင် နေအိမ်အကျယ်ချုပ်နဲ့ ဖမ်းဆီးထားခဲ့တာဖြစ်တယ်။ ယနေ့အချိန်မှာတော့ သူမဦးဆောင်တဲ့ပါတီဟာ မြန်မာနိုင်ငံကို ဦးဆောင်မောင်းနှင်နေပေမယ့် စစ်အစိုးရက ပြဋ္ဌာန်းခဲ့တဲ့ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကြောင့် သမ္မတရာထူးကို ရယူနိုင်ခဲ့ခြင်းမရှိသလို သူမဦးဆောင်တဲ့ NLD ပါတီဟာလည်း ဆင်းရဲပြီး ပဋိပက္ခတွေပြည့်နေတဲ့တိုင်းပြည်ကို ရုန်းကန်ရာမှာ စစ်တပ်ရဲ့လွှမ်းမိုးမှုကို ကျော်လွှားနိုင်ခြင်းမရှိသေးတာကို တွေ့မြင်ရတယ်။

သတင်းမီဒီယာသမားတွေအနေနဲ့လည်း မှန်ကန်တဲ့သတင်းအချက်အလက်တွေကို ပြည်သူ့ကို တင်ပြပေးမှုတွေကြောင့် ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံနေရသလို အချို့ဆိုးဝါးတဲ့အခြေအနေမှာ သတ်ဖြတ်ခံရတဲ့အထိ ရင်ဆိုင်နေရဆဲပါ။ ဂျာနယ်လစ်တွေရဲ့ လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်ရေးသားခွင့်ဟာ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတော်များများမှာ ပုံစံမျိုးစုံနဲ့ ခြိမ်းခြောက်ခံနေရတယ်။ သတ်ဖြတ်ခံရခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ဖိနှိပ်ခံရခြင်း၊ သတင်းအမှန်ဖော်ထုတ်ရေးသားခြင်း

ကြောင့် အခြားခိုင်လုံမှုမရှိတဲ့ အကြောင်းပြ ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံရခြင်းတွေကို ရင်ဆိုင်နေရတယ်။ အထူးသဖြင့် ဘီလာရစ်၊ ဆိုမာလီးယား၊ သီရိလင်္ကာ၊ အီဂျစ်၊ ဆီးရီးယား၊ ဘော်လ်ကန်ဒေသနဲ့ မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် အခြား ကမ္ဘာ့ဒေသတွင်းက သတင်းမီဒီယာသမားတွေဟာ အထက်ပါအခြေအနေ တွေကို ဆိုးဝါးစွာရင်ဆိုင်နေရတယ်။

ထောင်စုသစ်အတွင်း လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေဟာ လူသား တွေ မျှော်မှန်းခဲ့သလို နည်းပါးသွားခြင်းမရှိဘဲ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေခဲ့ပြီး ပုံစံအသစ်တွေနဲ့ ပြောင်းလဲတိုးတက်ခဲ့တယ်လို့တောင် ဆိုရမလို့ဖြစ်နေတယ်။ အချို့ခေတ်ပြိုင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုပုံစံတွေဟာ ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့ လွန်းတာကြောင့် ကိုင်တွယ်ရခက်တဲ့အထိဖြစ်ခဲ့ကြောင်း နိုင်ငံတကာအသိုင်း အဝိုင်းက ညည်းတွားကြရတဲ့အထိဖြစ်ခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း အဆိုပါ လူ့ အခွင့်အရေးကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုပုံစံတွေဟာ လူသားတွေအတွက် ကြောက် ရွံ့ထိတ်လန့်စရာ၊ နာကျင်ထိခိုက်စရာနဲ့ ယူကျုံးမရဖြစ်လောက်စေတဲ့အထိ ခံစားစေတယ်ဆိုတာပဲ။ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းက ဦးဆောင်သူတွေက ယနေ့ခေတ်ပြိုင် လူ့အခွင့်အရေး ကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုတွေကို ကိုင်တွယ်ရ ခက်တာကြောင့် ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်ဖို့အတွက် ဘယ်လိုပဲမတတ်နိုင်ဘူးပြော ပြော အဆိုပါ ကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုများကို လူသားတွေအနေနဲ့ နာကျင်စွာ ခံစားနေရတာပဲဖြစ်ပါတယ်။

ခေတ်ပြိုင်လူ့အခွင့်အရေး

ပြဿနာရပ်များကို ပြေရှင်းရန်ကြိုးပမ်းမှုများ

ယနေ့ကမ္ဘာကြီးမှာ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေကို ပုံစံသစ် တွေနဲ့အတူရင်ဆိုင်နေရပေမယ့် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအနေနဲ့ လူ့အခွင့် အရေးချိုးဖောက်မှုတွေကို ဖော်ထုတ်မှုတွေနဲ့ တားဆီးမှုတွေကိုလည်း

■ ဖြိုးခိုင်လတ်.....

အမြောက်အမြားကြိုးစားလုပ်ကိုင်နေကြကြောင်း စိတ်အေးစွာတွေ့မြင်နိုင်
တယ်။ ထောင်ပေါင်းများစွာသော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းတွေ၊ ပြည်တွင်း
အခြေစိုက်အဖွဲ့တွေ၊ ဒေသတွင်းအခြေစိုက်အဖွဲ့တွေနဲ့ လူမျိုးရေး၊ ဘာသာ
ရေးကို အခြေခံဖွဲ့စည်းထားတဲ့ အစိုးရမဟုတ်တဲ့ NGO အဖွဲ့အစည်းတွေ
ဟာ လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်မြှင့်တင်ဖို့နဲ့ လူ့အခွင့်အရေးကျူးလွန်ချိုး
ဖောက်မှုတွေကို ဖော်ထုတ်တင်ပြဖို့အတွက် ညီညီညွတ်ညွတ်လုပ်ကိုင်
ဆောင်ရွက်နေကြတယ်။ ဒီအထဲမှာ လူ့အခွင့်ရေးကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုတွေ
နဲ့ပတ်သက်ရင် ထင်ရှားတဲ့ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းတွေကတော့ Amnesty
International၊ Human Rights Watch၊ Global Exchange၊ Ad-
vocates International၊ Forum 18၊ International League for
Human Rights နဲ့ Freedom Watch တို့ပဲဖြစ်တယ်။ NGO အဖွဲ့
အစည်းတွေအနေနဲ့ အခြားလူ့အခွင့်ရေးဆိုရာ ပြဿနာရပ်တွေ ရင်ဆိုင်နေ
ရတဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေကို အချင်းချင်းနားလည်မှုရှိရှိနဲ့ အတူတကွ သင့်
သင့်မြတ်မြတ်နေထိုင်နိုင်တဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေဖြစ်အောင် လည်းကြိုးပမ်း
နေကြသလို သဘာဝဘေးနဲ့ ဆင်းရဲမွဲတေမှုကြောင့် ခံစားနေရတဲ့ အဟာရ
ပြည့်ဝရေး၊ ကျမ်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနဲ့ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးလုပ်ငန်း
တွေအပြင် ဒေသတွင်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းတွေကိုလည်း ကူညီဆောင်
ရွက်ပေးနေကြတာ တွေ့ရတယ်။ Red Cross၊ Red Crescent၊ CARE၊
Project HOPE နဲ့ Action Against Hunger တို့လို INGO တွေဆိုရင်
လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး၊ အစာအဟာရပြည့်ဝရေး၊ စစ်ဘေးဒဏ်ခံပြည်သူတွေ
အရေးနဲ့ သဘာဝဘေးဒဏ်ခံရသူတွေအတွက်ကိုလည်း ပြန်လည်ထူထောင်
ရေးနဲ့ ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းတွေ လုပ်နိုင်ဖို့အတွက် ကူညီလုပ်ကိုင်ပေးလျက်ရှိ
ကြတယ်။

နိုင်ငံတော်တွေကို အုပ်ချုပ်တဲ့အစိုးရအဖွဲ့အစည်းတွေနဲ့ နိုင်ငံ
တကာအဖွဲ့အစည်းတွေဟာ လူ့အခွင့်အရေးမြှင့်တင်ဖို့နဲ့ လူ့အခွင့်အရေးကျူး

လွန်ချိုးဖောက်မှုတွေကို တားဆီးဖို့အတွက် အရေးပါတဲ့ အဖွဲ့အစည်းတွေပဲ ဖြစ်ကြတယ်။ ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံအများစုမှာ တစ်သီးပုဂ္ဂလနိုင်ငံသားတွေရဲ့ အခွင့်အရေးတွေကို ကာကွယ်ပေးထားတဲ့ ပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီတွေရှိကြ တယ်။ အဆိုပါ ပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီတွေဟာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့် အရေး ကြေညာစာတမ်းထဲမှာ ဖော်ပြထားတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးအခြေခံ သဘော ထားတွေ၊ နိုင်ငံရေးနဲ့ လူမှုရေးဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးအခြေခံသဘောထား တွေကို ကိုယ်စားပြု ပေးအပ်ထားတာများပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အာဏာရှင်နိုင်ငံ တွေမှာတော့ ဒီအချက်တွေကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားတာနည်းပါတယ်။ ဒါကြောင့် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအနေနဲ့ ၎င်းတို့ရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွေမှာ လူ့အခွင့်အရေးအရိပ်နှိမ်ချုပ်ချယ်ထားမှုတွေကို ပြင်ဆင်မှုတွေပြုလုပ်ကြဖို့ ဆော်ဩပေမယ့် အာဏာရှင်တွေက လက်ခံမှုနည်းပါးနေသေးတာကို တွေ့ ရတယ်။ ယနေ့ကလိုဘယ်ခေတ်သစ်မှာ နိုင်ငံတော်တွေဟာ တစ်ထီးတည်း နေထိုင်ရှင်သန်နိုင်မှုခက်ခဲလာတာတွေဟာ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအနေ နဲ့ ပူးပေါင်းပြီး လူ့အခွင့်အရေးမြှင့်တင်နိုင်မှုတွေကို ပိုမိုအားသွန်ခွန် စိုက် ပြုလုပ်လာနိုင်မယ့် လမ်းစတွေပဲဖြစ်တယ်။

နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းရဲ့ ပူပေါင်းဆောင်ရွက် အားထုတ်မှုအစ လို့ ပြောနိုင်တာကတော့ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဧပြီလ မှာစတင်ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ အပြည် ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီရဲ့ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး ပုံမှန်စောင့်ကြည့်လေ့လာမှု (Universal Periodic Review-UPR) ပဲဖြစ် တယ်။ အဆိုပါ ပြန်လည်သုံးသပ်ရေးမှာ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံတိုင်း ရဲ့ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေတွေအပေါ် ပြန်လည်စိစစ်အကဲဖြတ်ခြင်းပါ ဝင်တယ်။ ပထမတစ်နှစ်အတွင်း နိုင်ငံပေါင်း ၄၈ နိုင်ငံကို စောင့်ကြည့် လေ့လာမှုပြုလုပ်နိုင်ခဲ့သလို ဆက်လက်စောင့်ကြည့်လေ့လာဖို့လိုအပ်တဲ့ နိုင်ငံတွေအတွက်လည်း သုံးနှစ်တစ်ကြိမ်အစီရင်ခံစာတင်လေ့လာဖို့ ဆောင် ရွက်နိုင်ခဲ့တယ်။

■ ဖြိုးခိုင်လတ်.....

ဒါ့ပြင် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ချုပ်ရဲ့ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီက ၂၀၀၈ ခုနှစ်အတွင်းမှာပဲ တစ်သီးပုဂ္ဂလလူသားတွေအတွက် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနဲ့ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးတွေအပေါ် ကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခံရမှုတွေ အတွက် တရားဥပဒေအရ ရင်ဆိုင်နိုင်ဖို့ ဥပဒေတစ်ရပ်ကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့တယ်။ အဆိုပါဥပဒေအရ တစ်သီးပုဂ္ဂလလူသားတွေအနေနဲ့ လူပုဂ္ဂိုလ်၊ အစိုးရ ဒါမှမဟုတ် အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ရပ်က ၎င်းတို့အပေါ် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနဲ့ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးတစ်စုံတစ်ရာ ကျူးလွန်ချိုးဖောက်တယ်လို့ ယုံကြည်တယ်ဆိုရင် ကုလသမဂ္ဂစီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနဲ့ ယဉ်ကျေးမှုအခွင့် အရေးဆိုင်ရာ ကော်မတီမှာ တိုက်ရိုက်တရားစွဲဆို တင်ပြနိုင်မှာပဲဖြစ်တယ်။ ဒီလိုအခွင့်အရေးတွေဖန်တီးပေးခြင်းဖြင့် မိမိတို့လူ့အဖွဲ့အစည်း (ဝါ) လူမှု အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ငွေကြေး သို့မဟုတ် ပါဝါ မရှိသူ လူ့အခွင့်အရေးချိုး ဖောက်ခံရတဲ့ တစ်သီးပုဂ္ဂလလူသားတွေအနေနဲ့ သူတို့ရဲ့အခွင့်အရေးကို ပြန် လည်ရရှိရန် ကြိုးပမ်းနိုင်တော့မှာဖြစ်တယ်။

ဒါ့ပြင်ကုလသမဂ္ဂနဲ့ အခြားအစိုးရဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်း တွေအနေနဲ့ မကြာခဏတွေ့ဆုံမှုတွေပြုလုပ်လေ့ရှိပြီး သက်ဆိုင်ရာဒေသ အတွင်းက အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးပြဿနာရပ်တွေနဲ့ အသက်ရှင်သန်ခွင့် အခွင့်အရေးတွေအပေါ် ပူးပေါင်းဖြည့်တင်ရေးကို ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ကြတယ်။ ဥပမာ ကုလသမဂ္ဂကလေးများရန်ပုံငွေအဖွဲ့ (UNICEF) အနေနဲ့ ကလေး ငယ်တွေရဲ့ အခွင့်အရေးနဲ့ အသက်ရှင်သန်ဖို့အတွက် အကူအညီတွေကို သက်ဆိုင်ရာအစိုးရတွေနဲ့ ပူးပေါင်းအကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နေတာ ကို တွေ့ရတယ်။ ဒါ့ပြင် UNICEF အနေနဲ့ စစ်ပွဲအတွင်းနဲ့ စစ်ဘေးရှောင် ဒုက္ခသည်စခန်းတွေမှာနေထိုင်နေရတဲ့ကလေးတွေ၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ် ကျရောက်တဲ့ဒေသက ကလေးငယ်တွေနဲ့ ဆင်းရဲမွဲတေမှုနဲ့ ငတ်မွတ်ခေါင်း ပါးမှုဘေးကို ခံစားနေရတဲ့ ကလေးငယ်တွေကို ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရတွေနဲ့ ပူးပေါင်းကူညီပေးနေတယ်။ ယနေ့အချိန်မှာ UNICEF အနေနဲ့ နိုင်ငံပေါင်း

၁၉၁ နိုင်ငံက အစိုးရတွေနဲ့ ပူးပေါင်းပြီး ပဋိပက္ခဒေသ၊ ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမှုဘေး၊ တန်းတူညီမျှမှုမရှိခြင်း၊ ခေါင်းပုံဖြတ်ခံရခြင်းနဲ့သဘာဝဘေးအန္တရာယ်အတွင်းက အမျိုးသမီးနဲ့ ကလေးငယ်တွေအတွက် ကာကွယ်လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်ခဲ့ပြီဖြစ်တယ်။ အခြားကုလအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်တဲ့ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ချုပ်အနေနဲ့လည်း နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းတွေ၊ ဒေသတွင်းလူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတွေ၊ အစိုးရတွေနဲ့ပူးပေါင်းပြီး ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုလုပ်ငန်းတွေ အကောင်အထည်ဖော်လျက်ရှိပါတယ်။

ဝင်ရာဝတ်မှု ကျူးလွန်သူများကို တရားခွင်သို့တင်ပို့ခြင်း

အပြစ်ပေးအရေးယူတဲ့အနေနဲ့ဆိုရင် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအနေနဲ့စစ်ပွဲအတွင်းကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခဲ့တဲ့ စစ်ရာဝတ်မှုကျူးလွန်သူတွေကို တရားရုံးတင် အပြစ်ပေးအရေးယူစေတာတွေ့ရတယ်။ ယနေ့ခေတ်ရဲ့ တိုးတက်အောင်မြင်မှုကတော့ ၂၀ ရာစုအတွင်းက ကျူးလွန်ချိုးဖောက်သူနဲ့ တရားစွဲဆိုအပြစ်ပေးခံရသူအချိုးနဲ့ ၂၁ ရာစုအတွင်း ကျူးလွန်ချိုးဖောက်သူနဲ့ အပြစ်ပေးခံရသူအချိုးကို ပြန်ကြည့်ရင် မြင့်တက်လာခြင်းပဲ။ ဒါ့ပြင်အမှန်တရားဖော်ထုတ်ရေးနဲ့ ပြန်လည်ရင်ကြားစေရေးအစီအစဉ်တွေကိုလည်း နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအနေနဲ့ ပူးပေါင်းပြုလုပ်နိုင်ခဲ့သလို အထူးသဖြင့် တောင်အာဖရိကနိုင်ငံနဲ့ မော်ရိုကိုနိုင်ငံတွေမှာ အဆိုပါအစီအစဉ်ကို အောင်မြင်မှုရအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့တယ်။

မော်ရိုကိုနိုင်ငံမှာဆိုရင် တိုင်းပြည်အတွင်းမှာ ဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေကို အများပြည်သူများကြားမှာ မြင်သာထင်သာရှိအောင်ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့တယ်။ မော်ရိုကို နိုင်ငံသားတွေဟာ ၂၀ ရာစုနောင်းပိုင်းကာလအတွင်း ကျူးလွန်ခဲ့တဲ့ ဘုရင်ဟန်ဆန် ၂ ရဲ့ တိုင်းသူ

■ ဖြူးခိုင်လတ်.....

ပြည်သားတွေအပေါ် နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းမှုတွေနဲ့ အတိုက်အခံနိုင်ငံရေးသမားတွေကို လူမြင်ကွင်းက ဖျောက်ဖျက်ခဲ့မှုတွေကို ရုပ်မြင်သံကြားအစီအစဉ်ကနေ အံ့ဩဖွယ်ကောင်းလောက်အောင် ပြန်လည်ကြားသိခွင့် ရရှိနိုင်ခဲ့တယ်။ ဒါ့ပြင် ပြန်လည်ရင်ကြားစေရေး အစီအစဉ်အရ ဘုရင်ဟန်ဆန်လက်ထက်က လူ့အခွင့်အရေးကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခံခဲ့ရသူတွေကို လျော်ကြေးပြန်ပေးအပ်တာတွေပြုလုပ်နိုင်ခဲ့သလို မော်ရိုကိုဘုရင်သစ် မိုဟာမက် ၆ က တိုင်းပြည်အတွင်းလူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေတွေကို နိုင်ငံတကာအဆင့်မီ လူ့အခွင့်အရေးစံတွေနဲ့ကိုက်ညီအောင် ပြန်လည်ပြုပြင်ထိန်းညှိပေးခဲ့တယ်။ မိုဟာမက် ၆ ဟာ ဘုရင် ဟောင်း ဟန်ဆန် ၂ ရဲ့သားတော်တစ်ပါးဖြစ်ပေမယ့် ဖခင်လက်ထက်က နိုင်ငံသားတွေအပေါ် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေအတွက် တိုင်းပြည်ကို ပြန်လည်ဝန်ချတောင်းပန်ခဲ့တယ်။ သူ့ရဲ့ခေါင်းဆောင်မှုနဲ့ တာဝန်ယူလိုမှုစိတ်ဓာတ်ဟာ ကမ္ဘာတစ်လွှားက လူ့အခွင့်အရေးလှုပ်ရှားသူတွေအတွက် စံနမူပြစရာ သူရဲကောင်းတစ်ဦးဖြစ်ခဲ့တယ်။ ဒါ့ပြင် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုတွေပြည့်နေတဲ့ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတွေအတွင်း လူ့အခွင့်အရေးပြန်လည်မြှင့်တင်ဖို့ ဆောင်ရွက်ရာမှာ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုဖော်ဆောင်တဲ့အဆင့်၊ အမှန်တရားကို ဝန်ခံတဲ့အဆင့်နဲ့ ပြန်လည်ရင်ကြားစေရေးကာလ အစရှိသဖြင့် အဆင့်ဆင့်လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် အောင်မြင်မှုရရှိနိုင်ကြောင်း ပြသနိုင်ခဲ့တဲ့သာဓကတစ်ခုပဲဖြစ်တယ်။

ဆက်စပ်ပေးခွန်းများ

ယနေ့ခေတ် သိပ္ပံလူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ရင်ဆိုင်နေရတဲ့ အဆိုးဝါးဆုံးသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုက ဘာဖြစ်လဲ။

ဒီအခန်းမှာတော့ ယနေ့ခေတ်ပြိုင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုပုံစံ အမျိုးမျိုးနဲ့ပတ်သက်ပြီး ဆွေးနွေးတင်ပြထားပြီးဖြစ်တယ်။ ဒီအခန်းမှာ ဆွေးနွေးတင်ပြခဲ့တဲ့အကြောင်းအရာတွေ၊ ရှေ့အခန်းတွေမှာ ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်တဲ့ လူ့အခွင့်အရေးအခြေခံသဘောတရားတွေနဲ့ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းပါအချက်တွေနဲ့ နှိုင်းယှဉ်ပြီး သင့်အနေနဲ့ ဘယ်လိုသော လူ့အခွင့်အရေးအကြောင်းအရာကတော့ ပိုမိုအရေးကြီးတယ်ဆိုတာကို အောက်ပါမေးခွန်းတွေနဲ့ အဖြေရှာကြည့်ပါ။

- အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းကို အကိုးအကားပြုပြီး သင့်ပတ်ဝန်းကျင်မှာ၊ ဒါမှဟုတ် သင်ဖတ်ရှုနေတဲ့ သတင်းမီဒီယာတွေအတွင်းမှာ တွေ့ရှိတဲ့ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာပြဿနာအဖြစ် ရင်ဆိုင်နေရတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးပြဿနာရပ်ကို ရေးသားပါ။
- သင့်အနေနဲ့ အရေးကြီးဆုံး လူ့အခွင့်အရေးအကြောင်းအရာလို့ ထင်တဲ့ ပြဿနာ ၅ ရပ်ကို ရေးသားပါ။
- သင့်အနေနဲ့ အရေးကြီးတယ်ဆိုတဲ့ အဆိုပါပြဿနာ ၅ ရပ်ဟာ သမိုင်းမှာ ဘယ်လိုပုံစံနဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခံခဲ့ရသလဲ။ ယနေ့ခေတ်မှာ ဘယ်လိုပုံသဏ္ဍာန်နဲ့ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေပြီး အဆိုပါလူ့ အခွင့်အရေးပြဿနာကို ဘယ်လိုဖြေရှင်းရင် ပြေလည်မယ်လို့ သင်ထင်ပါသလဲ။

- သင့်အတွက် အရေးကြီးဆုံးဆိုတဲ့ လူ့အခွင့်အရေး ပြဿနာ တစ်ရပ်ကို ရွေးချယ်ပါ။
- သင့်အနေနဲ့ အဆိုပါ လူ့အခွင့်အရေး ပြဿနာဟာ သင့်ပတ်ဝန်းကျင်မှာ ဘယ်လိုဖြစ်ပွားနေပြီ။ ဘယ်လိုပုံစံနဲ့ ကြီးထွားလာနိုင်ကြောင်း၊ သင့်အနေနဲ့ ဘယ်လိုဖြေရှင်းရင် ပြေလည်မှု ရရှိလိမ့်မယ်လို့ ယုံကြည်ကြောင်းကို ရေးသားပါ။ ပြီးနောက် သင်နှင့်နီးစပ်သော နိုင်ငံရေးသမားတစ်ဦး၊ သို့မဟုတ် တက်ကြွလှုပ်ရှားသူတစ်ဦး၊ သို့မဟုတ် သင့်မြို့နယ်ကိုယ်စားပြုလွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးကို အဆိုပါ သင်ရေးသားထားသော အရေးယူဆောင်ရွက်သင့်သည့် လူ့အခွင့်အရေး ပြဿနာကို ပေးအပ်ပါ။

အသုံး (၉)

အနာဂတ်ကာလ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေ

၂၁ ရာစုအတွင်း အနာဂတ်ကာလမှာ ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲလာမယ့် လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေတွေနဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေအတွင်း လက်ခံကျင့်သုံးနိုင်တဲ့ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကိုယ်ကျင့်သဘောထားအမြင်တွေကို မျှော်ကြည့်ရခြင်းဟာ သေချာရေရာမှုမရှိတဲ့ သိပ္ပံစမ်းသပ်ချက်တစ်ခုကို ကိုးကားသုံးစွဲနေခြင်းနဲ့ အလားသဏ္ဍာန်တူပါတယ်။ အချို့အနာဂတ်ဝါဒီတွေအနေနဲ့ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိတဲ့အလားအလာတွေ၊ ဖြစ်တန်စွမ်းအနာဂတ်တွေအပြင် မျှော်လင့်ချက်ကြီးကြီးထားမှုတွေနဲ့ လူ့အခွင့်အရေးအနာဂတ်ကို တွက်ချက်နေကြပေမယ့် ရေရာသေချာမှုအတွက် အာမခံချက်မပေးနိုင်ကြဘူး။ ရှေ့မှာ ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရမယ့် အနာဂတ်ကာလဟာ ပုံစံမျိုးစုံနဲ့ ဖြစ်နိုင်နေသလို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပြောင်းလဲနိုင်ချေလည်း ရှိနေပါတယ်။ ကမ္ဘာကြီးကို လူ့အခွင့်အရေးရှုထောင့်ကအကဲဖြတ်ရမယ့် လာမယ့်အနာဂတ်ကာလ

ဟာ ကောင်းမြတ်ခြင်းတွေနဲ့ ပြည့်နေမလား။ ဒါမှမဟုတ် နှစ်ဆယ်ရာစု အတွင်း မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်မှုကြောင့် သားကောင်ဖြစ်ခဲ့ကြရတဲ့ လူဦးရေ သန်း ၁၂၀ ထက်ပိုမိုတဲ့ နာကျင်စရာအရေအတွက်ထက် ပိုမိုဆိုးရွားနေ မလားဆိုတာ ဘယ်သူမှအတတ်မပြောနိုင်ကြသလို ဘယ်အချက်နဲ့မှ အခိုင် အမာ တိုင်းတာကြည့်ဖို့လည်း မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။

ဒါပေမဲ့လည်း ဖြစ်ကောင်းဖြစ်လာနိုင်မယ့် အနာဂတ်ကာလကို ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ အတိတ်သမိုင်းကာလက ကြုံတွေ့ရင်ဆိုင်ခဲ့ရတဲ့ အတွေ့အကြုံတွေနဲ့ လက်တွေ့ယနေ့ခေတ်ပြိုင်ကာလမှာ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက် နေတဲ့ လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေတွေနဲ့ ရေချိန်တွေကို ချိန်ထိုးသုံးသပ် ခန့်မှန်းကြည့်ကြမယ်ဆိုရင်တော့ မသေချာပေမယ့် ဖြစ်တန်စွမ်း အနာဂတ် ကာလကို အသင့်အတင့်ပုံဖော်နိုင်မယ်လို့ ထင်မိပါတယ်။ အတိတ်မှာ ဖြစ်ပေါ်တည်ရှိခဲ့တဲ့ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သမိုင်းကြောင်းကို ပြန်လည် သုံးသပ်ရမယ်ဆိုရင် တဖြည်းဖြည်းဖြစ်ပေါ်တိုးတက်ပြောင်းလဲလာတဲ့ “ဆင့် ကဲပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်” ဆိုတာထက် ရုတ်ချည်းဆန့်ကျင်ပြောင်းလဲလိုက်တဲ့ “တော်လှန်ပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်” ပိုဆန်တယ်လို့ လေ့လာသူအချို့က သုံး သပ်ကြတယ်။

ဘာကြောင့်ဒီလို သုံးသပ်ရလဲဆိုရင် လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက် ပြီး သဘောတူစာချုပ်တွေ၊ ကြေညာစာတမ်းတွေ ထွက်ပေါ်လာခြင်းမရှိ သေးတဲ့အချိန်တုန်းက လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း (ဝါ) နိုင်ငံတော်တွေအနေနဲ့ လူ သားတွေရဲ့ မွေးရာပါ အခွင့်အရေးအကြောင်းတွေကို ကိုယ်ကျင့်သဘော ထားခံယူချက်အဖြစ် အသင့်အတင့်လက်ခံနေပြီဖြစ်သော်လည်း ဂရုတစိုက် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်စရာအဖြစ် အလေးအနက်မထားကြသေးဘူး။ ဒါပေမဲ့ ၂၀ ရာစုအလယ်ပိုင်းကာလမှာအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာသဘောတူကြေညာချက် စာချုပ်စာတမ်းတွေအဖြစ် ထွက်ပေါ်လာတဲ့ အချိန်ရောက်တော့ လူမှု အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုတွေ၊

အလေးထားစောင့်ကြည့်မှုတွေ ရုတ်ချည်းပြုလုပ်လာကြသလို ကျူးလွန်ချိုးဖောက်သူတွေကိုလည်း အပြစ်ပေးအရေးယူဖို့ကြိုးပမ်းလာကြတယ်။

နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းက လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုတွေ အရေးတယူပြုလုပ်လာခြင်းနဲ့အတူ ကျွဲကူးရေပါ ပါလာမယ်လို့ ခန့်မှန်းကြတာကတော့ ကြမ်းကြုတ်ရက်စက်မှုတွေလျော့ပါးလာပြီး လူ့အခွင့်အရေးကျူးလွန်ချိုးဖောက်သူတွေကို တရားရုံးတင်အပြစ်ပေးနိုင်လိမ့်မယ်ဆိုတာပဲ။ ဒါပေမဲ့လည်း ၂၁ ရာစု ပထမ ဆယ်စုနှစ်ကျော်လွန်တဲ့ အချိန်အထိ တကယ့်တကယ်တမ်းမှာ ထင်သလောက်ခရီးမပေါက်ခဲ့သလို အချို့ဒေသတွင်းမှာ ပိုမိုဆိုးရွားတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေကို မြင်တွေ့နေရဆဲပဲ။ ဒါ့အပြင် နီးကပ်လွန်းတဲ့ သိပ်မကြာတဲ့ကာလတစ်ခုမှာ ယနေ့ခေတ်ရဲ့ နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းနဲ့ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းရဲ့ ပူးပေါင်းတုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှု အားနည်းနေးကွေးခြင်းကြောင့် ဖြစ်ကောင်းဖြစ်လာနိုင်တဲ့ လူမျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်မှု အရိပ်အယောင်သစ်တွေပဲဖြစ်ပါတယ်။

စစ်မှန်တဲ့ကိစ္စတစ်ခုကတော့ ခေတ်အဆက်ဆက် လူသားတွေ အားလုံး မျှော်လင့်ခဲ့ကြတဲ့ သာယာဖွံ့ဖြိုးပြီး အေးငြိမ်းတဲ့ အနာဂတ်ခေတ်သစ်တစ်ခုဟာ ဘယ်တုန်းကမှ ရောက်မလာခဲ့တာပဲ။ အချို့က ဒီမျှော်လင့်ချက်ဟာ လူသားတွေရဲ့ ဘယ်တော့မှ ဖြစ်လာနိုင်စရာမရှိတဲ့ အိပ်မက်ဖြစ်တယ်လို့ အဆိုးမြင်ကြပေမယ့် အများစုက လူသားတွေကြိုးစားဖော်ဆောင်နေတဲ့ ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်လို့ ရှုမြင်ကြတာပဲ။ လူ့အခွင့်အရေးကို ခိုင်ခိုင်မာမာယုံကြည်ကြသူတွေကတော့ အေးချမ်းတဲ့အနာဂတ်ကို ဖန်တီးဖော်ဆောင်ဖို့ဆိုရင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းပါအချက်တွေကို လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေအတွင်း စိမ့်ဝင်ပျံ့နှံ့အောင်၊ ထွန်းကားလာအောင်ကြိုးပမ်းရမယ်လို့ ဆိုကြတယ်။ ဒါ့ပြင် အဆိုပါ လူ့အခွင့်အရေးအချက်တွေ ကျူးလွန်ချိုးဖောက်သူအားလုံးကို တရားရုံးတင်အပြစ်ပေးခြင်းဖြင့် တရားမျှတမှုရှာဖွေရမယ်လို့ ဆိုတယ်။

ဒါပေမဲ့ အထက်ပါအချက်တွေကို ပြုလုပ်ခြင်းနဲ့ရော အားလုံးမျှော်လင့်တဲ့ လှပတဲ့အနာဂတ် ပိုင်ဆိုင်နိုင်ကြမှာလား။ ကောက်ချက်ချသူအချို့ကတော့ ဒီလိုအခြေအနေရရှိဖို့ဟာ မဖြစ်နိုင်ဘူးဆိုတာပဲ။ လူသားရဲ့ သဘောသဘာဝအရ ဒီအခြေအနေဟာ ဖြစ်လာစရာကိုမရှိတူးလို့ အခိုင်အမာဆိုကြတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုရင် လူအချို့က ကောင်းမွန်လှပတဲ့ အနာဂတ်ကာလကို တည်ဆောက်ဖို့ကြိုးပမ်းနေကြချိန်မှာ အခြားသူတွေက အတိတ်က လူသားတွေရဲ့ အမှားတွေကို ပြန်လည်ပုံဖော်ဖို့၊ အသက်သွင်းဖို့ကြိုးစားနေကြမှာဖြစ်တာကြောင့်ပဲ။

တောင့်ကြံနေသော အတားအဆီးများ

လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေအတွင်း လူ့အခွင့်အရေးထွန်းကားပြန့်ပွားအောင် ကြိုးစားအားထုတ်မှုတွေဟာ စိန်ခေါ်မှုတွေနဲ့ မျှော်လင့်မထားတဲ့ ဘေးအန္တရာယ်တွေနဲ့ စောင့်ကြိုနေလေ့ရှိတာကို တွေ့ရတယ်။ အထူးသဖြင့် တရားမဝင်အာဏာကိုင်စွဲထားတဲ့ အဖွဲ့အစည်းတွေ (ဝါ) အာဏာရှင်အစိုးရတွေအနေနဲ့ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းမှာ ဖော်ပြထားတဲ့ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးတွေနဲ့ နိုင်ငံသားတွေရဲ့ အခြားအခြေခံရပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးတွေကို လျစ်လျူရှုတတ်ကြတယ်။ ၎င်းတို့ အမြဲလိုလို ပြောလေ့ရှိတဲ့ အကြောင်းပြချက်က လူ့အခွင့်အရေးဟာ အနောက်နိုင်ငံတွေက တင်သွင်းလာတဲ့ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုဆိုတဲ့ စကားလုံးပဲ။ ယခင်ကုလသမဂ္ဂအတွင်းရေးမှူးချုပ်ဟောင်း၊ ယနေ့ပြန်မာနိုင်ငံရဲ့ ရခိုင်ပြည်နယ်အကြံပေးကော်မရှင်ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တာဝန်ယူထားတဲ့ ကိုဖီအာနန်က အဆိုပါအကြောင်းနဲ့ပတ်သက်ပြီး အခုလိုပြောသွားခဲ့တယ်။

“ဘယ်နိုင်ငံမှာမဆို နေထိုင်တဲ့ နိုင်ငံသားတွေ၊ ဒါမှဟုတ် တစ်သီးပုဂ္ဂလလူသားတွေအနေနဲ့ ဘယ်တုန်းကမှ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းမှာ ပါဝင်တဲ့ လူ့အခွင့်အရေးအခြေခံသဘောတရား

မတွေ့ခဲ့ဖူးဘူး။ ဒါပေမဲ့ သူတို့ကို ကိုယ်စားပြုပါတယ်ဆိုတဲ့ ခေါင်းဆောင်တွေဆီကတော့ မကြာခဏကန့်ကျက်တာတွေ၊ ဆန့်ကျင်ပြောကြားတွေနဲ့ လူ့အခွင့်အရေးဟာ အနောက်နိုင်ငံတွေရဲ့ သြဇာချဲ့ထွင်မှုဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ စွပ်စွဲပြောကြားမှုကို ကြားရလေ့ရှိတယ်" လို့ ပြောကြားခဲ့တယ်။

လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီး အခုလိုငြင်းဆိုစိန်ခေါ်မှုတွေဟာ အာဏာရှင်တိုင်းပြည်တွေမှာသာ တွေ့ရှိနိုင်တာမဟုတ်ဘဲ ဒီမိုကရေစီကျင့်သုံးတဲ့တိုင်းပြည်နိုင်ငံတွေမှာလည်း တစ်ခါတစ်ရံတွေ့ရှိရတတ်တယ်။ အချို့ဒီမိုကရေစီအစိုးရတွေအနေနဲ့ နိုင်ငံသားတွေရဲ့ အခွင့်အရေးဟာ နိုင်ငံတော်က ပြဋ္ဌာန်းအတည်ပြုထားတဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွေထဲမှာ အပြည့်အဝပါရှိပြီးဖြစ်တာကြောင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးသဘောတရားတွေကို လက်ခံဖို့မဖြစ်နိုင်ဘူးဆိုပြီး ငြင်းဆိုကြတယ်။ ဒီလိုအဖြစ်မျိုးကို အယ်လ်ကေးဒါးတွေရဲ့ စက်တင်ဘာ ၁၁ တိုက်ခိုက်ခံရမှုအပြီး အမေရိကန်နိုင်ငံရဲ့ အဖြစ်အပျက်တစ်ခုမှာတွေ့နိုင်တယ်။ ၂၀၀၁ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁၁ ရက်နေ့တုန်းက အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှာရှိတဲ့ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအဆောက်အအုံနဲ့ ပင်တဂွန်စစ်ဌာနချုပ်တို့ကို အယ်လ်ကေးဒါးတွေက တိုက်ခိုက်ခဲ့တယ်။ ဒီတိုက်ခိုက်မှု အပြီးမှာ အမေရိကန်နိုင်ငံရေးသမားတွေက နောက်ဆက်တွဲတိုက်ခိုက်မှုတွေခံရခြင်းမရှိအောင် ကာကွယ်တယ်ဆိုတဲ့ အကြောင်းပြချက်နဲ့ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းမှာပါဝင်တဲ့ အချို့အချက်တွေကိုဆန့်ကျင်ပြီး နိုင်ငံသားတွေရဲ့ တစ်သီးပုဂ္ဂလလွတ်လပ်ခွင့်ကို ထိန်းချုပ်ဖို့ကြိုးစားခဲ့ကြတယ်။ ဒီလိုထိန်းချုပ်ခြင်းကိုလည်း အမေရိကန် နိုင်ငံသားအများစုက လက်ခံလိုက်နာကြတယ်။ ၎င်းတို့က သူတို့ပေးဆပ်လိုက်ရတဲ့ အချို့တစ်သီးပုဂ္ဂလဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုဟာ အကြမ်းဖက်သမားတွေကို ဖမ်းဆီးနိုင်ဖို့ဖြစ်တယ်လို့ ယုံကြည်ကြတယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း ဒီအချက်ဟာ အမေရိကန်အစိုးရကို နိုင်ငံသားတွေရဲ့ တစ်သီးပုဂ္ဂလဆိုင်ရာ

■ ဖြိုးခိုင်လတ်.....

လွတ်လပ်မှုအချို့ကို ပိုမိုတင်းကျပ်ထိန်းချုပ်စေနိုင်ဖို့ အာဏာသစ်တစ်ရပ်ကို အပ်နှင်းလိုက်တာပဲဖြစ်တယ်။

သမိုင်းတစ်လျှောက်မှာ မကြာခဏတွေ့ရှိရတာကတော့ လူသားတွေဟာ အကြောက်တရားလွှမ်းမိုးကြီးစိုးတဲ့ခေတ်မှာဆိုရင် ၎င်းတို့ရဲ့ အခွင့်အရေးတွေကို အလွယ်တကူစွန့်လွှတ်လေ့ရှိတတ်ကြတာပဲ။ ဒီမိုကရေစီစနစ်မှာတောင် နိုင်ငံသားတွေအနေနဲ့ အစိုးရက ထိပါးထိန်းချုပ်ဖို့ကြိုးစားလေ့ရှိတဲ့ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးတွေကို နိုးနိုးကြားကြားနဲ့ စောင့်ကြည့်လေ့လာဖို့ အမြဲလိုအပ်တယ်။ ယနေ့မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ နိုင်ငံတော်၏အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်၊ မြန်မာ့ဒီမိုကရေစီနှင့် လူ့အခွင့်အရေးခေါင်းဆောင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က သူမရဲ့တိုက်ပွဲဝင်ကာလအတွင်းမှာ ယခုလိုပြောကြားခဲ့တယ်။

“လူသားတွေအနေနဲ့ အကြောက်တရားကနေ လွတ်ကင်းအောင် ပြုမှုနေထိုင်ဖို့အရေးကြီးပါတယ်။ အကြောက်တရားဆိုတာ ယဉ်ကျေးတဲ့လူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့ သဘာဝအခြေအနေမဟုတ်ပါဘူး” (ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်)

နောက်ထပ် လူ့အခွင့်အရေးထွန်းကားပြန့်ပွားမှုကို တားဆီးနေတဲ့ အကြောင်းတစ်ခုကတော့ ဒေသတစ်ခုအတွင်းမှာ ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုတွေအပေါ် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းရဲ့ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုအင်တင်တင်ဖြစ်နေခြင်း (ဝါ) နှောင့်နှေးနေခြင်းပဲဖြစ်တယ်။ နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းရဲ့ ယခုလို လူ့အခွင့်အရေးကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုတစ်စုံတစ်ရာကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ရန် နှောင့်နှေးနေတဲ့အကြောင်းတွေကြောင့် ပြဿနာဟာ ပိုမိုကြီးထွားလာလေ့ရှိသလို အကြမ်းဖက်မှုတွေအထိ ရောက်ရှိကာ လူပေါင်းများစွာရဲ့ အသက်အန္တရာယ်အထိ ထိခိုက်စေတာပဲ။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂနဲ့ အခြားနိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းတွေအနေနဲ့ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ဖို့ မကြာခဏနှောင့်နှေးနေရတဲ့အဓိကအကြောင်းကတော့ နိုင်ငံတွင်းမှာဖြစ်ပွားလေ့ရှိတဲ့ ပြဿနာရပ်တွေကို လွတ်လပ်တဲ့နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံရဲ့ အချုပ်အခြာအာဏာနဲ့ ပြည်တွင်းရေးဆိုတဲ့ အကြောင်းပြချက်တွေပဲဖြစ်တယ်။

ဒါ့ပြင် လူ့အခွင့်အရေးထွန်းကားပြန့်ပွားမှုကို စိန်ခေါ်လေ့ရှိတဲ့ နောက်တစ်ချက်ကတော့ လူ့အခွင့်အရေးကို ကြည့်ရှုစောင့်ရှောက်ကာကွယ်ရမဲ့ လူသားတွေရဲ့ လူ့အခွင့်အရေးအပေါ် အယူအဆသဘောထားများပဲ ဖြစ်တယ်။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာအမြင်နဲ့ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစံတွေအရ လူ့အခွင့်အရေးဟာ လူသားအားလုံး စောင့်စည်းထိန်းသိမ်းလိုက်နာရယူထိုက်တဲ့ အခြေခံကိုယ်ကျင့်အမြင်လို့ ဖွင့်ဆိုကြပေမယ့် လူသားတစ်ဦးရဲ့ လူ့အခွင့်အရေးအယူအဆအပေါ် လက်ခံလိုမှုဟာ သူ့ကြီးပြင်းလက်ခံခဲ့ရတဲ့ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအမြင်ကလည်း လွှမ်းမိုးအရေးပါတာတွေ့ရတယ်။ ယနေ့အချိန်အထိ ကမ္ဘာလူသားတွေကြားမှာ ဖျောက်ဖျက်ဖို့အခဲယဉ်းဆုံး လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုကတော့ ကွဲပြားတဲ့အကြောင်းတစ်ခုအပေါ်အခြေခံပြီး နှိမ်ချခွဲခြားဆက်ဆံမှုပြုလုပ်ခြင်းပဲ။ အချို့လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေမှာ အမျိုးသမီးတွေကို ခွဲခြားဆက်ဆံနေသလို အချို့လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းမှာတော့ ဌာနေတိုင်းရင်းသားဖြစ်မှုကြောင့်၊ ဒါမှမဟုတ် လူမှုလိင်အယူအဆကွဲပြားခြားနားမှုကြောင့် နှိမ်ချဆက်ဆံခြင်းခံရလေ့ရှိတယ်။ အချို့က ဘာသာတရား၊ ဒါမှမဟုတ် လူမျိုးပေါ်အခြေခံခွဲခြားဆက်ဆံလိုတဲ့စိတ်ရှိသလို အချို့ကတော့ ဆင်းရဲမှု၊ ဒါမှမဟုတ် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာချို့ယွင်းမှုကြောင့် တန်းတူညီမျှမှုကို လျစ်လျူရှုခြင်းခံထားရတယ်။ ဒီအဖြစ်တွေဟာ ယနေ့တိုင်အောင် နေ့စဉ်လူနေမှုဘဝတွေထဲမှာ ရှင်သန်နေဆဲ၊ နောက်ထပ်ဆက်လက်ကြုံတွေ့နေရဦးမယ့် အဖြစ်အပျက်တွေပဲ။

ဒါ့ပြင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခြင်းကို ခံခဲ့ရသူတွေအနေနဲ့ စီးပွားရေးနဲ့ နိုင်ငံရေးအခြေအနေတွေမှာ နိမ့်ကျလွန်းတာကြောင့် သူတို့ကျူးလွန်ချိုးဖောက်ခံခဲ့မှုကို တရားမျှတမှုပြန်လည်ရှာဖွေကြဖို့ တတ်နိုင်ခြင်းမရှိတဲ့အကြောင်းကလည်း လူ့အခွင့်အရေးထွန်းကားပြန့်ပွားမှုကို စိန်ခေါ်နေတဲ့အချက်ထဲမှာပါဝင်တယ်။ ဥပမာအနေနဲ့ပြောရရင် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံတွေနဲ့

နိုင်ငံတကာအသိုင်း အဝိုင်းကသာဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းမရှိရင် ဇင်ဘာသွေ နိုင်ငံသားတွေနဲ့ ဆူဒန်ပြည်သူတွေအဖို့ အာဏာရှင်တွေရဲ့ လူ့အခွင့်အရေး ကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုကို ယခုထက်ပိုမိုခံစားရဖို့ရှိသလို အဆိုပါပဋိပက္ခတွေ ကို နိုင်ငံတကာစာမျက်နှာထက် ရောက်ရှိစေဖို့လည်း တတ်နိုင်မှာမဟုတ်ဘူး။

နိုင်ငံသားများ၏ အခန်းကဏ္ဍ

နိုင်ငံသားတွေရဲ့ အခန်းကဏ္ဍဟာ လူ့အခွင့်အရေးတွန်းကားပြန် ပွားဖို့အတွက် အရေးပါတဲ့ အိမ်ပိုင်ရှင်တစ်ဦးနဲ့ အလားသဏ္ဍာန်တူပါတယ်။ အကယ်၍ ခေါင်းမိုးက မိုးယိုနေတယ်ဆိုရင် အိမ်ပိုင်ရှင်တစ်ဦးဟာ သူ့အိမ် ရေမမြုပ်ခင်၊ ဒါမှမဟုတ် အိမ်ခေါင်ပေါက်ပိုမကြီးခင် ပြဿနာကို အဖြေ ရှာပြုပြင်ရမှာပဲဖြစ်တယ်။ လူ့အခွင့်အရေးကိုကာကွယ်ရာမှာလည်း နိုင်ငံသား အားလုံးဟာ အထက်ပါဥပမာအတိုင်း ပြုမူဆောင်ရွက်သင့်တယ်။ အကယ် ၍ ကျွန်တော်တို့လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု တစ်စုံတစ်ရာကို စတင်တွေ့ရှိတယ်လို့ သံသယရှိတာနဲ့ အဆိုပါပြဿနာကို အမြန်ဆုံးဖြေရှင်းအဖြေရှာဖို့ ကြိုးစားသင့်တယ်။ ပြဿနာကို ကျွန်တော် တို့အိမ်ပေါက်ဝထဲရောက်ရှိလာချိန်အထိ စောင့်စားခြင်းမပြုသင့်ဘူး။ အမေ ရိကန်ဒဿနပညာရှင် နီအမ်ချုံစကီးက “နိုင်ငံတော်ဟာ ကိုယ်ကျင့်တရား ကို ဖန်တီးတဲ့ ကိုယ်စားလှယ်မဟုတ်ဘူး။ နိုင်ငံသားတွေကသာ ကိုယ် ကျင့် ဆိုင်ရာအယူတွေကို ဖန်တီးတည်ဆောက်ကြတာပါ။ နိုင်ငံသားတွေက ကိုယ်ကျင့်ဆိုင်ရာစံတွေကို သတ်မှတ်ကြတာဖြစ်ပြီး အဲ့ဒီစံတွေနဲ့ လူ့အဖွဲ့ အစည်းကိုတည်ဆောက်ကြတာဖြစ်တယ်” လို့ တွေးပြခဲ့တယ်။

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ (ဝါ) လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းမှာ အရေးပါဆုံး သော အစိတ်အပိုင်းတွေဟာ နိုင်ငံသားတွေ(ဝါ) တစ်သီးပုဂ္ဂလလူသားတွေပဲ ဖြစ်တယ်။ အနာဂတ်ကာလ မြန်မာ့လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း လူ့အခွင့် ကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုတွေနည်းပါးပြီး လူ့အခွင့်အရေးကို တန်ဖိုးထားတဲ့ လူမှု

အဖွဲ့အစည်းဖြစ်ဖို့ဆိုတဲ့အချက်ဟာ မြန်မာနိုင်ငံသူ၊ နိုင်ငံသား၊ သို့မဟုတ် တစ်သီးပုဂ္ဂလလူသားအားလုံးပူးပေါင်းတည်ဆောက်ဖို့ဆိုတဲ့အချက်မှာ အဓိကကျပါတယ်။ “တိတ်ဆိတ်နေခြင်းဟာ ဘယ်တော့မှ အမှန်တရားကို ရှာဖွေနိုင်ခြင်းမရှိဘူး” ဆိုတဲ့စကားအတိုင်း ကျွန်တော်တို့လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းက လူ့အခွင့်အရေးကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုတွေကို ဖော်ထုတ်ပြောကြားဆန့်ကျင်ခြင်းမရှိဘူးဆိုရင် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း တရားမျှတတဲ့အမှန်တရားကို ရှာဖွေနိုင်ခြင်းရှိမှာမဟုတ်ဘူး။ အနာဂတ်မြန်မာနိုင်ငံရဲ့လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေဟာ ယနေ့နိုင်ငံသားတွေရဲ့ အခန်းကဏ္ဍအပေါ် မူတည်နေပါတယ်။ ဒီစာအုပ်အစမှာ မှတ်သားခဲ့တဲ့ သန်း ၁၅၀ ဆိုတာကို ပြန်လည်သတိရပါ။ အဆိုပါကိန်းဂဏန်းဟာ နှစ်ဆယ်ရာစုအတွင်း ကမ္ဘာတစ်လွှားက မျိုးဖြုတ်သတ်ဖြတ်မှုများကြောင့် သေဆုံးခဲ့ရတဲ့ လူဦးရေအရေအတွက်ပဲဖြစ်တယ်။ ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ သမိုင်းကို သိရှိပြီးဖြစ်တယ်။ ဒါ့ကြောင့် ကျွန်တော်တို့အားလုံး ကျွန်တော်တို့မျိုးဆက်တွေအတွက် ဘာကိုရွေးချယ်မှာလဲ။ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံရဲ့ တရားမျှတတဲ့အနာဂတ်ဟာ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံသားအားလုံးရဲ့ လက်ထဲမှာပဲရှိပါတယ်။

ဆက်စပ်ပေးခွန်းများ

ကလေးအခွင့်အရေးကို ဘယ်လိုကာကွယ်မလဲ။

ကလေးငယ်တွေဟာ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံရဲ့ အနာဂတ်ပဲဖြစ်တယ်။ ကလေးငယ်တွေအနေနဲ့ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုတွေနဲ့ အခွင့်အရေးတွေကို အပြည့်အဝရရှိမှသာ နိုင်ငံတော်ရဲ့ အနာဂတ်ဟာလည်း လှပနိုင်မှာပါ။ ဒါ့ပြင် ကုလသမဂ္ဂရဲ့ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကလေးသူငယ်များအခွင့်အရေးမှာ ကလေးငယ်တွေကို လူ့အဖွဲ့အစည်းက ကာကွယ်မှုတွေနဲ့ အခွင့်အရေးတွေ ပေးအပ်ရမှာဖြစ်တယ်လို့ ဖော်ပြပါရှိထားတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံအနေနဲ့လည်း အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကလေးသူငယ်များအခွင့်အရေးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မယ်လို့ လက်မှတ်ရေးထိုးထားပြီးဖြစ်တယ်။ ကလေးငယ်တွေဟာ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ပါဝါမရှိဆုံးလူသားတွေပဲ။ သူတို့အနေနဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်တောင်မရှိကြဘူး။ မြန်မာနိုင်ငံမှာ ကလေးငယ်တွေအတွက် ပေးအပ်ထားတဲ့ အခွင့်အရေးတွေကို သင်သိပါသလား။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှာ ကလေးငယ်တွေကာကွယ်စောင့်ရှောက်ဖို့အတွက် ဘာတွေပြဋ္ဌာန်းထားပါသလဲ။ သင့်အနေနဲ့ မြန်မာနိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှာ ကလေးငယ်တွေ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ဖို့အတွက် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းသင့်တယ်ထင်တဲ့အချက်တွေရှိသလား။

Myanmar Knowledge Society

မှ တွက်ရှိပြီးသော ဂျာနယ်များ

- (၁) အကူးအပြောင်းကာလ တရားမျှတမှု
- (၂) လူမျိုးစုပဋိပက္ခနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်း
- (၃) မြန်မာ့ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသုံးသပ်ချက်
- (၄) လွတ်လပ်စွာ ပြောဆိုခွင့်နှင့် အမှန်းတရားစကားများ
- (၅) ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု
- (၆) လူ့အခွင့်အရေးနှင့် စီးပွားရေး
- (၇) အကျင့်ပျက် ခြစားမှု
- (၈) တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေး
- (၉) အစွန်းရောက်အမျိုးသားရေးဝါဒ
- (၁၀) ဒီမိုကရေစီနှင့် လူနည်းစု အခွင့်အရေး
- (၁၁) နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့် အမျိုးသားသီးခြားအမှတ်လက္ခဏာ
- (၁၂) လောကီဆန်သော နိုင်ငံတော်နှင့်
ဘာသာရေးအခြေပြုအမျိုးသားရေးဝါဒ
- (၁၃) အရပ်ဘက်၊ စစ်ဘက် ဆက်ဆံရေး
- (၁၄) ဒီမိုကရေစီနှင့် မီဒီယာအခွင့်အရေး
- (၁၅) ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲစနစ်များ
- (၁၆) ဒီမိုကရေစီနှင့် သဘောထားကြီးခြင်း
- (၁၇) မြန်မာဒိုင်ယာစပိုရာ
- (၁၈) မြန်မာရှပ်ရှင် ဝီဒီယိုများထဲမှ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ
- (၁၉) ကလေးအလုပ်သမား
- (၂၀) ဖိအားပေးလက်ထပ်ခြင်းနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာတရားမျှတမှု
- (၂၁) ဒီမိုကရေစီ စံတန်ဖိုးနှင့် မြန်မာ့အကူးအပြောင်း
- (၂၂) ဘာသာရေးနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများ ပြောင်းလဲမှုအတွက်
နိုင်ငံတော်၏တာဝန်